

**T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**TEVFİK HASAN, HAYÂLÂT-I DİL
(İNCELEME-METİN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Saliha GÜLBAĞ

**Danışman
Doç. Dr. Abdulkadir ERKAL**

ARTVİN-2020

**T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**TEVFİK HASAN, HAYÂLÂT-I DİL
(İNCELEME-METİN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Saliha GÜLBAĞ

**Danışman
Doç. Dr. Abdulkadir ERKAL**

ARTVİN-2020

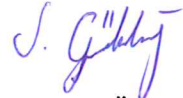
TEZ BEYANNAMESİ

Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum TEVFİK HASAN, HAYÂLÂT-I DİL (İNCELEME-METİN) adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Artvin Çoruh Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Artvin Çoruh Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Teziminay süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

15/05/2020

Saliha GÜLBAĞ

TEZ KABUL TUTANAĞI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Abdulkadir ERKAL danışmanlığında, Saliha GÜLBAĞ tarafından hazırlanan bu çalışma 22/04/2020 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Abdulkadir ERKAL

İmza:.....

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Adnan UZUN

İmza:.....

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇELEBİOĞLU

İmza:.....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

Doç. Dr. Hamit ŞAFAKÇI
Enstitü Müdürü

16/05/2020

İÇİNDEKİLER

TEZ BEYANNAMESİ	I
TEZ KABUL TUTANAĞI	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR.....	V
ÖZET	VI
SUMMARY	VII
ÖN SÖZ.....	VIII
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. HASAN TEVFİK EFENDİ.....	4
1.1. HAYATI.....	4
1.2. ESERLERİ	4
1.2.1. Hayâlât-ı Dil	5
1.2.2. Ravza-i Âl-i Abâ.....	5
1.2.3. Ravza-i Muhâvere	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
2. HAYÂLÂT-I DİL'DE ŞEKİL ve MUHTEVA.....	7
2.1. DIŞTAN İÇE YAKLAŞIM.....	7
2.1.1. Künye	7
2.1.2. Tür	7
2.1.3. Konu	7
2.2. ANA HATLARIYLA OLAYLARIN ÖZETİ.....	7
2.3. ESER ADININ MUHTEVA ile İLGİSİ	14
2.4. OLAY ÖRGÜSÜ	15
2.4.1. İç Hikâyenin Olay Örgüsü.....	15

2.5. ANLATICI ve BAKIŞ AÇISI.....	17
2.6. ŞAHIS KADROSU	18
2.7. MEKÂN	22
2.8. ZAMAN	25
2.9. DİL ve ÜSLUP	26
2.10. ŞAHISLAR VE MEKÂN ÜZERİNE İNCELEME	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	32
3. HAYÂLÂT-I DİL	32
3.1. TRANSKRİPSİYON HARFLERİ.....	32
3.2. TRANSKRİPSİYONLU METİN	33
3.3. METİN TESİSİNDE TAKİP EDİLEN YOL.....	123
SONUÇ	124
KAYNAKÇA.....	126
TIPKIBASIM.....	128
ÖZGEÇMİŞ	169

KISALTMALAR

A.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m	: Adı geçen makale
C.	: Cilt
haz.	: Hazırlayan
s.	: sayfa
S.	: Sayı
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: ve benzeri
Yay.	: Yayınevi/Yayınları

ÖZET

HAYÂLÂT-I DİL (İNCELEME-METİN)

Çalışmamızda Hasan Tevfik Efendi'nin 1868 yılında yayımlanan Hayâlât-ı Dil adlı eserinin transkripsiyonu yapılmış ve eser, şekil ve muhteva özellikleri bakımından incelenmiştir. Tanzimat Dönemi'nde yazılmış olan eser, dönem özellikleri göz önünde bulundurularak ele alınmıştır. Bu çalışma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde tezin konusu ve amacı, çalışmanın yöntemi, eser ve eserin yazıldığı dönem incelenmiştir. Birinci bölümde yazarın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölüm eserin şekil ve muhteva özelliklerini içermektedir. Üçüncü bölümde ise çeviri yazı işaretleri ve transkripsiyonlu metin yer almaktadır.

Çalışmanın sonuna metnin tesisinde takip edilen yol, bütün bu çalışmanın neticesinde ortaya çıkan sonuç, çalışma sırasında yararlanılan kaynaklar ve tıpkıbasım eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hasan Tevfik, Tanzimat Dönemi, Geçiş Eseri, Modernleşme, Eleştirel Yaklaşım, Alegori.

SUMMARY

HAYÂLÂT-I DİL (EXAMINATION-TEXT)

In our study, Hasan Tevfik Efendi's work named Hayâlât-ı Dil, which was published in 1868, was transcribed and the work was examined in terms of shape and content features. The work which was written in Tanzimat Period was handled by taking into consideration the features of the period. This work consists of introduction and three parts. In the introduction part, the subject and the objective of the thesis, its method, the work and the period in which the work was written were examined. In the first part, the information about the writer's life and his works was given. The second part consists of the work's shape and content features. In the third part, translation text marks and the transcribed text take place.

At the end of the study, the way followed in the setting up the text, the result that revealed from all this study, the sources benefitted from during the study and facsimile were added.

Key Words: Hasan Tevfik, Tanzimat Period, Transition Work, Modernization, Critical Approach, Allegory.

ÖN SÖZ

Batı'nın yaşam biçiminde gerçekleşen önemli yenilik hareketleriyle birlikte Osmanlı Devleti'nde de sıkı ilişkilerinin olduğu Avrupa'yı yakından takip etme isteği doğmuştur. Bir taraftan birçok alanda yaşadığı sorunlarla baş etme çabası içerisindeyken diğer taraftan modernleşme hareketlerinin hız kazanması devletin birçok alanda ıslahat yapması yolunu açmış ve 1839'da Tanzimat Fermanı ilan edilmiştir. Ancak yüzyıllardır süregelen Türk gelenekleri ve İslami yaşam biçimi toplumun ülkeye hızla giriş yapan yenilikleri koşulsuz kabullenmesinin önünde engel oluşturmuştur. Bu dönem Osmanlı Devleti için bir farklılaşma dönemi olmuştur. Bu sebeple Tanzimat Dönemi'ni bir geçiş dönemi diye adlandırabiliriz.

Toplumda her alanı etkisi altına alan modernleşme hareketleri, edebiyat alanını da tesiri altına almış ve bu dönemde yeni edebi türlerin yanında, türlerin muhtevalarında da değişimler görülmüştür. Hasan Tevfik'in Hayâlât-ı Dil adlı eseri değişimleri ve farklılaşmaları barındırdığı için bu geçiş dönemini yansıtan eserler arasında gösterilebilir. Çalışmamızda Arap harfleriyle yazılmış olan eserin transkripsiyonunu yapmayı, eserin şekil ve muhtevalarını incelemeyi ve eserde verilmesi hedeflenen mesajları irdelemeyi amaçladık.

Çalışmamız giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Tezin konusu ve amacı giriş kısmında verilmiştir. Ayrıca eser ve eserin yazıldığı dönem hakkında genel bir bilgi de bu bölümde yer almaktadır. Birinci bölümde, yazarın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölüm çalışmamızın konusu olan Hayâlât-ı Dil'in şekil ve muhtevalarını içerir. Eserin künyesi, türü, konusu, hikâyenin özeti ve muhtevaları hakkındaki bilgiler de bu bölümde bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise çeviri yazı işaretleri ve transkripsiyonlu metin yer almaktadır. Bütün bu çalışmanın neticesinde ortaya çıkan sonuç, çalışmanın hazırlık süresince yararlanılan kaynaklar ve tıpkıbasım eklenerek çalışmamız tamamlanmıştır.

Çalışmam sırasında benden yardımlarını esirgemeyen,engin bilgileriyle her konuda desteğini hissettiğim çok değerli danışmanım Doç. Dr. Abdulkadir ERKAL'a, metin içerisinde geçen Arapça ibare, tamlama ve beyitleri çevirip anlamlandırmamda bana yardımcı olan değerli arkadaşım Momena HASSAN'a, metin içerisinde geçen Farsça tamlama ve beyitler için yardımlarını esirgemeyen kıymetli arkadaşım Semra MELHEM'e,

Çalışmamda kullanacağım yazılı edebiyat ürünlerine ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Öğr. Gör. Muhammet Ali CAN ve sevgili ablam Elif GÜLBAĞ'a, benden manevi desteğini esirgemeyen müstakbel eşim Emre ÇELİK'e, her konudaki destekleriyle yanımda olan sevgili aileme tüm kalbimle teşekkürlerimi sunarım.

Saliha GÜLBAĞ
ARTVİN 2020

GİRİŞ

1. Tezin Konusu ve Amacı

Tezin konusu; Tanzimat Dönemi sanatçılarından Hasan Tevfik'in Hayâlât-ı Dil adlı eserinin transkripsiyonunun yapılması ve eserin, şekil ve muhtevasının incelenmesidir.

Hasan Tevfik'in Hayâlât-ı Dil adlı eserini konu edinen bu çalışma; yazıldığı dönemi dikkate alarak eserin muhtevasını ve derininde iletmeye çalışılmış olan mesajları irdelemeyi ve orijinalinde Arap harfli olan eseri transkripsiyon harflerine çevirmeyi amaç edinmiştir.

2. Yöntem

Çalışmada mevcut yazılı edebiyat ürünlerinden faydalanılmıştır. Araştırmada yazarın hayatı ve eser hakkında bilgi edinebildiğimiz tezkireler, makaleler, gazete sayfaları, taranan kitaplar, dijital ortamdan edindiğimiz kaynaklar ve çalışmalar incelenmiştir. Eserin transkripsiyonu yapılırken çalışmanın kaynakça bölümünde belirttiğimiz sözlüklerden yararlanılmıştır.

3. Esere ve Yazıldığı Döneme Genel Bakış

Yüzyıllardır süregelen Türk gelenek ve görenekleri Osmanlı Devleti'nde de toplumun her kesiminde varlığını sürdürmüştür. Osmanlı Devleti, kurulduğu yıldan son dönemlerine kadar gelenekleriyle bağını koparmamıştır. Orta Doğu Medeniyetleri'ne yakınlık gösteren Osmanlı Devleti, diğer taraftan da Avrupa'da XVIII. yüzyılda başlayan ve XIX. yüzyılda hız kazanarak devam eden modernleşme ve yenilik hareketlerini takip etme isteği duymuştur. Bilhassa teknoloji ve ilim alanlarında hızla modernleşme yoluna giren Avrupa, Osmanlı Devleti'ni de tesiri altına almış ve toplum; sanattan eğitime, bilimden teknolojiye hemen hemen her alanda Avrupa'ya yakınlık duymaya başlamıştır. Devlet, bir taraftan yüzyıllardır sürdürdüğü geleneklerini devam ettirip diğer taraftan da sıkı münasebetlerinin olduğu Batı kültürüne ayak uydurabilme çabasına girmiştir. O dönemde, Osmanlı Devleti kendi içinde hızla artış gösteren siyasal ve toplumsal sorunlarla uğraşırken Batı Devletleri'nin bu yenilikleri karşısında birçok alanda ıslahat yapmaya karar vererek 1839 yılında Tanzimat Fermanı'nı ilan etmiştir.

Tanzimat Fermanı'yla birlikte idarî alanda ve toplum yaşayışında önemli değişmeler tezahür etmiş ve Avrupa'nın yaşam biçimi Osmanlı Devleti'nde benimsenmeye

başlanmıştır. Tanpınar bu husustaki düşüncelerini; “Devletin garba bu şekilde kendisini açışı ile İstanbul’da hayat birdenbire değişir. Başta, daha Mahmut II devrinde Avrupalılaşımağa başlayan saray, genç hükümdar ve nihayet hareketin asıl mürevvici olan Mustafa Reşid Paşa olmak üzere, Tanzimat ricâlinin muhitlerinde başlayan yenilikler yavaş yavaş halkın arasına sokulur. Yazın Tarabya’da, Büyükdere’de görülen ecnebi kıyafet ve âdetlerini Müslüman halk, artık sık sık gidip gelmeğe başladığı Beyoğlu’nda kışın daha yakından görür. Garp hayatının unsurları taklit ve moda sayesinde gündelik hayatımıza girerler. Beyoğlu’nda umuma açılmış Avrupalı müesseseler, terziler, manifatura tüccarları, tuvalet eşyası ve mobilya satan dükkânlar, bilhassa Kırım harbinden sonra Müslüman halkın daha sık uğradığı yerler olur. Devrin gazetelerinde görülen ilânlar, her gün Avrupa’dan yeni bir modanın girdiğini gösterir. Bugün Büyükdere’de kotra yarışı yapılıyor, ertesi günü İngiliz usulü mobilya satılıyor, daha başka bir seferinde, ecnebi bir kadının ‘piyano denen ve bizim kanuna benzeyen bir çalgıyı’ istenirse ‘haremlerde’ öğreteceği ilân ediliyordu. Türk ricâlinin de bulunduğu sefâret balolarının, süvarilerin havadisleri ağızdan ağıza naklediliyordu.”¹ şeklinde dile getirmiştir.

Türk edebiyatı da bu modernleşme hareketlerinin etkisi altında kalmış ve edebi türler, karakter özellikleri ve yaşamı aktarma biçimi gibi birçok hususta değişime gitmiştir. Biri ve Parsova’nın ifadeleriyle; “Batı’ya seyahatler gerçekleştiren Osmanlı bürokrat aydınları yeni bir düşünce sistemi ile karşılaşmış olsa da vahiy kaynaklı dinsel düşünüş biçimi Osmanlı aydını için merkezi öneme sahip olmaya devam etmiştir. İslami değerler üzerine kurulu bir düşünce geleneğinden gelen Osmanlı aydını, dini değerlerin yerine dünyevi değerleri koyan Batı düşünce biçimine temkinli yaklaşmıştır... Batı bilimine (özellikle Fransa), felsefesine ve edebiyatına duyulan merak; zaman içerisinde bir hayranlığa dönüşerek Osmanlı aydınlarını içine çekmiştir.”² Belirtildiği gibi, o döneme ait eserlerde gelenekselden kopmadan modernleşmeye doğru bir yöneliş söz konusu olmuştur.

Bu dönemde Türk edebiyatı, Batı edebiyatının ürünleri olan roman, hikâye, tiyatro, makale gibi edebi türler ile tanışmıştır. Birçok eserde roman türü için Türk edebiyatının ilk romanının 1872 yılında Şemsettin Sami tarafından yazılan Taaşuk-ı Talat ve Fitnat olduğu

¹ Ahmet Hamdi Tanpınar, 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Çağlayan Kitabevi, İstanbul 1988, s. 131-136.

² Gizem Parsova ve İbrahim Biri, “Tanzimat Dönemi Aydınlarından Fatma Aliye”, *Akademik Bakış Dergisi*, S. 68 (Temmuz-Ağustos 2018), s. 135-136.

kabul edilir. Ancak bu husustaki düşüncelerini Gökalp şu şekilde ifade eder: “Sözlü kültürün yazılı kültüre dönüşümünün bir habercisi olan edebi değişim, aslında XVIII. yüzyılın sonunda ilk işaretini vermeye başlar. Böylece Türk romanı, 1872’de yayınlanan *Ta’aşşuk-ı Talat ve Fitnat’tan* (Şemsettin Sami) çok önce bir oluşum içine girer. Bu oluşumun ilk beş örneği, Osmanlı Dönemi Türk yaşamının ilginç ve renkli kültürel-sosyal yapısının bir göstergesi niteliğindedir. *Muhayyelat-ı Ledünn-i İlahi*, *Akabi Hikâyesi*, *Hayalat-ı Dil*, *Müsameret-name*, *Temaşa-i Dünya ve Cefakar ü Cefakeş*, Türk yazılı anlatısının Batılı anlamda roman örneğine doğru ilerlerken yarattığı ilk metinlerdir. Bunlar *Divan ve halk edebiyatıyla modern edebiyat arasında*, klasik ve sözlü kültürle yazılı kültür arasında bir geçiş evresinin eserleridir.”³

Bu geçiş eserleri arasında sayılan *Hayâlât-ı Dil*, Batı edebiyatında sıklıkla kullanılan nesir ve Klasik Türk edebiyatında çoğunlukla tercih edilen nazım şeklinde karışık olarak yazılmıştır. Eserin karakter özelliklerine bakıldığında birtakım farklılıklar dikkatimizi çekmektedir. Ayrıca hikâyenin muhtevasını incelendiğimizde de gelenekselliğin yanında modernliğe yaklaşma olarak değerlendirebileceğimiz hususlar, bizi *Hayâlât-ı Dil*’in bir geçiş eseri olabileceği kanaatine götürür.

Hasan Tevfik’in siyasal ve toplumsal ülke sorunlarına ilişkin eleştirisini alegorik olarak karakterlere yüklediği roller ile bir aşk macerası üzerinden anlatması klasik eserlerde alışlagelmiş bir durum değildir ve bu da bir farklılaşma olarak değerlendirilebilir.

³ G. Gonca Gökalp, “Osmanlı Dönemi Türk Romanının Başlangıcında Beş Eser”, *Hacettepe Üniversite Edebiyat Fakültesi Dergisi Osmanlı’nın 700. Yılı Özel Sayısı* (Ekim 1999), s. 186.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HASAN TEVFİK EFENDİ

1.1. HAYATI

Batum Sancağı Livane kazasında bulunan Revsikel köyünde 1252/1834 yılında doğan Hasan Tevfik Efendi, Livaneli Kadızade Mehmed'in oğludur. İdadi tahsilini tamamlayıp İstanbul'a gelerek burada da ilim tahsili almaya devam etmiş ve devrin tanınmış âlimlerinden Nevşehirli Büyük Hâzım Efendi'den icazet almıştır. Hoca Mecid Efendi'den ise Farsça dersleri alarak kendini geliştirmeye devam etmiştir. 1282/1865 yılında Bahriye Mektubî Kalemî'nde memuriyete başlayan ve burada müdîr-i evvel mevkîne kadar yükselmeyi başaran Hasan Tevfik, 1299/1882'de Bahriye Nezareti Mektupçuluğu görevine atanmış ve bu görevle birlikte ulâ sânisî rütbesi ve dördüncü rütbe mecîdi nişanı ile ödüllendirilmiştir. Hâmisi Darü's-saade Ağası Hâfız Behram Ağa'nın vefatıyla birlikte hâmisiz kalması ve ileri gelen nâzırlardan Bozcaadalı Hasan Kaptan Paşa hakkında yetkilerini suistimal ettiğini ileri süren bir yazı yazması üzerine 1888 yılında görevinden azledilmiş ve on dört ay işsiz kalmıştır. Bu süreçte çeşitli sıkıntılar yaşayan Hasan Tevfik, 1307/1889 Musul mektupçuluğuna atanmış ancak bu görevinden dört yıl sonra istifa etmiştir. 1310/ 1893 yılında İşkodra Mektupçuluğu görevine tayin edilmiş ve üçüncü rütbe mecîdi nişanı almıştır. 1312/ 1895 yılında ağır bir hastalığa yakalanmasıyla emekli olmak zorunda kalan Hasan Tevfik, 14 Temmuz 1908'de Kasımpaşa'daki evinde vefat etmiştir. Mezarı Eyüp Kabristanı'ndadır.⁴

1.2. ESERLERİ

Kaynaklarda âlim, yüksek ahlaklı, hakkı hukuku gözeten, latîfeli, Müslüman salih zat olarak anlatılan Hasan Tevfik'in, dinî ve edebî konularda basılı olan ve basılmayan birçok eseri bulunmaktadır. Bu eserlerin basılı olanları şunlardır:

⁴ Hasan Tevfik Efendi'nin hayatı ile ilgili bilgiler: Bursalı Mehmed Tâhir Bey, "Hasan Tevfik Efendi", *Osmanlı Müellifleri*, (haz. A. Fikri Yavuz ve İsmail Özen), C.2, Meral Yayınevi, İstanbul 1972, s.161-162. ve Hakan Yekbaş, "Hasan Tevfik Efendi'nin Muharrem Ayı ve Kerbelâ Hâdisesi'ne Dair Risâlesi", *Çeşitli Yönleriyle Kerbelâ (Edebiyat)*, C.2, Asitan Yayıncılık, Sivas 2010, s.107-159. ve İbnülemin Mahmud Kemal İnal, "Tevfik", *Son Asır Türk Şairleri*, Cüz 10, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1970, s. 1876-1878. ve Atilla Özkırımlı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.3, Cem Yayınevi, İstanbul 1982, s.614. ve Murat Kasap, *Osmanlı Gürcüleri, Gülistan Dostluk Derneği*, İstanbul 2010, s. 303-304. tarafından hazırlanan çalışmalardan hareketle yazılmıştır.

1.2.1. Hayâlât-ı Dil: Günümüz Türkçesiyle “Gönlün Hayalleri” anlamına gelen eser, 1285/1868 yılında yayımlanmıştır. Eserin ana konusu aşk macerasıdır. Eserde Murg-ı Dil adlı kahramanın Canan’a âşık olması, Canan’ın onu terk edip bilinmez bir yere gitmesi ve Murg-ı Dil’in Canan’a kavuşmak için hayâli ülkelere yaptığı yolculuk sırasında başına gelen olaylar anlatılır. Eser, Divan edebiyatı ve Halk edebiyatı özelliklerini barındırırken taşıdığı yeni özellikler sebebiyle geçiş dönemi eseri olarak adlandırılabilir. Manzumensur karışık yazılan eser 26 bölümden oluşmaktadır.

1.2.2. Ravza-i Âl-i Abâ: 28 sayfadan müteşekkil eser, 21 Cemâziyelevvel 1293/14 Haziran 1876 tarihinde İstanbul’da basılmıştır. Hasan Teyfik, eserin başında Ehl-i Beyt, Âl-i Aba ve Muharrem isimlerinin neden kullanıldığını mensur olarak anlatmaktadır. Hz. Hüseyin’in şehadetini manzum olarak anlatan müellifin bu eseri, muhteva bakımından mersiye ve muharremiye özelliği göstermektedir. Eserde kaside, mesnevi, müseddes-i mütekerrir, terki-i bend, gazel gibi farklı nazım şekilleriyle yazılmış manzumeler yer almaktadır. Şairin, muharrem ayıyla karşılıklı konuşmalarında terki-i bend nazım şeklini tercih etmesi kullandığı yöntem ile doğru orantılıdır.⁵

1.2.3. Ravza-i Muhâvere: 1296/ 1879 yılında İstanbul’da basılmıştır. Eser, mensur bir girişle başlar. Bu bölüm II. Abdülhamid’e övgü mahiyetindedir. Müellif, eseri II. Abdülhamid’in bastırıldığını, bu yüzden ona şükran borçlu olduğunu ifade ettikten sonra “Arz-ı Gül-deste-i Şükr ü Mahmîdet” başlıklı 20 beyitlik mehdîye yazmıştır. Bu manzumeden sonra mensur olarak yazılmış sebab-i telîf bölümü gelir. Bu bölümde müellif, eserin akaid, amel ve ibadet konularının yanı sıra edebiyat ve bazı atasözlerini içerdiğini söyler. Ravza-i Muhâvere, üç ravza ve bir hatimeden meydana gelmektedir. Birinci ravza, akaid konularını içermektedir. Buna göre ilk bölümde yaratılış bahsi, Allah’ın varlığının ispatlanması, kaza ve kader gibi konular anlatılmaktadır. İkinci ravzada ise amel ve ibadet konuları işlenmektedir. Üçüncü ravzada, atasözleri ve bazı ibarelerin açıklamaları yer almaktadır. Hatime bölümünde ise Arabî ayların isimlerinin nereden geldiği anlatılmaktadır.⁶

⁵<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2350>.(E.T.:13.08.2018)

⁶<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2350>.(E.T.:13.08.2018).

Hasan Tefvik'in basılmamış eserleri ise şunlardır:

«Ravzatü'l-İslâm», «Ravzatü'l-münşeât», «Minhâcü'l-aklâm», «Ravza-i Edebiyye», «Mecmûa-i Reşehat» adındaki basılı olmayan eserleri ile «Tuhfetü'l-ekyas fi'z-zanni Binnas tercemesi», Kerküklü Şeyh Abdurrahman Tâlaban'ın «Kitâbü'l-maârifî fi şerh-i Mesnevî-i şerif» isimli risalesinin ve İmam-ı şarani ve Askalânî'nin «Ahvâlü'l-meâd» risalelerinin tercemeleri ve «müretteb şiir divânı» basılmamış olup ailesindedir.⁷

⁷ Bursalı Mehmed Tâhir Bey, “Hasan Tefvik Efendi”, *Osmanlı Müellifleri*, (haz. A. Fikri Yavuz ve İsmail Özen), C.2, Meral Yayınevi, İstanbul 1972, s.161-162.

İKİNCİ BÖLÜM

2. HAYÂLÂT-I DİL'DE ŞEKİL ve MUHTEVA

2.1. DIŞTAN İÇE YAKLAŞIM

2.1.1. Künye

Hasan Tevfik, *Hayâlât-ı Dil*. İstanbul: Tophâne-i Amire Matbaası, 1285/1868 'de basılmıştır. Yalnızca tek baskısı olan eser, 78 sayfadan oluşmaktadır. Eserin Atatürk Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Milli Kütüphane, TDK ve yurtdışındaki birçok kütüphanede nüshaları bulunmaktadır.

26 bölümden oluşan eser insanın Allah tarafından yaratılışı, insanın diğer yaratılmış varlıklara üstünlüğü, rüya âlemi, insanın hayal ve düşünme kuvveti ve aşkın tesiri ile başlar. Dördüncü sayfadan itibaren Murg-ı Dil'in sergüzeştiyle devam ederek yetmiş sekizinci sayfada sona erer.

2.1.2. Tür

Hayâlât-ı Dil, Divan edebiyatı ve Halk edebiyatı gelenekleri ile Batı edebiyatının kesişmeye başladığı dönemde kaleme alınmıştır. Türk Tahkiye Geleneği'nin özelliklerini taşıyan ve hikâye ile roman arasında geçiş belirtilerini bünyesinde barındıran bir “geçiş dönemi eseri” olarak kabul edilebilir.

2.1.3. Konu

Hayâlât-ı Dilin ana konusu aşk macerasıdır. Eserde Murg-ı Dil adlı kahramanın Canan'a olan aşkından ızdırap duyması ve bunu Canan'a anlatması, Canan'ın onu terk edip bilinmez bir yere gitmesi ve Murg-ı Dil'in Canan'a kavuşmak için hayali ülkelere yaptığı yolculuk sırasında başına gelen olaylar alegorik bir biçimde anlatılır.

2.2. ANA HATLARIYLA OLAYLARIN ÖZETİ

Birinci Bölüm: Eserin giriş bölümüdür. Bu bölümde Allah'ın insan ruhunu ve şeklini nasıl yarattığından, insanın diğer canlılardan üstünlüğünden, rüyâ âleminin nasıl olduğundan, insanın hayal ve düşünme kuvveti ile aşkın insan üstündeki etkisinden bahsedilir.

İkinci Bölüm: Murg-1 Dil'in Civântab adlı ferahlık ve huzur veren bir şehrin zevk ve eğlence bahçelerinde, sevgiliden gelecek olan türlü ızdıraba maruz kalmamış, sevgilinin hançere benzeyen zülfünün tuzağına düşmemiş halde yaşarken tesadüfen Canan'ı görmesi ve ona âşık olması anlatılır. Aşkını dile getiren Murg-1 Dil sevgiliden yüz bulamaz ve Canan'ın oradan ayrılacağı haberini alır. Bunun üzerine telaşlanan Murg-1 Dil, sevgilinin eteğine sarılıp nereye gideceğini sorar ama Canan çok sert cevap vererek oradan uzaklaşır. Bunun üzerine Murg-1 Dil derin bir acıya boğulur. Günlerini ah edip inleyerek geçirir.

Üçüncü Bölüm: Kahraman, bir gece ayrılık acısından kendinden bihaber dolaşırken Canan'ın kendisinden uzakta nazlı nazlı dolaştığını görür. Aşkını anlatmaya karar verir ve sevgiliye içini dökmek ister. Murg-1 Dil ayrılıktan şikâyet edince Canan, lafı fazla uzatmayıp asıl maksadını açıklamasını ister. Murg-1 Dil derdini anlatıp sevgiliyi tamamen kaybetme riskini göze alarak Canan'ı dudağından öpmeye çalışır. Gönlünün asıl gayesinin de bu olduğunu söyleyince Canan çok kızar ve onu terk edip bilinmez bir diyara gider. Murg-1 Dil ona yetişmek istese de başarılı olamaz ve sevgilisini hiçbir yerde bulamaz.

Dördüncü ve Beşinci Bölüm: Duyduğu acıyla feryat figan eden Murg-1 Dil'in karşısına Pir çıkar. Pir, Murg-1 Dil'e sabırlı olmasını, doğru yoldan ayrılmamasını ve bu derdin geçici olup bir gün sona ereceğini söyleyip ona türlü türlü nasihatlerde bulunur.

Altıncı Bölüm: Murg-1 Dil, Pir'e onun kendisine anlattığı kıymetli nasihatlerini dinlediğini ama çektiği ızdırabın dinmediğini, sevgilisinden en ufak bir iz bile bulamadığını dile getirir. Pir'den kendisine yardım etmesini ister.

Yedinci Bölüm: Pir, daha önceden gittiği Kamertâb adlı şehirde bulunan Andel Kasrı'nda Canan'ı gördüğünü hatırlar. Kamertâb hakkında uzun uzun bilgiler verdikten sonra Nâyâb ile üç günlük mesafedeki iskeleye kadar gitmesini, oradan da deniz yoluyla Kamertâb şehrine geçmesini söyler ve ona nasihatlerde bulunur. İskeleye kadar Nâyâb'ın rehberliğinde giden Murg-1 Dil, ondan ayrılarak gemiye biner ve oradan uzaklaşır. Bir limana yaklaştıklarında izin verilmemesi üzerine gemi limana yanaşamaz. Mecburen geri dönmek zorunda kalırlar ve bu sırada gemi kuvvetli bir fırtınaya tutulup batar. Geminin parçalarından bir direğe tutunarak ıssız bir adaya ulaşan Murg-1 Dil ot yiyerek beslenir. Küçük bir yardım kayığına binerek bir dağın eteğinde iner ve dağın zirvesine çıkar. Zirve çok güzel bir yerdir ama Murg-1 Dil sevgilisi orada olmadığı için yoluna devam etmek ister. Bir süre ne tarafa gideceğini kestiremez. Sonra Canan'a gitmek için yola revân olur.

Sekizinci Bölüm: Yolda giderken karşısına garip şekilli iki korkunç karaltı çıkar ve yanlarına gittiğinde onların vahşi olduğunu anlar. İster istemez selamlaştıktan sonra vahşiler yolun ilerisinde bir aslanın karargâh kurup gelip geçen herkesi yediğini, kendisine yol gösterebileceklerini söylerler. Onlara güvenmese de denize düşen yılanı sarılır diye düşünerek tekliflerini kabul eder. Vahşilerin biri sağında biri solunda yola koyulurlar. Gide gide büyük bir nehrin kenarına varırlar. Vahşiler onu insan kemikleriyle dolu bir mağaraya götürüp bağladıkları sırada Nâyâb'ın nidasını duyarlar. Bağlamayı bırakıp sesin geldiği yöne doğru giderler. Nâyâb, vahşileri öldürüp vücutlarını parçaladıktan sonra Murg-1 Dil'in yanına gelip iplerini çözerek onu kurtarır. Sonra büyük bir ağacın gölgesinde Nâyâb ile Murg- Dil dinlenirler.

Dokuzuncu Bölüm: Murg-1 Dil kendisini vahşilerin elinden kurtaran Nâyâb'a teşekkürlerini sunar. Birlikte Canan'ın semtine varmayı teklif eder. Nâyâb da Murg-1 Dil'e tehlikeler karşısında korkmaması, sabırlı olması ve kendini güzel ve doğru yol için yetiştirmesi gerektiği gibi çeşitli nasihatlerde bulunur. Sonrasında gizli bir iş için Erguvân'a gitmesi gerektiğini, kendisini Ankeb adlı bir şehirde telgrafhanenin önünde beklemesini söyler. Yoluna tek başına devam eden Murg-1 Dil yolda iki atlı görür ve onlarla tanışır. Atlılara nereden geldiklerini, nereye gittiklerini, Ankeb'e ne kadar mesafe kaldığını, oraya vardığında nerede konaklayabileceğini sorar. Atlılardan, kazanılan bir zaferi müjdelemek için karargâha dönen iki haberci olduklarını, Ankeb'e yarım saat mesafede bulduklarını, ahalisinin gidişatının uygunsuz bir halde olduğu gibi bilgileri edindikten sonra onlardan ayrılır. Ankeb'e varıp küçük bir odaya yerleşir. Murg-1 Dil'in aklında hep Canan vardır. Sonra telgraf memurunun yanına gidip Nâyâb'a telgraf çeker. Nâyâb'ın Ankeb'e mesafesi on iki saatten fazla olan Şekib şehrine geçeceğini ve kendisinin de oraya gelmesini istediğini öğrenir. Pek güvenli olmayan Ankeb şehriden, ferahlık ve huzur verici olduğunu öğrendiği Şekib şehrine gitmek üzere kaçır.

Onuncu Bölüm: Şekib'e ulaşan Murg-1 Dil burada Pir ile karşılaşır ama onu tanıyamaz. Pir, Murg-1 Dil'in Nâyâb'ı beklediğini öğrenince onu tanır. Geçmiş olayları hatırlatarak Murg-1 Dil'in kendisini tanımasını sağlar. Pir'i hatırlayan Murg-1 Dil, eteğine sarılıp tekrar karşılaştıkları için duyduğu mutluluğu dile getirir. Bu sırada Nâyâb'ın treni gelir ve birbirlerine sarılırlar. Biraz dinlenmek ve hoş vakit geçirmek için ziyafet meclisine yürürler iken Nâyâb'a Erguvân şehrinin nasıl bir yer olduğunu sorarlar. Nâyâb; oranın bahçelerinin, evlerinin, mesire yerlerinin çok güzel olduğundan ancak lezzetli sularının çok

az, insanların da cimri olduğundan ve her an zenginliklerine zenginlik katmaya çalıştıklarından bahseder. Oranın suyunun ve havasının çok ağır olup türlü hastalıkların sebebi olduğundan oradakilerin çoğunlukla Şekib'e gelip yaşadığını belirtir. Murg-ı Dil, eğitim ya da seyahat etmek için oraya gidenlerin Erguvân'ı daima övmelerinin sebebini sorar. Nâyâb, oraya gidenlerin, oranın yerlilerinin yaşam şekillerini, yiyecek, içecek ve giyimlerini taklit ettiğini, kendi vatanlarını kötülediğini ve onlar gibi yaşadıklarını söyler. Onların vatanının kıymetini bilmeyen kötü insanlar olduğunu ve bu yüzden Erguvân'ı sevdiklerini belirtir. Bunun üzerine Pir, cinayet suçu işleyenlere uygulanan muamele ile Şekib'de uygulanan muamele arasında fark olup olmadığını sorar. Nâyâb, orada çok fazla suç işlendiğini, her gün masum ya da suçlu birkaç kişinin idam edildiğini, adaletsiz bir muamele uygulandığını, kendi ülkelerinde böyle kötü durum olmadığını söyler. Bu sırada gidecekleri yere varıp eğlenmek üzere vakit geçirmeye başlarlar.

On Birinci ve On İkinci Bölüm: İşret meclisinde Pir, Nâyâb ve Murg-ı Dil, müzik, saf şarap, yemek ve hoş sohbetle gönüllerince eğlendikten sonra Murg-ı Dil, Canan'ın yanına gitmek için müsaade ister. Sonra mecliste bulunan ve insanlar arasında söz sahibi olan ilim sahibi bir zat, onları ertesi gün yapılacak olan ve önemli bir meselenin görüşüleceği hükümet meclisine davet eder. Mecliste Şekib'e bağlı bir yer olan Cezîre-yi Nehr-i Hoş-güvâr'ın ihtilal tehlikesi altında olduğu konuşulur. Murg-ı Dil'den, isyanı teşvik eden Cezîre-yi Bahr-i Ücâc'ı yenerek şehri kurtarması istenir. Murg-ı Dil, Pir ve Nâyâb'ın onayını alıp meclistekilere orduyla ilgili yapılması gereken beş madde sunar. Maddeler meclistekiler tarafından beğenilip kabul görür. Donanmasıyla birlikte yola çıkan Murg-ı Dil, önce Cezîre-yi Nehr-i Hoş-güvâra ulaşır. Orada bir gün dinlendikten sonra Cezîre-yi Bahr-i Ücâc'a varır. Güvenli bir yere demir atılarak donanma savaşa hazır hale getirilir. Ardından generaller Murg-ı Dil'e neden geldiklerini sorarlar. Bunun üzerine toplantı düzenlenir. Murg-ı Dil, toplantıda Hoş-güvâr hususundaki eski anlaşma metnine beş yeni madde eklemek için geldiğini, aksi takdirde savaşılacağını belirtir. Şartları çok ağır olan anlaşma metni karşısında şaşırıp korkarlar fakat kabul edemeyeceklerini ve savaşa hazır olduklarını söylerler. Murg-ı Dil, hemen donanmasının yanına döner ve subaylarla savaşta nasıl yol izleyeceklerini belirlemek için toplantı yapar. Kısa süre içinde saldırıya geçilir. Düşman gemileri batırılıp hükümdarları da esir alınarak Şekib şehrine yollanır. Murg-ı Dil, adanın tahrip olan yerlerinin düzenlenmesi ve yönetimi için güvenilir bir kişiyi seçip onu orada bırakarak görevini tamamlar.

On Üçüncü ve On Dördüncü Bölüm: Görevini başarıyla yerine getiren Murg-1 Dil, Şekib şehrine Farsça bir mektup yazar. Akli fikri Canan'da olan Murg-1 Dil bir an önce ona kavuşmak istediğini dile getirir. Şekib hükümdarından cevap niteliğinde bir mektup gelir. Mektupta gitmesine müsaade edildiği yazılıdır.

On Beşinci Bölüm: Murg-1 Dil, defalarca okuduğu şanlı mektubunu göğsüne yerleştirip köpük saçan Arap atının yularını Canan'ın olduğu tarafa doğru dörtnala koşturur. Kamertâb'a doğru hızla yol alırken karşısına amansız, engin bir deniz çıkar. Coşkulu denizi geçemeyeceğini anlar. Denizin diğer tarafında da büyük ve yaşlı ağaçlardan oluşan dağlar, ormanlar bulunmaktadır. Geceyi orada geçirmeye karar veren Murg-1 Dil, büyük bir ağacın gölgesinde dinlenmek üzere atını bağlar. Yolculuk sırasında yorgun düşüp acıkan atı ile birlikte ağaç yaprakları yiyerek karınlarını doyururlar. Dinlenirken gönlündeki derdini dökecek bir dost hasretiyle çevresine bakınan Murg-1 Dil, bir meşe ağacının kovuğundan çıkan birkaç maymun görür. Maymunlar dostâne bakışlarıyla Murg-1 Dil'in çevresini sararlar ve onu sabaha kadar eğlendirirler. Sabah olduğunda ise maymunlardan kendisine rehberlik etmelerini ister. Murg-1 Dil, maymunların rehberliği ile Mestândil şehrine varır. Bir misafirhaneye yerleşip hikâyeler anlatan, güzel yüzlü ve hoş sözlü bir zat ile tanışır. Zat ona halini hatırını sorar. Kahraman dağda mahsur kaldığını ve maymunların rehberliği ile oraya gelebildiğini anlatır. Adam da ona maymunların çok akıllı olduklarını söyleyip bununla ilgili bir hikâyeye anlatır. Hikâyeye göre, tâbi oldukları hükümdar satranç oyununu çok sevmektedir. Satranç oyununda kendisine rakip olabilecek mahir birini aramaktadır. Vezirine güçlü bir rakip bulmasını emredince veziri, satrançta çok maharetli olan bir maymunu saraya getirtir. Maymun daha ilk oyunda hükümdarı mat eder. Duruma sinirlenen padişah, satranç tahtasını maymunun kafasına vurur ve maymunun idam emrini verir. Vezir, maymuna kıyamaz ve onu gizler. Padişah aylar yıllar sonra vezirine; "Keşke idam ettiğim maymun şimdi burada olsaydı da onunla kederi, sıkıntıyı def etseydim." deyince vezir, bu oyunda maharetli başka bir maymun var diyerek aynı maymunu padişahın huzuruna çıkarır. Padişah ve maymun tekrar satranç oynamaya başlarlar. Maymun padişahı yine yenecek olur ama önceki vaziyet aklına gelir ve padişahı mat etmekten korkar. Sonunda dayanamayıp padişahın yanındaki altın taşı alıp kafasına geçirerek padişahı mat eder. Padişah hem şaşırır hem de bu durum hoşuna gider. Böylece maymun hem padişahı eğlendirmiş hem de ölümden kurtulmuş olur.

On Altıncı Bölüm: Hikâyenin bitiminde hancı uzaklardan gelen Murg-1 Dil'e, dinlenmesi gerektiğini, eğer dilerse onu gezdirebileceğini söyler. Murg-1 Dil, aklının fikrinin Canan'da olduğunu, bu sebeple gezmenin onun için hiçbir şey ifade etmediğini dile getirir ve uyuyup dinlenmek ister. Odasına yerleşen ve yorgunluktan bitap düşen Murg-1 Dil, hemen derin bir uykuya dalar. Rüyasında sevgilisini görür ancak onun Canan olduğundan emin olamaz. Ancak her kim olursa olsun gerek bizzat kendisi gerekse ona benzeyen başka biri olsun diyerek onu öpmeye başlayınca uyanır ve rüyada olduğunun farkına varır. Bu sırada kapının çalındığını fark eder. Kapıyı açtığında güzeller güzeli bir kız, eğlence meclisinin sakisi olduğunu ve kendisinin meclise davetli olduğunu söyler. Sakiyi çok beğenen ve o anda gönlü kayan Murg-1 Dil, teklifi hemen kabul eder ve sakiyle birlikte yola çıkar. Hem yolda giderken hem de eğlence meclisinde saki ile ilgilenen Murg-1 Dil, sakiye gönlünü iyice kaptırır.

On Yedinci ve On Sekizinci Bölüm: Murg-1 Dil'in bu halini gören Pir, sevgili için çıktığı bu yolda yaptığı bu hareketlerin uygun olmadığını söyler ve sadakatli davranması gerektiği konusunda onu uyarır. Bunun üzerine Murg-1 Dil, sakiye meylettğini kabul edip utanır ancak sevdiği kişinin Canan olduğunu söyler. Ancak Pir, mecliste herkesin içinde sakiyle ilgilenmesini ve onu yanağından öpmesini münasip bulmaz. Murg-1 Dil, sakiyi öpmediğini sadece kulağına bir şey söylediğini ve bunun kendi çaresizliğinden çıkan bir eksiklik olduğunu söyler. Pir'den kendisini Canan'ın yanına gitmek için Kamertâb'a yollamasını rica eder.

On Dokuzuncu Bölüm: Pir, Murg-1 Dil'i yanına çağırıp meclistikilerin Kamertâb'a gitmesine müsaade ettiklerini söyler. Teşekkürlerini sunan Murg-1 Dil, refâkatçi olarak sakiden bahsedince Pir çok sinirlenir ve meclistikilerin seçtiği kişiyi kabul etmesini söyler. Murg-1 Dil, Pir'e bir daha iradesiz ve sadakatsiz davranmayacağına dair söz verir ve uygun görülen kişi ile Kamertâb'a gitmek üzere yola koyulur.

Yirminci Bölüm: Murg-1 Dil ve arkadaşı bir köye vardıklarında kuzularını otlatan yeni yetme bir öğrenci ile karşılaşır. Murg-1 Dil sohbet edip ona sorular sormak ister. Bu sırada kıza gönlü kayar ama belli etmez. Öğrenci, onu ve arkadaşını evine davet eder. Orada nefis yemekler ile çeşitli bahçelerden toplanmış meyveler yerler. Öğrenci orada kalmaları için ısrar etse de Murg-1 Dil teklifi kabul etmez ve asıl maksadını gerçekleştirmek üzere yola revân olurlar.

Yirmi Birinci ve Yirmi İkinci Bölüm: Murg-1 Dil ve arkadaşı, daha öncesinde Murg-1 Dil'in geçemediği engin denizin çevresinden dolaşarak ve türlü sıkıntıları aşarak Kamertâb'a ulaşırlar. Yoldaşı Murg-1 Dil'e artık geri dönmesi gerektiğini söyler. Murg-1 Dil, gitmekte acele eden arkadaşından sevgiliye çabucak kavuşmasını sağlayacak nasihatler vermesini ister. Arkadaşı ona üç farklı yol söyler. Murg-1 Dil, bu üç yolun da uygun olmadığını arkadaşına sebepleriyle birlikte açıklar. Arkadaşına teşekkürlerini sunar ve onu Mestândil'e uğurlar. Artık tek başına kalan Murg-1 Dil Canan'a nasıl kavuşacağını yolunu bilemez. Ne yapacağını bilmez halde dolaşıp durur. Beldenin dışına çıkıp bir miktar gezmek ve bu sırada Canan'a kavuşma yollarını düşünmek için şehrin mesire yerine gelir. Burada pirlerin halkasına dahil olur. Aralarından bir zat, ona ne için geldiğini ve kim olduğunu sorar. Murg-1 Dil bütün derdini ona anlatır. Bunun üzerine zat, gezmek ve beldeler öğrenmek arzusuyla Pir'in, birkaç yıl önce oraya geldiğini ve bu konuyu dile getirdiğini söyler. Canan'a kısa bir mektup yazdığı takdirde ona ulaştırabileceğini söyleyip Murg-1 Dil'i rahatlatır. Zat, Pir'in emrini yerine getirmek amacıyla Murg-1 Dil ile daha sık görüşmek istediğini, bu sebeple kaldığı yeri öğrenmek istediğini söyler. Kalacak yerinin olmadığını öğrenince Murg-1 Dil'i evine davet eder. Akşamüstü faytonlara binerek zatın evine ulaşırlar ve Murg-1 Dil'e çekinmemesini, kendi evi gibi rahat olmasını söyler. Murg-1 Dil hemen her beyti elifbânın bir harfıyla biten bir şiir yazar. Ev sahibinin cömert ve yetenekli oğlunu mektubu ulaştırması için Andel Kasrı'na gönderir. Mektubu alan Canan başta heyecanlanır ama kimin yolladığından emin olamaz. Mektubu getiren çocuğa mektubun sahibini sorar. Çocuk, mektubun sahibinin uzak yollardan geldiğini ve babasının onu gizlice yolladığını söyleyince Canan'ın gözleri parlar ve şüphelerini yok etmek için bir mektup yazar.

Yirmi Üçüncü, Yirmi Dördüncü ve Yirmi Beşinci Bölüm: Canan yolladığı mektupta duyduğu mutluluğu dile getirirken Murg-1 Dil'den kendisini tanıtmamasını ve sergüzeştini anlatmasını ister. Murg-1 Dil, Canan'ın isteği üzerine hemen sergüzeştini anlatan bir mektup yazar ve Canan'a gönderir. Murg-1 Dil'in sergüzeştini okuyan Canan'ın şüpheleri yine silinmez. Yazılan her şeyin hileli olduğundan kuşkulandır. Bunun üzerine mektubu getiren çocuk onu ikna eder. Şüpheleri ortadan kalkan Canan, Murg-1 Dil'e aşk dolu bir mektup gönderir.

Yirmi Altıncı Bölüm: Sevgilisinden gelen mektuba çok sevinen Murg-1 Dil, türlü yalvarışlarla Canan'ı Andel Kasrı'ndan çıkmaya ikna eder. Canan ile birlikte bir gemiye

binerler ve oradan uzaklaşırlar. Gemi ilerlerken Murg-1 Dil, bu ayrılığın sebebini sorar. Canan, ilk zamanlarda Murg-1 Dil'in küstahça hareket etmesi ve nahış şakalar yapması sebebiyle bu şekilde davrandığını açıklar. Murg-1 Dil'in o zamanlar çok toy olduğundan kendi değerini o anda bilemeyeceğinden emin olduğunu, onu çok sevmesine rağmen mecbur kalarak onu ayrılık ateşine attığını söyler. Murg-1 Dil bu duruma sitem eder ve kendisi için saki ve öğrenci çocuktan vazgeçip buralara kadar geldiğini ağzından çıkarır ve Canan'a onu dudağından öpmese denize atlayacağını söyler. Canan, gemi batsa bile bu işin burada olmayacağını ancak تنها bir yere vardıklarında bu isteğine ulaşabileceğini söyler. Ardından Murg-1 Dil'den saki ve öğrenci çocuk mevzusunu ayrıntılı bir şekilde anlatmasını ister. Murg-1 Dil yaptığı hatayı anlayıp ağzından kaçırıldığı sözler için pişmanlıklar duyar. Lafı değiştirir. Engin denizde epey açıldıklarını, gemiyi bir yere yanaştıramayacağını anlar. Canan'a kavuşmuş olsa da onu istediği gibi öpüp koklayamadığı, asıl maksadına ulaşamadığı için söylenip durur. Murg-1 Dil hikâyenin kalanını sonra anlatacağını, şimdi ertelemek istediğini söyleyerek sözü Hasan Tevfik'e bırakır. Hasan Tevfik, Murg-1 Dil'in neşeli bir vaktinde hikâyenin kalanını ona soracağını ve öğrendiklerini yazacağını, onu da yeni bir kitap halinde yayımlayacağını söyleyerek sözlerini bitirir. Sonrasında kitabın basım tarihi, basım yerinin bilgileri verilmiştir.

2.3. ESER ADININ MUHTEVA ile İLGİSİ

Hayâlât-1 Dil, günümüz Türkçesiyle 'Gönlün Hayalleri' anlamına gelmektedir. Yazar burada 'dil' kelimesini tevriyeli bir şekilde kullanarak hem gönül kelimesine hem de hikâyenin kahramanı Murg-1 Dil'e gönderme yapmıştır. Gökalp'in ifadesiyle: *"Metnin adı olan Hayâlât-1 Dil ile başlayan bu 'hayal' ögesi, anlatının tamamı düşünüldüğünde oldukça anlamlıdır. Eserin adı "Gönlün Hayalleri" anlamını taşımaktadır. Böylelikle daha eser başlamadan, okuyucuya, bütün anlatılacakların 'hayal'den ibaret olduğu mesajı verilmektedir. Eserin sonunda da anlatıcının ağzından, "ol pir-i akıl-perverin delâlet-i akılânesiyle tahayyül olunan şeylerin külliyetinden manzum ve mensur olarak cüzz'iyatını size birer birer hikâyet eyledim" (Hasan Tevfik 1285: 77) denerek, bu 'hayal' ögesi bir kez daha hatırlatılır ve hatta 'pir'den bahsedilerek hayallerin kaynağı açıklanmış olur."*⁸

⁸Gökalp, a.g.m., s. 193.

2.4. OLAY ÖRGÜSÜ

Anlatmaya bağılı edebi metinlerde, olaylar ve bu olayların diziliş sırası önemlidir. Olay örgüsünü, konuyu oluşturan olaylar dizisinin birbiriyle bağıntısına verilen ad şeklinde açıklayabiliriz. Metinlerde olay, metindeki kişiler arasında geçen ilişkiler ya da kahramanın iç çatışmaları sonucu ortaya çıkar.

Hayâlât-Dil’de anlatılan hikâye ve bu hikâyeyi kapsayan başka bir hikâye karşımıza çıkar. İç hikâye Murg-1 Dil’in anlattığıdır. Onu kapsayan hikâye ise kitabın sonunda Murg-1 Dil’in anlatacaklarını bitirip sözü Hasan Tevfik’in almasıyla anlaşılmaktadır. Burada hikâye, Hasan Tevfik’in, hikâyenin devamını Murg-1 Dil’in neşeli bir zamanında ondan öğreneceğine ve kendisinin de bunu kitap şekline getirerek anlatacağına dair sözüyle biter.

Murg-1 Dil’in anlattığı iç hikâye, metnin asıl bölümüdür. Bu iç hikâye olay hikâyesi niteliğinde olup serim, düğüm, çözüm şeklindedir. Serim: karşılaşma-âşık olma-ayrılma, düğüm: kavuşma hayaliyle yolculuk, çözüm: kavuşma şeklinde cereyan eder.

2.4.1. İç Hikâyenin Olay Örgüsü

Serim: Karşılaşma-Âşık Olma-Ayrılma

Hikâyeye başlarken insanın yaratılışından, insanın diğer varlıklardan üstünlüğünden, hayal ve rüya âleminin nasıl olduğundan ve aşkın insan üstündeki tesirinden bahsedilir. Ardından Murg-1 Dil ile Canan karşılaşır. Murg-1 Dil Canan’ı görür görmez ona âşık olur. Canan, aşkını anlatan Murg-1 Dil’e karşılık vermez. Canan ile Murg-1 Dil bir gece tesadüfen karşılaşırlar. Aşkını tekrar anlatan Murg-1 Dil, haddini aşır cesaret göstererek Canan’ı öpmeye kalkışır. Bu duruma öfkelenen Canan nereye gittiğini söylemeden şehri terk eder.

Düğüm: Kavuşma Hayaliyle Yolculuk

Düğüm bölümünde, ayrılık ateşiyle yanan Murg-1 Dil, Pir ile karşılaşır. Ondan çeşitli öğütler dinler ve sevgilisinin yerini öğrenir. Ardından Canan’ı bulmak için yola çıkar. Murg-1 Dil’e iskeleye kadar Nâyâb eşlik eder. Tek başına yola devam ederken Kamertâb’a gitmek için bindiği gemi batar. Güçlkle kurtulan Murg-1 Dil bir adaya sığınır. Yardım gemisiyle adadan ayrılır ve bir dağa ulaşır. Zirveye çıktığında iki vahşi tarafından kaçırılır. Nâyâb, vahşilerin elinden Murg-1 Dil’i kurtarır. Kurtulduktan sonra Murg-1 Dil, önce

Ankeb'e sonra da Şekib şehrine varır. Orada hükümet tarafından komutan olarak görevlendirilip tehdit altında bulunan Cezîre-yi Nehr-i Hoş-güvâr'ı düşman olan Cezîre-yi Bahr-i Ücâc'ın tehdidinden kurtarır. Görevini tamamlayınca Şekib hükümdarından izin alarak Canan'a doğru tekrar yola çıkar. Karşısına çıkan engin denizi geçemez ve bir maymunun rehberliğinde Mestândil'e ulaşır. Murg-ı Dil burada gördüğü sakiye meyleder ve Pir tarafından kınanarak azarlanır. Meclisin seçtiği bir zat ile Kamertâb'a doğru tekrar yola çıkar. Yolda rastladığı bir öğrenciye de meyleden Murg-ı Dil, Canan'a kavuşmak olan asıl amacını hatırlayıp yoluna devam eder.

Çözüm: Kavuşma

Çözüm bölümünde ise Murg-ı Dil, zat eşliğinde Kamertâb'a ulaşır. Anel Kasrı'nda olan Canan ile mektuplaşır. Canan'ı güçlkle ikna edip onu Anel Kasrı'ndan çıkarır ve gemiyle yola çıkarlar. Murg-ı Dil, Canan'a bu ayrılığın sebebini sorar ve Canan açıklama yapar. Açıklama ile tatmin olmayan Murg-ı Dil, Canan'ı tekrar öpmek ister ve reddedilir. Murg-ı Dil, sözünün bittiğini ve hikâyenin kalanını sonra anlatacağını söyler.

Bu durum geleneksel eserlerde karşımıza çıkan sonlardan biraz farklıdır. Halk hikâyesi ve Divan edebiyatı geleneğinde hikâye ya mutlu sonla ya da mutsuz bir sonla biter. Hayâlât-ı Dil'de mutlak bir son yoktur. Kahramanlar denizin ortasında yolculuk yaparken biter ve sonları hakkında bir bilgi verilmez. Bu durumu Gökâlî şu şekilde açıklar: *“Anlatı, halk hikâyelerindeki gibi âşıkların kavuşmaları (mutlu son) veya kavuştukları anda ölmeleriyle (mutsuz son) tamamlanmaz. Yazarın, âşık ile sevgiliyi engin denizde sakin bir sahile doğru sohbet ve muhabbet içinde seyahat ederken bırakması, devri için son derece farklı ve özgün bir tavidir. Yazar, âşıkların birbirine kavuşmasından sonrasını okuyucunun hayal gücüne bırakmış gibidir.”*⁹

İç hikâye içinde Murg-ı Dil'e anlatılan iki tane daha iç hikâye vardır. Bunlar; misafirhanede hikâyeler anlatan adamın anlattığı 'Satranç Oynayan Maymun' ve gittikleri köyde öğrenci ile muhabbeti sırasında Murg-ı Dil'in dinlediği 'Âlim ile Öğrenci' olarak adlandırabileceğimiz hikâyelerdir.

⁹ Gökâlî, a.g.m., s. 192.

2.5. ANLATICI ve BAKIŞ AÇISI

Anlatıcı; masal, efsane, roman, hikâye gibi anlatılarda geçen olay, durum ve olguları; kahraman, mekân ve zaman bakımından gören, duyan, anlayan, bilen ve kendi üslubuyla okuyucuya aktaran kişidir.

Sözen'e göre: "*Anlatıcı; bir anlatıda olayları okuyucuya/izleyiciye aktaran/anlatan kişi olarak öykülemenin ayrılmaz bir parçasıdır. Anlatıcılar, öyküyü anlatması için yazar tarafından seçilmiş, yaratılmış, kurmaca kişilerdir ve tıpkı öykü kahramanları gibi soyutturlar, yaşanan gerçek dünyada karşılıkları yoktur.*"¹⁰

Hayâlât-ı Dil'de iç hikâyeyi kapsayan çerçeve hikâyenin anlatıcısı, eserin son kısmında kendini gösterir. Burada Hasan Tevfik yazar-anlatıcıdır. Hasan Tevfik, Murg-ı Dil'in anlattıklarını dinlemiş ve devamını getirmesini istemiştir. Murg-ı Dil'in bu isteği erteleme üzerine kalanını Murg-ı Dil'den öğrendikten sonra kitap haline getirip anlatacağını dile getirmiştir.

"... artık bu şeb bu kadarla iktifâ idüp kuşûrınıñ ber-tafşîl beyânını şeb-i âhëra ta'liķ İdelim ve işte şubh-ı şâdıķ-ı feyz zuhûr idiyor görelim muķtezâ-yı baht u tãli' nedir yollu ol Murğ-ı Diliñ hoķķa-yı dehânından şudûr iden güldeste-yi maķâlât ve nev-beste-i hikâyât-ı kilik-i pür rekîk-i (Hasan Tevfîķ) ile şebt-i şahîfe-yi beyân ve..."¹¹ (Artık bu gece bu kadarla yetinip kalanının tafsilatıyla beyanını başka bir geceye erteleyelim. İşte hakiki fecir bereketiyle zuhur ediyor, görelim talihimiz ne gösterir yollu Murg-ı Dil'in o hokka ağzından dökülen sözlerin güldestesi ve hikâyelerin yeni bestesi Hasan Tevfik'in kusurlu kalemiyle beyân edip yazıldı...)

Ayrıca iç hikâyedeki manzum kısımların bazılarında Tevfik mahlasını kullanarak Hasan Tevfik kendini göstermiştir.

Neylesin biçâre Tevfik pek uzadı aşk bahsi

¹⁰ Mustafa Sözen, *Anlatıcı Kavramı, Sinematografide Anlatıcı Tipolojisi ve Örnek Çözümlemeler*, Selçuk İletişim, 5, 2, 2008, s. 167.

¹¹ A.g.e., 77-78.

Vâkîf olsa hâline o gül-fidan ağlar bana¹²

Âlem arsasında Tevfik çok dolaştık gerçi

Görmedik ya böyle cömert, vefalı bir sevgili¹³

Metnin iç hikâyesinde ise anlatıcı eserin kahramanı olan Murg-1 Dil'dir. Murg-1 Dil sergüzeştini olayların öznesi olarak kendisi dile getirmiştir.

Eserde iç hikâyenin içinde geçen iki ayrı iç hikâye mevcuttur. Misafirhanede hikâyeler anlatan adamın anlattığı 'Satranç Oynayan Maymun' ve gittikleri köyde öğrenci ile muhabbeti sırasında Murg-1 Dil'in dinlediği 'Âlim ile Öğrenci' olarak adlandırdığımız hikâyeleri, anlatıcılar duyduğu gibi aktarmışlardır.

*"Bakış açısı, öyküdeki olayların okuyucuya kimin gözünden ve ağzından ulaştığı sorusuyla ilgilidir. Anlatıcı, metin aracılığıyla sunduğu olay, kişiler ve mekân ile ilgili unsurları kendine özgü bir bakış açısından aktarır. Bunun anlamı, anlatıcının öykü dünyasından sahip olduğu bakış açısına göre seçimler yaparak anlatımını kurmasıdır. Bu seçme işi, anlatılan olay ve ifade edilmek istenen anlatı mesafesiyle yakından ilgilidir."*¹⁴

Eserdeki iç hikâye, olayın odağındaki anlatıcının yani Murg-1 Dil'in gördüğü, yaşadığı tüm olayları kendinde iz bıraktığı haliyle birinci kişi ağzını kullanarak anlattığı kahraman bakış açısıyla yazılmıştır. İç hikâyenin içinde Murg-1 Dil'e anlatılan iki hikâyede ise anlatıcılar hikâyeleri duyduğu gibi aktarmıştır. Buradan Hayâlât-1 Dil'de farklı bakış açılarının hikâyeye hâkim olduğunu çıkarabiliriz.

2.6. ŞAHİS KADROSU

Eserde olaylar hikâyenin başkahramanı Murg-1 Dil çevresinde döner. Kalabalık bir şahıs kadrosuna sahip olmayan hikâyedeki karakterler kendilerine özgü kişilik özellikleriyle anlatımda yer almışlardır.

Murg-1 Dil: Olaylar eserin başkahramanı olan Murg-1 Dil'in ekseninde geçer. Murg-1 Dil, Klasik edebiyatta karşımıza çıkan âşıklardan farklı özelliklere sahiptir. Civantâb adlı şehirde kendi halinde, gününü gün eden, gezip eğlenmeyi seven, daha önce hiçbir güzelin

¹² A.g.e., 13.

¹³ A.g.e., 61.

¹⁴ Sözen, s. 170.

zülfinün tuzağına tutulmamış toy bir delikanlı olarak yaşarken Canan'ı görür ve ona âşık olur. Sevgilisine gönlünü açan âşık, Canan tarafından reddedilir. Tesadüf eseri bir gece karşılaşan Murg-ı Dil ve Canan tekrar konuşurlar. Aşkını tekrar anlatan Murg-ı Dil, haddini aşıp Canan'ı dudağından öpmeye kalkar. Murg-ı Dil'in bu tensel arzusu pek de alışık olmadığımız bir durumdur. Çünkü klasik eserlerde âşık, sevgilisinin her türlü nazına, verdiği tüm sıkıntılara razı olur. Ancak burada kahraman, sevgilisinin sadece naz ve niyazına razı olmayacağını, tensel arzularının da olduğunu hikâyenin daha serim bölümünde Canan'a aşkı için yalvarırken kendi ağzıyla dile getirir.

“...bî-muḥābā dest-i taḥassür-i peyvestlerimi anîñ gül‘izârîña dırâz ve bûse-yi la‘l-i lebe ruḥṣat virmeleriñi niyâz eyledikde mâşâ‘allâh bu kadar sözden merâmiñiz bu mıdır evet efendim maḫşûd-ı dil vişâl-i didâr ve neyl-i ḥâl-i ruḥsârîñizdir didim ne söylüyorsunuz didi işitmediñiz mi didim işitdim ammâ pek ilerü gidiyorsunuz didi ḥayır ilerü gitmiyorum belki işe başdan başladım didim”¹⁵ (...hasret çeken ellerimi korkusuzca onun gül yanağına uzatıp kırmızı dudağına öpmek için müsaade istedim. “Maşallah bu kadar sözden anlatmak istediğiniz bu mudur?” dedi. “Evet efendim. Gönlün gayesi yüzünüze kavuşmak ve yanağındaki bene erişmektir.” dedim. “Ne söylüyorsunuz?” dedi. “İşitmediniz mi?” dedim. “İşittim, ama pek ileri gidiyorsunuz.” dedi. “Hayır, ileri gitmiyorum. Belki işe baştan başladım.” dedim.)

Murg-ı Dil'in başlangıçta olan bu tensel isteği hikâyenin düğüm ve çözüm bölümünde de karşımıza çıkmaktadır. Düğüm bölümünde, Murg-ı Dil Mestândil'de iken rüyasında gördüğü kızı Canan olsun ya da olmasın diyerek öpmeye çalışmıştır. Ayrıca eğlence meclisinde sakiyi yanağından öpmeye kalkmıştır. Çözüm bölümünde ise Canan'a kavuşup gemiye bindikleri zaman onu öpmek istemiş ama yine istediğine ulaşamamıştır.

Murg-ı Dil'in gelenekselden ayrılan başka bir özelliği ise aşkına sâdik olmamasıdır. Klasik âşık tipinde âşık sevgiliden başkasına meyletmez. Sevgilinin verdiği derde ve cefâyâ sırf ondan geliyor diye razıdır. Fakat Hayâlât-ı Dil'de sadâkatten bahsetmek mümkün değildir. Murg-ı Dil, Canan'a kavuşmak için çıktığı yolda sakiye meyledip Pir tarafından azarlanmıştır. Yaptığı hata için Pir'den özür dileyip söz vermiş ancak karşısına

¹⁵ A.g.e., 10-11.

çıkan öğrenciye de meyletmiş, kadınlara olan zaafına yenik düşmüş ve aşkına sâdik kalmamıştır.

Murg-1 Dil’de dikkat çeken bir başka husus da Murg-1 Dil’in sıkıştığı zaman yalana başvurması ya da konuyu değiştirmeye çalışmasıdır. Bu durum onu klasik eserlerdeki bilinen âşık tipinden uzaklaştırır. Murg-1 Dil, Canan ile kavuştuğunda sakiye ve öğrenciye meylettiğini ağzından kaçırır ve Canan bunu sorduğunda lafı değiştirir. Ayrıca Murg-1 Dil, eğlence meclisinde sakiyi öptüğü için Pir ona kızdığında sakiyi öptüğünü inkâr eder ve sakinin kulağına bir şeyler söylediğini iddia ederek yalana başvurmuş olur.

“...ol dām-ı kākül ve dāne-yi hāl teşākül-i ‘izārına tutuldum didigimde Pîr bi’l-farz ve’t-takdîr keyfiyyet-i mebhūse vü meşhūde bu şüretle huşul-pezîr olsun diyelim ya bu kadar da maddeyi işâ’a itmek ve pîş-i enzâr-ı halkda öyle bî-muhabâ sâkîniñ gül yanağından öpmek revâ mıdır ve bu madde-yi vâkı’a nihâde-yi kefe-yi mîzân-ı haqqâniyyet olsa sezâvâr-ı tahsîn ü temâm mıdır didikde şu vechle dehân-güşâ-yı maqâl oldum hâşâ huzûr-ı mekârim-nüşûr-ı vâlânızda o mişillü mu‘âmele-yi bârideye medîd ü şakq-i şefe itmedim faqat kulağına ey sâkî-yi bezm-i cem-haşem bir daha vir didim”¹⁶(...o kākül tuzağına ve sevgilininine benzeyen ben dânesine tutuldum,” dedim. Bunun üzerine Pir, “Farz edelim ki bahsedilen ve görünenin iç yüzü bu sûrette hâsıl olmuş olsun diyelim. Ya meseleyi bu kadar duyurmak ve halkın gözü önünde öyle korkusuzca sakinin gül yanağından öpmek revâ mıdır ve bu vakâ, hakkâniyyet terâzisinin kefesine konsa övgüye layık mıdır, münasip midir?” deyince şu şekilde söyledim: “Hâşâ! Kerem dağıtan yüksek huzurunuzda böyle nâhoş bir davranışa yeltenmedim. Sadece kulağına, ‘Ey bu çok değerli meclisin sakisi, bir daha ver!’ dedim.”)

Eserde karşımıza çıkan bir başka özellik ise Murg-1 Dil’e yüklenen tutarsız güçtür. Murg-1 Dil, iki tane vahşi tarafından kaçırıldığında vahşilerin elinden Nâyâb sayesinde kurtulur. Ama Şekib şehrinde görevlendirilip Cezîre-yi Bahr-i Ücâc’ın tehdidinden Cezîre-yi Nehr-i Hoş-güvâr’ı savaşıarak kurtaracak güçtedir.

Cânân: Murg-1 Dil her ne kadar geleneksel âşık tipinin dışında tutulmuş olsa da Canan, karşımıza geleneksel bir sevgili rolüyle çıkar. Geleneksel sevgili tipi, âşığın sevgisine karşılık vermez. Âşığa naz edip ona türlü dert ve cefâ çektirir. Saçının tuzağına,

¹⁶ A.g.e., 53.

kirpiğinin hançerine âşığı mahkûm eder. Hayâlât-ı Dil’de de Canan, Murg-ı Dil’in aşkına karşılık vermez. Onu aşk ateşine atıp bilinmez bir diyara gider. Murg-ı Dil’in öpüşme isteğini iki seferde de kabul etmeyerek edepli karakterini gözler önüne serer. Murg-ı Dil’e âşık olmasına rağmen ahlakı gereği kararlı bir duruş sergileyip onu reddederek Murg-ı Dil’in olgunlaşması için ondan uzak kalmayı göze alır. Bu durumu onun güçlü yanı olarak kabul edebiliriz.

Ancak diğer taraftan Canan’ın Murg-ı Dil’in ağzından kaçırmış olduğu saki ve öğrenci mevzusunda Murg-ı Dil’in lafı değiştirmesi üzerine sessiz kalıp ona inanmasını ve onun olgunlaştığını düşünmesini Canan’ın zayıf yönü olarak değerlendirebiliriz.

Canan’ın Murg-ı Dil’i terk edişinden Murg-ı Dil’in onu Andel Kasrı’nda buluşuna kadar Canan ile hikâyede karşılaşmamaktayız. Canan her ne kadar uğrunda macera yaşanan sevgili olsa da fiziksel özellik ve hayatının ayrıntıları bakımından çok fazla tasvir edilmemiştir.

Pir: Murg-ı Dil’e Canan’ın yerini söylemesiyle onun sergüzeştini başlatan itici güçtür. Murg-ı Dil’in nasihat kaynağı ve yol göstericisidir. Sürekli olarak Murg-ı Dil’e yardımlarda bulunur ve ona kendini yetiştirmesi, sabırlı ve sadakatli olması gerektiği ile ilgili öğütler verir. Hatta bir büyük olarak Murg-ı Dil yanlış yaptığında onu azarlayarak ikaz eder.

Eserde Pir, değişik yerler görmek amacıyla sürekli seyahat eder. Bu vesile ile çok bilgiye sahip olur. Pir’in bu bilgelik özelliği hikâyede ‘Akılperver, Aristo tedbirli, Felâton sıfatlı, Tahtı yüce yardımcı’ gibi sözlerle sürekli övülür. Murg-ı Dil’in zor zamanlarında akıl danıştığı en önemli kişidir.

Nâyâb: Eserde Murg-ı Dil ve Canan dışında ismi geçen tek kişidir. O da Pir gibi Murg-ı Dil’in en önemli yardımcılarından. Murg-ı Dil’i vahşilerin elinden kurtarması ve onları kolaylıkla öldürebilmesi onun güçlü olduğunun bir kanıtıdır. Hayatıyla ilgili pek fazla bilgi verilmemiştir. Sadece Erguvân şehrine gizli bir görev için gittiği belirtilmiştir. Karakteri hakkında ise kullanılan yüceltme sözlerinden onun övgüye layık biri olduğu anlaşılır.

Eserde Geçen Diğer Şahıslar

Murg-1 Dil dağın zirvesine çıktığında onu kaçırın vahşiler, Murg-1 Dil'i Cezire-yi Nehr-i Hoş-güvâr'a yollayan meclis üyeleri, Kamertâb'a gitmek için mektupla izin istediği Şekib hükümdarı, Murg-1 Dil'in Mestândil'e ulaşmasını sağlayan maymun, hikâyeler anlatan adam, Mestândil'deki hancı, Murg-1 Dil'in meylettiği saki ve öğrenci, Murg-1 Dil'in Kamertâb'a gitmesine izin veren meclis üyeleri, Kamertâb'a giderken yolculuğunda Murg-1 Dil'e yoldaşlık eden zât, Murg-1 Dil Kamertâb'a ulaştığında Canan'a mektuplarını ulaştıracağına söz veren pirlar halkasındaki zat, Murg-1 Dil'in mektuplarını Canan'a ulaştıran çocuk.

2.7. MEKÂN

Eserde geçen mekânların yazarın hayal dünyasında kurduğu, gerçeği yansıtmayan mekânlar olduğunu görürüz. Hikâyede insan ve aşk üzerine yapılan kısa bir girişten sonra olayların başkahramanı Murg-1 Dil'in yaşadığı Civantâb adlı şehirden bahsedilir. Murg-1 Dil, burada Canan'a aşkını itiraf eder. Canan'ın onu terk edip bilinmez bir diyara gitmesi ile Murg-1 Dil'in çeşitli yerlerden geçerek Kamertâb şehrindeki Canan'a kavuşmasını sağlayacak olan sergüzeşti başlar. Eserde geçen mekânlar;

- Murg-1 Dil'in ve Canan'ın yaşadığı Civantâb adlı şehir
- Murg-1 Dil'in Canan'a kavuşmak için Nâyâb eşliğinde gemiye kadar gittiği iskele
- Gemi parçalandıktan sonra kurtulmak için zorlukla sığındığı ada
- Adadan ayrılmasıyla ulaştığı dağ
- Dağda karşılaştığı vahşiler tarafından götürüldüğü orman
- Murg-1 Dil'in esir edildiği mağara
- Nâyâb'ın kendisini beklemesi için Murg-1 Dil'i gönderdiği Ankeb şehri
- Nâyâb'ın gizli görevi için gittiği Erguvân şehri
- Nâyâb'ın çağırmasıyla Murg-1 Dil'in gittiği Şekib şehri
- Murg-1 Dil, Pir ve Nâyâb'ın eğlenmek için gittikleri meclis
- Murg-1 Dil'in komutan olarak gittiği tehdit altındaki Cezîre-yi Nehr-i Hoş-güvâr şehri
- Murg-1 Dil'in savaştığı Cezîre-yi Bahr-i Ücâc şehri

- Savaş bittikten sonra Canan için yola çıktığında Murg-ı Dil’in karşısına çıkan engin deniz ve çevresindeki orman
- Murg-ı Dil’in maymun eşliğinde ulaştığı Mestândil şehri
- Mestândil’de konaklamak için Murg-ı Dil’in gittiği han
- Murg-ı Dil’in Mestândil’de katıldığı eğlence meclisi
- Murg-ı Dil’in yanındaki zatla yolculuk sırasında uğradığı köy
- Murg-ı Dil’in Canan’a kavuşmak için geldiği Kamertâb şehri
- Canan’ın bulunduğu Andel Kasrı
- Murg-ı Dil ve Canan’ın kavuştuktan sonra geri dönmek için bindikleri gemi

Yukarıda kronolojik olarak sıralanan mekânlardan hareketle hikâye boyunca geçen şehir isimleri şöyledir: Civantâb, Ankeb, Erguvân, Şekib, Cezîre-yi Nehr-i Hoş-güvâr, Cezîre-yi Bahr-i Ücâc, Mestândil, Kamertâb. Bunlar dışında kalan yerler ise olayların cereyan ettiği diğer mekânlardır.

Hikâyede bazı şehir ve yerlerin olumlu yönleri, bazılarının ise olumsuz yönleri vurgulanır. Örneğin; Civantâb, Şekib, Kamertâb, Cezîre-yi Nehr-i Hoş-güvâr, Mestândil, Andel Kasrı olumlu özellikleriyle ön plana çıkarken Erguvân, Ankeb, mağara, kahramanın sığındığı ada, vahşilerin kahramanı götürdüğü orman ise olumsuz özellikleriyle ön plana çıkar.

Eserde bazı mekânlara ayrıntılı bir şekilde değinildiğini görmekteyiz. Nâyâb, Erguvân şehrinde iken Murg-ı Dil’e Ankeb şehrinde Şekib şehrine geçmesi için yolladığı telgrafta Şekib şehri için ayrıntılı ve övgü dolu bilgiler vermiştir.

“*‘ankebe mesâfesi on iki sâ‘at ü neyyif âb u hevâsı ziyâdesiyle lezîz ü laţîf ve ebniye vü esvâķ u bâzârı ğâyet muntazam ve nazîf ahâlî ve sekenesiniñ ħaşâ‘il-i memdûĥe-yi fazîlet-i insâniyye ile ‘umûmen ittîşâfları cihetle dâ‘ire-yi evşâf-ı bülegâdan ĥâric mûnis ü elîf ve ĥübân u zenân u duĥterân-ı mâh-veşânı ĥuşûrsuz güzel ve edîb ü dil-firîb ve maķarr u me‘vâ-yı ehl-i sebîl ü ğarîb ve ekşerîsi erîb ü lebîb olan şehr-i şehîr-i Şekîb-nâm mevķi‘-i ferâĥ-nümâya gidiyorum*”¹⁷(Ankebe mesafesi on iki saatten fazla, suyu ve havası ziyadesiyle leziz ve latif; binâları, çarşıları, pazarları gayet düzenli ve temiz, ahalisinin ve

¹⁷ A.g.e., 30.

orada oturanların ahlâkı, insana ait faziletlerin en beğenilenlerine sahiptir. Bütün vasıfları belâgat sahiplerinin uygun gördüğü vasıflardan başka cana yakın ve dosttur. Güzel kadınları ve ay gibi genç kızları kusursuz güzellikte, edip ve câzibelidir. Orası, gariplerin sığınağı ve meskenidir. Ahalisinin çoğunluğu akıllı ve zeki olan Şekib adlı ferahlık veren o meşhur şehre gidiyorum.)

Aynı şekilde yine Nâyâb tarafından aktarılan Erguvân adlı şehirden de ayrıntılı bir şekilde bahsedilmektedir. Şekib şehri için övgü dolu sözler söyleyen Nâyâb, Erguvân şehri için hem olumlu hem de olumsuz sözler söyler. Hatta Nâyâb'ın Erguvân hakkındaki genel yorumu olumsuzdur.

“vâkı‘â söyledikleri gibi ahâliniñ sâkin oldukları evler ve derûnunda ahz ü i‘tâ eyledikleri dükkânlar ve hâric ü dâhil beldelerinde tenezzüh ve teferrüc kaçdıyla gezdikleri yerler ve kendilerine göre ihtirâ‘ ve icâd eyledikleri sâz ü sözleriyle zenânlarınıñ raşş idecek mesireler gâyet muntazam ve müretteb ve müzeyyen ise de her zamân hayât-bahşâ-yı ‘âlemiyyân ve leţâfet-efzâ-yı cümle cihân olan miyâh-ı lezîzeleri ender olduğundan...”¹⁸

(Her ne kadar söyledikleri gibi ahalinin oturdukları evler ve içinde alışveriş ettikleri dükkânlar ve iç ve dış beldelerinde ferahlamak ve uzaklaşmak amacıyla gezdikleri yerler ve kendilerine göre icât ettikleri saz ve sözleriyle kadınlarının dans edecek mesireleri gayet düzenli ve süslenmiş ise de her zaman âlemlere hayat bahşeden ve bütün dünyaya letafet saçan lezzetli suları ender olduğundan...)

“...ve oranîñ âb u havâsı eşşal ve herkese mûcib-i envâ‘-ı ‘ilel olduğundan diyâr-ı âhara naql-i emti‘a-yı istirâhat itmegi i‘tiyadlarına mebnî ekşerîsi vaţanımızıñ âb u hevâsına meyyâl ü mecbûr olup akın akın gelerek işte burada her yerden ziyâde tavaţtun ve iskân eylediklerini görüyor ve eţvâr ve hareketlerini seyr ü temâşâ idiyorsunuz...”¹⁹

(...ve oranın suyu ve havası ağır ve hayrete düşüren türlü hastalık olduğundan ve başka diyarlara göç etmeye alıştıklarından çoğunluğu vatanımızın suyu ve havasına hevesli ve mecbur olup akın akın gelerek işte burada her yerden ziyade vatan edinip yerleştiklerini görüyor ve tavırlarını ve hareketlerini seyrediyorsunuz...)

¹⁸ A.g.e., 33.

¹⁹ A.g.e., 34.

2.8. ZAMAN

Hikâyede olayların gerçekleşme zamanı gün, ay ve yıl olarak net bir şekilde verilmemiştir. Hikâyenin ayrıntılarına inildikçe zaman konusunda çıkarımlar yapılabilir. Eserin son kısmında yer alan 1 Şaban 1285/ 17 Kasım 1868 tarihi bize hikâyenin basım tarihi olarak sunulmuştur. Hikâyede belirtilen telgraf ve şimendifer (tren), hikâyedeki olayların geçtiği zaman dilimi konusunda bizi çıkarım yapmaya yönlendirebilir. Tamçelik'in Akyıldız'dan aktardığı bilgiye göre Anadolu'da ilk demiryolu İzmir-Aydın arasında 1856 yılında yapılmıştır.²⁰ Telgraf ise Osmanlı Devleti'nde Çakılcı'dan edindiğimiz bilgiye göre 1855 yılında kullanılmaya başlanmıştır.²¹ Buradan hareketle vaka zamanını 1855 ile 1868 yılı arasında sınırlandırabiliriz.

Hikâye her ne kadar zaman olarak net bilgi vermese de olaylar kronolojik olarak ilerler. Murg-ı Dil'in yaşadıkları birbirini takip eder niteliktedir. Hikâyede zaman olarak geriye dönüşler karşımıza çıkmamaktadır. Gelenekselden farklı olarak Murg-ı Dil'in çocukluk dönemini değil, Canan'a âşık olduktan sonraki dönemini görmekteyiz. Bu durumu Gökalp şu şekilde ifade etmiştir: *“Halk hikâyelerinden farklı olarak başkişinin çocukluk ve âşık olma süreçleri burada anlatılmamıştır; metin zaten âşık olan başkişinin sevgiliyle konuşmasıyla başlamaktadır.”*²² Eser genellikle zaman, yer, kişiler ve mekân bilgisi verilerek esere başlanan klasik eserlerden bu yönüyle farklıdır ve okuyucu bir anda kendini olayın içinde bulmaktadır.

Eserde mekânlar arasındaki mesafenin gün ve saat şeklinde belirtilmesi dikkat çeken bir başka husustur.

*“üç gün miğdârı bu‘d-ı mesâfesi olan iskeleye kadar”*²³ (üç gün miktarı uzaklık mesafesi olan iskeleye kadar)

*“...burası oraya yarım sâ‘at ve ahâlîsiniñ...”*²⁴ (...burası oraya yarım saat ve ahâlisinin...)

*“...‘ankebe mesâfesi on iki sâ‘at ü neyyif.”*²⁵ (... ‘Ankeb’e mesafesi on iki saatten fazla...)

²⁰ Soyalp Tamçelik “Osmanlı Dönemi Demiryollarının Tarihi Gelişimi İçerisinde Siyasî, İktisadî ve Sosyal Etkiler”, Erdem 12/35 (Mayıs 2000), s. 500.

²¹ Diren Çakılcı, Osmanlı Devleti'nde Uluslararası Telgraf İşbirliği: Sicilyateyn/İtalya Örneği Yılı: 2014/1-2, C. 13, S. 25-26, s. 52.

²²Gökalp, a.g.m., s. 192.

²³ A.g.e., 20.

²⁴ A.g.e., 29.

²⁵ A.g.e., 30.

Eserde zaman unsuru olarak değinebileceğimiz bir başka husus ise olayların bir anda değil, birkaç yıl içinde gerçekleşmesidir. Geleneksel eserlerde karşımıza çıkan tayy-ı zaman ve tayy-ı mekâna hikâyede yer verilmemiştir. Pir'in geçtiği yerler birkaç ay veya yıl olarak geçmektedir.

*“işbu ğazel ile cevāb virince ol zāt bundan çend sene muḳaddem geşt ü güzār-ı memālik ü büldān emeliyle burayı teşrif buyuran Piriñ tavşiyeye buyurmuş olduğu zāt siz olmalısñız...”*²⁶ (işte bu gazel ile cevap verince o zāt bundan birkaç sene evvel memleketler ve beldeler gezmek emeliyle burayı teşrif buyuran Pir'in tavsiye buyurmuş olduğu zat siz olmalısınız...)

2.9. DİL ve ÜSLUP

Hikâyenin dil özelliklerine baktığımızda eserin oldukça ağır ve süslü bir dille yazıldığını görmekteyiz. Hikâyede Arapça ve Farsça tamlamalar çoğunlukta olup bu tamlamaların eserin dilini oldukça ağırlaştırdığını ve kolay anlaşılabilir nitelikte olmasını engellediğini söyleyebiliriz. Murg-Dil'in kullandığı ağıdalı dil, özellikle Pir ve Nâyâb için kullandığı övgü dolu hitap kısımlarında ve onlardan aldığı nasihatlerin bulunduğu bölümlerde göze çarpmaktadır. Bununla birlikte Murg-ı Dil'in yer yer ağır dilden uzaklaştığını görmekteyiz. Murg-ı Dil öğrenci ve vahşiler ile konuşurken Pir ve Nâyâb ile geçen diyaloglardaki gibi ağıdalı bir dille konuşmaz. Bu konuyu Danişmend ise şu şekilde dile getirmiştir: *“...bunların her birine aid millî temayülleri bazan ağırlaşp bazan da halk ağzına bile yaklaşacak kadar hafifleşen inşâsiyle ifade edebilmiş olmasındadır.”*²⁷

Hikâye manzum-mensur karışık olarak yazılmıştır. Yazar; bu eserde anlatımı güçlendirmek, sıradanlıktan kurtulmak, okuyucuyu heyecanlandırmak amacıyla geleneksel eserlerde çok fazla karşılaştığımız gibi manzum yazı türünü sıklıkla kullanmıştır. Manzum kısımlar dil olarak Türkçe, Arapça ve Farsça şeklinde karşımıza çıkar.

*“Vefā mebād umīdem eger be-ğayr-ı tu hest
Harām bād ḥayātem eger berāy-ı tū nīst”*²⁸

²⁶ A.g.e., 67.

²⁷ İsmail Hami Danişmend, “Tanzimat’ın İlk Romanı III”, *Cumhuriyet*, 9 Birincikânun 1942, 2.

²⁸ A.g.e., 74.

*“Men ‘āše fi’ d-dünyā bi-ğayri ḥabīb
Fe-ḥayātühü fīhā ḥayātün ğarīb”²⁹*

*“Bir iken evvel elinde o kızınñ kuzısı
Dil gidüp oldu iki tıfl-i nāziñ kuzısı”³⁰*

Eserde noktalama işaretine yer verilmediğini, yazarın önemli gördüğü bazı yerleri tırnak işareti yerine parantez ile belirttiğini söyleyebiliriz. Tanpınar, noktalama işaretlerinin kullanıldığı ilk tiyatro eseri olan Şair Evlenmesi’nin Şinasi tarafından 1859 yılında yazıldığını ve 1860 yılında ise Tercüman-ı Ahval gazetesinde tefrika edildikten sonra ayrıca kitap olarak da çıkarıldığını ifade eder.³¹ Buradan hareketle 1860 yılında edebiyatımıza giren noktalama işaretlerine Hasan Tevfik’in yer vermediği sonucuna ulaşabiliriz.

Hikâyede geçen mektuplar, hikâyeye hem heyecan katmış hem de hikâyeyi sıradanlıktan çıkarmıştır. Coşkun’un Çakır’dan aktardığına göre; *“Yazarlar mektubun; olay örgüsü içerisinde gerilimi sağlayıcı, heyecan unsurunu hareketlendirici etkisinden yararlanırlar. Mektup formunun en önemli tercih nedenlerinden biri de gençleri, çocukları ve kadınları eğitmek için verilen mesaj ve telkinlerin doğrudan değil dolaylı yoldan anlatımını sağlamasıdır. Eski edebiyattaki pendnâme geleneğinin bir uzantısı olarak eğitmeyi, bilinçlendirmeyi, yanlışlardan sakındırmayı kurgusal bir form içinde, samimi ve sıkıcı olmayan bir üslupla sağlar.”³²* Eserde de Murg-ı Dil’in Canan ile yazıştığı Farsça manzum mektuplar bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Gelenekseli yansıtan noktaları olmakla birlikte hikâye modern anlatıma geçiş eseri olarak sayılabilir. Yazarın geleneksellelikle beraber hayattaki yenilikleri takip ederek modernliğe yaklaşması onun kullandığı dile de yansımıştır. Her dönemde var olan diller arası etkileşim, yazarın bu eseri ortaya çıkarma tarihinde devletlerarası sosyal, siyasal ve kültürel ilişkiler sebebiyle bilhassa artmıştır. Yazarın kullandığı telgraf, şimendifer gibi kelimeler onun, yaşadığı dönemdeki yenilikleri eserine dahil ettiğini bize göstermektedir. Amiral, general, telgraf, şimendifer gibi Fransızca; korsan, filo gibi İtalyanca kelimeler diller arası etkileşimin ve yazarın yeniliklere açık oluşunun esere yansıdığını bize gösterir.

²⁹ A.g.e., 60.

³⁰ A.g.e., 58.

³¹ Tanpınar, s. 206.

³² Betül Coşkun, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies*, XIII/2 (Kış 2013), s. 233.

2.10. ŞAHISLAR VE MEKÂN ÜZERİNE İNCELEME

Batı devletlerinde gerçekleşen modernleşme ve bu modernleşme karşısında Osmanlı Devleti'nin sürekli etkileşim halinde olduğu Avrupa'ya ayak uydurabilme; hatta bu yenilikler karşısında kendi içinde her alanda yaşadığı sorunlarla mücadele edebilme çabası devletin kendinde birtakım yenilikler yapmasını gerektirmiştir. Osmanlı Devleti; içeride askeri, idari ve eğitim alanındaki sorunlarla; dış ilişkilerinde devletin bekasını etkileyen ayaklanmalarla, diğer devletlere verdiği sınırsız imtiyazlarla ve kapitülasyonlarla ayakta kalmaya çalışırken Tanzimat Fermanı'nı ilan etmiştir. Tanzimat Fermanı ile birlikte Avrupa devletlerinde gerçekleşen modernleşme ve batılılaşma hareketlerini yakalama çabası hız kazanmıştır.

Bu yenileşme ve batılılaşma çabası, edebiyat alanında da kendini göstermiştir. Karabulut'un Şahin'den aktardığına göre: *“Toplumdaki değişmelerden edebiyatın etkilenmemesi söz konusu değildir. Çünkü edebiyat çoğu zaman ‘hayatın içinde olan, bazen de bizzat hayatı idare eden bir sanat olma vasfına haizdir.’”*³³ Osmanlı Devleti'nde de yaşanan bu değişmeler edebiyat alanındaki eser türlerinde de farklılaşmaya gidilmesine yol açmıştır. O döneme ait eserlerde gelenekselden modernleşmeye doğru bir geçiş söz konusudur. Eserlerde geçen karakter ve tip özelliklerinde de değişimler gözlemlenmektedir. Divan ve Halk edebiyatında kullanılan geleneksel, toplum tarafından her yönüyle takdir gören ideal karakter, modernleşme ve Batı'ya yönelmeyle birlikte klasik karakter özelliklerinden kısmen de olsa sıyrılıp toplumun beklentisini karşılamaktan çok, daha gerçek duyguları ve zayıf yönleri olan kişiler olabilirler. Hasan Tevfik'in Hayâlât-ı Dil eserine bu noktadan baktığımızda hikâyenin başkışisi olan Murg-ı Dil'in sahip olduğu karakteristik özellikler bakımından geleneksellikten kopmadan modern tiplere yönelmiş bir kahraman olduğunu görürüz. Divan ve Halk edebiyatındaki geleneksel kahramanlarda olduğu gibi Murg-ı Dil aşkı için türlü cefalara göğüs gerer, ancak diğer taraftan da ideal âşık modelinden uzaklaşıp zaafı olan, iç çatışmalar yaşayan, daha gerçek duygulara sahip bir âşık modelidir.

Edebî eserler genellikle toplumun yaşadığı sorunlardan, önemli değişmelerden ve olaylardan kopuk düşünülemez. Hasan Tevfik de eserinde o dönemde Osmanlı Devleti'nin yaşadığı iç ve dış sorunlara, karakterlere yüklediği rollerle alegorik olarak değinmiş ve

³³ Mustafa Karabulut, *Batılılaşma Açısından Tanzimat Dönemi Türk Romanı*, Fırat Üniversitesi, Doktora Tezi, Elâzığ 2008, s. 365.

okuyucunun dikkatini çekmeyi amaçlamıştır. Örneğin; hikâyesinin başkahramanı Murg-ı Dil karakter özellikleri ve yaşadığı çatışmalar bakımından Osmanlı Devleti'ni temsil etmektedir. Şöyle ki; Osmanlı Devleti o dönemde Avrupa'nın, bilhassa teknoloji ve bilim alanı olmak üzere her alanda gerçekleştirdiği modernleşme hareketlerini takip etme gereği duymuş ve bu yenilik hareketlerini kendi yaşamında da uygulamak istemiştir. Ancak diğer taraftan yaklaşık altı yüz yıllık Osmanlı tarihi ve daha öncesinden gelen Türk gelenek ve göreneklere bu yenilikleri tamamıyla ve hızlı bir şekilde kabul etmesinin önünde engel oluşturmuş ve devleti kendi içinde çatışmalar yaşamaya itmiştir. Murg-ı Dil'i Osmanlı Devleti'ne bu bağlamda benzetebiliriz. Kahraman, hem geleneksel bir âşık olarak türlü sıkıntılarla boğuşur hem de modern tiplerdeki gibi zaaflarına yenik düşer ve o da kendi içinde çatışmalar yaşar.

Diğer taraftan Osmanlı Devleti o dönemde dış sorunlarla da uğraşmaktadır. Danişmend bu konuda: *“Bu devrin haricî siyasetle alâkadar en mühim işlerinden biri Girid meselesi, biri Avrupa devletlerinin bilhassa kapitülâsyonlara istinaden ıslahat talebleriyle Türk işlerine müdahalelerini artırıp “Question d'Orient” dedikleri Şark meselesini daimî bir buhran haline getirmeleri ve biri de Türkiye'deki ecnebilerin «Tasarruf-ı emlâk» gairesidir. Dahilî memleket meseleleri içinde de ahlâk bozukluğu, idare bozukluğu, Maarif işleri, vergi meselesi ve askerî tensikat işleri ön safta gelir.”*³⁴ demiştir. Buradan yola çıkarak Osmanlı Devleti'nin bir taraftan ikiyüzlü davranan Avrupa devletleriyle ilişkilerini koparamazken diğer taraftan da kendi iç işlerine karışmalarının verdiği sıkıntılarla uğraştığını ve dış çatışmalar yaşadığını anlayabiliriz. Murg-ı Dil'in ise eserde yaşadığı dış çatışma vahşilere karşı verdiği mücadeledir. Vahşiler ona yol refakati teklif ettiklerinde Murg-ı Dil, onlara güvenmese de tekliflerini mecburen kabul eder ve hayatî bir tehlike atlatır. Hasan Tevfik'in de eserdeki beyanına göre;

*“...serd ü beyân eyledikleri desîse-yi telbîselerini derk ü iz'ân eyledim ise de deñize düşen yılanı sarılır meşelince nâçâr refâkatlerini kabûl ve gön'lümü bu bâbda gâyetle mahzûn u melûm eyledim...”*³⁵(...açıkça beyân ettikleri gizli hilelerini idrak edip anladım ise de denize düşen yılanı sarılır sözünce çaresizce refakatlerini kabul ve gön'lümü bu mevzuda gayet mahzun ve kederli eyledim...)

³⁴ İsmail Hami Danişmend, “Tanzimat'ın İlk Romanı III”, *Cumhuriyet* (9 Birincikânun 1942), 2.

³⁵ A.g.e., 23.

Bu bağlamda tıpkı Osmanlı Devleti'nin Avrupa ile -güvenmeyerek de olsa- devlet ilişkilerini devam ettirmek zorunda kalması gibi Murg-ı Dil de vahşilere karşı bu tutumu sergilemek zorunda kalmıştır. Sonuç olarak, yaşadıkları iç ve dış çatışmalar bakımından yazar Murg-ı Dil'i Osmanlı Devleti'ni temsilen sembol olarak seçmiştir.

Osmanlı Devleti'nin o dönemde dış ilişkilerinde yaşadığı bir başka sorun da Girit Adası meselesidir. Danişmend, Girit meselesinin 1282/1865 yılında ortaya çıkmış olduğunu ve hatta bu tarihten çok daha önce fikrî ve siyasî hazırlıklarının olup meselenin o tarihte resmen tezahür ettiğini söyler. Ayrıca, Avrupa devletlerinin görünürde milletçiliği desteklerken arka planda Yunanistan'ı Girit konusunda gizli gizli teşvik ettiğini, Yunanistan'a mühimmat gönderdiğini, aslen İngiliz himayesinde olan “Cezâir-i seba'nın Yunanistan'a verilip bütün bu ön hazırlıkların 1866'da Avrupa devletlerinin de ikiyüzlülüğüyle resmi bir isyana ve ihtilâle dönüştüğünü vurgular. Girit sularında harp gemileri dolaşır vaziyetteyken bu gergin durumun Türkiye-Yunanistan arasındaki siyasî münasebetleri iyice bozduğunu belirten Danişmend, 1869 Paris konferansıyla Türk-Yunan ilişkilerinin düzeltildiğini söyler. Ayrıca Danişmend, yazısında bu vaziyete göre 1866-1869 tarihine kadar geçen üç senenin Girit meselesinin en buhranlı devresi olduğunu vurgular ve Hasan Tevfik'in de Hayâlât-ı Dil eserinin bu dönemde neşredildiğini belirtir.³⁶ Yazar, bu eserde Girit meselesine değinirken Yunanistan'ı temsilen Cezîre-yi Bahr-i Ücâc'ı, Girit'i temsilen Cezîre-yi Nehr-i Hoş-güvâr'ı seçmiştir. Hasan Tevfik, Murg-ı Dil'in Cezîre-yi Nehr-i Hoş-güvâr'ı savunması meselesi üzerinden, Girit meselesinde yapılması gerekenleri hatta Girit'in tıpkı kahramanın yaptığı gibi savaşarak savunulması gerektiğini devlet yöneticilerine mesaj yoluyla bildirir.

Eserde Hasan Tevfik, sorunlara eleştirel bir yaklaşımda bulunmuştur ve okuyucunun dikkatini bu sorunlara yöneltmek istemiştir. Gökalp'in de ifadesiyle: “...*anlatı aracılığıyla halkın sosyal ve siyasal olaylar karşısındaki tavrı sanat eserine yansıtılmakta ve aydın kesim sayesinde toplumun ülke gerçeklerine karşı tepkisiz olmadığı gösterilmekte, hem de bir siyasetnamede olduğu gibi devrin yöneticilerine ders verilmektedir.*”³⁷ Yazar, Avrupa'yı temsilen Nâyâb'ın gittiği Erguvan şehrini kullanmış ve Osmanlı Devleti'nden oraya öğrenim için giden öğrenciler hakkında Nâyâb'ın söyledikleri ile eleştirel bir tavır ortaya koymuştur. Avrupa'ya (eserde Erguvan'a) giden öğrencilerin oraya gittiklerinde

³⁶ İsmail Hami Danişmend, “Tanzimat'ın İlk Romanı III”, *Cumhuriyet* (9 Birincikânun 1942), 2.

³⁷Gökalp, s. 193.

kılık kıyafet, yeme içme alışkanlıkları ve yaşama biçimlerinde Avrupalı insanları taklit etmeleri, dinden uzaklaşmaları, hatta oraya gittiklerinde vatanları hakkında kötü şeyler söyleyip geçici gittikleri o yerleri övmeleri yazarın eleştiri oklarına hedef olmuştur. Hasan Tevfik, eserinde bu eleştirel yaklaşımlarla devlet yöneticilerinden okuyucu kitlesine kadar her kesime hitap etmeyi amaçlamıştır. Bir aşk macerası hikâyesi formunda, devletin geleceğini ve varlığını etkileyen iç ve dış sorunlara değinmiştir ve devletin yöneticilerinin bu sorunlar karşısındaki yanlış uygulamalarını ve alınması gereken tedbirleri bir mesaj olarak sunmuştur. Yazar yaptığı ironik eleştirilerde eserde geçen karakterlerin ve yerlerin ülke üzerinde etkili olan sorunlara ilişkin bazı meseleleri temsil etmesini istemiştir. Gökalp'in Danişmend'den ilhamla belirttiği “...anlatıda "Murg-ı Dil" yani âşık, Osmanlı İmparatorluğu'nun kendisini, Canan geleceğini, uzaktan dost görünen vahşiler Avrupa milletlerini, Şehr-i Şekib İstanbul'u, Cezire-i Bahr-i Ücac Yunanistan'ı, Cezire-i Nehr-i Hoş-güvari Girit Adası'nı, çıkan savaşlar Osmanlı'nın girdiği savaşları ve âşığın karşılaştığı öğrenci imparatorluktaki eğitim sorunlarını temsil eder.”³⁸ ifadeleri bu alegorik anlatımları çözümler niteliktedir.

³⁸ Gökalp, s. 194.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. HAYÂLÂT-I DİL

3.1. TRANSKRİPSİYON HARFLERİ

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
ح	ḥ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẓ, ḍ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ĩ
		ء	’

3.2. TRANSKRİPSİYONLU METİN

1-b(2)

ḤAYĀLĀT-I DİL

Bismillāhirrahmānirrahīm

Cenāb-ı āferīnende-i ‘uḫūl u efhām u ezḥān ve baḥşāyende-i ervāḥ u ecsām-ı ins-ü cān ve Fātır-ı emākin ü ekvān u ezlāl ve ḳādir-i her imkān ve aḥvāl ber-vefḳ-ı (inneme’l-kevnü ḥayālün)³⁹ ve nāşib-ı şevāhiḳ-i cibāl ü tilāl ü rāfi‘ ve nāzır-ı heft āsümān ve revnaḳāz-i kāşāne-yi ḳulūb-i ‘āşıḳān ve pertev efzā-yı ruḥsār-ı dilberān-ı dilāvīzān (tenezzehe zātühü ‘ani’t teḥayyüli ve’l-istişhān)⁴⁰ işbu masnū‘āt ve menḳūşāt-ı‘acībe ve mübaşşırāt u meşhūdāt-ı ḡarībeyi ḥikem-i ḥafīyye ve kerem-i nā-mütenāhiyye-i celiyyesine mebnī-eḳālīm-i ‘ademden ibdā‘ ü ihdāş ü ityān ve delā’il-i ‘adīde ve berāhin-i ‘aḳliyye vü naḳliyye ile müdellel ve müberhen ve ‘aḳl ‘unvānıyla müsemmā vü mu‘anven bir cevher-i bī-nazīri nefsi nāḫıḳa ile ol aḥsen-i şüver ü eşḳāl olan şekl-i şanavberī-i cüsüm-i insāna baḥş ü tevdī‘ ve bunuñla merātib-i ‘āliyye-yi insāniyyeyi temyīz ü terfī‘ ve bu kārḥāne-i ‘ālem-i müte‘āḳıb ālāma ib‘āş u ‘ayān buyurmasıyla nev‘-i benī-Ādem dem-ā-dem ol cevher-i pāk-gevher mānend-i pīr-i rāh-ber ve ḳuvā-yı sâ’ire-i maḥşūşa-i beşerle kāffe-yi maḥşūsātı idrāk u iz‘ān ederek her nīk ve bedi tefrīḳ ü temyīzde bilā-noḳşān olması cihetiyle ḥayvānāt-ı sâ’ire ya‘nī māşiye ve ḫā’ire mertebe-i cemīle-i celīle-yi beşeriyetden sefīl ü dūn ve anlarıñ eşca‘ ü ekberi

2-a (3)

zīr-i dest-i ḳudret-i insanda zelīl ü zebūn olagelmişlerdir bāḫuşuş bi’l-cümle ādemiyyāna maḥşuş nice derecāt-ı bīḡāyāttan bir derece-yi ‘āli’l-‘āl ve bir mertebe-yi ‘adīmetü’l-menāl-i manzūr-ı dīde-yi şāfi’ül-bāl vardır ki aña nām ‘ālem-i menām nām vermiş ve

³⁹ Varlık tasavvurdan ibarettir.

⁴⁰ Övgüye ve hayal etmeye tenezzül etmeyen.

haķīkat ü istiknâhında müdeķķikân-ı zamân mübâhaşât-ı vefîre ve mücâdelât-ı keşîre etmişler ise de ancak aczlerini i' tirâf ü beyân buyurmuşlardır çünkü insân bir kâleb-i bî-cân-âsâ derin derin h'âbda veyâhüd hâl-i yaķaza ve intibâhda iken mevcûdât u ma' dümât-ı mümkinine ve ğayr-i mümkineden mütevâliyen fi'z-zihn dürlü dürlü şeyleri tefekkür ü tehayyül ü ru'yet ederek yüce yüce yerlerde mişâl-i tuyûr cevî-i hevâda sevâhil ü deryâda arâzî vü semâda râkib ü piyâde meşy ü cevelân u tayarân ve ğâh mesâfe-i qarîbe vü ba'îdeye sefer birle az zamanda ve ednâ sâ'atde kürre-i arz u semâyı deverân idüp hasîse-yi sâ'iresi vâsıtasıyla hazîne-i hiss-i müşterek olan şahîfe-i vesî'a-i 'amiķa-i kuvve-i hayâliyyeye şuver-i maḥsûsât ve eşkâl-i müşâhedâtın kâffesini tersim ü idrâc ve şîğar ve kiber ve mâ'iyeye vü nâriyye-yi eşyâ-yı dâhile vü menķüşeden kaṭ'â halel tarayân itmeksizin derûnunda maḥfûz u meşbût olan şûret ü şekilleri bürhetin mine'z-zamân veyâhüd h'âbdan bîdârî hâlinde der-ân ğarâ'ib ü 'acâ'ib ve eḥâsin ve mehâbîbden müşâhede vü temâşâ eyledigini kuvve-i müfekkireden zâhire ihrâc ve her ne ğüne lezâ'iz-i dünyâ gibi telezzüzât-ı hayâliyye vü nevmiyye ile mütelezziz olduysa her birini ta'dâd ve beyân eyler. Bundan mâ-'adâ mevhibe-yi Cenâb-ı Hudâ ba'zî kimesneye 'arîz 'aşķ u muḥabbet ü sevdâ zuhûr etmektedir ki ol hâl-i ḥaṭar-nâkda nice 'âşķân-ı dil-rubûdegân bî-bâk kıṭ'a-i sînelerin tîĝ-i müjĝân-ı cânânla pâre pâre vü çâk çâk ve bu yolda fedâ-yı ser ü cân ü emlak iderek hâlâ ḥüsn ü ân ve hâl-i ruḥsâr-ı mehveşânın hüvviyyetini idrâk idemeyip rûy-i zemînde âh u zâr u feryâdların işâl-i nüh ṭâķ-i eflâk etmişlerdir. Bunlardan kimi cibâh-i arzû vü maḥşûdların vaz'-ı miḥrâb-ı ebrûy-ı vişâl-i yâr-ı vefâdârla şükr ü sipâs-i nâ-maḥşûra aḥrâ vü şâyân-ı nâ'il-i âmâl-i ezvâķ-i la'l-i leb-i dildâr ve kimi şikâyet ü ḥikâyete elyaķ ü sezâvâr-ı ğam-ı firâķ-ı yâr-ı sitemkâr ile giriftâr-ı enva'-i derd-ü belâ ve dūçâr-ı ecnâs-i

2-b (4)

eżâ vü cefâ olarak bu miḥnethâne-yi 'âlemde ḥırķa-i ḥarîķa-i nâ'ire-i 'aşķ-ı bî-nühâ ile kafen-i ber-düş-i râhile-i dâr-i beķâ olmuşlardır fi'l-vâķi' 'ışķ ḥadd-i zâtında maḥmûd u maḥbûl ve memduḥ ve müşkâsâ ve ğâyet mu'atṭar u mu'teber ve erbâbı dâ'imâ mecbûr u

mesrūr ve meftūn u mu‘anber ve umūr u şecā‘at ü saḥāvet ve cesāret ü leṭāfet ve zārāfet ü nezāket ve firāset ü zekāvetde pek güzel rāh-ber ise de ‘aḳīb-i vişāl-i yār-i vefādārda vukū-‘yāfte-yi ālām-i iftirāk melḥūz olduğundan böyle āteş-i seyyāle-i hicrānda şabr-u teḥammül eylemek ‘uşşāka ḡāyet güç gelür

Rāh-ı ‘ışıkda can fedā itmek nedir ‘āşıqlara

İftirāka olmasa bā‘ iş vişāl-i dilrubā

ḥattā Züleyḥānīñ irtikāb-ı menāhīden dāmen-keş-i ictināb olması ḥātırına gelmeyüp hemān serā-perde-yi serā-yı‘ışmetden tā āḡuş-i muḥabbet-i cemāl-i Yūsufa endāḥte-yi cān itmesi ve Mecnūn-i ḥırranefzūnuñ terk-i dār u diyār u peder ü māderle vuşlat-ı ruḥsār-ı Leylā için bin belā ile iḥtiyār-ı kūh u beyābān eylemesi ve ‘andelībān-ı hōş-güyānīñ muḡāyir-i eṭvār-ı tıyūr olarak şām u seḥer gülistān-ı ‘ālemde gül-i ḥandānīñ eṭrāfında cevelān u nālān ve lāf-ı güzāf-ı ḥass ü ḥār-ı aḡyāra ḥavāle-yi sem‘-i i‘tibār itmeyüp lā-yenḳatı‘ feryād-ü fiḡān itmeleri ve pervāneniñ bezm-i ‘ışıkda şem‘a-i sūzāna kendüsini ilḳā ve vücūd-i şevḳ-ālūdunu bu yolda imḥā vü ifnā idüp hiç ses çıkarmaması her āyīne ḡalebe vü te’şīr-i nār-ı ‘ışık-ı cānān ve ba‘de’l-vaşl vukū‘ bulacak ālām-ı hicrāna dā’ir olduğı meşmül-i enzār-ı im‘ān ve mesmū‘-i āzānī-yi ehl-i ‘irfāndır

Murḡ-ı Dil-i Pür-zārīñ İbtidā Dām-ı Zülf-i Cānāna Tıtulduğı

işte buña mümāşil ü mu‘ādil bir dil-i ḥüb-şemā’il-i rüy-yı ‘anberbū-yı cānāna vāşil ve bu maḳşūd u merāmına nā’il olmak arzūsuyla uğradığı felāket ve sergüzeştiniñ tafşīl ü beyānına şu vechle ramaḳ-keş-i mübāşeret ve bu şüretle şaḥīfe-pīrā-yı mübāderet olmuştur. civāntāb-nām mevzı‘-i dil-güşāda ḳayd ü bend-i rıḳḳıyet-i yārdan āzāde ve derūn ve bīrūn-ı sevdā

3-a (5)

vü muḥabbetden tehī vü sāde ve hemīşe gülşen-i zevk ü ṭarabda geşt ü güzāra heves-kār ü dil-dāde ve hiçbir şāh-ı ḥübānīñ fermān-beri ve hiçbir yār-ı sitem-kārīñ giriftār-ı belā-yı zülf-i ḥançeri ve mübtelā-yı ḳahr ü cevri olmayup ancak ber-muḳtezā-yı eyyām-ı şebābet ḥāhişker-i nev-bāve-yi şaḳnā vü meserret ve öyle serserī ḥāṭıra ḥuṭūr iden her bir yeri gezüp görmege üftāde iken ittifāḳan bir fitne-i zamān ve dil-firīb nevbahār-ı ḥüsnün ḡoncesine ve ḥāl-i āl-i ruḥsārına beni bir şüretde meftūn u mecbūr ve dām-ı zülf-i perīşān ve tīg-i nigāh ü müjgānında pā-yı murğ-i irādetimi bir derece bend u maḳşūr ve bī-şabr ü şekīb eyledi ki böyle nār-ı ‘ışḳıñ şiddetle sūzānımı pervāneler görmemiş ve üftādeler daḡı istimā‘ itmemişlerdir. çünkü ol yār-ı sitemkār kāşāne-yi dilde ārām u ḳarār ve bir zamān envā‘-i telaṭṭufāt ve şīve-yi bī-şumārla dil-mesār eylemiş iken ber-muḳtezā-yı şīve-i ḳader ol dilber-i bī-keder cānīb-i kūy-i hicrāna ḳadar gidecek ve ba‘dehū beni yāra-yı tīg-i firḳatle yārdan yāra ve diyārdan diyāra atacak ve aḥvāl-i sūrūr-iştimālimi pür ḡamm u hemm ideceğini der-‘aḳab irā‘e eylediği etvār ve reviş ü mişvārī ĩmā vü iş‘ār itmesiyle āh naşıl ideyim ve buña ne çāre-i ‘ācil-i tedbīr ḳılayım bu yār va‘d ü ‘ahdinde şebāt u ḳarār ve buñca niyāz u istirḥām yollu sōz-i dilsūzlarım hiç kār itmiyor kāşki söylediğim sözleri ve gösterdiğim yolları ḳabūl itseydi de beni bu ḡā‘ile-yi ḡayr-i zā‘ileye uğratmaydı ṭoḡrusu izḫār-ı luṭf u kerem ve beni şād ve ḥürrem itmiş olur idi ammā ne çāre ki ol civān her zemān mā‘il-i sū-yı hicrān olmasıyla artık buña da şabr ve taḥammül olunmadı āyā eşk-i sirişk-i çeşm-i ḥūn-ālūde-yi niyāzla dāmenini āl āl ve āḡuş-i muḥabbetde hemīşe ḳāl ḳāl sözümi tekrār eylesem ḳabūl ve beni naḳar-ı luṭf u muvāfaḳatlarına meşmūl ve bu ḥāl-i kūdūrāt-me‘limi şafvet-i iltifāt ve ālām-ı mehcūriyyetimi memnūniyyet-i bī-ḡāyāta taḥvīl ve āteş-i ‘alev-rīzī-yi firḳati zülāl-i ārām ve iḳāmetle ta‘dīl itmez mi yollu mülāḫaza-yı bī-fā‘ide ile bir zamān pīş ü pesini ve gitdükçe tebā‘ūd iden ḡāyet muḥriḳ ve nāzik sesini terk itmeyüp giderek hele ne ḥāl ise ānīñ dāmenine şarıldım ey çeşm-i mest-i āhū v‘ey serv-i ḥirāmān ve ḳadd-i dil-cū ez-behr-i Ḥudā ne ṭarafa

3-b (6)

şitābān u tekāpū buyuruyorsuñuz mişillū nidā-yı hūzn-edāyı tā küngüre-yi müsem māya irdirdikde derhāl ol hūb-sīret yemīn ü yesārına imāle-i naẓar-ı dehşetle beni āvīhte-yi dāmen-i ber-i meymenet görünce seniñ gibi ‘āşık̄lar her gün bin dānesi bāb-ı sarāy-ı vişālimde deverān ve ābrū-yi niyāzlarını seyler gibi yerlere rīzān ider ve ser-i sevdā-yı temennīlerini seng-i hāre-i nevmīdiye urup bād-be-dest geldikleri yere giderler hadi sen de bir ẓarafa ẓoğrı git neyl-i vişāl-i cemālimden ẓaṭ‘-ı ümīd it diyerek mürğ-ı cān ẓafes-i bedenden ẓıẓarcasına ẓıẓıdı gitdi bu hicrān-nām memleket maẓarr u me’vā-yı ẓulmet ve bā‘ iş-i teraẓķī-i kūdūret olması ḥasebiyle bu dār-ı müşettet-medāra düşen biçāregān üzerlerine āfitāb-ı cihān-tāb-ı vuşlat-ı cānān ve kevākib-i ru’yet-i dīdār-ı meserret-medār-ı hūbān ẓulū‘ u ẓiyā-efşān olmasa yār degil āgyār bile müşāhede olunmaz ve şāyed iki dostuñ biri diğereine ‘arz-ı kālā-yı muḥabbet ve baḥş u iẓhār-ı ülfet ve meveddet arzūsunda bulunmuş olsa ẓariķ-i eshel bulunmaz işte böyle tezāyüd-i nār-ı iftirāķ ve tekāşür-i envā‘-i miḥen ü meşāķ şu çemen-zār-ı ‘ālemdede derūn u birūnumu cayır cayır iḥrāķ ide ide dūd-i āhım tā ẓāķ-ı āsamāna ẓadar ẓayandı

Merā derdīst ender dil eger gūyem zebān sūzed

Eger pinhān konem tersem ki mağz-ı āşṭḥān sūzed⁴¹

her bār bu misillū endīşe ve dağdağadan gāḥ iķlīm-i vücūdum zelzeleye dūçār ve gāḥ āniñ girişme vü tībā-yı bī-bahāsı ve ḥayāl-i tīg-i nigāḥ ve hezhāz-ı nāz-ı dem-efrāzı her şām-u seḥer ser-levḥa-yı sīne-yi mecrūḥūmu nişān u hedef ve belki bütün vücūd-ı ḡam-ālūdumu telef itmege ẓaşd u niyyet eyledikce kaffe-i eczā-yı ḥānedān-ı ẓalbim bir dürlü fiğān itmekde idi el-ḥāşıl ol fettāne-i zamāniñ bu dil-i sūzāna itdiği cevr ü sitem ve gösterdiği ẓahr u elemiñ tafşīlātına şürū‘ olunsa bi-ḥasebi’l-‘ işķ ḡayr-i ẓābil ve mülāḥāza idilse ‘aķl bütün bütün zā’ il olacağı derķār idiyse de ol şaṭı Leylā iķün cennet erbāb-ı ‘ işķ nezdinde

⁴¹ Gönlün içindeki bize derttir ki eğer söylemezsem dil, saklarsam da kemiğin içindeki ilik yanar diye korkarım.

bir büyük sermāye-i sa‘ ādetdir i‘ tikkādında isem de aġyār-ı hemīşe beñd-eṭvār ve bed-zebān ve zišt-āmil bu maḳām-ı sürūr-encāma vāşıl olamadıklarından

4-a (7)

ehl-i dillere dā’imā kīn ve ‘adāvet idüp ḥaḳlarında erācīf-i kāzībeyi efvāh-i nāsa ilkāya ‘ācil ve dürlü ifk ve iftirā ile ḳulūb-i ma‘mūreyi iḥrāb u ifnāya mā’il ve bu sebebden cümleten mülḥaḳ-i gürūh-ı erāzil olduklarından her şey’den ziyāde anlarıñ keyd ü mekrlerinden ḳorḳarım yoḥsa anlarıñ terk-i ġavā’il-i dünyā ile sū-yı ‘uḳbāya rāḥil olduklarında muḳaddemā itdikleri ef‘āl-i nā-merzıyyelerine nādım ü peşīmān olacaḳları āşikārdır ammā çe sūd görmez misin fehm ü iz‘ān itmez misin ki Ḥazret-i Ebu’l-beşere ol İblīs-i nuḥūset-enisiñ ḥıḳd ü ḥased ve ‘adāvetinden ve tekebbür ü ta‘azzum ve kīn-i bed-āyīninden itdiği ef‘āl-i kāsıde ve söylediği jā-jḥā-yı aḳvāl-i fāsıdesi yine kendüsine rāci‘ ü ‘ā’id ve dergāh-ı ĩzid-i müte‘ālden maṭrūd u nā-bedīd oldı çüñkü ‘ışḳ u muḥabbetden ġafele vü rezele ve ma‘ārif-i sevdā-yı dildārdan cehele ve kehele ḳābil-i dimāġ olmayan ḥayvān-ı vaḥşī gibi sefele olduklarından anlar bu mişillü şey’lere āzānī-yi kabül ü ḥoşnūdiyyet virmezler ve şu şeh-rāh-ı bī-iştibāhıñ encāmında ve bu emr-i leṭāfet-nümānıñ fercāmında ve perde-yi ḥafānıñ māverāsında ne dürlü ‘ināyetleriñ zāhir ü hüveydā ve ne ġüne luṭf u sa‘ādetleriñ bāhir ü peydā olacaġını fehm ü idrāk itmezler ve rāh-ı dā’ire-yi mā’ire-yi ‘ışḳda sālīk ve bir nev-reste-yi āfet-i devrāna mālīk olmayanlar bu ṭarīḳde gidemezler ve zūr-bāzū-y-ile taḥrīk-i pā-yı irādet itseler bile mevhibe-yi Rabb-i ġafūr olan tevḫīḳ bedraḳa-yı her umūr olmayınca ve şarāb-ı nāb-ı ‘ışḳ u muḥabbeti ḳadeḥ-i zerrīn-i dehān-ı yārdan leb-ā-leb nūş ve ol meyle ruḥsārını erġuvānī-reng ve ser-ḥoş itmeyince ḥaṭve-endāz-ı maḳşūd olamazlar. Zīrā şahrā-yı muḥabbet ġāyetü’l-ġāye eşkel ve meydānı evsa‘ bir maḥal ve çok da ruḳabā ve engel olmasıyla leyālī-yi mütemādiyede eblaḳ-ı endīşeye sūvār ve tā-be-seḥer öte beriye geşt ü ġüzār idüp dü-dīde-yi felāket-bedīdime ḥ‘āb u ḥuzūr gelmeyerek her bār āh ü zār itmekte idim ki ḥayālḥāne-yi ḥāṭırda ve serāçe-i dilde temekkün itmiş ve şūreti menḳūş ve kendüsi ḥayli zamāndan berü gitmiş

olan maḥbūb-ı Yūsuf-cemāl-i Mıṣr-ı vücūdumu seyf-i ṣārim zūlf-i perīṣāniyla bend ü teşhīr
ve nīm nigāhla beni kendüsine esīr

4-b (8)

eylemişdi ṣebān-rūz bunuñ üzerine inhimāk ile hemān kendümi ihlāk itmek rāddelerine
gelmiş ve artık vuṣlat-i Cānāndan külliyyen kaṭ' -ı ümīd itmiş ve gözümün yaşıyla eṭrāfında
kıpқыzıl ırmaqlar peydā eylemiş idim

Murg-ı Diliñ Bir Ṣeb-i Dıçūrda Dāne-yi Ḥāl-i Viṣāl-i Cānāna Teḳarrüb İdüp ve Cānān ‘Āzim-i Sū-yı Hicrān Oldıđı

bir de bir ṣeb-i bü'l-‘acebiñ niṣfında medhūṣ-ı ‘ıṣḳ-ı firḳat-i yār olup da kendimden bī-
ḥaber iken ol fettāne-i zamāniñ ḥayālḥāne-yi dile ḳarīb bir cā-yı feraḥ-fezāda reftār ve
ḥirāmānını ve beri ṭarafa ṭođrı taḥrīk-i miyāne-yi nāz u istiğnāsını ‘aynen müṣāhede
eyledikde envā‘ -ı sūrūr u ḥubūrdan ‘inān-ı iḥtiyārım dest-i irādetden gitmege az ḳaldı hele
naşıl ise kişver-i vücūdda sulṭān-ı ‘aḳlın dāmenini ṭopladım ammā zūlf-i dildār daha elime
geçmedi

Şad hezārān müjde ey dil derde dermān geliyor

Ḳaṭ' -ı ümīd itme işte vaşl-ı Cānān geliyor

hele bir edā-yı cān-fedā ile içeriye dāḥil ve ke'enne dil-i maḳṣūdına nā'il oldı gibi geldi
şaşdım ḳaldım ‘acabā ru'yā mıdır yoḥsa ḥayāl midir nedir bilmem amān her ne olur ise
olsun bārī bir laḥza muḥādeṣe ve muğāzele olsun deyüp bu ḳadar zamāndan berü ṣadefçe-i
dilde maḥfūz ve müheyyā olan derārī-yi sūḥaniñ ağırlarından cāna te'ṣīr idecek şüretde
birini taḳdīm-i piş-gāh-ı yār itmege cesāret olunur olunmaz ve iki sözi bir yere getürüp
ifāde-i merām-ı dil ḳaşd olunsa bütün lāḳırdılar dehān-ı ḥayret-niṣānımda yuvarlanur
me'al-i mā-fi'l-bāl meydāna çıḳmaz böyle bir şıḳıntı içinde gāh giryān ve gāh ḥandān

olduğım hâlde hayli zamân vâlih ü hayrân kaldım idi lâkin ba‘ de’l-fıkdân vicdândan elezz ve ağyârdan hâlî bir hâlvat-i nâz u niyâzda öyle lâ’ubâlî müşâhede-yi didâr-ı yârdan e‘ azz ‘âlemde bir şey olmadığından ke’enne dünyâ ve mâfihâyâ mâlik ve mazhar olup dem-i mesîhâ ile cansız ıaliba tâze bir cân buldum hemân rûy-i ‘anber-i bûsından burka‘u niķâbını izâle idince çeşm-i âhûsunu çârsû-yı hâl-i perîşânıma

5-a (9)

imâle ve mir’ât-ı istiğnâsından envâ‘-ı şûret şîve vü nâzını mün‘akisen bahş ü irâ’e eylediyse de yine uzak ıolaşıyor ve seri‘ ü’s-seyr seħâ’ib içinde hürşid-i âsumân veyâhüd eşcâr-ı keşîretü’l-evrâķ aralarında deverân ider tûtî-yi şeker-efşân-âsâ gâh pinhân ve gâh nümâyân olması arasında her nasılsa bin belâ ile anîñ dâmenine yanaşup ey sermâye-i ‘ömrüm hõş geldiñiz şimdiye kadar nerelerde kaldıñız peyk-i müştâķân olan båd-ı nesîm-i seħerle gönderdiğim şikâyet ü hikâyet-i elem-i fırķatiñiz zât-ı perî-sıfâtıñıza vâşıl olup da şu hâl-i pür-ıztırâb-ı dilden haberdâr olmadıñız mı yoħsa haberdâr olup da saħt diliñize te’sşîr itmedi mi nasıl oldu veyâhüd şahrâ-yı ıalbiñizde envâr-ı şems-i luř u merħametden bir zerre ve aķtâr-ı deryâ-yı kerem ve mürüvvetden bir ıatre daħı yoķ mudur bu şerâre-i nâr-ı hicrân elbetde bir gün sizi de perîşân ideceğini bilmez misiñiz ne sebebe mebnî nażar-ı merħametle hâlîme bakmıyorsunuz bak bakalım gül cemâliñize dâ’ir Murğ-ı Dilden ne fiğânlar istimâ‘ idecek ve nasıl iltifât yollu kelâm-ı sürür-encâmı ismâ‘ eyleyeceksiñiz eyyâm-ı intizârîñ bir sâ‘ati bin sâle muķâbil ve siziñ gibi cânâna yüz bin cân bile nâmu‘ âdil olduğını bilmiyor ve hâlâ dîde-i hûn-feşânımı görünce ıahķaha-fermâ-yı mefħaret idiyorsunuz Hudâ bilür çok sitemķâr olduđıñızı şu müddet-i medîde beni kûşe-i hicrânda terk ü nisyân eylemeñiz işbât idiyor.

Turâ la‘l-i şeker-rîz merâ çeşm-i guher-bâr

Turâ ħande bûd ħûy merâ girye bûd kâr⁴²

⁴²Sana şeker döken dudak, bana gözyaşı döken göz; sana gülme huy, bana ağlama iş oldu.

me'âlince leyl ü nehâr işâl-i çarh-ı dâver olunan âh u girye vü efgânıma kulağ virmeyüp bu mübtelâ-yı derd-i 'ışkıñızı lutf u merhamet ve iltifat-ı hayât-bağışaınıza sezâ-vâr buyurmuyorsuñuz ve şu derece tınâb-ı mağâlâtıñ imtidâdı ve derârî-yi kelâmın tevâfir ü izdiyâdı ancak şu bir dem içinde muntazam olan kânûn-ı muhabbetin bozulmamasını imâ ü işâret ü iş'âr ider zirâ derûn-ı dilde muzmer bir elem ü keder olmaz ise dil tehî söz söylemez ve söylese de bu derece uzatmaz didim.

5-b (10)

Ta' n-u teşnî' itme ey yâr 'ışk-ı cânân söyledir

Demdem bu dil-i hazîni derd-i hicrân söyledir

el-hâşıl işbu mağâlât-ı hüzn-âyât ile zâtını şikâyet ve ser-i sevdâ-yı zülfünden bahişle bu âna degin zuhûra gelen vaqâyi' ü sergüzeştiñ bir miğdârını hikâyet eyledigimde der' ağab ol perî ihsân ü mürüvvetden berî bir miğdâr daha berî tañrik-i pâ-yı sitem idüp şu vâdîde söze âgâz eyledi vâh vâh biçâre siz de benim gibi derd-i düşvâre dūçâr ve şu mertebe âteş-i 'ışkda sūzân u giriftâr oldığıñızı bilmez idim fi'l-vâki' gözden ağan yaşıñız ve 'âşikâne pek mü'eşşir sözüñüz ve şararmış yüzüñüz ve hiç faşl itmeyüp lâ-yenkañı' söylemeñiz ve serv-i kâmetimi gördükçe rûz-i kıyâmet vâki' olurcasına 'araşât-ı bezm-i hayretde harâret-i şems-i rû-yı tâbânımdan müte'eşşir olup ser-â-pâ dem-â-dem 'arağ-rîz-i hicâbla mükâlemeñiz delâlet ve iki gözüñüzüñ melûl ü mañzûnâne dört etrâfa idâre eylemeñiz şehâdet idiyor ise de bu derece şiddet-i 'ışkı teyakğun ve derûnuñuzda nâr-ı iştiyâkıñ şu kadar galebesini tefatğun etmemiş idim 'afv buyurursuñuz (ğayru'l kelâmi mâ kalle ve delle)⁴³ mışdâğınca tañvîl-i hibâle-yi mağâl ve tevfir ü tekşîr-i derârî-yi kîl ü kâl itmeyerek ancak mağşûduñuz her ne ise beyân idiñiz bilelim ve derd-i derûnuñuzu izhâr ü 'ıyân eyleyiñiz aña göre tedârik-i devâ idelim zirâ siz beni bilmiyor ve lâyıkiyla tanımyorsuñuz benim hançer-i zülfümüñ şiddetinden ve tiğ-i lâmi' -i nigâhımıñ dehşetinden huñurumda bir lahza ferd-i âferideniñ muğâvere vü mücâdeleye cesâreti yoğ iken sizin bu derece

⁴³Sözün en iyisi, az ve öz olanı, geniş anlam taşıyanıdır. (Mehmet Yılmaz, Kültürümüzde Ayet ve Hadisler, Kesit Yay., İstanbul 2013, s. 474.)

küstâhâne güftâra mübâderetiñiz elbet bir sebebe mebnî olmalıdır binâ'en- 'aleyh çok söylüyorsunuz hele murâdîñizi ifâde ve benden istifâde idiñiz yâhud bir cânib-i selâmete toğrı tesrî'-i kâdime-yi hareket eyleyiñiz yoğsa Şimdi seni irdâf-ı eslâf ve 'ibret-nümâ-yı ahlâf iderim artık seni dinlemege tãkat ü hâlim ve tâ-be-sabâh mü'eşşir sözleriñizle müte'ellim olmağa kudret ve ihtimâlim kalmadı didi.

Merâ nîst ân baht ki bâ yâr neşinem⁴⁴

mışrâ'ı îcâbınca bu baht-ı saht u tãli'-i bürrân yâr ile hem-dem ve tãleb olunan

6-a (11)

luft-u kereme mâni' olduğı cihetle Őâyed Şurada ifâde-i hâl-i pür-melâl ve 'arz-ı mâ-fi'l-bâl ider iken (el-insânü menşe'ü'n-nisyâni)⁴⁵ kazıyye-i müselleme muktezâsınca huzûruñuzda bir hãtâ-yı 'azîm vâki' olur da yine sizi ve envâ'-i cevri devri-ı çarh-ı kecrevle ele geçürmüş olduğım dâmeniñizi kaçırırım didiğimde yok yok 'afv idersiñiz Şu yolda mülâhaza-i vâhiyeñizi kabûl ve olduğca tecrübe-yi umûr-ı değiğkada sa'y u küşîşîñiz ziyâde olmasından hiçbir vakit hareket-i nâ-revânîzı me'mûl itmey yollu ilhâh u ibrâm itmesiyle hemân her çe båd-â-båd bârî Şu yolda kendimi berbâd iderim deyüp bî-muhabâ dest-i tahassür-i peyvestlerimi anîñ gül'izârîña dırâz ve bûse-yi la'l-i lebe ruşat virmeleriñi niyâz eyledikde mâşâ'allâh bu kadar sözden merâmîñiz bu mıdır evet efendim maşşud-ı dil vişâl-i dîdâr ve neyl-i hâl-i ruşârîñızdır didim ne söylüyorsunuz didi işitmediñiz mi didim işitdim ammâ pek ilerü gidiyorsunuz didi hayır ilerü gitmiyorum belki işe başdan başladım didim anlayup bildiğime göre beyhûde söylenüp Őuruyorsunuz zîrâ maţlûbuñuzuñ üzerine merdümân-ı dilîrân telef-i baş u cân ve bu bâzâr-ı hayâl-i muhâlde Şarf-ı nuğud-i maşderet ve isâle-i âbrü-yı temennî vü gayret itmişler ise de tehîdest gitmişlerdir didi aman niçün böyle keremiyet bulmuş bezm-i ülfetde nevmîdiyle

⁴⁴ O baht bizimle değil ki yâr ile oturmadık.

⁴⁵ İnsan unutmamın köküdür. (Mehmet Yılmaz, Kültürümüzde Ayet ve Hadisler, Kesit Yay., İstanbul 2013.)

mu'āmele-yi müte'essife idiyorsuñuz ādāb-ı ehl-i mürüvvet ve 'ādāt-i erbāb-ı luḫf u merḫamet bu mıdır hele leb-i şīrinden leb-ā-leb bir ḫadeḫ nūş ve mey-i neyl-i ruḫsārıñızla ş u meclisde kendimi ser-ḫōş itmeyince ser-i sevdā-zedemi kūh-i temennīden ḫaldırmam didim.

Mādām ola bāzū-yı temennīde bu kuvvet
Çekmem elimi dāmen-i ma' şūḫ-ı emelden

ol māh-ı cemāl öyle ise ben ez-ḫadīm me'lūf oldığım semt-i cümle-i cemīle-yi dilberāna gitmege isti'cāl iderim sen burada yine yalnız ḫal ol zamān başıñı seng-i ḫāre-yi vā firḫatāya ḫal dimesi arasında yavaş yavaş gözümde süzölmüş gitmiş ve bu bī-çāreyi terk-i zāviye-i firḫat itmiş idi.

6-b (12)

Derdā vü ḫasretā ki 'inānem ez dest reft
Destem nemi-resed ki begirem 'inān-ı düst⁴⁶

āmān āmān ḫutayım ifāte-yi firḫat-ı dem-i vişāl-i Cānān itmeyüp mübtelā oldıđım derd ü elemi ferāmūş ve pister-i 'ışḫ u muḫabbetde yāri bārī bir kerre der-āğūş ideyim ḫulyā vü arzūsuyla dīde-yi ḫūn-ālūdumu açdım baḫdım ki yār nerede ḫālā ḫayālī bile ḫalmamış gitmiş vāh vāh daha başıma neler gelecek ve ş u ḫāl-i melāl-iştimālim e'n-nihāye neye müncerr olacaḫdır āyā ol dilber-i cān-perver ne-ḫarafa ḫođrı gitmiş yāḫūd gitmemişdir de dūr-bīn-i naḫarım işābet itmiyor mu naşıl oluyor endişesiyle öte beri aşađı ve yuḫarıya imrār-ı naḫar-ı tedḫīḫ eyledim ise de yār degil ađyār bile nā-mevcūd oldıđını bildigim ānda yine mest-i lā-ya' ḫıl oldum

⁴⁶ Ey dert ve hasret irademi kaybettim. Elim ulaşmadı ki tutayım sevgilinin dizginlerini.

Murg-i Diliñ Gonçe-i Murâdı Güşâde Olmayup İşbu Ğazel ile Feryâdı

Hâlimi ‘ arz eyleyince vâkıfân ağlar baña
Düşmüşem bir derde kim âh hâzıķân ağlar baña

Çerh-ı dūnuñ itdigin bir bir hikâyet eylesem
Âh idüp bu mâcerâya ins-ü cân ağlar baña

Yazsalar ger kışsa-i ‘ ışķı cihân kâtibleri
Kâğıd ağlar kalem ağlar hem yazan ağlar baña

Her seher-gâh zâr u feryâd eyledikçe dem-be-dem
Yağdırır göz yaşını bu âsumân ağlar baña

Gül degil bülbül degil ağlayan zâr eyleyen
Bağlar ağlar tağlar ağlar gülistân ağlar baña

Şem‘ a-yı hüsnün olup şubh-u mesâ pervânesi
Bezm-i -ışķda şubhesiz sūzân olan ağlar baña

Döst olanlar kûşe-i hayretde âh eyler hemân
Hâlime efgân idüp hem düşmân ağlar baña

7-a (13)

Tuysa bu nâlânımı feryâdımı dahhâk-ı mâr
Pîc-ender-pîc olur ol her zemân ağlar baña

Mesken oldı hâl-i yâr-âsâ bu firķat âteşi
Ser-te-ser yaķdıķça cismi üstühân ağlar baña

Tîġ-i hicrân ile sînem oldu şöyle yâre kim
Raĥm ider ol seyf-i zülf-i ĥûn-feşân aġlar baña

Ol gümüş gerdanlı yârim kırdı ser-â-pâ kıddimi
Dem-nisâr eyler dü çeşmim cism ü cân aġlar baña

Gülşen-i bezm-i cihanda dökdigim gözyaşını
Görse ol gönçe-dehânım pek yaman aġlar baña

Şoĥbet-i peymân-şikenden çekdim artık pâ vü dest
Şundılar peymâneyi çûn sâkıyân aġlar baña

Gâhî ĥandân gâhî giryân fîtrat-ı insân bu ya
Gözlerim yâr için ammâ her zaman aġlar baña

Neylesin biçâre Tevfîk pek uzadı baĥş-i ‘ışk
Vâkıf olsa ĥâlime ol gül-fidân aġlar baña

işte bu mişillü bâzâr-ı ĥayâl-i muĥâlde aġmişe-yi fâĥire-yi ‘ömrüm bād-ı hevâya şatılıyor
ve dü dîde-yi ĥûn-âlûde-yi hicrândan iki nehr-i serî‘ü’s-seyr ve ‘amîķü’l- ġavr-ı ĥasret-i
cereyân ve ĥâşıl olan lücce-yi fikr-i Cânân ân-be-ân temevvüc idüp bürke-yi dilden dâ’imâ
feyezân iderek birbirini müte‘âķiben deverân ve kef-efşân ve bu girdâb-ı meşakķat-me’âb
içinde geştî-yi vücûdum cevelân ider ki bir hevâ-yı nesîm-i vuşlat teşâdüf ider de beni
sâĥil-i selâmete işâl ve zevrakçe-yi murâdımı enderûn-ı mersâ-yı dile idĥâl ider yollu
şey’ler ile mütezekkîr ve mütesellî ve zâhiren her ne kıadar envâ‘-i âlâm ü ekdâr müstevlî
ise de bâtınen andan efzûnter bir meded-kârî-yi ġaybîñ zuhûrîña müteraķķiben hemîşe
müteĥallî iken birdenbire

7-b (14)

bir Pîr-i rûşen-zamîr sefîne-yi felâket-zede-yi vücûda müteveccihen ey emvâc u girdâb-ı ğamm-ı-ıŝıkda vâlih ü hayrân ve'y vişâl-i cemâl-i Cânân için hemîşe baħr-i endîşe ve teşvîşe düşüp nâlân olan biçâre zan iderim ki ŝimdi dūçâr olduĝuñuz ve ziyâde ħavf-u ħaşyet itdiĝuñuz madde-i hevl-nâk her ne kadar mûcib-i helâk ise de böyle fırtına-yı nageh-zuhûruñ beķâsı olmayup bir gün âfitâb-i vuşlat-ı dildâr rû-nümâ ider de sizi ihâta iden ebr ü bârân-ı ğamm u kederi izâle vü def' ider gider. Hemân her umûr u ħuşûşâtıñızı cenâb-ı müshilü'l-umûra tefvîz ü ihâle ve tâĥûne-yi ma'îşetiñizi mu'atţal ve çarĥ-ı âsâyişiniñize îrâş-ı ħalel arzûsunda bulunanları Ĥudâ-yı munteķime ħavâle itmeli ve her zamân bu mişillü âh u zâra düşmemelisiñiz yollu kelâm-ı ħikmet-iştimâlınden feraĥ-yâb olduĝımı tefatţun buyurduķda ol sâ'at kitâbhâne-i belâĝat-nişâbından ŝu tafşîlât-ı feşâĥat'âyâtıñ taķrîr ü beyânına luţf-baĥşâ-yı mübâşeret oldılar

Murĝ-ı Dile Pîr-i 'Aķl-Perveriñ Pend ü Naşîĥat İtdiĝi

mevâhib-i lâ-yezâl ve ŝanâyi'-i bedâyi'-i merâtib-i bî-zevâl kişver-i vücûd-ı cihân-nümûda munteşir ve fevâid-i 'avâid-i bî'adâdıyla ħalk-ı 'âlem münevver ü mübeşşer olan pertev-i ħürşid-i 'ilm ü edeb ü kemâl ve şu'â'-i kevâkib-i ma'ârif ü hüner-i keşîru'n-nevâl her âyîne ebnâ-yı Âdemi çâh-ı târiķ-i cehl ü mezelletden taĥlîş-i girîbân-ı ħaķâretle tâ câ-yı meĥaret ü mübâĥât ve gülşen-serâ-yı âsâyiş ü râĥata îşâl ve her arzû olunan maţlaba inâl ile sebep-i resîde-yi maķâşid-ı dünyâ ve vesîle-yi eşile-yi vuşul-i âmâl ü merâtib-i 'ulyâ vü meţâlib-i 'uķbâ olmasını ĥired-mendân-ı cihân yegân yegân taşriĥ ü tavzîĥ ü beyân ve müddet-i 'ömürlerinde bulunla iştiĝâl itmişlerdir binâ'ber-ân kâffe-i benî beşer muķtedir-i temyîz-i ĥayr ü şer ve müsta'idd ü 'ârif-i nef' ü çarr olduķda âvân-ı bahâristân-ı civân ve hengâm-ı tufûliyyet-i şîr-ĥâr-ı ĝonçe-deĥâniña bād-ı ĥazâne-yi pîrî ħübûb idüp idüp evrâķ u nihâlistân-ı a'zâsını ve elif-i ķâmet serv-i ĥurâmânımı dâl ü dü-tâ ve bîĥ-i 'urûķ-ı bünyâd-ı derûn u bîrununu lerze-nâk ve ħalel-i

8-a (15)

melel-i 'ilel-i 'ārıza vü ṭabī'yye ile iḥrāb u ifnā itmeksizin mānende-yi bülbül-i pür-gül-gül fırsat-ı dem-i gül-i ḥandān-ı civānīyi ni' met-i ḡanīmet ve mevhibe-yi Yezdān olan imtidād-ı faşl-ı rebī'c-i 'ömr-i 'azīz ve şadefçe-yi bedende bulunan her bir dem-i dürer-i fer-ḥarīzini cihān-ķıymet 'add ü şümārı ile rüz u leyāl emvāc-ı deryā-yı ālāma mehmā-emken şabr u taḥammül idüp isāle-yi ḳaṭarāt-ı zülāl-i himmet ve bāḡ-ı cihānda taḥşīl ve tenāvül-i mīve-yi fūnūn-ı nāfi' a için bezl-i naḳdīne-yi maḳderet iderek bāzār-ı kesel ve çār-sū-yı ḥayāl-i muḥāl-i bī-ḥaşalda girān-bahāy ḡurer-i nefīse-yi efkārını ve cevāhir-i zevāhir-i bī-bahāy 'aḳl-ı mekārīm-kārını bād-ı hevāya virmemelidir çünkü müddet-i ḳaşīre zarfında ele geçen zaman-ı reye'ān-ı şebābet cev-v-i semāda müşāhede olunan ve sür'at-i seyrinde istiḡrāb ḳılınan seḥā'ib-āsā mürūr u'ubūrunda şitāb-ı müsāra'at idüp gider iken 'avdet ve ric'at itmesi bir emr-i muḥāl olması ḥasebiyle

Reft devrān-i civānī nevbet-i pīrī resīd

Ey dirīḡā şoḥbet-i yārān ve eyyām-ı şebāb⁴⁷

Vaḳt-i pīrī hem ḡanīmet dān ki ez 'ömr-i 'azīz

Her demī kān begüzered dīḡer nebīnī coz be-ḥ'āb⁴⁸

ve şu ḳıṭ'a laṭīfe-yi Süheylīyyeniñ mazmūn-ı şıdḳ-āşārını (ve heyhāt heyhāt el-vaḳtū ḳad fāte)⁴⁹ 'ibāre-yi şıḥḥat-nişārınıñ zebān-ı direng-beyānında tekrārını iltizām ve dü dest-i sedāmet ve nedāmetle zen-zānū-yı te'essüfe devam olunması bir ḥāl-i bī-me'al olacağı cihetiyle hemān iktisāb-ı kemālāt-ı fā'iḳa ve istikşār-ı ma'lūmāt-ı lāyīḳa ḥuşuşunda ez-cān ü dil teşmīr-i sā'id-i ḡayret ve hemīşe dāmen-çīn-i ber-miyān-i ḥizmet ve ḥāme-yi pesendīde-yi rāstī ve istikāmet-i devamlı taḥrīk ü tezyīn-i enāmīl-i himmet itmegi her şey'i mā-lā -ya'nīden aḳdem ve umūr-ı sā'ire-yi ḡā'ile-yi şāḡileden her cihetle emr-i

⁴⁷ Gitti gençlik çaḡı, geldi yaşlılık nöbeti, Heyhat! Dostların sohbeti ve gençlik günleri.

⁴⁸ Kıymetli ömürden olan yaşlılık dönemini de ganimet bil. Her an geçer gider artık göremezsın uykudan başka bir şey.

⁴⁹ Eyvah eyvah! Zaman geçmiş.

ehem tütmalı ve ānifen tafşıl ü beyān olunan ŧeh-rāh-ı rāstı ve ŧadākat-güzārıden ser-mū inħırāf ve riŧte-yi kelām-ı meserret fercām u mefħaret encāma tanzım ve bezm-i ehl-i ‘ırfān ve ħāk-ķadem-i erbāb-ı ķadr-i dāne pırāne pıŧkeŧ ü taķdım kılınan le’ālī-yi sūħan-i girān-ķadri sūrāħ-i ŧımāħ-ı ķabül ü i’ tibārdan imrār ve itlāf itmeyüp meydān-ı ten-dürüstı ve ‘āfiyet envā’-ı ħüp-ı ‘ilel ve sengistān-ı herem ve melez-i ve ħarızī-yi pırıden sālīm ü ħālī ve ķuvā-yi zāhire vü bātına ķā’ım ve lā’übālī

8-b (16)

olduķca esb-i āmāl ü murāda süvār olup nice vertāt-ı mihen ü ħanādık-ı meŧāķdan cehānıd ü imrāra mā’il ve ŧu cihetle fā’ıķ-i etrāb u emāsil ve güher-efŧān-ı maķāl-i ħōŧ-me’āl ü belıģü’l-beyānla murabba’-niŧın-i mecālis ü meħāfil olmalısıñız ve aķmiŧe-yi fāħire-yi maķālāt-ı pend-āmız ve elbise-yi zer-befte-yi kelimāt-ı hezār-renkle pertev-rız ve kāsir ü rāģım-ı enūf-ı ħōd-bınān u bed-endiŧān olan ķađıb-i meħıb-i pür-tāb dem-niŧār-ı ķalem-i ser-tız ile müzeyyen ü müretteb ü müheyyā ve behbūd-ı ifādāt u istifādātla dā’ımā bı-riyā bulunmaķ umūr-ı müselleme-yi müstelzimededen idüģinden üslüb-i ħakımāne taķrır ü irā’e itdigim neŧāyihıñ cümlesi misma’ u maħfaza-yı i’ tibārıñızda ŧābit ve müstaķarr ve nezdiñizde her ŧey’-i mā-lā-yelzemden efzūnter-i maķbül ü mu’teber olmasını me’mül iderim buyurmasıyla ŧu ŧüretle ifāde-yi merām eyledim

Murģ-ı Diliñ Ba’de İstimā’-ı Naŧıħat-i Pır İstirħām Yollu Esrārını Fāŧ u Taķrır Eylediģi

ey Pır-ı Felātün-semır ve’y destģir-i mu’allā-serir deryā-yı mekremit ü merħamet-i seniyyeñizden ħurūŧ ve feyezān iden zülāl-i ‘ibārāt ve menba’-ı eltāf-ı bı-pāyān olan dehān-ı ħōŧ-beyānıñızdan cereyān iden elfāz u kelimāt-ı ‘ālī-derecāt ve ravza-yı ŧāħıfe-yi sīne-yi seniyyeñizden zāhir ve nümāyān olan cevāhir-i zevāhir-i ħurūfāt-ı miskın-āyāt u mefħaret-ģāyātıñ birini endāħte-yi ķa’r-ı deryā-yı nisyān itmeyüp kāffesini ŧadefçe-yi dile tertīb ü idħāl ü idrāc ve ŧevāģil-i ħavā’il-i sā’ireniñ cümlesini ibtāl ü iħrāc eyledim ammā ħayālħāne-yi ħāıırda ve ŧāħıfe-yi dil-i muħabbet-me’alde münakķaŧ ve mürtesem ve

muşavver ve müşbet ü muḳarrer ü mücessem olan dildār-ı cān-berāberin itdiği cev̄r ü sitem-i müstemirresiniñ indifā‘ına ne şūretle tedbīr ve bu emr-i ‘asīri ne gūne teysīr itmek gerekdir ki silsile-i cūnbān-ı zūlf-i perīşānıña ve ḫareket-i tīg-i müjgān-ı dem-feşānına ışıbār u taḫammül ve ānıñ ḫāl-i ruḫsārıñı ve her sūsında bir gūnā ḫālını ve ol gül‘ızārıñ mālīk olduğu ḫüsn ü ānını te‘emmül ü tezekkür ü taşavvur ide ide ve āheste āheste gide gide tā sevdā-yı çāh-ı zeneḫ-dānına endāhte-yi cān ve meşvā-yı Murğ-ı Dil-i ‘āşīkān ve me‘vā-yı

9-a (17)

būlbül-i şeydā-yı ehl-i dilān olan āgūş-ı muḫabbet-i gülistān-ı sīnesine sīnesine ve kenār-ı çemenistān-ı ğabğab-ı muḫabbet-me‘vāsına girmiş ve seyr ü temāşā-yı cemāl-i yāre ünsiyet-i firāvān itmiş iken yine beni terk-i küncīne-yi hicrān ve kendüsi daḫı bunca zamāndır gözümden pinhān olmasına ne çāre-yi ‘ācil idebilürüm ki ḫālā mesken ve me‘vāsını bile bilemiyorum artık bu ḫuşūşda daḫı dāmen-i me‘men-i rızā-yı vālālarına ilticā ve şu çend maşārī‘-i meşneviyyātla be-tekrār istirḫām ve ḫāl-i dili iş‘ār u inbā ve kuvve-i bāhire-yi bāḫına ve ḫudret ü mu‘āvenet-i zāhire-yi zāhire-yi ‘aliyyelerine ilcā iderim

Bir perī-peykere meftūn oldum

Bir şaçı Leylīye Mecnūn oldum

Mesken oldu baña kūh-i ḫayret

Cāna kār itdi bu nār-ı firḫat

Rūz-ı şeb baḫr-i tefekküre ḫalup

Dem-be-dem mevc-i tezekkürde ḫalup

Çünkü ol yāre meyl virmiş idim
Sīne-yi ʿ ışķna hem girmiş idim

Şimdi tenhā vü ğarīb itdi beni
Āteş-i firķat hem atdı beni

Gūy-i hicrāna virüp raĝbet-i tām
Kodı dilde eleme itdi kıyām

Ayrılık gelmez idi hātıra hiç
İdemem şabr u taħammül buña hiç

N'eyleyim oldu gözümden pinhān
mesken oldu baña cāy-ı hicrān

Baʿ dezā derd-i derūnum eفزūn
Gözümün yaşı mişāl-i Ceyhūn

Bu sebebden iderim nāle vü zār
Kalmadı bende hele mekş-ü qarār

Hātıra seyr ü seyāhat geliyor
Buña da gāhī nedāmet geliyor

Didi ol Pīr-i Aristo-tedbīr
Şöyle bir hoşça buyurdu taķrīr

Dilden ol göz olunca hākī
Bir zamān Pīr daḥı oldı bākī

Āteş-i miḥnete düşme ey yār
Söyle gel dilde her ne ki vār

Aramaqla bulunur çāre-i derd
Sözümü eyle ḳabūl eyleme redd

Derde lāyıḳ saña dermān arayım
Seni her maḳşadıña irgüreyim

Didim ey Pīr-i leṭāfet-güster
Raḥm idüp sūz-ı dile yol göster

9-b (18)

Seni itdi baña O Rabb-i Celīl
Reh-i maḳşadda hele ḥayr-i delīl

Muntazır dīdelerim luṭfuña hem
Eyle ey şāḥib-i rā bezl-i himem

Raḥm idüp ḥālime ol Pīr der ān
Dökdi gözyaşını mişl-i bārān

Didi gördüm anı ben bir yerde
Dimedim semtini hiçbir merde

Cānib-i şarka idüp ‘azm-i sefer
Tā Kamertābı idüp cā-yı maḳarr

Yār için ḳat‘-ı menāzil eyle
Bir zamān ṭayy-ı merāhil eyle

Git hemān itme tekāsül ašlā
Vire her yerde selāmet Mevlā

Murg-ı Dili Pīriñ Şehr-i Kamertāba İtare İtdigi

meger ol Pīr-i daḳāyık-tedbīr ešnā-yı seyāhatlerinde āsiyāb-ı ‘aql u ser-i sevdā ve çarḫ-ı irādetlerini devr ide ide cānib-i şarka çevirmiş ve ṭolaşa ṭolaşa ‘āḳıbet ḥamīr-i efkār ve zamīr-i ḳarārını Kamertābda yoğurmuş çünkü muḳaddem ü mu’ahḫar bunca yerleri ya‘nī bilād u diyār ve mesīreleri seyr eylemek şafḫa-yı dilinde müstaḳarr u müzmer olmak ḫasebiyle oranını daḫı mevāḳi‘-i feraḫ-baḫşā ve mevāzi‘-ı dil-güşā ve sā’ir sezāver-i temāşā olan yerlerini ayrı ayrı gezüp görmek emeline mebnī eṭrāfı ḫışn-ı ḫaşīn ve eknāfi ḫiṣār-ı metīn ve manzarası bütün cihāna lem‘a-pāş ve ḡāyetle şīrīn (Kamertāb) nāmıyla şöhret-yāb olan belde-yi cesīmeniñ ebvāb-ı müteferriḳasından cānib-i şimāle güşāde bir bāb-ı meserret-me’ābdan gūzār idüp oraya bir sā‘at miḳdārı ba‘īd ve dūr ve ser-ā-ser revnaḳ-efzā-yı sūrūr ve ecnās-ı eṣcār-ı müşmire ve ḡayr-ı müşmire ile müzeyyen bir büyük cebeliñ dāmeninde cereyān ider nehr-i ḫōş-güväriñ bir ṭarafı meyve ve fevākih ile zībā vü müretteb bāḡ u bostān ve ṭaraf-ı dīgeri gūn-ā-gūn ezhār-ı ḫōş-bū-yı feraḫ-nümā ile muntazam u muṭayyeb ravza-yı ra‘nā ve gülistān ve devḫalarınıñ şāḫ u nihāllerinde neḡamāt-ı ṭuyūr ve terennümāt-ı ‘andelībān-ı ḫōş-elḫān ve öbür ṭarafı daḫı ḡāyet maḫşüldār olup altun başlı buḡdaylar ve buzlu ve yaldızlı pınarlar ve sā’ir buña maḳīs müferriḫ yerler bir bahār-ı dā’imī ile ma‘mūr ve ābādān ve derūn-ı nehr-i mezkūrda ufaḳ ufaḳ vapurlara küçük küçük ḳayıḳlara ahālisi rākiben

10-a (19)

umūr-ı devlet ü millet ü zātiyyelerini ba‘de’t-tesviye şimşir-i ‘ırz u nāmūs u vaķārlarını
taķınup ve birbirlerini dest-i teķāvül ve cevr-i maķāvilden şaķınup herkes ‘ālā merātibihim
seyr ü temāşāya şitāb ve her cihetle ḥadd-i i‘tidālde olarak şarf-ı naķdīne-yi sa‘y-i mevfūr
iderler ve mesireleri her tarafda ikiye münķasım olup biri zūküre maḥşūr çemenistān-ı
şafā-baḥşā-yı ‘āfiyetde envā‘-i‘ıyş u ‘işret ve ecnās-ı sāz u şoḥbet-i lebibāne ülfet-i
şadıķāne muḥabbet-i edībāne mu‘āmele vü muḥāvere ve mükālemeye diķķat ve ğarāz u
nefsāniyyetden mübā‘adet ve sā‘ir ef‘āl ü aķvāl-i rediyyeden ‘umūmen mücānebet ve şu
yolda icrā-yı zevķıyyātla şaḥrā-yı ḳalbleri ābādān ve ma‘mūr ve çayır üzerlerinde aṭ‘ime-
yi nefise vü eşribe-yi lezīze ile lezzat-yāb ve ḳısm-ı digeri bunlardan ayrı olup nisvāna
taḥşış ü ta‘yīn ve münāzara vü muḥādeşe vü muğāzeleden ve ḥarf-endāz-ı erāzileden
te‘mīn idilerek şadāları bile istimā‘ olunmaz şüretde ricālī nisālarından dūr u ba‘id ve
orada degil her yerde dīn ü devlet ve ‘ırz u nāmūs-ı nāsa dā‘ir sözler kāmilen yasāĝ ve
nā-bedid olarak gülistān-ı muḥabbetde böyle güzel ḥāl ile imrār-ı vaķt iderek cümlesi
ferāḥ-yāb ve zīr-dest-i idāre-i hükümetlerinde bulunan bilād ü nevāḥī vü ḳazālarına umūr-ı
zātiyyeleriniñ tesviye olunmasında müdir-i müdebbire muḥtāc ve zāviye-yi nādānī-yi
mezelletde aç u bī‘ilāc olan müdirleri ve ḥalḳdan para ḳapmaḳ için kendülerine dā‘ir
‘ulūm-i şerā‘ir ü ḥīlede māhir ve ser-i cehālet-maḳarrlarında destārī-yi fesādları ğāyetle
uzun ve ağır ve vāşī-yi ‘āķile müfteķir bulunan ḳuzāt-ı ğaddār u ğarīrleri naşb u ta‘yīn
itmediklerinden bi‘l-cümle sekene-yi eṭrāf u ḥavālī ḳulm u te‘addī-yi dest-i ümerā-yı
cūhelādan maşūn u mu‘arrā oldukları cihetle herkes hiç ses çıkarmayup ‘ālā ḥasbi derecāti
aḥvāl ve emvālihim tarḥ u tevzi‘ ḳılınan virgülerini duḥūl-i āvān ve ḥalāl-i zamānından
evvel te‘diye itmegi i‘tiyād iden ahālī rüz u leyālīlerinde ifā-yı farīza-yı zımmetleri olan
dūrūd ve sipāsdan zebān u cenānların bir ān ḥālī itmediklerini ol Pīr birer birer taḳrīr
buyurmasıyla ‘acebā emr-i tenāķūḥ ü tenāsülde āyīn ü ‘ādetleri ne yoldadır sü‘ālime ḳızlar
küçük yaşlarında peder ü māderleriniñ zīr-i dest-i

10-b (20)

terbiyelerinde okuyup yazmalarına ve t̄a'ife-yi nisāya mahşūş olan şey'leri te' allümlerine i' tinā vü diḡḡat ve şaḡīfe-yi seniyyelerinde meşūr u muşavver olan zevceleriniñ zīr-i liḡāf-i idārelerine naḡl-i metā' -ı muḡabbet itdiklerinde envā' -ı cünbüş ve şīve vü girişme ile naşıl göñüllerini memnūn u ḡōş ve dā'imā bezm-i ūlfet ve ūnsiyetlerinde mey-i la' l-i leb-i ḡoşnūdiyyetle ne ḡüne ser-ḡōş ideceklerine sa'y u ḡayret ve idāre-yi umūr-ı beytiyyelerine dā'ir şey'leriñ kāmilen taḡşīline müdāvemet ve ilā-āḡiri'l- 'ömr perde-yi 'ırz u nāmūslarınıñ şikest ü pest olmamasına muvāzabet eylediklerini ve icābı taḡḡirinde az maşrafla ḡuşūl-pezir-i velīmeler icrā ve herkes kızlarını aḡrān u emşāl ü hem-pālarına tenkīḡ ü tezvīc ü i'tā itmeleriyle zevḡ-yāb ve her birerleriniñ bir şūretle kām-yāb olduklarını cevāb i'tā buyurduḡdan soñra bālāda mevşūf olan ḡülistāniñ bir cā-yı mu' allāsında mebnī (Ḳaşrū'l- 'Andel) nāmıyla şöhret-ḡir olan ḡaşr-ı mekārīm-ḡasr-ı dil-ārāda bir alay perī-rūyān u ' anber-būyān u maḡbūbān-ı meh-veşān içlerinde ol dilber-i cān-perveri ḡiss ü idrāk itmesiyle bir başḡasına nām ve şānı ve sebep-i terk-i diyār u yār u dārını ve ne cānibden buraya geldiğini su'āl buyurunca ḡayli zamānlardır kūşe-yi hicrānda zār u feryād itdiğim ve nice bilād u diyarlarda ḡözyaşımı dökerek taḡarri eyledigim yār-i sitemkār olduğımı cevāb almış olduğundan beni refāḡatında bulunan (Nāyāb-ı) 'ālī-cenāba taslīm idüp üç ḡün miḡdārı bu' d-ı mesāfesi olan iskeleye ḡadar icrā-yı emr-i delālet ü refāḡatle oradan sū-yı (Ḳamertāba) i' zām ve şu ḡend mışrā' -ı pend'āmīz meşneviyyātla ikrām eylediler:

O ise rāḡnı dā'im ḡözler

Vuşlat-ı yāri dem-ā-dem özler

Sāna ḡend pend ü naşīḡat vireyim

Ba' de zā' azmine ruḡşat vireyim

Olmasun yolda muḳārin bed-ḥū
Hemān eyler saña bir iş bed-gū

Siyyemā ḥāsīd-i zişt-āyīnden
İhtirāz eyle derūn-ı dilden

Ḥāsīdin levḥ-i dilinde meştūr
Ḳıl gibi nice fesādlar mestūr

11-a (21)

Bulup erbābını eyle şūrā
Böyledir de 'b-i sefāret zīrā

Hem iki yüzlilere eyleme meyl
Anlar ider dā'imā fitneye meyl

Anlarıñ yüzde olan handeleri
Ağladır dā'imā efgendeleri

Hem ḥāber hem de naşīḥat aldım
Dāmenin dest-i niyāza aldım

Geştī-yi himmete oldum rākib
Sū-be-sū yārimi oldum ṭālib

Çarḥ-ı efkārımı taḥrīk itdim
Der-^ç aḳab semt-i vişāle gitdim

ol zāt-ı mekârim simât ve o refîk-i şadâkat-âyât îşâl-i gūy-i dil-ârâm içün mezkûr iskeleye kadar intimâm ve orada beni keştî-yi ‘inâyetlerine irkâb ve i‘zâm-ı sū-yı belde-yi Kamertâba himmet-i bî-gâyyât eyledi oradan niçe aq̄âr-ı diyâr ve eṭrâf-ı bilâd u emşâra kaṭ‘-ı menâzil-i meṭâlib ve ṭayy-ı merâḥil ü merâtib ide ide bir limân-ı emân-ı selâmete lenger-endâz-ı rāḥat arzûsuyla dümen-i efkârımı oraya tahvîl ider itmez leb-i deryâda merkûz olan sûtûn-i sancaqdan ‘adem-i dühûlümüze dâ’ir işâret-keşîde ve nümâyân u zuhûr iden hevâ-yı nâgehânî gitdikçe kesb-i şiddet-i firâvân eylediginden nâçâr oradan ‘avdet u rucû‘a karar virilüp Ursa Poca çend mîl ric‘at idildiginden semt-i Cânândan mübâ‘adet endîşesi ve sefîneyi qaraya uğradırız telâşesi mücib-i teḥaddüş-i ezhân-ı ṭevâ’if ve sevâkin olmasıyla fenn-i keştîbânîde mâhir olanlarıñ şu‘ûrları qarışup ḥayrân olmaları arasında deryâ-yı ḥurûşdan emvâc-ı müteferriḳa birbirini müte‘âkıben râkib olduğımız sefîneyi şikest eylemesiyle gâḥ ka‘r-ı bî-pâyâna ve gâḥ rûy-ı deryâ-yı ‘ummâna inüp çıkarak miyâne-yi emvâcda telef ü münkesir olan sefîne pârelerinden bir nîm sûtunu dermiyân iderek baṭa çıka giderek bir aṭa-i selâmete endâḥte-i cân eyledim orada ezhâr u eṣcâr-ı beyâbânî ziyâde olduğından niçe rûzigâr ta‘ayyüş-i biḥ-i giyâḥ ve evrâkla kanâ‘at ü karar ba‘dehü bir zevraḳçe-yi himmete süvâr olup sâḥil-i deryâdan birkaç fersaḥ miqdârı dūr müşâhede olunan bilmedigim bir ṭaḡıñ dâmenini der-dest idüp ser-ü pâ bürehne tâ zirve-yi cebel-i manzûra şu‘ûd olundu bu ṭâḡ degil dest-i bâḡbân-ı kudretle tesviye ve âb-ı zülâl-i

11-b (22)

‘inâyet-i zāt-ı eḥadiyyetle terbiyye vü taṣfiye kılınan bir gülşen-serâ-yı cihan-nümâ ki bervech-i lâyıḳ ve şâyân tavşîf ü beyândan ‘ârî ve seng-i ḥâre-yi âlâm u ekdârdan kâmilen berî ve ehl-i ‘ışkıñ ârâm u iḳâmet ve her dâ’im zevḳ-u şafâ vü muḥabbet idecek yeri ise de bu çemenistânda ol serv-i ḥırâm kaṭ‘â karar u ârâm itmeyüp seri‘en mürûr ve ‘ubûr eylemesi cihetle ke’enne ol ṭaḡıñ ka‘rında bir gâr-ı vaḥşet-medârda maḥbûs-ı mü’ebbed kaldım gibi göründü binâ’en-‘aleyh oradan daḡı sūy-ı gūy-ı Cânâna taḥrik-i kâdime-yi kıyâm ve vâra vâra iştîmâm-ı ‘anber-bū-yı gūy-ı dil-ârâm olunduḡda âḥ reh-i vişâl-i yâri irâ’e idecek bir

delîl ve rehber-i me'âlî-perver zâhir ve peydâ olsa da ba'zî mertebe giriftâr olduğum muhâtarât ve maḥâl-i müdhişe ve maḥûfede dilîrâne vü şadâkat-kârâne ḥüsn-i mu'âvenet ve gûsfend-i diliñ ḥîn-i girifte ve muşâdefe-yi pençe-yi ḳahr-ı gürgân ḥuşemâdan girîbânını rehâ vü taḥlîş itmege himmet ve oraya ḳadar şüret ü sîretde birâderâna refâḳat ider bir zât-ı şadâkat-âyât zuhûr itse yollu yollarda sürisini dendân-ı ḥün-feşân-ı gürgâna perişân itdirüp vâlih ü ḥayrân tolaşmaḳda olan biçâre çoban gibi müterakḳıb u müteraşşid ve âheste ḥaṭve-endâz-ı cânib-i dil-nüvâzla oralarda bir zamân mütereddid idim.

Mürġ-ı Diliñ Vaḥşîleriñ Dâm-ı Ḥîlelerine Düşüp Ba' deḥü Nâyâb-nâm Zâtıñ İmdâdıyla Ḥalâş Oldıġı

bir de ḳarşûda meşhûd olan ḥişâr-ı kûh-sârıñ sâyesi altında mütteka iki şebaḥ-i ġarîbü's-şekl ü mehîbü'l-heykel rû-nümâ ve seni bekliyoz tîz buraya gel deyü nidâ itmeleriyle vâra vâra teḳarrüb olunduḳda bunlarıñ 'âdetâ vaḥşî olduklarını devr-i maḳûl ve tavr ve revişlerinden ba' de idrâk-ı tām beni-Âdemden ġayrı her şey'e müşâbehetle ḥayf şad ḥayf ki şu vâdî-yi bî-emânda beni itlâf ü i'dâm ve bu ḳadar uzun uzun yolları ve derin derin deryâ vü dereleri selâmetle geçüp de şimdi ḳurb-ı kûy-ı Cânânda esâs-ı bünyâd-ı vişâl-i yâri iḥrâb u inhidâm ideceklerdir müşillü mülâḥaza-yı müte'ellime arasında tav'an ve kerhen ba' de edâ-yı selâm siz ḳanġı

12-a (23)

maḥlûḳdansıñız ve burada ne ṫuruyor ve kimi bekliyoñuz ve ne ṫarafdan geldiñiz ve ne cânibe gidiyoñuz ve daha refîḳiñiz var mıdır ḳılıḳlu istifhâm ve hiç ṫurmayup yanlarından toġrı sū-yı maḳşûda azîmete ihtimâm eyledikde beni işâretle orada tevḳîf ve ke'enne reh-i vişâl-i yâri ta'rif itdiler şöyle ki siziñ Ḳamertâb ṫarafına 'azîmet idecegiñiz[i] muḳaddemen istimâc itmiş ve bizim de şu aralıḳ oraları geşt ü güzâra ḳarâr virmiş olduğımızdan bu yolda dostâne refâḳatiñizi ricâ vü işrâr ve ilerüde vuḳû'u melḥûz ve mutaşavver olan fenâlıḳları iḥtâr ideriz çünkü muḳâbelemizde müşâhede olunan orman

içinde niçe zamāndan berü āyende vü revendāniñ memelerini kesmiş ve orasını kendüsine ittiḥāz-ı cā-yı maḳarr u iskān itmiş bir şīr-i jiyān dā'imā sebk-i dimā'-yı reh-revān itmekde bulunmuş olmasıyla sizi o mişillü maḳlete vü maḳteleden bi's-selāme imrāra rāḡib ve bu ḥuṣūṣda irā'e idilen re'y-i aṣāletimize muvāfaḳat u muṭāva'atıñızı ṭālib oldıḡımızdan artıḳ şu cihetle bārī işbāt-ı müdde'ā-yı ādemiyet ve icrā-yı muḳetzā-yı cibillet-i insāniyyet idelim zīrā bu varta-yı hevl-nāka düşmezden evvel ifā-yı tedābīr-i lāyika ve edā-yı merāsım-i fāyika iderek hemān teşekkürāt-ı bī-ḡāyātla tehzīb ü terşih-i cenān-ü zebān idüp bir ayak aḳdem gidelim ve şu mehlekeden taḥlīş-i girībān idelim ve hemīşe bir ḥādişeniñ vuḳū'undan muḳaddem esbāb-ı dāfi'asına teşebbüs itmek 'inde-l' uḳalā bir emr-i ehem ve āsān yoldan geḳüp ḳutulmaniñ çāresini tedārik itmek elzem olmasıyla şu uşūl-i mütteḥazeniñ icrāsında ḡaflet itmemeñizi niyāz ideriz mişillü serd ü beyān eyledikleri desīse-yi telbīselerini derk ü iz'ān eyledim ise de deñize düşen yılana şarılır meşelince nāḳār refāḳatlerini ḳabūl ve ḡönlümü bu bābda ḡāyetle maḥzūn u melūm eyledim ammā ta'rif ve taḥvīf itdikleri şīr-i merdüm ḥārdan efzūnter kendü hey'et-i menḥūşe ve heybet-i ma'kūse vü ḡayr-ı me'nūselerinden ḳorḳar idim bu ḥāl-i melāl iştımālde anlarıñ biri yemīn ve diğeri yesārıma iki ḳara ṭāḡ arasında ḡül-i beyāyāniñ ḥamle vü şademātlarından her an u daḳika ictināb ider ve meydān-ı siyāsete ḡötürülen kimse ḳatlı ü i'dām

12-b (24)

olacağıñı ḥiss ü idrākle dem-beste ve müteḥayyir ve cān telāşesiyle şāḡ u şoluna 'aṭf-ı nigāh-ı iltifāta ḡayr-i muḳtedir oldıḡı ḥālde gidercesine gıtdim idi vara vara mevşūf u maḥḡūf orman içinde cārī bir nehr-i kebīriñ kenarında vāḳi' büyük ṭaşıñ altında rü'ūs u 'izām-ı ādemī ile memlū olan bir cā-yı vaḥşet-me'vālarına beni işāl ü idḡāl ve derḡāl bir 'amūd-ı mermere rabṭ u bendimle iştıḡāl eylediler vāḳi'ā orman-ı mazkūr 'aynı beyan eyledikleri şüretde maḳarr-ı cānavar deḡil idiyse de niçe dühūr u şühūrdan berü ol iki bed-sirişt u zīşt-ḡū vü bed-ḡū cāmi' -i ma'ārif ü ve hüner ü kemāl ve menba' -ı āb-ı zülāl-i feyż-iştımāl olan bir insān-ı kāmil ü mükemmeliñ zīr-dest-i himmet-i 'ināyet-peyvestesinde iktisāb-ı aḡlāḳ-ı pesendīde ve istihşāl-i ḥaṣā'il-i ḥamīde itmeyen ve bu bādiye-yi

beyābānda mişvār-ı gürgān-ı merdüm-azārīye me'nūs u me'lūf olup böyle herkesi bir gūne
hīle vü efsūnla cā-yı mehālike celb ü da'vet ve ba'de'd-duhūl helāk ve i'dāmlarına kaçd u
niyyet idegeldiklerinden fi'l-ḥaḳīka ḥayvān-ı vaḥşī-yi ḥaḳīkiden azarr vü eşerr idiler ve
orada kā'in bir büyük volḳanıñ dumanı ser-tā-ser ormanı ihāta itmesinden her zaman şems
ü kevākib-i hüner ü ma'rifet ziyādār olmamasıyla oranıñ rūzu leyālīsinden tārīkter ve orası
bu mişllü edānī vü esāfile ve cühelā vü erāzile bir maḳarr-ı mu'teber olduğundan nāşī duhūl
vü vüluc idenler gāyetle güç ḥuruc idebilürler idi

Baḥr-i ḡamda giderek şām-ü seḫer

Kūy-ı dildāra idüp çünkü naḫar

Mevc-i ekdārdan rehā olmuş idim

Semt-i Cānāna hemān varmış idim

Oldı ḥürşid-i vişālim ḫālī

Aḫter-i baḫtım olunca lāmi

Çün zuhūr itdi o zīşt-heykel

Oldılar rāh-ı vişālde engel

İki bed-rū vü nüḫüset-peyvest

Fülk-i āsāyişimi itdi şikest

Yoğ idi çün gidecek başka yolu

Çāresiz virdim hele meyl-i dili

Virdilerse baña cevr ü eleme

Ben de gösterdim diyār-ı ademi

13-a (25)

o aralık h̄āric-i ġārdan dilīrāne ve ŷecī'āne bir ŷavt-ı āsumān-peyvest bunlarıñ misma'ı-ı h̄ubŷ-ālūdlarına vuŷlat idince der-ān başlarına gelecek dāhiye-yi 'azīmeyi derk ü ĩkān itmeleriyle ol iki bed-ıynet ü nuh̄üset-sīret terk-i ġā'ile-yi kayd-bendle taht-ı ŷaħra-yi mezellet-maħarrlarından tā fevķ-i serā-yı taħķīķe ŷu'ūda sür'at eylediklerinde tıŷarıda bir 'azīm hāyhūy u vāveylā ve bir nidā-yı cān-fedā-yı yā mevlā vuķū' buldu ki ta'rīf ü beyāndan müberrā idi çünkü bu 'ālem-i kevn ü fesādda min cihetin e'ālīniñ edāniye ve min cihetin uħrā edāniñ e'ālīye eŷedd-i iftikār u ihtiyacları zāhir ve dā'imā bi-ħaķķın birbirlerine h̄üsn-i mu'āvenet maddelerinde ŷarf-ı naķdīne-yi maķderete ri'āyet olunduġı h̄alde her iŷin maħāvīr-i lāyıkasında cereyan eylemesi hüveydā vü bāhir ise de ŷu ķā'ide-yi mer'ıyyeyi ĩfā etmek için insān her istimā' u rü'yet itdiği dilberleriñ ve her rü-be-rü ŷeker-ħandān u tūṭi-zebān ve telḡ-endīŷān u dilfirībān olan dil-rübālarıñ ķurduķları dām-ı h̄ilye-yi h̄ile-yi zülūflerine aldanup hemīŷe bi-l ihtiyār tekŷīr-i meħābiyyet ü aħbāb eylemek ve hezārān h̄übāna mażhar u mālīk olunsa bile anlarıñ kerem ve sitemlerini mīzān-ı ħaķķāniyyetde vezn ü tecrübe iderek yine birini bi'l-ihtirāz intiḡāb ve diğerlerinden dā'imā ictināb etmek umūr-ı lāzimededen idügi müstaġnī-i 'ani-l beyāndır bunuñla beraber sāye-yi meķārim-vāye-yi Pīr-i 'ālī-ķadrde müddet-i 'ömrümde muvaffaķ olduġım yārān u birāderāndan müŷfikter olan Nāyāb-ı vālā-nisāb ŷu h̄āl-i pür-iztīrāb-ı zāhiriyye ve bāṭıniyyeyi der-yāb ya'nī ol dilrubā-yı bī-vefāniñ āteŷ-i hicrānı derün u bīrūnuma te'ŷīr idüp ve hemvāre fiġān u feryād u zār ve reh-i cānānda sermāye-yi cānı meydana ķoyup her h̄āl ü zamānda ħazar u seferde envā'-ı dāhiye vü felāketi ihtiyār ve gül-i ħandān-ı dehān-ı 'anber-efŷān-ı yārdan berā-yı istiŷmām-ı revāyiḡ-i ṭayyibe her bār ālām-ı ħass ü ħārı ve leb-i la'l-i vefādārdan tezevvuķ-ı 'asel-i muŷaffā-yı viŷāl için zaḡm-ı niŷter-i zenābīri ve nice buña mümāsil felegin cevriñi irtikāb ve bu ŷüretle ṭaraf-ı cānāna 'azīmete ŷitāb eyledigimden bu miŷillü giriftār olduġım devāhīde meded-res ve h̄üsn-i mu'āvenetle iŷbāt-ı müdde'ā-yı ādemiyyet ve icrā-yı muķtezā-yı ŷīme-i faḡīme-yi insāniyyet ķaŷdıyla

13-b (26)

gıtdıgım tarafta tahrik-i kadime-yi ' inayet ve himmet buyurmuş olmasıyla ve gele gele yolu müşeyyed oldıgım yere teşadüf ü tevâşül etmesiyle kulağına cân hevl u telâşıyla feryâd ü figânım vâşıl olunca hemân sell-i seyfi-şârim-i ğayret idüp bunuñ tavr-ı dilrâne cevelânını ve şu'â'-ı sinân-ı hün-feşânını vahşîler içerde hiss ü derk itmeleriyle derûndan birün-ı ğâre uğradıkları anda birine bir şimşir-i tîz ve digerine mığma'-ı hün-rîzi darb u havâle eylemesiyle niçe sinîn ü eyyâm şuceyre-yi vesî'a-yı kebîrede neşv ü nümâ bulmuş ve kevr-i cevr-i ezmân evrâk u ağşânını heder ü keder-nâk idemeyüp tâ sū-yı âsumâna ser çekmiş olan bir şecere-yi cesîmeniñ bih-i bünyâdına teber-i kazâ-yı nâgehânî urılup o ânda hâke berâber olurcasına ol iki merdüm-h'âr vahşîniñ vücûd-ı hubs-âlûdlarını çâk ve her birini endâhte-yi küh-ı beyâbân-ı 'ademle bütün ahâlî-yi etrâf u cevânibi şerer ü zararlarından hâlâş u pâk ve herkesi bu yolda bî-bâk eyledi ba' dehü ol zât-ı şecâ'at-nümûd vücûd-ı behbûd-ı enderü'l- mevcûdunu âlûde-yi hün-ı düşmenle merbûf oldıgım cā-yı vahşet-me'vāya bi'l-vürûd 'âcilen hâl-i 'uğûd buyurduğdan sonra yoluñ kenarında çâr cihâta medd-i ağşân ve neşr-i evrâk itmiş ve müddet-i 'ömründe böyle bir pehlivâna sâye-endâz-ı râhat olmamış olan büyük ağacıñ sâyesinde birazistirâhat ve bende būs-ı zemîn-i şükrâniyyet idüp bu âna kadar vuğû' bulan serencâmıñ bir miğdârını hikâyet ve ba'z-ı şüretde ihvân ve sîretde 'udvânıñ tavr-u cevr-u mişvârlarından şikâyet ve çeşme-yi çeşmimden eşk-i sirişk-i âlâm-ı firqatimi piş-gâhına dökmege şöyle cesâret olundu

Murg-ı Diliñ Bir Şecere-yi 'Azîme Altında Nâyâba 'Arz-ı Güldeste-yi Teşekkür İtdigi

Bak birâder-i cân-berâberim Nâyâb

Da' ve'l-ihâ'i 'ale'r-rehâ'i keşiratün

Bel fi'ş-şedâ'idi tu'rafu'l-ihvânü⁵⁰

⁵⁰ Güzel günlerde kardeşler, dostlar çok olurlar ama asıl kardeşlik zor ve kötü günlerde ortaya çıkar.

müfādınca eyyām-ı vüs' atde ve hengām-ı rehā ve füşhatde yār ve yāverleriñ ve dōst

14-a (27)

u dāderlik da' vā-yı resmiyyesi ez-ḳadīm çoḳdan çoḳ ve belki bī-ḫisāb olur ammā 'aynı yapıdığınız gibi birāderānıñ vefādārlıkları ve dōstān u yārān-ı safānıñ ḳafādārlıkları ancak bu mişillü ḫādīsāt-ı 'azīme vü vāḳı'āt-ı elīme ve şedāyid ü muzāyekāt-ı mü'limeniñ zuhūrunda meşbūt u ma'lūm olacağından ṭoğrısı bu şadāḳatıñız azdan az vukū' bulacağı cihetle şu yolda nümāyān u zāhir olan ḫüsn-i mu'āvenetle mebzūl buyurılan luṭf ve 'ināyetiñiz muḳābelesinde ne vechile edā-yı şükr ü sipās idebilürüm çünkü bu dār-ı müste'ārda yaşadığım müddetçe bi'l-intihāb muvaffaḳ u nā'il olduğım ve meşā'ib ü nevā'ibde mu'in ü nāşır bildigim dōstān-ı ḫōş-güyān belvā ve devāhī-yi dehrden birisi daḫı anlar olmalarıyla zāt-ı şadāḳat-āyāt mişillü levḫa-yı sīnesi āyīne-yi Sikender- āsā ḡubār-ḫıḳd u nifāḳdan mu'arrā ve muşaffā olan bir refiḳ-i şefiḳiñ arzū-mendi olduğımdan hemān yoluñuzda fedā-yı cān ü bāş ve ḫazar u seferde sizi yoldaş itmek lā-cerem mücib-i iftiḫārim olacağından ve hele gideceğimiz yollar ve tettebbu' u teḫarri' ideceğimiz yerler ḡāyetle çoḳ ve uzun ve şu vādīler şerāre-yi nā'ire-yi 'udvāndan müteberri' ve maşūn bildigimden buyuruñuz yavaş yavaş gidelim ve āsān şüretle kūy-i cānāna irelim didigimde der-ān-ḫāl ol zāt-ı şabīḫü'l-cemāl mecmū'a-yı müfekkire-yi ḫikmet-iştimālinden şu resm üzre ser-ber-āverde-yi ḫüsn-i maḳāl oldu 'āşıḳān-ı şādıḳān mehālik ü muḫāṭarāt-ı 'ālemden hiçbir zamān tersān olmaz ve ahvāl ü āfāt-ı dehr-i ḡaddārdan ittiḳā vü emān itmezler bi-ḳadri ṭāḳati'l-beşeriyye⁵¹ sa'y u ḡayret-i evferleriñ 'āḳıbetinde maḫbūb u ma'sūḳları cānibinden bir selām-ı meserrāt-encāma nā'il olbilürler ise ḫaḳlarında pek büyük devlet ü sa'ādet 'add-ü şümār iderler ve ṭaraf-ı civānlarından nīm nigāhla maḫḫar-ı iltifāt olmaḳ içün kendü nefslerinden celīlü'l-ḳadr her ne şey'e muḳtedir olurlar ise rāh-ı cānānda bezl ü 'aṭā degil sıdḳçe-i bedenlerinde mu'azzez ü mükerrerem olan cān-ı 'azizlerini bile baḫş u fedā iderler görmediñiz ve istimā' itmediñiz mi

⁵¹ İnsanın gücü, takāti yetene kadar.

Yegūşu-l bahre men talebe'l-le 'ālī

Ve men talebe'l-'ulā sehere'l-leyālī⁵²

14-b (28)

beytiniñ mazmūn-ı 'ibret-nümünunca t̄alib-i me't̄alib-i derārī vü cevāhir olan kimse vücūd-ı nāzikterini deryā-yı 'ummāna ğavş u ilķā ider ve rāġib-ı merātib-i 'ulyā olan zāt dervāze-yi dīdesini berhemzededen-i rāhata meyl itmyüp ve teķallübāt-ı saĥāyif-i zamān-āsā yalnız devr ü seyr-i nuķūş-ı evrākla vaķtini izā'a ve ifnā eylemeyüp tā-be-seĥer 'āşık-ı ma'şūķunuñ rü-yı 'anber-būsuna diķķatle nazār ider gibi mü'tāla'a-i kütüb-i nefīseye ĥaşr-ı evķāt itdiginden siz daĥı zincir-i zūlfünde bend olan dīvānesi ve şem'a-yı bezm-i 'ışķında yanan pervānesi oldıġınız cānāna vuşlat yolunda böyle vaķ'a vü ĥādīşeleri (ke'len lem yekün)⁵³ ĥabilinden ta'dād u şümār ve bir emr-i maķşūd u me'mūl şāyed müte'assirü'l-ĥuşūl görünür ise 'ākıbet yüsr ü āsāniyyetle ĥuşūl-pezir olacaġını bi'l-mülāĥaza meh-mā-emken şabr u şekībi ihtiyār ve bidā' ü mübāşeret olunan keyfiyyāt u mevādd-ı müşkileniñ keşf-ü ĥallinde mütezebzip ve mütereddid oldıġınız anda (el-müzākeretü şayķalü'l-'akli)⁵⁴ kelām-ı ĥikmet-me'ince aşĥāb-ı ĥibret ü fiṭnat ve erbāb-ı vuķūf u ferāset ü zekāvetle lebībāne müzākere ve müşāvereye ibtidār ve nefsü'l-emrde eshel ü aĥsen zann u mü'tāla'a olunan maddenin 'ākıbetine nazārla esbāb-ı istiĥşāline teşebbüş itmek murād olundıġı ĥâlde

Umūrun yefraĥu bihā es-süfehā'

Ve yaĥşā 'an 'avāķibihā'l-lebīb⁵⁵

mışdāķınca ol şey'in 'ākıbetini güzel düşünüp hemān kesb-i ferāĥiyyetle şoñra sebeb-i çekīde-yi ĥatarāt-ı dīde-yi ye's ü peşimānī vü nedāmet olmamasına şarf-ı efķār itmelisiñiz işte beyān itdigim menāfi' ve fevāyidiñ cümlesini ġuş-ı hūşla istimā' u der-piş ve sā'ir aĥlāk-ı zemīmeniñ kāffesini derūn-ı dilden bi'l-iĥrāc şuret ü sīretiñizi bir güzel derviş ve

⁵² İncileri talep eden denizlere dalar. Önemli mevki ve ilim isteyen de geceleri uyumayıp geç yatar.

⁵³ Sanki olmamış gibi.

⁵⁴ Okumak, beyni çalıştırır ve geliştirir.

⁵⁵ Cahiller bazı olayların gerçekleşmesine çok hoşlanırken akıllı insanlar bu dumdan korkar.

dā'imā ğayr-ı mu'teriz-i bed-kīş ü bed endiş ve şatranc meclisiñizde sürine sürine min ğayri liyākat taşaddur u tekebbür idenler ve mánende-yi fīl ecsām-ı şaķīlelerine maġrūr olanlar ve şıġār u kibār meyānelerinde istedikleri gibi at sürenleriñ beydāk-ı efkār-ı fāsıdelerine ferz-i zarāfet ü nezāketle bir kīş ve süre süre şāh-ı dil-āġāh-ı 'aql ile rūh-ı raħını alur gibi māt ve zihniñi taħdīş itmelisiñiz ki ħadd-i zātını

15-a (29)

bilüp terk-i enāniyyetle ser-fürü-bürde-yi ceyb-i fikret ve engüşt-zen-i ber-dehān-ı ħayret olalar işte burada şu kadar teneffüs kāfī ve dirāyetiñiz var ise bunca pend-āmīz sözler vāfidir ve güftār-ı Nāyāb (el-'itābu hediyetü'l-aħbāb)⁵⁶ kabīlinden olarak bir miķdār nefisiñize ağır gelür ise de gücenmeysiñiz artık şedd-i rāhile-yi vişāl-i dildārla tebdīl-i cāme-yi tariķat ve bu yolda güft u ġūya kulaķ virmeyüp hemān sür'at olunmalıdır lākin cezīre-ei ergüvānda tesviye-yi emr-i ehemm ve keşf-ü taħķīķ-i mübhem zımnında çend rūze ārām ve iķāmetim icāb-ı maşalaħatdan bulunduġından siz beni ilerüde ('ankeb) nām beldede vāķi' merkez-i telraħfāne piş-ġāhında bir oġayı bi'l-istikrā ve esrārımızı ifşā-yı kes ü herkesle ihtilāta meyl ü heves itmeyerek beklemeñizi me'mül ü ricā ve bendeñiz daħı şimendifere rākiben yemīn tariķiyle az vaķit zarfında oraya gelmeġe şarf-ı naķdīne-yi bī-nühā iderim şimdilik sizi Ĥudāya işmarladım deyüp gitdi muvaķķat şüretiyle şu müfāraķat-ı mürāfaķata müte'essifen yalnız yine meşakķat-i rāh-ı yāre düşüp mütefekkiren gider iken medā-yı başar kadar ba'īd ü dūr tavırları Rüstem-vārī iki şahş-ı süvārī pedīd ü zuhūr itmesiyle āyā böyle serī'ü's-seyr-i mişāl-i tayr atlarını ilġār idenler kimlerdir ve 'acebā birinden henüz kırtulur kırtulmaz yine bir diġer dāhiyeye mi uğranılacaķdır ħulyası arasında anlar yanıma teķarrub itdiklerinde licām-ı esb-i 'azīmilerini der-dest idüp sebab-i āmed ü reftlerini mevķi'-i ārām ve iķāmetlerini ve ġarībü-d diyār olanlar bu yolda şām iderler ise bām idecek yerlerini ve 'ankebiñ kırbıyyet ü bu'diyyet ve sekenesiniñ ħāl ü şān u tavır u ħareketlerini ba'de's-su'āl bunlar ħarbdе bulunan 'asākir-i zafer-me'siriñ seyf ü sinān-ı şavletlerini ālüde-yi ħün-ı düşmen iderek her cihetle ġālib ü muzaffer olduķlarını

⁵⁶ Sitemler seni seven dostların hediyesidir.

mübeşşir hayme-gâhlarına isbâl olunmuş iki yâver-i şâfiyü'l-bâl ve burası oraya yarım sâ' at ve ahâlîsiniñ gidişi uygunsuz bir hâlet olduğımı beyân iderek güzel cevâb-ı pür-me'âl i' tã itmeleriyle ba' de edâ-yı resmi'l-vedâ' ve o havâlî ehvâl ü muhâtarâtdan emîn ve sâlim olmasına kesb-ı ittîlâ' ve yoluñ iki tarafında dendân-ı gürgândan âzâde süri süri koyunlar aralarında çobanlar

15-b (30)

ğamm-ı ferdâyı düşünmeyüp kemâl-i zevk ü meserretlerinden çaldıkları düdüklerini temâşâ vü istimâ' ide ide derûn-ı şehri-i ' Ankebe vâşıl ve mu' ayyen olan bir küçük oğaya dâhil olduğda yine üstâz-ı felek destgâh-ı serî' ü'l-harekâtında akmîşe-i cevri-ü ' uqûbâtını inceden ince nesce başladı

Yâr için eylemege tã'ir-i maqşûdu şikâr
Dâne-yi eşki şaçup dâm-ı tedâbir kûrılır

cânân için meşakkat-i sefer degil vaqt-i hâzarda bile ta' b u mihnet-i zindân ve fedâ-yı ser ü cân çekilür ammâ mümkün mertebe râh-ı emn ü selâmet taharrî olunur binâ'en-' aleyh der-' aqab telğraf me'muruna ergûvanda müsâfereten bulunan Nâyâb-ı mürüvvet-me'âbiñ bu tarafı ' azîmet ve hareketine dâ'ir zülfiyâre toqunur ve hâr-ı ağıyâre ilişür yolda bir tel kırmayarak ve gâyetle ince mu'âmele ve muhâberede bulunarak diqqatle tel urulmasını terkîmen ba' de'l-beyân me'mûr-i mezkûr nezdinde bulunan şandâlyede istirahatimi dest-i temennâ ve imâ ile irâ'e ve ' iyân arasında yârın şimendifere rākiben ' ankebe mesâfesi on iki sâ' at ü neyyif âb u hevâsı ziyâdesiyle lezîz ü laţîf ve ebniye vü esvâk u bâzârı gâyet muntazam ve nazîf ahâlî ve seknesiniñ haşâ'il-i memdûhe-yi fazîlet-i insâniyye ile ' umûmen ittişâfları cihetle dâ'ire-yi evşâf-ı bülegâdan hâric mûnis ü elîf ve hûbân u zenân u duhterân-ı mâh-veşânı kuşûrsuz güzel ve edîb ü dil-firîb ve maqarr u me'vâ-yı ehl-i sebîl ü gârîb ve ekşerîsi erîb ü lebîb olan şehri-i şehîr-i Şekîb-nâm mevki' -i feraḥ-nümâya gidiyorum hemân siziñ dahı oraya naql-i raḥt-ı vişâl-i yâr ve orada bir miqdâr şabr u qarâr

itmeñizi taşvīb ü ih̄tār iderim mişillü i‘āde-yi kelām-ı dil-mesār itmesiyle der-ān girifte-pā vü bāl o zübāb-ı müşevveşü’l-ḥāl dā’ire-yi beyt-i nesc-i ‘ankebūtdan taḥrīk ü tesrī’-i perr ü bāl ve zebān-ı ḥāl ile el-āmān idüp cānib-i selāmete kaçarcasına oradan çıkup gitdim idi çünkü muḥātarāt-ı istikbāliyye ve vāqı‘āt-ı māzıyyeyi tefekkür ve tefatṭun itdigimden şu ḥāl-i āsāyiş-iştimalde nā’il olduğım emniyyet ü selāmeti ve ḥādişātın zuhūrundan muḥaddem ol cā-yı rāḥat fezāya kadar ‘azīmeti bir ni‘met-i ḡanīmet

16-a (31)

bildigimden ve bunlar yüzde bir dostāne mu‘āmele vü hareketde görünürler ise de ‘anzahri-l-ḡayb biñ dürlü iḡlā-yı dīk-i fitne sevdāsiyla hīzemkeş-i fesad olduklarını teyaḳḳun u teferrūs ve böyle buḳalemun-āsā her ne ṭarafdan nazār olursa rengārenk görünen birṭaḳım bed-endiṣān içlerine girmek dahı ḥaṭā-yı ‘azīm olduğımı ta‘aḳḳul ü taḥassūs ve dā’imī şüretle üzerimde bulunan iki nāzır-ı ‘ādiliñ ḡuşe-be-ḡuş deverān u teḥarrīleri sebebiyle ahālīsiniñ şuver u sīretlerini taḥḳīḳ ü tecessūs iderek zuhūru der-kār olan fenālıkları ‘ayne’l-yaḳīn gördüğimden ve Nāyāb-ı mekremet-me’ābiñ emrine her ḥāl ü zamānda imtişāl itmek ḥaḳḳımda bir büyük luṭf u ‘ināyet olduğundan ‘ankebden ḥafıyyen kaçdım idi

Murḡ-ı Diliñ Ol Ḥikmet-mā’ile Teşādūf ü İltikā Eyledigi

bir de belde-yi laṭīfe-yi nazīfe-yi şerīfe-yi Şekībe qarīb dört yol aḡzında lüle ṭolusu mā’-i zülāl akar çeşmeniñ nezdinde muntazam çemenistan üstünde kitāb-ı ḥikmet-iştimali destinde bir Pīr-i ḥūb-şemā’il ve yüzi kendime mā’il görünce anıñ muşāḥabetiyle şeref-yāb olmaḡı zihnimde tensīb idüp der-ān dest-i meymenet-peyvestlerini teşeyyüm ve ba‘de edā-yı resm-i terḥīb ü teslīm ol Pīr-i luṭf-kebiriñ böyle münferiden ne cānibe tekāpū ve şitābān ve buraları ne sebebe mebnī ḡuzerān u deverān idiyorsunuz zirā sizde anlaşılmaz şüretde bir ḥālet-i ḡarībe müşāhede idiyorum tefhīm eyleseñiz olmaz mı su’āline

Leyset dümū‘ u ‘aynī hāzā lenā’l-‘alāmetü⁵⁷

⁵⁷ Bu akan gözyaşlarım değil, bizim için bir işaret ve kanıttır.

âh efendim şormayınız ve nâr-ı ‘alev-bâr-ı firqatime kendiñizi daħı urmayınız zîrâ derd-i derûnum efvân ve sergüzeştimi söylemiş olsam ğâyet uzun olmasıyla taşdı‘-i hâk-ğademiñizden ihtirâz ve teceddüd-i âlâm-ı ‘ışık ve muħabbete vesîle olmamañızı niyâz iderim ammâ icmâl-i hâl-i mâ-fi’l- bâli şu şüretle beyan ideyim çünkü muğaddemâ muvaffaq u mazhar ve hüsni mu‘âvenet-i ‘aliyyeleriyle dest-i keyd-i vahşîden rehâ vü muzaffer ve vaşl-ı cânân ile mübeşşer olduğım refîk-i şefîkim Nâyâb-ı şecâ‘at-me‘âb li-maşlahatin ergüvân tarafına

16-b (32)

‘azîmete şitâb ve ba‘dehü burayı teşrif buyuracaklarını bâ-telğraf bendeñize beyân u işrâb buyurmalarına binâ‘en henüz ‘ankebden geliyorum ve bir yâr-ı sitem-kârîñ âteş-i ‘ışıkında yanıyor ve teħammül idemediğim cihetle anîñ semt-i vişâline gidiyorum yollu cevâb virdiğimden amân bendeñiz de Nâyâb-ı meveddet-me‘âbı bekliyor ve yakında teşrif ideceklerdir zan idiyorum sîmâ vü harekât ve revîş-i hâliñizden sizi bildim lâkin fehm ü derk idiyorum ki siz hâlâ beni bilemediñiz buyurmasıyla Ĥudâ ‘Alîm şüretiñiz şahîfe-yi dil-i ğamm-me‘alde muşavver ise de mürûr-i ezmine ile veyâhûd pâ-yı Murğ-ı Dil dâne-yi ğâl-i ruhsâr-ı yâre aldanup tâ dâm-ı zülfüne düşelden berü anîñ ğubâr-ı râh-ı vişâli âyîne-yi sînemi ve dervâze-yi didemi jeng-âlûde-yi melâl itmesiyle zât-ı ‘ulyâñızı gördüğüm ânda bilemediğimden lutfen ta‘rif buyurmañızı isterim didiğimde ol Pîr-i dâñâ bundan muğaddem bir yâr-ı sitem-fermânîñ nâr-ı iftirâğında süzân ve semtini cüst-ü-cü iderek vâlih u hayrân iken anîñ ser-ğüyımı inbâ ve sizi cānib-i şarğda Ķamertāba i‘zām u isrâ itmedim mi siz hâlâ buralarda mı geziyorsunuz dimesiyle ve ey efendim Pîr-i dest-ğirim hüsni teveccühât-ı devletiñiz yāver olmayaydı buraya bile gelemez ve hâk-i pây-ı müşkil-ğüşâ-yı vâlâlarıyla teşerrüf idemez idim bu bâbda vâki‘ olan kuşûr-ı kemterānemi ‘afv buyurursunuz deyüp tekrâr dāmenine şarılıp hele şu teşādüfünüzle vāşıl olduğım ni‘met-i celîle-yi muđâ‘afa ‘ayn-ı bahşâyîş-i ilāhiyye ve maħzâ elťāf ve ‘ināyet-i nā-mütenāhiyye olmasıyla izhâr u i‘tirāfi ‘acz ü noğşāniyyetden başka ne vechle ifā-yı teşekkür ü maħmidet idebilürim siyyemâ mazhar olduğım pend ü neşâyihîñiz bendeñizi niçe cā-yı

mehâlikden selâmete îşâl eylemişdir bunları inkâr degil birini ferâmûş itsem dâ'ire-yi fezâ'il-i beşeriyetden hâric olan harekât-ı maqđûhada bulunmuş olurum zîrâ evvel ü âhir meded- resî'-yi her maĥâţara sizsiñiz didim

Cân virir ĥastalar ol mâ'ide-yi cân üzre

Cüş ider teşne-lebân çeşme-yi iĥsân üzre

bu aralık dürdan müterakķıb oldığımız şimendifer seri'ü's-seyr zuhûr itmesi ânda

17-a (33)

envâ'-i sürür u ĥubür ile istikbâline âmâde iken lemĥatü-l beşarda ol Nâyâb-ı 'âlî-menĥabet ĥadem-zen-i çemenistan-ı bezm-i ülfet olduĥda resm-i ĥoş âmedî ve 'âdet-i mu'ânaĥa-yı mülâķâtı ba' de-l icrâ bir tarafında ol pîr-i me'âlî-semîr ve taraf-ı diĥerinde bu dil-i pür-taĥşîr el ele alınarak şehr-i Şekîbiñ ortasında bir cesîm gülistân içinde vâķi' olan ĥaşr-ı 'âlem-nümâda bir miĥdâr âram u râĥat ve tehyi'e kılınan eĥ'ime-yi nefîse ve eşribe-yi lezîze ve meĥâbib-i enîseyi kenâr-ı muĥabbete alup lezzet-baĥş-ı dimâĥ-ı bezm-i ehl-i şafâ arzusuyla giderek ve bülbülân-ı ĥalĥalânıñ dem-i feraĥ-rîzlerini istimâ' iderek eşnâ-yı râhda iki tarafdan bi'l-münâvebe vârid ve leĥâyif u ĥaĥâyık şüretiyle vâķi' ü sârid olan es'ile-i şâfiyeye ĥâĥ yemîn ve ĥâĥ yesârına teveccüh-i rûy-i kelâm ve lebîbâne tefĥîm-i maĥşud ve taĥrîr-i merâm ile ecvibe-i kâfiye i'ĥâ idilmesi arasında canım Nâyâb bendeñiz Ergüvâna gitmemiş ve gidenler ile ülfet ve ünsiyeti heves itmemiş olduğım münâsebetle aĥvâl-i sekeneye mümkün mertebe muĥtali' olmaĥı istedigimden luĥfen tecrîb ü istimâ'ınızla vâķıf u âĥâĥ olduğınız âyîñ ü 'âdâtlarından bir miĥdârını taĥrîr ü beyân buyursañız mücib-i mesrûriyyet-i 'âcizî olacaĥında reyb ü iştibâĥ yoĥdur didigimde vâķi'â söyledikleri gibi ahâlîniñ sâkin oldukları evler ve derûnunda aĥz ü i'ĥâ eyledikleri dükkânlar ve hâric ü dâĥil beldelerinde tenezzüh ve teferrüc ĥaşdıyla gezdikleri yerler ve kendülerine göre iĥtirâ' ve îcâd eyledikleri sâz ü sözleriyle zenânlarınıñ raĥş idecek mesîreler ĥâyet muntazam ve müretteb ve müzeyyen ise de her zamân hayât-baĥşâ-yı 'âlemiyyân ve leĥâfet-efzâ-yı cümle cihân olan miyâĥ-ı lezîzeleri ender olduğından şubĥ-u

şām şu yerine arpa şuyına devam ve māl-dārān ve aşhāb-ı şervet ü sāmān olanlar cem' ü iddihār-ı emvāl sevdāsıyla canlarından ziyāde mallarını vikāye vü pinhān ve her ān ve sā'at tekeşşür ve tezāyüd-i emvāle ihtimām iderler ve dem-ā-dem mā'-ı ücāc-ı buhl ve denā'et-i 'urūḡ-ı bünyād-ı zātiyyelerine bir derece ḥulūl ve sereyān itmişdir ki ḥattā orada tevaṭṭun ve temekkün iden biḡāregān leylen yatacak yerleri olmadığından zir-i menāzil ve kūşe-i dekākīn-i mezelletde maşlūb adam gibi kendülerini iplerle ta'lik idüp berf ü bārān içre bir miḡdār ḥāba vardıkları ve nehāren daḡı aḡniyādan ma' dūd

17-b (34)

olanlarıñ taht-ı pāy-ı tazarru'larında deryālar gibi āb-ı rü-yı temennīlerini isāle vü revān itseler bile yine nīm raḡif-nān ve bir ḡatre ābı daḡı i'tā vü iḡsān itmediklerinden nāşī bi'l-iḡtiyār ve ıztırār terk-i ḡā'ile-i iḡtiyāc u iftiḡārla ıḡlīm-i 'ademe 'azīmet ü riḡlete şitābān üzre bulduḡları mirāren meşhūd-ı bāşıra-yı āzmāyişimiz olmuş ve siñirleriñ kuvvetinden neş'et iden merḡametsizliklerine ḡayli te'essüf olunmuşdur ve oranıñ āb u havāsı eşḡal ve herkese mūcib-i envā'-ı 'ilel olduğuñdan diyār-ı āḡara naḡl-i emti'a-yı istirāḡat itmegi i'tiyadlarına mebnī ekşerisi vaṭanımızıñ āb u hevāsına meyyāl ü mecbūr olup aḡın aḡın gelerek işte burada her yerden ziyāde tavaṭṭun ve iskān eylediklerini görüyor ve eṭvār ve ḡareketlerini seyr ü temāşā idiyorsunuz buyurmalarına yā bizden orada iktisāb-ı hüner arzūsuyla müddet-i medīde ve ḡalīle zarfında müsāfereten bulunanlarıñ vaḡ' u ḡayşiyetleri ve āşāyiş ü rāḡatları derece-yi kemālde midir ki 'avdetlerinde ilā āḡiri'l-'ömr oranıñ vaşf ve sitāyişinde bulunup anıñla telezzüz idiyorlar didigimde yok yok anlarıñ burada baḡş ü beyān eyledikleri sözleriñ kāffesi muḡtezā-yı cibilletleridir fi'l-vāḡi' oraya vüşüllerinde evvelā ḡār kūşe-yi binā-yı mezḡeblerine birer makine ve vida vaz' itdirüp iḡtizā-yı ḡalde serbestāne her cihete temeyyül ider ve şāniyen me'kulāt u meşrūbāt u melbūsāt ve sā'ir buña maḡis olan mu'āmelāt-ı maḡşūşalarında lā 'ale't-teşbīḡ aynıyla teḡallüd iderler ancak ahālīsiyle 'alāmāt-ı fāriḡaları vaṭanlarını zemm ü taḡbīḡ ve 'āriyet oṭurduḡları yeri yerlerine tercīḡ itmelerinden buñlar ecānibden olduḡları añlaşılp ṭoḡrisi bunlarıñ şu yolda serd-i beyān eyledikleri ef'āl ve aḡvāl-i fāsīde vü kāsideleri ve mensūb

buldukları veliyyü'-ni' met-i cihan kıymetlerini ve maskaṭ-ı re'sleri olan vatanlarını hemîşe mezemmet idenleri mîzân-ı 'aql u haḳḳāniyyete konulsa dā'ire-i fazîlet-i insāniyyet ve ḥānḳāh-ı mefḥaret ü mübāhāt-ı şeref-i medeniyyetden ḥāric ḳalacakları istidlāl olunabilür buyurmasıyla Pîr-i ḥimmet-keṣîriñ aṣḥāb-ı cināyāt u ḳabāyiḥ ḥaḳlarında mu'āmeleleri buraya müṣābih midir su'āline ḥayır orada bārbār-ı bî-'ār pek ziyāde olmaları cihetle müte'addid cellādan vāsiṭalarıyla küllü yevm birkaç kimseniñ ḳanını yerlere

18-a (35)

rîzān eylerler vāḳı'ā bu uṣūl-i siyāset zūlm ü ta'addî-yi ihrāḳ-ı dimā'-ı bî-günāhāndan 'ārî ḥāric-i beldemizde de cārî ise de öyle ḳatlı-gāh meṣābesinde olmayup ancak ('ibretün li's-sā'irîn)⁵⁸ çend sāl zarfında dört kiṣi teşḥîr ü ḳışāṣ olunsa bile anlardan biri eḳārib ve diğeri ecānibden buldukları manzūr-ı bāṣıra-yı im'ānımız olmuştur bu yollu mükālemāt-ı 'ibret'āyāt ve muḥāverāt-ı ḥikmet-gāyāt ile refte refte tavṣîf ü sitāyiṣ ḳılınan ḳaṣr-ı dil-güşā derūnunda ḳulüb-ı 'āṣiḳāni muḥriḳ olan ṣadā-yı ṣafā'efzā-yı 'uṣṣāḳdan vāsi' ter bir sḳālon-ı ḥüb-manzarda murabba-niṣīn-i ṣadr-ı rāḥat olundu

Murğ-i Diliñ Ol Pîr ve Nāyāb ile 'Iyṣ u 'İṣret İtdigi

bu ḳāṣāne-yi bālā-pāyeniñ bir ṭarafında ḥānendegān-ı ḥüṣ-güyāniñ oḳudukları envā'-ı ḳaṣāyid ü ṣarḳiyāt ve dehān-ı ṣeker-feṣānlarından gūn-ā-gūn icrā eyledikleri neḡamāt-ı cān-fedālarını ve pîṣgāhlarında sāzendegān-ı ṣafā-baḥṣāyāniñ nāy-i istiḳāmet-i ḥubb u vedād u ṣadāḳat ve birbirlerine kemān-āsā çeṣm ü ebrū-yı mestāneleriyle her maḳām-ı sürür-encāmdan naḳl-i ṭarz-ı cedīd ve yārān-ı vefādārāniñ ṣafālarını bu yolda tezyīd ü firāvān itmek için imā vü iṣāret idilüp gāh 'irāḳ ve gāh zemzeme-i ḥicāza imāle vü taḥriḳ-i enāmīl-i meveddet-i kāmileden dem ṭutarak ḳānūn-ı ülfet ve muḥabbete intizām-ı tām ve pāzār-ı muḥabbetiñ germ-ā-germ olmasına ihtimām iderek nevā-yı ḥüb-edā-yı feraḥ-

⁵⁸ Buradan geçenlere ibret olsun.

fezâlarını ismâ‘ u îşâl-i şimâh-ı ehl-i dilân eylediler ve taraf-ı dîgerinde eyâdî-yi sâkiyân-ı meh-rüyânda deverân iden leb-â-leb aqdâh-ı nâz u istiğnâları ve şahidân-ı dil-âvîzânîñ şu bezm-i muhâbbetde cevelânları bâdî-yi terâkķî-yi nâ‘ire-yi ‘ışķ-ı cülesâ olup uşul-i münâzaraya kemâl derece diķķat ü ri‘âyetle ‘umûmen dest-ber-efrâşte-yi meserrât u muvâfaķat ve bâz behrem-zen-i ferâhiyyet iderek ve perde-yi sūznâk ve nağme-yi hüseynî vü büselik ü gerdâniyyelerde dil-h‘âh üzre gezinerek dürlü dürlü şîve vü nâz ve niyâzlarını ol meclis-i meymenet-enîse lutfen bahş u taķsîm eyledikleri zevķiyyât-ı bî-gâyât tavşîf ü beyândan müstağnîdir ve eşnâ-yı tenâvül-i ta‘âm ve kebâb ve şarâb-ı nâbda

18-b (36)

şundukları âteş-i fûrûzî-yi şurâhî-yi billûr-ı ğabğab ve gerdenleriñ lâ-yenķatî‘ kulkullarından gülşen-i zevķ-u tarabda bütün ‘andelîbân gül-goncelere nağme-perdâzlık ve hemîşe şîvebâzlık ile nâle vü feryâd ve ğulgullarını o şeb endâhte-yi miyân-ı hâs ü hâr-ı nisyân idüp tâ-be-seher mişâl-i pervâne şu bezm-i ‘ışķ u muhâbbetde ve bu ‘ıyş u ‘işret-i şafâ vü meserretde mütehayyirâne hemân şem‘a-yı sūzânîñ etrâfını deverâna ķarârdâde-yi temâşâ vü seyrân oldılar işte bu mişillü delâlet-i bâğbân-ı ‘inâyetle cümleten sîrâb-ı sâkiye-yi teferruķ-ı bî-pâyân olundu

ķalem râ ân zemân nebûd ki şerh-i şevķ-i mâ ğüyed

Verâ-yı hadd-i taķrîr est zevķhâ ki mâ dîdîm⁵⁹

Murğ-ı Diliñ Sefâretle Baķr-ı Ücâc Cânibine ‘Azîmet İtdiği

ol hengâmda âfitâb-ı cihân-tâb-ı vişâl-i cemâl-i dül-rubâ maşrıķ-ı ufķ-ı dil-i muhâbbet-mev‘ilden bürka‘-ğüşâ-yı şeb-i deycûrla rû-nümâ itmesiyle ol Pîr-i Felâţun-tedbîr ve Nâyâb-ı Hâris-serîre mütemâyilen ey âsûde-nişînân-ı sâhil-i emniyyet ve‘y yârân-ı vefâdarân bezm-i muhâbbet-i sefîne-yi zamîrim kâlâ-yı vâlâ-yı muhâbbet-i yârla mâl-â-mâl ve hezârân metâ‘ib ile girdâb-ı pür-âşüb-ı cevr-i huşamâ meyânından döstâne

⁵⁹ Zamanın kalem tutanı içimizdeki coşkıyı anlatmaya âcizdir. Gördüğümüz zevkler yazıya geçirme sınırının çok ötesindedir.

mu' avenetiñiz ile tā kenār-ı necāta vāşıl ve müşāhede-yi didār-ı pür envārıñıza nā'ıl olmuş iken

İzā ebde'te bi'l-ihsāni temim

Ve me'l-ihsānu illā bi't-temām⁶⁰

meşel-i bī-bedīlince ba' dezīn dahı hūsn-i delālet ü feţānet-i'ākılāneñiz ile bendeñizi cānib-i menzil-i maţlūba i'zām ve bu āna degin haqq-ı nā-eḥaqq-ı kemterānemde maşrūf buyurulan naqdīne-yi himem-i 'aliyye ve qurāza-yı mu'āvenāt-ı nā-mütenāhiyeñizi itmām ve ikmāl buyursañız ser-ā-pā ğarīḳ-i lücce-i deryā-yı meserret buyurmuş olursuñuz didigimi müte'ākiben şehr-i Şekībiñ hūsn-i idāre-yi umūr-ı dāhiliyye vü hāriciyyesinde en nāmdārı ve beyne'n-nās haḳāyık u deḳāyık-şināsiyla şöret-ş'arı ve nüfuzu beyne'l-ekābir şu gibi cārī ve derūn ve bīrūnı nifāḳ vu ğarazdan 'ārī olan bir zāt-ı 'ālī-menḳıbet o şeb-i ḫāzır-ı bezm-i 'ıyş u 'işret oldığından ferdāsı günü üçümüzü birden ātīde beyan olunan bir madde-i 'asireniñ tezekkürü huşuşunda teşekkül iden

19-a (37)

meclis-i hükümete me'mūr u ihzār buyurmasıyla re'īs-i meclis-i yümn-enīs müşārü'n-ileyhimāya bi'l-müsābaḳa i'ḫā-yı cevāb ve şu vādī-yi mesrūde-yi ātiyede irā'e-yi rāh-ı şavāb buyurdu şöyle ki bundan üç gün muḳaddem (Cezīre-yi Baḫr-i Ücāc) hükümdārı taht-ı idāre-i hükümet-i müstaḳillemizde bulunan (Cezīre-yi Nehr-i Ḥōş-güvārı) ḫafiyyen zabt ve teşhīr itmek sevdā-yı fāsidiyle çend 'aded süfün-i ḫarbiyyesini tertīb ü müheyyā idüp oraya isbāl ü isrā eyledigini orada bulunan berīḳ süvārīsi tarafından iş'ār u istiḫbār kılnmış ve siziñ dahı ol ḫavālīye 'azīmetiñiz der-kār bulunmuş oldığına binā'en ez-ḳadīm meyanemizde şerāyiḫ-i müte'addide ile müşeyyed olan reşte-yi mu'āhedeyi şikest ve fi'l-vāḳi' ḫudūd-ı mu'ayyeneyi tecāvüz ü te'addīye cür'et veyāḫūd sā'ir sū'-yı tedbīre niyyet itmişler ise tecdīd ü teşyīd-i tınāb-ı mu'āhedeye himmet ü müsāra'at ve şāyed 'aksi zuḫūr

⁶⁰ Bir iyiliğe başlıyorsan o iyiliğin devamını getir. Çünkü iyilik, devam etmeden olmaz.

idecek olur ise bilā-tevaḳḳuf ve lā-tereddüd muḥārebe-yi dilīrāne ve belki nām u nişanlarını rū-yı arzdan nā-bedīd ve pinhāna ğayret ü mübāşeret eylemeñizi ḥuzzār-ı meclis-i taşvīb ve orada lāzım gelen tedābīr-i lāyīka ve teşebbüsāt-ı vesā'il-i fāyīkanıñ icrāsını'uhde-yi liyākat ve dirāyetiñize ihāle vü tefvīz ü tensīb buyurduklarından bu ḥuşūşda sell-i seyf-i şārim zebān ḳabūlüñüzü me'mūl iderim buyurmasıyla der' aḳab ol Pīr-i Aristo-tedbiriñ rū-yı lāmi'ü'n-nūrlarına 'atf-ı nigāh-ı ruḥşat eyledigimde Pīr-i cālis-i serīr-i bu naḳş-ı bü-l'acebiñ zuhūru şaḥīfe-i 'ilm-i ezeliyyede meşūr oldığı cihetle 'āḳilāne ve dilīrāne ṭavranıldığı şüretde muẓafferiyetimi tebşīr ve Nāyāb daḥı madde-i mezkūreniñ ḳabūlini ve bu sefer-i ḥayr-eseriñ ḳarīben vuşlat-ı Cānāna sebep olmasını varaḳ-pāre-yi dile taḥrīr u taḳrīr buyurmaları üzerine a'zā-yı meclise müteveccihen ey müdebbirān-ı umūr-ı memleket ve'y müdeḳḳıḳān-ı meşāliḥ-i millet 'arz u ihtārāt-ı ātiye ve maḳālāt-ı ḥāliyye ile bi'l-iftihār şu emr-i 'asīri ve bu bār-ı şaḳīli teḥammül-i bāzū-yı ḳabūl ideceğimi iḳrār iderim (evvelā) muḥārebe için tertīb ü tehyi'e buyurulan sefā'in-i ḥarbiyye anbarlarında ve cüyūş-ı esliḥa-ber-düş yedlerinde edāvāt u ālāt-ı ḥarbiyye ve sā'ir me'kulāt u mühimmāt-ı seferiyyeleri ğayetle mükemmel bulunmalıdır (şāniyen) gönderilecek fırḳa-i donanmaya üç ḳıṭ'a bevāḥir-i nāriyye

19-b (38)

terfīḳ buyurulmalıdır (şālişen) ta'yīn buyurulmuş olan süvāriyān u zābiṭān ḥarb ve ḍarb u umūr-dīde ve ceng-āzmūde dilīrān u müdebbirān olmalılardır (rābi'an) ta'yīnāt u taḥşīşāt-ı cündiyyeye bir ḳat daha zamm u 'ilāvesiyle ümerā-yı mülkiyye ve nuzarā-yı umūr-ı emīriyyeye pey-der-pey mu'ā[ve]t itmeleri için ekīd ü şedīd evāmir-nāme-yi sāmīye isrā' ḳılınmalıdır (ḥāmisen) taḥrīk-i selāsil-i rüteb-i 'aliyye-yi 'askeriyye ve va'd-i nişān-ı zī-şān-ı müfteḥire ile zābiṭān u neferāt-ı berriyye vü baḥriyyeniñ ḳadr ü ḥayşiyetlerini terfī' ve elbise-yi ḳaviyye-yi şitā'iyye vü şayfiyye ve ez-ğayr-ı muḥaşşaşāt-i nuḳūd-ı vefīre baḥş ve tevzī' idilerek cümlesi izḥār-ı ḥoşnüdiyyet ve irā'e-yi vücūh-ı beşāşet ü şabāḥatle ceng ü ğavğāya mecbūr ve ḥāḥişker oldukları ḥāldede ḳumandana tevdi' buyurulmalıdır mişillü maḳūle-yi ma'ḳūle-yi ḥamseyi ba'de-t tebyīn re'īs ve cülesā-yi ḥoş-āyīn ve Pīr-i meḳārim-

semîr ve Nâyâb-ı ħurde-bîn Şu tertîbât-ı müstaĥîle-yi müstaĥsene-yi ħarbiyye ħaħķında Şad âferîn-i Şad âferîn ey ‘âzim-i seferberîn taħdîr ve sitâyîŐle ‘umûmen taĥsîn buyurdular Şu münâŐ’ere-yi dümû‘-ı ‘uyûn-ı muĥâcere-yi döst ve yârân sâhire-yi tâhire-yi Şehr-i Őekîbi ser-â-pâ deryâ-yı ‘ummân iderek keyfiyyât-ı mebhûŐe ħuŐûŐuna dâ’ir (levle’l-müvâ’emetü le-heleke’n-nâsu)⁶¹ kelâmı mü’eddâsınca bi’l-müvâ’eme ve’l-muvâfaķa ve be-tekrâr mâddeyi ortaya alup muvâmere vü müŐâvere ve îfâ-yı merâsim-i vedâ‘ müsâfere olunduħdan Őoñra levâzimât-ı ħarbiyye ve mühimmât-ı muħteziye-yi bahriyye vü râhiyye ile bilâ-nokŐân müheyyâ vü mühebĥir ve fekk-i lenger-i kıyâmla ‘azîmete müteraħķıb vu mümeyyiz olan on iki kıt‘a fırķa-yı donanma teşâdüf iden hevâ-yı müsâ’ide yelken-güşâde idüp öyle ve voltaya ħâcet ħalmayarak pupa hevâ ile yirmi dört sâ’at zarfında (Cezîre-yi Nehr-i ĤöŐ-güvâra) bi’l-vüşül orada yek rûze iķâmet ü ârâmımızı taŐvîb ve berren derûn u bîrûnuna ecnâd-ı berriyyeyi ve bahren piş-gâĥ u eĥrâf-ı erba‘asına nezâret itmek için üç kıt‘a süfün-i ħarbiyyeyi tevķîf ve tertîb idilüp ba‘de ikmâl ü istiĥkâm müddet-i ħalîle içinde (Cezîre-yi Baĥr-i Ücâca) baş-ı ħâdime-yi vüşül ve ârâm olunduħda mehâbet-i tiĝ-i sûtûn-i sefâ’in ve bertev-i seyf ü sinân-ı cüyüş-ı zafer-ķarâ’in miyâne-yi emvâc-ı ħahr-ı baĥr-i ħurûŐdan ħazanfer-i merdüm-ĥâr-âsâ çeşm-i nâ-binâ-yı a‘dâya rû-nümâ itmesiyle pek ilerü gitmeyüp der-âncâ lenger-i refâĥ ü râĥat

20-a (39)

ve icrâ-yı resm ü ‘âdet zımnında be-her sefînemizden yigirmi birer pâre topuñ birden atılmasına keŐîde-yi iŐâret olundu ve (el-ĥâ’inü ĥâ’ifün)⁶² neŐîdesiyle der-ân miyâne-yi düŐmende bîm-i cân ve telâŐî-yi emvâl ü ‘iyâl ü evĥân nümâyân olduĝı meŐĥüd-ı dūr-bîn-i nazârim oldu ba‘dehü ma‘iyyetimde bulunan vapur sefînesine râkiben sefârethânelerinde iŐbu iĥtilâlât-ı mesmû‘a-yı muħarrereniñ icrâsına ve toĥm-efŐân-ı ifsâdına me’mûr olan cenerâllere ĥîn-i sû-yı mülâķâtda beni yuħarıdan aŐaĝı meŐmûl-ı nazâr-ı diħķat ü ħaŐyetle berâberlerinde bulunan tercüman vâŐıtasıyla oraları geŐt ü güzâra sebep ne olmalıdır su’âllerine Őehr-i (Őekîb) eyâleti dâĥilinde vâķi‘ (Cezîre-i ĤöŐ-güvâr) ħaħķında müŐeyyed

⁶¹ Sevgi olmasaydı insanlar helâk olurdu.

⁶² Hainler korkaktır.

olan rişte-iy mu‘āhede-yi qadīmeyi tecdīd ve şerāit-i mevzū‘a ve mu‘tenā-bihāya birkaç bend daha ‘ilāve vü tezyīd ve harekāt ü eṭvār-ı hafīyye-i nā-pesendīdenizden zāhir ü hüveydā olan mevādd-ı muşammeme-yi mefsedet-kārāneñizi taḥkīk-i hafī vü celī taḥassūs ve müşāhede olunan ef‘āl ve efkār-ı fāsīdenizi teftīş ü tedkīk ile işlāḥ-ı umūr-ı millīyye ḥuşuşunda me‘mūr-ı müstakillü‘r-re‘y ve bu mümāşil me‘zūn-ı her şey’ oldığım cihetle bu mişillü keyfiyyāt-ı mu‘azzamada ma‘lūmāt-ı kāmilesi olan prenslerden mürekkeb bu komisyonuñ şu anda teşekkülünü isterim cevābını virdigimde der-‘aḫab meyānelerinde qadīmden berū münteḫab ve ba‘zı mertebe ‘aḫd ü ḫall-i umūr-ı müşkilde müstahdem ü mücerreb bulunan kimesnelere altı a‘zā üstlerine bir re‘īs ta‘yīn ü cebl ü naşb olunup bir zamān öte ve beride kaşr u medd-i tınāb-ı maḫāl ve efvāḥ-ı ḥuzẓār-ı meclisde devr-i kīl ü kāl iderek en-nihāye şaḫḫ ü taḥrīk-i mıkrāz-ı zabān ve şefe-yi qarār ile keşf ü inḫitā‘-ı ṭavāmīr-i reşte-yi kelām āgūş-i kuvve-yi müfekkiremden şu vechle miyāne-i bezm-i beyāna intişār-ı tām buldu ātīde şebt-i şaḫīfe-yi tevzī‘ ve ta‘dād kılınan şurūṭ-ı mu‘tebereniñ bi-temāmihā mu‘āhede-yi qadīmeye tezyīl ü terdīfiyle qabūlini teklīf ü taqrīr ve şāyed qazīyye ber-‘aks vāḫi‘ olur ise ol vaḫt icrā-yı māfi‘z-zamīr ya‘nī şıḡār u kibārıñızı helāk u tedmīr ve ḥükümdarıñızı daḫı esīr iderim (şarṭ-ı evvel) sefā‘in-i ḫarbiyyeñiz maḫdūd u mu‘ayyen olan şuları hiçbir şüretle tecāvüz itmeyeceḫdir (şarṭ-ı şānī) tüccār gemileri daḫı ancak iskeleleriñizde

20-b (40)

gezinerek kaṭ‘ā ḫārice çıkmayacaklardır (şarṭ-ı şālīs) ülkeñizde ma‘mūl u mensūc olan emti‘a ve sār‘ir eşyāya nazār-ı i‘tibār ile baḫılmayacağından ba‘demā hiçbir dürlü eşyā zīr-i idāremizde bulunan beldelelere irsāl ü isrā kılınmayacaktır (şarṭ-ı rābi‘) taḫt-ı ḥükümetiñizde bulunan büldān-ı cesīmede sefārethāneñizden mā‘adā beytütet ü iskān iden tebe‘añız bulunmayacak bulunsalar bile arāzī ve emlāke mālīk olmayacaklardır (şarṭ-ı ḫāmis) tebe‘amızdan zīr-i ḫimāyeñize girmegi arzu idenler ḫaḫlarında cezā-yı ‘aẓīm ü şedīd tertīb ü icrā kılınacağından ba‘dezīn ferd-i āferīdeniñ deḫāleti tecvīz kılınmayacaktır yollu beyan olunan teklīfāt-ı müsteḫīle ancak muḫārebe-yi şedīdeye bir vesīle olduğundan

nefslerine ziyâdesiyle ağır ve birbirlerine müte‘accibâne nâzır ve rû-yı nîm-mûlarında ‘aқılları gibi levnlere dahı müteğayyir ve işbu ‘uқûd-ı mesrûde ve müşkileniñ hâll ü qabûlünde cümlesi mütehayyir ve her birerleri şâmit ü sâkit ü ser-nigûn ve qarîben uğrayacakları qahr u şavlet-i cüyüş u sinân-ı hûn-feşânıñ ebdân-ı âsâyiş ü râhatlarından qanlarını yerlere rîzân ve vücûd-i hûş-âlûdlarından ser-i şer-maqarlarını cüdâ idüp tâ hâk-i mezellet ve perişâniyyetle yeksân ideceğini idrâk u iz‘ân itmeleriyle ‘umûmen maḥzûn oldılar içlerinde re’îs-i şeytanet-enîs-i ser-ber-âverde-yi maқâlât-ı telbîs olup şu mu‘âhede-yi mevzû‘anıñ ‘adem-i qabûlüne dâ’ir zebân-ı hayret-nişâniyla bu qazâyâ-yı naқliyye vü muқaddimât-ı ‘aқliyyeniñ muḥârebe-yi ‘aleniyyeyi intâc müddet-i medîdeden berü âlûde-yi hûn-ı düşmenden mehcûr u maḥfûz olan âlât-ı ḥarbiyyeyi yerlerinden iḥrâc ideceginden başqa çâreleri qalmadığını ifade vü ‘ayân idince derḥâl vapura râkiben çend emyâl ba‘îd ü dürda ehvâl ü şademât-ı düşmenden âzâde bulunan donanmaya seri‘an ‘avdet ve zâbiṭân-ı bahriyyeyi oraya celb ü iḥzârı der‘aқab ‘akd ü teşkîl-i cem‘iyyet ve cezîre-yi mezkûreniñ eshel tariқ ve ehven şûretle zabt ve teşhîri ḥaқqında bir güzel meşveret olunup ḥâric-i âdâb-ı insâniyyet ve siyyemâ muқtezâ-yı me’mûriyyet olan biri birlerine gâraḥ u nefsâniyyet ve arzû-yı istiqlâliyyet ile iş görülmeyüp ancak esbâb ve şe‘â’ir-i cihângîriñ birinci derecesinde bulunan mâdde-i ittifaқ

21-a (41)

ve dâ’ire-yi ittihad-ı ‘umûmiyyeden ser-mû inḥirâf ve lüzumsuz maḥallerde emvâl-i emîriyyeyi ve vedî‘a-yı cenâb-ı Ḥudâ-yı müte‘âl olan asâkir-i berriyye vü bahriyyeyi itlâf etmeyerek âқilâne ve şeci‘âne vü şadiқâne sa‘y u ḡayret itmeleri ve irâ’e vü ibrâz edecekleri âşâr-ı şadâqat ü şecâ‘atlerine mu‘âdil ve tiğ ü şavlet-i düşmene burc u bârû gibi göğüs gerüp dūçâr oldukları zaḥamât-ı zehamât ü ḥıdemâtlarına muқâbil ‘alâ merâtibihim icrâ-yı emr-i mükâfâtla her birini te’mîn ü irzâ ve iқnâ‘ ve süvâr oldukları sefîneleriyle re’s-i me’mûriyyet-i sâ’irelerine ez-ser-i nev ta‘yîn ve isrâ’ ve ircâ‘ edilerek hemân oradan seri‘an fekk-i lenger-i kıyâm u ḥareket ve pîş-gâh-ı cezîre-yi mezkûrede müheyyâ olan çend filo düşmen gemilerine hücûma iқdâm u ḡayret ve teқarrub olunduқda donanma

lentiyyeye alınup lâ-yenkaṭi' birkaç alabanda toplarıñ birden atılmasıyla ân-ı vâhidde kuvve-yi fırka-yı donanma-yı tevfiḳ-rehber ve 'asâkir-i manşûre-yi zafer-peyker cezîreniñ sûrunu zîr ü zeber ve haşmîñ ḳorsan sefîneleriniñ kimini iḫrâḳ-ı nâ're-yi saṭvet ve kimini ser-â-pâ ğarḳ u şikest idüp bir taraftan 'asâkir-i nuşret-meâ'sir ḳaraya iḫrâc ve âlât-ı ḫarbiyye vü ḫarbiyye ve edevât-ı lâzimeniñ kâffesini anbarlara ve çend patarya topları daḫı elzem ve istiḫkâm ve taḳviyesi ehemmi bulunan maḫallere vaz' u idrâc ve taraf-ı digerden baḳıyye-yi muḫârabe-yi top u tüfenk olan gemileriyle 'askerlerini kâmilen aḫz u girift ü esîr ve böyle bir cezîre-yi ma'mûre ve müstahkemeniñ az vaḳt içinde zabṭ u teşhîr olunmasına 'âlem müteḫayyir olarak mevâḳi'-i mu'ayyene ve mevâzî'-ı ḫasene ve cihân-nümâsına keşîde-yi sancâğ u râyât-ı fevz ü nuşret olundu ol hengâmda ḫükümdâr-ı cezîre şaşırıldığından ḳarârı firâra tebdîl sevdâsıyla tenhâ bir yere varup derd-i düşvârına çâre arar iken kendüsini arayanlar bulup toğrı yanına getürdiklerinde ey ḫükümdâr-ı bed-şi'âr ve'y nâdânî-yi 'avâḳıb-ı her kâr işte seni şehr-i Şekîb ḫükümdâr-ı ma'delet-şi'ârına tesyâr ediyorum deyüp üserâ-yı sâ'ireye terfîḳan ba'de'l-i'zâm cezîre-yi mażbûṭanıñ cevânib-i erba'asını ve ḫarbdede münhedim ü perîşân olan yerlerini ta'mîr ü tanzîm ve tesviye ve sâ'ir istiḫkâmât-ı müstelzime ve tertîbât-ı muḳteziyesi çün zâbiṭân-ı 'askeriyyeniñ

21-b (42)

en 'aḳal u dirâyet-kârı ve ve şarf-ı efkâr-ı ihânet ü ḫıyânetden 'ârî bulunan bir zât-ı şadâḳat u şıyânet-şi'ârı intihâb ve bi-ḫasebi'l-beşeriyye uygunsuzluğu müşâhede olunmadıkça ilâ âḫri'l-ömr oranıñ zimâm-ı umûr-ı mülkiyye vü cündiyyesi dest-i idâre-yi iḳtidârında ḳalmasını iş'âr u işrâb ve iki tarafta zedelenmiş ve ḳâbil-i 'imâr u meremmet olacaḳları bi'l-mu'âyene añlaşılmış olan sefîneleri tersâneye çekdirilüp anlarıñ emr-i i'mâriyyesiyle müceddeden süfün-i ḫarbiyyeniñ madde-yi inşâ'iyyesi bir (amirâl)-i ḫâlişu'l-bâlin yed-i idâre-yi istiḫkâmetine tevdi' ü teslîm ve eṭrâf-ı cezîrede kâ'in ṭâbyalar ile ḳarağolḫânelere icâb eylediği miḳdârı top ve 'askerleri tevzi' ü taḳsîm ve şu muḫârebe-yi dehşet-fezâda müşâhede olunan âşâr-ı ḫüsn-i muvaffaḳıyyet ve böyle sühûletle manşûr u muzafferıyyet kuvve-yi ḫayâliyyeden ḫâric bir emr-i 'acîb olmasıyla heman rûy-i iftiḫârımı zemîn-i

şükranıyyete vaz' u telşim eyledim bā-irāde-yi hükümrānī-yi şehir-i Şekīb muvaqqaten
'uhde-yi 'aciziye ihāle vü tensīb buyurulan hizmet-i sefaret 'ākıbet mütebeddil ü
mütehavvil-i aşālet ü rezālet olup tā rişte-yi hayāt-ı kaşīre-yi müste'ārda muntazam ve bir
tarafdan tenaqquş iden derā'yi enfās-ı ma'düde-yi feraḥ-mev'il ve bīḥ-i naḥl-i arzū-yı dil
şu bāğ-ı cihānda kār-d-ı ser-tiz-i ecel ile munqaṭı' oluncaya kadar bu mişillü bār-ı şaql-ı
müstemirr ve hayāl ile uğraşmak her āyīne nezdinde müstaḥlül-ı-kabül ve bir emr-i
müte'assirü'l-ḥuşul olması cihetle hemān oradan tersān u üftān u ḥıyzān u pūyān bir cāy-i
selāmet-vaḥdete ve bunca zamāndan berū nār-ı iftirākıyla sūzān olduğım Cānān-ı leṭāfet-
nişānıñ iḳāmet ü ārām-gāhı olan (Kamertāb)-ı mekkār-ı mem'ebe toğrı iṭāre-yi murğ-ı cān
ve Ḥudā neğerde oraya vuşlat müyesser olmadığı taqdırde mā-dāme'l-ferkadān anıñ sevdā-
yı zülf-i perişānıyla nāle vü efgān eylemek telezzüzāt-ı cāh u menāşıbdan leziz ü aşveb ve
terk-i me'muriyyetle elbette o cāib-i maşşūd-ı dile 'azimete karar ve bu kararı meclis-i
şehir-i Şekībe iş'ār u beyān itmek her hālde enseb olmasıyla vuḳū' bulan ceng-i cidālīñ
icmālını şāmil bir nāme-yi Fārisī taştīr ve ol şavb-ı sāmī'i cenāb-ı riyāset-penāhilerine
tesyire şāyān kılındı

22-a (43)

Murğ-ı Diliñ Şehir-i Şekīb Hükümdārına Fārisiyyü'l-'İbāre Bir Nāmesidir

bā irāde-yi fermān-fermā-yı memālik-i dünyā ve şehensāh-ı manşürü'l-livā ve kişver-keş
ve ḳal'a-güşā ve saṭvet-endāz-ı baḥr u ber ve revnaḳ-sāz-ı ser tā ser ve berā'-yı bülend-i
şomā ve karar-dāde-yi a'zā çendān sefā'in ve leşkerhā-yı zafer-ḳarā'in ki behr-i işlāḥ-ı
fesād mu'āhede-yi Baḥr-i Ücāc 'azimet-i sefer kerde bûdīm be-bedraḳa-yı tevfiḳ-i cenāb-ı
Kirdigār der penc rûz selāmet-efrûz ü rā be-residīm ve der āngāh lenger ārām ve be ifā-yı
resm-i ḳadīm çend tōp rā endāzīm ve ez cānib-i ān cezīre nīz endāhtend derān hengām yek
(amirāl) be-nezdik-i men āmed ba'd ecrā-yı resm-i ḥoş āmedī be-meclis-i işān be-refīm ve
der 'aḳd-i rişte-yi mu'āhede her çe der dil-i dāşte bûdīm be-goftīm be-şenīdend ve ser fūrū
bürde-yi tefekkür bisyār kerdend pes ez ān bezm yek (cenerāl) be-sarā-yı hükümdār be-refit

ez sohanhâ-yı maşlahat-âmîz ki ber îşân gofte bûdîm yekân yekân goft ve âgâhî dâd hûkümdâr ezîn goftâr rûy berhem keşîd ve muvâfiq-ı ra`y-ı fâsideş neyâmed ve goft ki donanma ve leşker-i îşân endekterest ve sipâh-ı mâ bisyârest be yek dû hamle îşân râ kuşte-yi tiğ-i qahr-ı şimşîr konîd ve me`mûr râ nîz be-leşkereş esîr konîd pes (cenerâl) dâmen-i hıdmet bused tav`an ve kerhen pesendîd lîk ez bîm-i cân lerze ber endâmeş üftâd ki ceng ü şavlet-i cüyüş-i merâ piş ezîn der Cezîre-yi (Höş-güvâr) çend bar çeşîde bûdend behr-i ân ez ser-i bî-magzeş hüşeş bîrûn reft ve ü ez der der-âmed ve goft ki hûkümdâr çonîn fermâyed ü çonân begüyed ve emrûz i`lân-ı harb kerd derân be-muqâvemmet hâstend ve be âgâz-ı muhârebe leşker-i bisyâr ve geştî-i hezâr arâstened benâberân mânen-i şîr-i jiyân ve peleng-i hûn efşân mübâderet-i cidâl ü ceng ve be-seyf ü sinân hûn-ı düşmen râ der hâk-h`ârî rîzân ve cihân râ nîz be-çeşm-i nâbinâ-yı îşân teng kerdîm ve bîh-i bünyâdişân ber âverdîm tâ hûkümdâr-ı cezîre râ be-dest giriftîm ve be-sû-yı şomâ ferestâdîm ki şâh-ı `adâlet şî`âr her çe h`âhed ve fermâyed ân koned ve ân hûkümdâr bisyâr peşimâni` hûrd ve dest-i nedâmet râ be-zânûy-yı te`essüf zed ki hayfâ çerâ habl-i `ahd ü peymân-ı qadîm râ şikest ve zimâm-ı

22-b (44)

kişvereş ez dest-i idâre-yi ü reft ammâ çe sûd ki ol endîşe ve ângah âgâz-ı goftâr nekerd ve ân ser-i sebük-bâreş da`vâ-yı cihângîrî nekerd ve pendârem ki sereş nîz mî-reft tâ fitne ve nizâ` berhâst ve re`âyâ-yı ân cezîre ez mekr-u kîdeş rehâ ve hâlâş yâftend ve der-âncâ çend amirâl râ naşb kerdem ki be-güşeş-înân ma`mûr ve âbâdâneş eفزûnter şevêd ve ba`d ez ân ez luţfhâ-yı şomâ `azîmet kerdn be-sû-yı kişver-ı (Kamertâb) ruşsat-ı be-der âyed tâ dâmen-i ân dildâr u maşşûd-ı dil râ be-dest-i kâm-i men ârem çün nehostîn ârzû-yı dil-i men ân bûd verne der în cezîre ârâm kerdn nebûd kîst ânki berâ-yı dünyâ-yı nâ-pâyidâr terk-i yâr-ı vefâdâr ve ferâmuşî-yi ân şîve-kâr koned hemîşe devlet ü iclâl-i şomâ Hudâ-yı cihân-âferîn eفزûnter ve düşmenân be-dâned îşân râ be-қardâb-ı qahr u seyfi `adâlet-i şomâ zîr ü zeber koned

Murg-i Diliñ Tarafına Cevāben Gōnderilen Fārisiyyü'1-‘İbāre Bir Nāmedir

işbu şahāyif-i meydān-ı hārb u dārb-ı dilirānede müterettib ü muntazam olan şufūf-ı cüyüş-
ı deryā-ḥurūş-ı mebnā-ıyi ‘ibārāt u kelimāt ve müşāhede ve mazhar olunan ḥüsn-i
muvaḥḥāyiyet-i cemīle-yi manşūre-yi mühāceme-yi ma‘ānī-yi elfāz u ḥurūfāt-ı muẓaffer-
ḡāyāt manẓūr-ı bāşıra-yı iftiḥār u mübāhāt-ı ehl-i bezm-i şehri Şekīb olduḡda ba‘de’l-
mütāla‘a ḥāṭır-ı ‘ācizānemi tesrīr ü tatyīb ve sā’irlerini bu mişillü şey’lere terḡīb zımnında
luṭfen irsāl buyurduḡları kerem-nāme-yi iltifāt-cāmeleriniñ şūret-i münīfesidir

(be zīb ü zīver-i cevāhir-i elfāz-ı bī-şomār arāste ve be-gū-nā-gūn beşāret-i kelimāt-ı
muẓafferiyet nevişte ve pīrāste ve be-ḥāme-yi pesendīde nigār ez nāme-yi dil-güşā ki ez
cānib-i şomā feristāde būd be-dest-i tekrīm-i merā resīd ve ez mütāla‘a-yı ān bisyār
şādmānī ve ḥoşnūdī be-der āyed ve der-āncā rāstī vü şadāḡat-i şomā pedīd ve ezīn vaḡ‘a tā
sāye-i Kirdigār ve ma‘delet-şi‘ār rā āḡāhī dādīm pes be-nezdīk-i bārgāh-ı bulendeş ḥūbter
āmed tā se şeb çonān icrā-yı şehrayīn kerd ki çeşm-i cihān nedīde būd ve-ger mülūk-i
pīşīn)

23-a (45)

beyninde her āyīne ez şerm-i bī-pāyān be konc-i ḡayret mānde būdend ve engüş-zen-ı ber
dehān kerdend behr ān feristāde-yi yek şemşīr-i zerrīn ve nişān-ı zī-şān iftiḥār fermūd ki
edā-yı çonān ḡıdmet-i hezār taḡsīn ü taḡdīrest ve ān ḡükümdār ki be-dest girifte ve bā serā-
yı dīḡerān firistāde būd be-bilād-ı dīḡer tesyār ve nefy kerdīm ve behr yekī rā ez sipāh-ı
düşmen be diyār-ı āḡer feristādīm ve Pīr-ı dest-ḡīr-i şomā dest-i himmeteş rā be-dergāh-ı
icābet-gāh-ı Perverdigār ber-dāşt ve dūrūd-ı nā-maḡşūr kerd ve bārizī seyr ü seyāḡat-i
eḡālīm ez derūn-ı memleket-i mā be-bīrūn reft līk nemī-dānīm ki tā yek-cā mī-reved
hemīşe tevfiḡ-i Ḥudā bedreḡa-yı şomā bāşed ve kām-ı dilet-i be-der āyed)

Murg-ı Diliñ bir Maymunuñ Delâletiyle Mestândil-nâm Şehre Vâşıl Oldığı

ol ihsân-nâme-yi kerem-câmeyi der-‘ aķab vaz‘ -ı ber-ser ü çeşm ve i‘ tibâr u imrâr-ı dîde-yi muţâla‘ a bî-şumâr ve şimşîr-i zühre-şikâfı dahı bend-i miyâne-yi ictisâr ve nişân-ı zî-şâmı dahı mânend-i maħbûb-ı şîve-kâr bast u ta‘ lîķ-i sîne-yi iftiħâr ve zimâm-ı esb-i küheylân kef-efşânî imâle-yi sũ-yı dildâr ve istedigim gibi yolda ilgâr eyledim

Mî-revem ey dil be-gũy-i vaşl-i cânân mî-revem

Rûz u şeb dîger me-nâlîd sũ-yı cânân mî-revem⁶³

Gerçe bes nâr-ı firâķeş ber şomâ te ‘şîr kerd

Lîk henüz ber ħübce-mâleş şâd-ü ħandân mî-revem⁶⁴

maħmûl oldığım bâr-ı şaķîliñ altında ehven şüretle rehâ-yâb ve şeb ü rûz ħaţve-endâz-ı sũ-yı şehr-i Ķamertâb ve henüz ser-i gũy-ı cemâl-i âfitâb meşhûd-ı dîde-yi pür-ħün-âb olunca taħrîk-i bād-pâ-yı esb sür‘ at ve teķârüb olunduķça müstaġraķ-ı lücce-yi baħr-i meserret olundu ise de ber-muķtezâ-yı baħt u tâlî‘ nâķîz miyânede vuşlat-ı mâh-rũ-yı dil-cũya mâni‘ ü ħaciz bir deryâ-yı ‘ummân-ı bî-emâna telâķî olundu ki şiddetle cûş ü ħurûşundan âdemi degil hevâda mürġân-ı tã‘irân-ı ecniĥa-cünbân mürûr u ‘ubûrdan ħâ‘if ve ‘aciz idiler ol deryâ-yı ‘ummânîñ bir tarafında ecnâs-ı eşcâr-ı ķadîme vü ‘azîme

23-b (46)

ve aĥcâr-ı kebîre vü cesîmeden mürekkeb ü muħteliķ cibâl ü orman u volķân ve taraf-ı dîgerinde ķubbe-yi ħadrâya mülâşîķ olan müntehâ-yı deryâ-yı ‘ummân olmasıyla nâķâr ol şeb orada şabâĥ itmek ķaşd u niyyet-i zârûrîsiyle bir ‘azîm ağacıñ sâye-yi bâlâ-pâyesini ittihâz-ı ħayme-yi beytütet ve rākib olduğum biķâre ħayvân çend rûz ķillet ü ‘adem-i

⁶³ Ey gönül gidiyorum, sevgilinin semtine gidiyorum. Artık gece gündüz ağlamayın, sevgiliye doğru gidiyorum.

⁶⁴ Gerçi ayrılık ateşi size de tesir etti. Yine de güzel yüzü için güle oynaya gidiyorum.

şerîrden öyle bî-şu'ûr ve nâ-tüvân rabṭ-ı zimâm-ı rāḥat ve ikimiz daḥı tenāvül ü te' ayyüş-i evrāk-ı eşcāra ḳanā'at eyledik idi fi'l-vāḳi' bu rās-ı pā-zede-yi duḥūl-i insāndan maḥrūm bir maḥall-i cānver olması cihetle nazra-yı ūlāda ḡāyetle maḥūf ḳann u ḡümān olundıydı lākin öyle vehmiñ zehāb u irā'e eyledigi yolda cāy-i helāk olmayup ancak ebnā-yı cinsden biriyle ūlfet ve derd-i derūnı dökerek muşāḥabat itmek ḥāṭıra ḥuṭūr eyledi ydi bir de çār cihāta imrār-ı nazar eyledim ki mişe içinden ḡāyet eṭḥaf u muḏḥik çend 'aded ḳurūd ḳuhūr idüp ke'enne kırk senedir görmemiş ve ol Cānān-ı sitem-kārīñ nār-ı hierānıyla yanup yaḳıldığım gibi āteş-i teaḥassūr-i aḥbāb ile müte'eşşir olmuş dōst u yārān-āsā yüzüme nazar-ı ūnsiyyet iderek eṭrāfımı iḥāṭa eylediler vāḳi'ā bu maymunlar ber-muḳtezā-yı cibillet icrā-yı envā'-ı lehviyyāt ile o gice tā-be-seḥer yār-ı cefā-kārdan bālāter gönlümü eglendirüp 'ale's-şabāḥ ešnā-yı şedd-i rāḥile-yi 'azīmet ü ḳıyāmda içlerinden birine ḡāşiye-ber-düş-ı hizmet ve ḥüsn-i mürāfaḳat ve irā'e-i ṭarīḳat ve işāl-i memleket itmesi ve ilerüde gitmesi için mişāl-i bî-zebān imā' vü işāret eyledigimde der-ān taḳlīb-i çeşm ü taḥrīk-i ebrū-yı ḳabūl idüp şu maymūn-ı nā-meymūnuñ delāletiyile bi'l-memnūniyye (Mestandil)-nām beldeye ḳadem-nihāde-yi vüşül ve āyende vü revendāna maḥşūş olan yüz oṭayı müstemil bir misāfirḥāneye ferş-i ḳālīçe-yi nüzül olunduḳda bu dā'ire-i raḥībe ve cesīmede her istimā' u müşāhede eyledigi ḥikāyāt u ḡarāyibāt u ḥavādişāt u icmālātı şāḥāyif-i ezhān-ı sāmī' inde teccessüm ider şürette rivāyet ü tafşīl ü taḳrīr ve her şürette ḳulūb-ı miḥmānān ve ḥavāṭır-ı maḥzūnānı taṭyīb ü tesrīr ider bir zāt-ı şabīḥü'l-cemāl ü melīḥü'l-maḳāl envā'-ı nūvāziş ve teleṭṭufāt-i 'ālū'l-'āl ile mevrīd ve maḳşad-ı bāl ü ḥālīmi edībāne ba'de's-su'āl leb-i deryā-yı 'ummānda

24-a (47)

reh-i vişāl-i māḥ-cemāl bütün bütün mesdūd u maḥşūf ve yollar görünmez şürette tārīk ve maḥūf olarak diger bir rāḥ-ı rüşenden semt-i Cānāna gitmek ārzusuyla hemān oradan ric'at ve maymun-ı ferāset-efzūn ve reh-nümūnuñ refāḳat ü vesāṭatıyla memleketlerine deḥālet eyledigimi ber-vech-i icmāl cevāben serd-i maḳāl eyledigimde ol zāt evet bu ḥayvānlarda olan ḥasāset ve ilḳā-yı efvāḥ-ı nās ittikleri ḥikāyet ḡāyet çoḳdur ez-ān cümle metbū'umuz

bulunan hükümdâr-ı cengâver lu' b-i şaṭranc-ı kebîr bâdî-yi âzmûde-yi muḥârebe-yi düşmen-i târîk zamîrdir i' tîkâdıyla leyl ü nehâr anîñ mülâ' abesine ṭâlib ü ḥ'âheşker ve bu 'arşa-yı şaṭranda teferrüdü cihetiyle muḳâbele-yi şâhânelerinde bulunanları der-ân mât u maḡlûb itmege râḡıb u muḳtedir olduğundan meclis-i şaṭranc-ı mülûkânelerinde ferd-i âferîdeniñ muḳâvemete ḳudret ü ictisârı yoḡıdi bir gün vezîr-i Aristo-tedbîrine bu oyunda mâhir ve şu fende dâ'imâ ḡâlibiyyeti hüveydâ vü zâhir olan biriniñ celb-ü ityânını emr-u fermân buyurmasıyla vezîr-i bu' d bûs-i zemîn ḥıdmet-i meydân-ı şaṭranda ḥîle ve ḥud' ası efzûn ve vâḳıf u şinâsî-i her oyun olan bir maymun-ı mahâret-nümünü sarây-ı pâdişâhîye iḥzâr ve der' aḳab mülâ' abe-yi şaṭranca iştiḡâl ve şarf-ı efkâr olunca ol maymun vehle-yi ûlâda bir oyun vermeyerek hemân raḡle şâhı mat ve bu şüretle sevret-i pâdişâhı ḳat ḳat edince şâh-ı cihân levḫa-yı şaṭrancı ol biçâre maymunuñ başına urup şikest ve tâ ḳatlı ü i' dâmına ferman virmesiyle der-ân vezîr-i rûşen-zamîriñ tedbîr-i 'âḳilâne ve mu'âmele-yi ḥekîmânesiyle ol bî-baḥt maymun şimşîr-i ḳahr-ı pâdişâhîden maşûn ve mu'azzez ü mükerrerem olarak bir cây-ı selâmetde memnûn ve me'mûn u pinhân old bunuñ üzerine niçe sinîñ ü şühûr mürûr eyledikten soñra pâdişâh yine vezîr-i mekârîm-semîrine kâşki maymun-ı maḳtûl u ma' düm şimdi burada mevcûd olaydı da lehv-i şaṭranc ile def' ü izâle-i ḡam u fikr-i mektûm ideydim buyurmasıyla vezîr efendim bu ḥuşûşda müsâ'ade-yi şâhâne müte'allik ve şeref-şûdur buyurulur ise aña mûmâşil 'ârif ü mâhir-i oyun diğer bir maymun daḡı mevcûd olması cihetle iḥzâr-ı meclis-i şâh-ı şevket-maḳrûn

24-b (48)

ideyim deyûp bâ-irâde-yi hükümdâr-ı 'adâlet şî'âr yine evvelki maymun piş-gâh-ı pâdişâhda mülâ' abe-yi şaṭranca ibtidâr u ictisâr idüp süre süre yine at ile şâhı mat idecek ammâ muḳaddemen başına işâbet eden levḫa-yı şaṭrancıñ acısını taḥattûr eyledikce ḡâh elini uzadır ve pâdişâhıñ yüzine imâle-i bâşıra-yı ḥazer ider ve ḡâh elini geri çeker ve çâr-sû-yı cenâb-ı cihândâriye taḥrîk ü imrâr-ı dîde-i zafer ider el-ḥâşıl bu ḥayvânâtıñ ḳallâşı şu şüretle mütereddid ve mütelâşî iken nezd-i şâhânedede bulunan altun tası evvelâ başına

geçirüp şāniyen şāhı mat eylemesi mūcib-i ta' accūb ü bī-gāyāt ve bu kerre maymun dahı bu cihetle nā'il-i ni' met ve vāşıl-ı envā' -ı nevāziş ü iltifāt olmuşdur

Murğ-ı Diliñ Müsāfereten Bulundığı Hānede Bir Dilberi Hāyāl Döşegine Aldığı

ānı mūte'ākıben ol dā'ire-i mergūbeniñ miḥver-i idāresi dest-i iktidārında bulunan bir zāt-ı mekārım-simāt şu bende-yi dil-fiğendeye vāfir ri'āyet idüp bu mişillü kurd ve kurūd hikāyeleriyle izā'a-yı evkāt ve huşūşan bilmedigiñiz yollarda bā-delālet ve refākat-i maymun ziyādesiyle yorğun ve ğarībü'd-diyār olmañız ḥasebiyle maḥzūn olduğıñızdan ve buraya yoluñuz uğramış iken ifāte-yi dem-i istirāhat etmeyiñiz buyuruñuz beldemiziñ maḥāmāt-ı dil-güşā ve mevākı'āt-ı feraḥ-baḥşāsını ḥayşümā neşā' seyr ü temāşā ile def'-i kūdūrāt-ı dil-i ḥūzn-mev'ilimizi ilkā-yı meserrāt idelim didikde āmān ne söylüyorsuñuz geşt-ü güzār-ı mesāire-yi (Mestāndil) degil rişte-yi 'aql u fikrim zūlf-i perişānī-yi dildārla pīc-ā-pīc ve ḥālā pāzār-ı vişāl-i ruḥşār-ı yār-ı şīve-kārda sermāye-yi cān ile ḥarīdārı olduğım sūret-i serv-ķāmet ol āfet-i dūnyā-ķıymet mūnaķķaş u müzeyyen olmayan nigār-ḥāne-yi dil bile nażar-ı i'tibārımda ḥiç olduğından luṭfen bendeñize mūnāsib şuracıkda bir oda taḥşīş ü irā'e buyurmañızla sāye-yi luṭuf-vāye-yi 'aliyyeñizde bir miķdār teneffüs ü rāhat ve ba'dehū cānib-i me'vā-yı yāre 'azīmete müsāra'at itsem her ḥālde bā' iş-i şādmānī-yi dil olacağı bī-rayb u işkāldir didigimde der-ān

25-a (49)

mihmānḥāneniñ mevkı'-i feraḥ-nümāsında kā'in odada harīr-i hezār renkden mensūc u ma'mūl ü mefrūş bir pister-i 'izz ü iḥtirāmda ser-be-bālin-i nevm ve lihāf-keş-i berdūş ve hāyli zamāndan berū āh u zār-ı dildārdān gözüme ḥ'āb girmediginden artık o şeb derīn derīn ve tatlı tatlı uyḥuya mübāderet olunduğı esnāda

Ḥofte būdem ber-serem āmed nigārem goft hīz

Āfitāb āmed be-rūyet tū nemī-hizī henüz⁶⁵

beytiniñ mazmūnunca mānend-i āfitāb-ı cihān-tāb ve mişāl-i māh-tāb-ı ālem-tāb rū-nümā-yı meyāne-yi sehāb-ı zulmet-me'āb olup ya' nī ol leyle-yi muḫlimeniñ içinden yatdığım oda kapusına toğrı bir māh-ı pür-tāb ve bir fitne-yi āḫir zamāniñ tulū' u zuhūruyla şeref-yāb oldum ki evsāfını söyleye söyleye ikmāl ü ta' rīf idemem (ve hāzā hilāl)⁶⁶ kelāmından başkasını diyemem āyā sevdā vü 'ışığıyla nālān oldığım cānān bu mudır velev süllim bu olsun maḫarr u me'vāsı olan Ḳamertāb burası degildir ki ḫattā vişāliyle kām-yāb oldum zan ideyim 'acabā o degildir de āniñ ḫayāli midir ḫayāli oldığı ḫālde şaḫīfe-yi dilde ḫabūl-i infikāk itmāz şūrette şūreti mürtesem ü şābit olmasıyla niçün lāyığıyla bilemiyorum yoḫsa aña mūmāşil bir civān-ı ḫūb-şemā'il midir bu teşākül ü temāşülü daḫı ḫabūl itmem ki zīrā 'arşa-yı 'ālemde mişl ü nazarını ḫuşūşan leb-i 'anber-rīzsini görmedimdi veyāḫud şu derece tefennārab olunduḫça hey'et ü ḫavrı tebeddül ve gül-i āl-i ruḫsarı renkden renge ve aḫvāl ü mişvārı ḫālden ḫāle taḫavvül mü idiyor ve ber-muḫtezā-yı cevr ü sitem-i ḫūbān 'arz-ı muḫabbete dā'ir şaḫḫ-ı şefe-yi deḫān-ı muḫabbet idüp zāt-ı perī-şifātını bildirmiyor da beni böyle ḫālden ḫāle mi düşürüyor mişillü nice şuver ve şukūk-ı meşḫūke ve mütē'addide beyninde mütereddide iken ol dil-firīb bir miḫdār daha kenār-ı muḫabbete ḫarīb olunca her kim olur ise olsun gerek bi'z-zāt kendüsi ve gerek bi't-teşābūh bir başkası veyāḫud heyūlā-yı ḫayāl-i pür-edāsı şu şūrette görünsün böyle dem-i fırsatı ifāte vü itlāf ve böyle ḫatlı şey'de pek çok da lāf-ı güzāf itmeyüp şu ānda ānı āḡūş-i muḫabbete almak bir luḫf-ı nāgehānīdir i' tiḫādıyla hemān ser-i ber-āverde-i bālin-i maḫāl

25-b (50)

olup (sübḫāne men şavvereke ve fi'l-leyālī nevvereke ve ni'me'l-matlūbu min ḡayri ta' abin cā'enī el-maḫbūbu)⁶⁷ ibāresini üzerine şarf iderek efendim Ḥudā 'alīm ni'met-i

⁶⁵ Ben uykudayken güzel yüzlü sevgilim başıma geldi. "Uyan! Güneş üzerine geldi sen hala görmüyorsun." dedi.

⁶⁶ İşte bu bir hilaldir.

⁶⁷ Allah'ım seni ne güzel şekilde yarattı. Gecelerde ışık gibisin. Ben ne kadar güzel bir dua etmişim ki ben yorulmadan sevgilim bana geldi.

ğayr-i muntazara olarak şu teşrîfîñize teşekkür iderim âteş-i ciger-sûz-ı hicrânîñiz ile sūzân olan göñlümü zülâl-i la‘l-i leb-i iltifâtîñizla itfâ’ ve bu teşne-dili çeşme-yi ihsân-ı bî-pâyânîñiz ile sîr-âb u irvâ buyurmaz mısıñız deyüp hemân turuncı büstânını elime ve şeker-rîz olan đudağlarını ağzıma alup emmege başlayınca çeşm-i hasūd-ı felek bunu dağı bu bîçāreye çok görmesiyle der-‘ aķab uyandım ki melfūf oldığım yorđanıñ bir ucu saķız gibi ağzımda ve yaşdıķ dağı iki dest-i hayāl-i peyvestimde bulunca bu vaķ‘anıñ aşlı olmadığını añladım amma her ne ise kāşki bir müddet daha imtidādı olaydı didigimi müte‘ aķıben ķadd ü ķāmeti bālā ve mevzūn ve bāğ-ı hūsnde mişāl serv-i hırāmān ve naħl-i āmāl ve maķşūd-ı ‘ aşıķān nezāket ü leţāfeti ‘ ulyā vü efzūn sūnbül gīsūları gāyetle daķıķ ve laţîf ve uzun bir civān-ı pūr-tāb ki mişli nādir ü nā-yāb taħrîk-i ħalkā-yı dār-ı muħabbet ve daķķ u ķar‘-ı bāb eyledigini gördigim anda fetħ ü güşād-ı bāba ta‘ cîl ve şitāb ve hūsni-mülākāt-ı didāriyla şeref-yāb ve ol māh-tāb gibi yüzini gördükde derecesiz feraħ-yāb ve memnūn oldum ise de ānîñ dīde vü müjgān-ı hūn-efşānını müşāhede eyledikce dest-i cellād-ı bīdādda bir bī-günāh u bī-vebāl ħavf u bīm-i ser ü cānından müteħayyir ü lāl oldığı gibi bu mā‘il-i ħāl-i ruhsār-ı gül-i āl dağı bir müdet piş-gāhında sākıt ü şāmitü‘l-bāl olup (ba‘ de berhetin mine‘z-zemān)⁶⁸ amān beni bu şeb bī-tāb u nā-tüvān iden ve ‘ araķ-zîrî-yi şerm ü ħicāba sebep olan peri-peyker-i nā-payidār u bī-emān siz miydiñiz didigimde ba‘ de ber-pişān-āverde-yi dest-i temennā ve ‘ arz-ı gūn-ā-gūn-ı nāz ü istiğnā ħayırdır inşā‘allāh bendeñiz Mestāndilde reh-nümānīdegān-ı ‘ aşıķān ve emel-baħşāyende-yi kāffe-i üftādegān olan pīrān-ı rāst-gūyānîñ bezm-i ‘ irfanlarında aķdāħ-der-destān deverān iden sākīyān-ı meh-veşān u mey-fürüşānından olup ħuzzār-ı meclis burayı teşrîfîñizi istimā‘ u ħiss itmeleriyle kim oldıđıñızı ba‘ de‘l-istifhām sizi berā-yı izhāb u işāl merām-ı meclislerine celb ve iħzār

26-a (51)

zımnında bendeñizi buraya isbāl ve i‘ zām buyurduğlarından her ne ķadar taşdı‘ olunmañızı mūcib olur ise de luţfen ‘ afvîñizla beraber ħusn-i muvāfaķatîñızı istirĥām iderim mişillü

⁶⁸ Biraz zaman sonra

hoḳḳa-i dehānından dūrer-efṣān-ı kelām olunca āh efendim ārā-yı ṣā'ibe-yi bezm-i 'irfān bu huṣūṣda mütteḥid ve imzā-zen-i ḳarār olmasalar bile mādem ki irāde-yi kerem'āde-yi vālānız ṣeref-ṣudūr eylemişdir ḳaṭ'ā anıñ ḥilāfında ser-mū inḥirāf ve ḥareket itmek nezd-i bendegānemizde ğayr-i cā'iz ve emr ü fermān-ı 'ināyet-niṣān-ı devletiñiz her ḥāl ü zamānda mü'eṣsir ü nāfiz olmasından āṣiyāne-i Murġ-ı Dil-i dil-dādegān olan gülistān-ı sīneñizde de-mā-dem ḳulḳul-i ṣūrāḥ-yi billūr-ı ğabġab ve ḳadeḥ-i zerrīn-i leb-ā-leb-i dehān-ı sūḥaniñiz ile beni mest ü bī-tāb ü pūr-ṭarab itmege ḳaṣd u niyyet-i 'ulyānız olsa bile bi'l-iftihār ḳabūl ü inḳiyādına ictisār idebilirüm artık buyuruñuz gidelim didim eṣnā-yı rāhda ol sāḳī gül-ḳehre gāḥ nīm-nigāḥ-ı iltifāt-ı 'aliyyelerine beni mazḥar ve gāḥ ecānibden zan ve ṣümārıla uzaḳlaşup ḳeṣm-i mestānelerini ğazūbāne imāle vü nazar ider gider iken yolda görenler ḳadd-i dil-cūsuna ve kemān ebrūsuyla mālīk oldıġı ḥüsn ü ṣīve-yi feraḥ-efzāsına iṣāret bā-benān herkes yerlerinde ḳalup vālihü ḥayrān olurlar idi el-ḥāṣıl böyle biñ belā-yı nāgehān ile gide gide orada oṭa oṭa içinde güṣāde bir büyük muntazam u müzeyyen oṭaya ḳadem-nihāde olunduġda ḥaḳḳa ol bezm-i Cem-i 'irfānda tecmī' iden bir alay pīrān-ı rūṣen-zamīrān ve meyānelerinde deverān ḳılan sāḳiyān-ı dil-āvīzān u ḥāṭır-nevāzān dā'imā üftādegān ḥaḳḳlarında ifā-yı tedābir-i lāyīḳa ve ibzāl-i eltāf-ı fāyīḳa ile herkes iṣāl-ı maḳāṣıd u merām ve 'ale'd-devām ū yolda ḥaṣr-ı eyyām ve ibḳā-yı nām ü ṣān idiyorlar idi. O sāḳī-yi gül'izārıla dāḥil-i bezm-i 'urefā ve vāṣıl-ı meclis-i zūrafā ve nā'il-i dīde-i dīdār-ı üdebā-yı pūr-vefā oldıġımız anda tevāzu'an cümleten ḳıyām ve beni iclās-ı maḳām-ı iḥtirām ve ṭıḳ-ı dil-ḥ'āḥ üzre ḳable tenāvül-i ṣarāb-ı nāb mest ü ser-ḥōṣ u bī-tāb oldıġım ol sāḳī-yi gül-rūy-ı 'anber-būya piyāle-yi 'ināyet ü iḥsān-ı dil-nevāzānelerine nā'iliyyetimi iṣāret ü beyān buyurmalarıyla sāḳī-yi meḥliḳā-yı zamān ve revnaḳ-efzā-yı bezm-i 'irfān dāmen-ḳīn-i ber-miyān ḥıdmet-i nāz u istiġnā ve teṣmīr-i sā'id-i sīm-i ülfet-i bī-nehā ve ū beyt-i dil-keṣ ile kendüsine ḥiṭāben nidā idilerek

26-b (52)

Sāḳiyā ber-ḥiz ü der-deh cām rā

ve ol dağı ‘ arz-ı kâlâ-yı muhabbet-i cemâl ü ünsiyyet-i bî-pâyân itmesiyle ğarîķ-i lücce-yi deryâ-yı ‘ ummân gözlerim gül‘ izâr-ı sâķiye mâ’il ve çâh-ı zenehdânına ğarķ u ğayrân arasında qalmış idim

Murğ-ı Diliñ Bezm-i ‘ İrfânında Sâķiye Meyl İtdiğı

bir de içlerinden biri kulağıma yanaşup amân siz ne yapıyorsunuz ve daha buralarda mı geziyorsunuz hele kendiñize geliñiz bâzâr-ı germ-â-germ-i ‘ aşķda metâ‘ -ı muhabbet qabül-i şirket ider mi yoşsa sevdâsıyla terk-i dâr u diyâr ve râh-ı vişâlinde envâ‘ -ı miñneti ihtiyâr itdiğıñiz gül-fidan-ı endâhte-yi ğas ü ğâr-nisyân mı olundu didikde âşinâ-yı ğaķâyıķ-ı bâl ve çâre-sâzi-yi her ğâl olan Pîr-i ğikmet-iştimâl oldiğımi edîbâne söz ile lebîbâne mu‘ âmele vü mükâlemesinden ğiss ve derk eyledim ama ne çâre bir țarafdan te’şîr-i âteř-i bâlâ-keř-i sâķiye taĥammül idemeyüp min-ğayri isâle-yi cüybâr-ı tedbîr icrâ olunan küstaĥlıķdan țolayı ğaķķımda terettüb iden cürm-i kebîr ve vehle-yi ülâda leb-i kadeĥ-i pür-ferâĥ-ı deĝân-ı sâķiye ițâle-yi dest-i tenâvül-i meyden nâřî ‘ âriż olan řerm-i keşîr ve țaraf-ı dîĝerden meserret-baĥşây mülâķât-ı hem-râz-ı zamîr ve min cihetin derkâr olan deĝet-efzâ-yı ğaşyet-i ‘ itâb-ı cenâb-ı Pîr bâdî-yi ser-fürü-bürde-yi zemîn-i ğaclet ü tevķîr oldiğından ğattâ bir zamân taĥrîk-i mıķrâz-ı ebrü-yi ğiddet-i Pîr ile zebân-bürîde olarak rü-yi ğazâb âlûdlarına bile baķamayup ğayli řoñra zîr-i dâmen-i ‘ afvinden bâķ Pîr-i rehberim şimdiye qadar istimâ‘ u iktisâb ve qabül itdigim bunca pend ü neřâyıĥ-ı vazâyıĥ-ı ğikmet-âyât ve ğüsn-i teveccühât-ı sarâyıĥ-ı bî-ĝâyât-ı ‘ aliyyeñiz delâletiyle pak çok muĝâțarâtdan taĥlîř-ı ğirîbân-ı meřaķķat idüp tâ mecma‘ -ı baĥri ğubb-i Cânân ve mebde’ü-l ‘ iřķayn ve’l-hicrân olan sâbıķü’l-beyân (Civantâb)-nâm mevzi‘ den sâlimen buraya ve burada dağı şeref-i ğüsn-i mülâķât-ı seniyyeleriñiz ile teşerrüf itdigime teşekkür ve maĥmidet iderim lâkin řu çemenistân-ı bezm-i ‘ irfânıñızda bu sâķî-yi servi-ĝırâma virdiğıme meyl-i cüz’î

⁶⁹ Ey saki kalk ve kadehi sun. Günlerin dertlerinin başına toprak geçir.

huşuşunda bendeñizi ta'yīb ü şerm-sār ve bülehā-yı sebük-bārāndan 'add-ü şümār buyurmayınız zīrā rūz u leyāl-i nār-ı 'alev-rīz-i iftirākıyla

27-a (53)

sūzān ve bī-mecāl oldığım ol Cānān-ı māh-cemāl murğ-ı cān kafes-i müste'ar-ı bedende dāne çīn-i hayat oldukça terk ü fedā olunmak bir emr-i muḥāl olduğu zann iderim ki nezd-i dekāyık-şināsīde umūr-ı mechūleden degildir ancak anıñ āşār-ı ḥüsn ü şīvesinden zerreten mine'ş-şems kabīlinden olarak bu sākīniñ ruḥsārında müşāhede eyledigimden baġteten ol dām-ı kākül ve dāne-yi ḥāl teşākül-i 'izārına tutuldum didigimde Pīr bi'l-farz ve't-taḫdīr keyfiyyet-i mebhūse vü meşhūde bu şüretle huşul-pezīr olsun diyelim ya bu kadar da maddeyi iş'a itmek ve pīş-i enzār-ı ḥalkda öyle bī-muḥābā sākīniñ gül yanağından öpmek revā mıdır ve bu madde-yi vākı'a nihāde-yi kefe-yi mīzān-ı ḥaḫkāniyyet olsa sezāvār-ı taḫsīn ü temām mıdır didikde şu vechle dehān-güşā-yı maḳāl oldum

Murğ-ı Diliñ Sākī Maddesinde Ḥuzūr-ı Pīrde Çeşm ile Muḥākeme Oldığı

ḥāşā ḥuzūr-ı mekārīm-nüşūr-ı vālāñızda o mişillü mu'āmele-yi bārideye medīd ü şaḫḫ-i şefe itmedim faḫaḫ ḳulağına ey sākī-yi bezm-i cem-ḥaşem bir daha vir didim idi her ne ise irāde vü iḫtiyārımla vuḫū' bulmadığından bendeñizi bu bābda ma'zūr ve ıztırāren zuhūra gelen noḫşāniyyetimi zīr-i dāmen-i 'afvda mestūr ve mevşūf olduğınız fevāzıl-ı zātīyye vü şemā'il-i memdūḫe-yi insāniyye ve fiḫrat-ı āşliyyeñiz ile yine sū-yı diyār-ı yāre i'zām buyurmañızla mesrūr buyurmañız ma'rızında istirḫām-ı mevfūr iderim artık bundan şoñra şabr u şekībe mecāl ve burada idāre-yi ḫumār-ı ḳıl ü ḳāl itmege iḫtimālīm ḳalmadı

Merḫamet ḳıl āmān ey 'ālī -himem

Oldı vaşfiñ hele mebzūl-i ni'am

Dil-i maḥzūnumu mesrūr eyle
Ḳalb-i vīrānemi ma‘ mūr eyle

‘Özrümü eyle ḳabūle ṣāyān
Eyleme bendeni her dem nālān

Cān-ḥıraṣ sāḳīye mā’ il degilim
Luṭf u iḥsānına nā’ il degilim

Yāreme ol nemeki eyledi pāṣ
Rāzımı eyledi çūn ‘āleme fāṣ

İtdi bir ḳaṭre ṣerābı taḥrīm
Mezheb-i ‘iṣḳda olur mı tecrīm

27-b (54)

Anıñ olsun cümle ṣarāb-ı nābı
Anıñ olsun böyle kebāb ü ābı

Vāḳı‘ ā çok da güzeldir ammā
Varamaz ka‘ b-ı dilārāmıma yā

Ḥāl-i ruḥsārına söz yok gerçe
Murğ-ı Dil düşdi o dāma gerçe

Böyle iş itdi baña kendi dilim
Yoğidi sevmege çünki emelim

Gitdi gördükde irāde bende

Az daha oldum o şāha bende

Sākīde böyle edālar var iken

Gül yanagında o benler var iken

Her gören meftūnı olmaz mı anıñ

Ehl-i dil mecbūru olmaz mı anıñ

Nedir andaki olan şīve vü nāz

Aldanur cilvesine ehl-i niyāz

Nedir andaki olan hūsn ü edā

‘Āşık itmez mi aña cānı fedā

Ol kamer-çehreye meyl eylemedim

Tenhāca qāl sözünü söylemedim

Ĥalvet-i vaşlını dil istemedi

Bunca tekdīre de bā‘ iş ne idi

Söyledimdi amān ey sākī-yi cān

Mey-i elṭafını eyle iḥsān

Kime şekvā ideyim bu dilimi

O degil mi viren her dem elemi

Neyleyim ben hele Murğ-ı Dile āh

Düşer her gördüğü dām-ı ğama āh

Ṭolaşup dāne-yi ḥālī her ān
Ba‘ dezān eyler hemīşe efgān

Didi ol Pīr-i mekārim-kārīm
Dem-be-dem söyleme yārım yārım

Yok mıdır sende o çeşm-i im‘ ān
Dil-i biçāreye itdiñ bühtān

Ṭolaşur dīdeleriñ her yanı
Diñlemez çünkü bu göz fermānı

Göz virir qalbe dem-ā-dem şūret
Yok mıdır sende o çeşm-i ‘ibret

Didim ey‘ aql-ı mürüvvet-kārım
Çıkdı āfāqa dem-ā-dem zārım

Almadım boynuma yāri mārı
Bir olur ‘aşkıñ elbet yāri

Dil ider görmege çeşmi iğrā
Dil ider her yere çeşmi isrā

Dile tev’em didiler mir’āti
Bak da gör dilde mükevvenāti

Dil gider sevdiginiñ pāyına çūn

Dil ider dīdeyi her dem pūr-ḥūn

28-a (55)

Göz degil mi dile her dem mecrā

Yaşını eyler oradan icrā

Derdini dil hemān idrāc eyler

Ağıdup göz anı ihrāc eyler

Bürke-yi dil feyezān itdigi dem

Ġam döküp dīde olur menba‘ -i dem

Eşk-i çeşme dili me‘ḥaz didiler

Derd-i ‘ışqa gözi menfez didiler

Mübrem olduĠda göze dā‘im o bāl

YoĠ mı dilde ‘acabā vizr ü bāl

YoĠ ĩken dīdede meyle emeli

şokdı dil sinesine ḥār-ı güli

İşte sākīye de ‘azm etti bu dil

Her ne etdiyse baña itdi bu dil

Didi ol Pīr-i mekārim-perver

Göz görür dilde tekāpū eyler

Elzem oldu ikisi birbirine
Dertleşür çün ikisi birbiriyle

Başlama artık a Pîrim cedele
Bağalım dildeki eski emele

Göz göz itdi dili tığ-i hicrân
Vuşlata çâre nedir eyle beyân

Tâze derd açmayalım başa henüz
Eski derdim baña kâfîdir henüz

Eyledim serd-i mağâlât ' azim
İtdi yardım baña da ehl-i bezm

Sâkı̄ gitdi pek mükedder yerine
Ehl-i ' irfân didiler birbirine

Buña bir çâre ve tedbîr idelim
Sû-yı maqşûduna tesyîr idelim

fi'l-haķîka ol zevât-ı kirâm tesviye vü teshîl-i umûr-ı ma' şûbe-yi enâm için hemîşe şarf-ı
efkâr-ı şâ'ibe ve bezl-i nüfûd-ı nüfûs-i ĳudsiyye-yi nâfizeye ihtimâm ve ol dânişverân-ı
zamânîñ ' indlerinde giryân u nâlân olanlar şöyle tursun böyle biçâre gibi emvâc-ı baħr-i
ekdâra düşenler gözlerine işâbet itdigi ânda tıbķ-ı dil-h'âhları üzre işâl-i maqşûd u merâm
itmekde bulduķları meşhûd-ı çeşm-i ĳavâşş u ' avâm olmuşdur şöyle ki orada nâşiye vü
mişvâr ü güftârımda ' alâyim-i ihtirâķ-ı nâr-ı iftirâķ-ı yâr-ı bî' adîl ve her ne zamân kitabçe-

yi h̄usn ü ān ve ʿıŝk u sevdā-yı Cānāndan baḥş açılrsa veyāḥūd nām-ı sāmī-yı civān-ı bī-
bedīlīñ veyāḥūd bi't-teṣādūf hem-nāmı olanların

28-b (56)

nāmı zıkr ve yād olunsa beşere-yi ruḥsārımda ʿārız u nümāyān olan ıŝfırār gāh mütebeddil-
i iḥmirār-ı ḥicāb ve ḥacīl ve gāh mevhibe-yi Rabb-i celīl olan kuvvet ü tüvānī-yı civānī
müteḥavvil-i zaʿf u melīl ve belki kāffe-yi aʿşāb ve ʿurūḫ-ı ḥāndān-ı vücūdum lerze-nāk u
ʿalīl olarak böyle āşār-ı nādīde-yi teḡayyürāt ve elvān-ı bī-meşīl manzūr-ı dīde-yi ehl-i
bezm-i (Mestāndil) olduğda der-ʿaḫab bāḡ-ı meclis-i zārīfānelerinde delālet-i bāḡbān
himmet ü ʿināyetleriyle ber-āverde-yi naḥl-i ümīd ve güşāde-yi ʿuḫūd-ı dil siyāḫında īşār-ı
kurāza vü ferāʿid-i fikr-i cemīl ve ibzāl ü irāʿe-yi ḥarāʿid-i luṭf-i celīl idüp rüz-ı leyāl
meşḡul oldukları umūr-ı mühimme-i zātiyye ve sâʿirlerin terk-i kūşe-yi teʿḥīr ve icrā-yı
keyfiyyet-i maṭlūbe vü merḡūbe ḫaḫḫında mübādere-yi aḫsen-i tedbīr ve miyān-ı eyādī-yi
kerem-ʿādelerinde keş-ā-keş rişte-yi ḫarār ile en-nihāye çoḫdan berü maḫzūn olan ḡam-
ḫāne-yi dilden ekdār-ı muḫācere-yi yāri mümkün mertebe iḫrāc iderek ṭarīḫat-ı sehīle ile
müddet-i ḫalīle zarfında neyl-i vişāl-i cemāl-i dil-rubā ile derūn u bīrūnumu tesrīr ve şū
şūretle niʿam u iḫsanlarını tekmīl ideceklerine dāʿir biʿl-ittifāḫ ṭayy-i ṭumār-ı vaʿd ü iḫrār
üzerine imzā-zen-i ḫarār oldılar

Murḡ-ı Diliñ Bir Zāt Terfīḫiyle Sū-yı Ḳamertāba İʿzām Olunduḡı

baʿdehü mevhibe-yi lem-yezeli ve āşinā-yı bezm-i ezeli ve ol bezmiñ ḡāyet muʿteber ve
güzeli olan Pīr-i ḫikmet-māʿiliñ beni yanına çağırdup ḫuzẓār-ı meclis-i ʿirfān bu yolda
maʿlūmāt-ı kāmilesi bulunan bir zātın refāḫatiyle (Ḳamertāba) gönderilmeñizi münāsib ü
şāyān gördüklerinden buña bir diyecek sözüñüz ve başḫa ifāde ü beyan olunacaḫ ḫālīñiz
var mıdır suʿāline üdebā-yı bezmiñ virdiḡi ḫarār-ı seniyye ve şādır olan emr ü irāde-yi
ʿaliyyelerine biʿl-memnūniyye gerden-dāde-yi inḫıyādla teşekkürāt-ı sâbıḫaya terdīfen şū
niʿmet-i lāḫıḫaya teşekkürler iderim lākin bu ḫadar ḫīl ü ḫāle sebep ol sākī-yı çeşm-i mest

ve cān-hırāş u bī-edeb olmasından anıñ refākatini abūl idemeyeceğimden bir digeriniiñ terfīıyla hatırımı tayīb buyurmañız mütemennādır

Dāne-i haline ba cennet-i rusārında

Nice şabr eylesün Allahı seversen ādem

29-a (57)

beyti-me'lince anıñ tīg-i mūjgānı ve hal-i rusārı beni yoldan ıkarır ve irāde vū itiyārımı dilden giderir hāvıf u telāşesi zihnimi tadīş ve arar-dāde olan madde-yi muşavvireyi teşvīş idecegi meczūm olduğından yollarda vuū' u melhūz bulunan hile ve desīse ayārı ve hārāmī-yi bed-şı'ārı dūşünür iken bir de bunuñ şimşir-i ser-tiz-i nigāhına ugramayalım ve şu yarım sā'at içinde vuū' bulan keyfiyyet-i maznūne için dūnyā başıma zindān olmuş iken yā ol adar uzun yollarda yalnız gidilür ise araf-ı bāhirü'ş-şeref-i seniyyeñizden vürüdü der-kār olan 'itābıñız ile yine pervāne-yi cānı ateşlere ilkā itmeyelim cevābını virdiğimde Pīr añladım ki şu tarīr sākīniiñ refākatini ve digeriniiñ 'ademini tatīr demek olacadır lākin olamaz olamaz var git meclisde tensīb buyurulan zātūñ refākat ü delāletini abūl et artık siz böyle her gördüğünüz dilbere meyl ü ta'allu ve temellu ve lāyııyla hūl u mişvārı mazbūtuñuz olmayan her yār-i sitem-kāra te'aşşu eyleyecek ve şoñra 'ādāt-ı hūbān olan cevr ü sitemlerine taammül idemeyüp de her dār u diyārda āh u figān idecek misiñiz didikde (asem benām-ı Hudā ki)⁷⁰ ba'demā öyle her āşute vū sitem fermālarıñ urduqları telle-yi 'işıñ erafını olaşu hābe-yi hal ü bū-yı gül-i rusār-ı āllarını istişmām itmeyeyim ammā irāde vū itiyārım meslūb ve leşker-i efkārım sipāh-i hūbān maqlūb olup da ānifen vuū' buldığı gibi yalnız gönül apılır gider ise an iderim ki şoñra envā'-ı tedābīr ile anıñ āresi güç bulunabilür söyledigime Pīr hiddetlenüp amān yine siz zıkrı sebat iden lāırdıları terci' ü tekrīr ve eski derdleri tazeleyüp ve sözi daı ziyādesiyle uzadup zihinde birakım beyhūde şey'leri taşvīr idiyorsunuz dimesi üzerine būs-ı dāmen-i vedā' iderek efendim hak-i-pā-yı seniyyeñize ancak 'alā-arīi't-temsīl 'arz

⁷⁰ Allah adına yemin olsun ki

u beyān-ı hāl idiyorum yoḥsa murādım sāķī degildir geleydi cānıma minnet idi ya ammā ne çāre işte ḳuluñuz gidiyorum deyüp ta' yīn ü terfīķ buyurulan refīķ ile ḥayvanlara süvār ve kesdirme yoldan ṭoĝrı serī' en gidilüp ilerüde menzil ü ārām-gāh

29-b (58)

taşavvur u ittiḥāz olunan çend ḥāneden mürekkeb ğāyetle ma' mūr u ābādān bir ḳaryede bir miḳdār rāḥat ve oradan cānib-i maḳşūda ' azīmete sür' at olundu

Murğ-ı Diliñ Yolda Bir Mekteb Şākirdi ile Münāḳaşasıdır

vara vara ḳarye-i mezkūreniñ kenār-ı çemi-zārında karagöz ḳuzısı elinde ve āvān-ı devlet-i nā-şüküfte-yi güle henüz resīde olmış bir ṭıfl-ı nev-resīde gözüm teşādūf eitmesiyle hemān refīķime amān birāder şu civāndan ba' z-ı mertebe aḥz-ı peyām u ḥaber için şundan bundan ba' zı şey' su 'āl ve ol ṭūṭı-yi zebāniñ şeker-riz ü lezzet-baḥş-ı dimāĝ-ı ehl-i dil ü hāl olan güftār-ı muşāḥabatıyla tefriḥ-i bāl idelim deyüp ağır ağır yanına vardığım ānda bürre-i dilim anıñ ṭınāb-ı kāküline bağlandı.

Bir iken evvel elinde o ḳuzınıñ ḳuzısı

Dil gidüp oldu iki ṭıfl-ı nāziñ ḳuzısı

Anlara oldu üçüncü hele o çeşm-i siyāh

Amān ey gusfend-i emeliñ bir ḳuzısı

a ḳuzum burada böyle piyāde ḳuzıları mı ra' y idiyor yoḥsa o ḥarāmī gözleriñizle ḥalkıñ emti' a-yı fāḥire-yi irāde vü efkārlarını yağma vü ğārāt itmege mi ṭolaşiyor veyāḥūd murğ-ı dil-i ' aşıķānı o dām-ı şīve vü ḥüsnüñüzle ṭartmaĝa mı geziyorsunuz didigimde derḥāl ol ruḥsār-ı āl ne söylüyorsunuz aḥz-ı me 'āl idemiyorum dimesine şübbāke-yi şebīke-yi piç-ā-piç kāküliñize murğ-ı dilim ṭutulduğundan bu ḳadarcıķ ifade-i merām idebildigime teşekkür-i firāvān iderim didigimi müte' āķiben refīķ-i pür-şefīķiñ ey ṭıfl-ı nāzik-edā ve'y

civān-ı safā-efzā ya' nī okuyup yazmak için müdāvim-i debistān-ı edeb ü ' irfān mısıñız su'āline evet ' ulūm-i ' arabıyyeden henüz Cāmī-yi ' ışk-bāze ve kütüb-i Fārisiyye-yi Derıyyeden bülbüller gibi Gülistan-ı istiğnā vü nāza başlayup şimdilik müntehā-yı dersim bahş-i ' ışk u civānīden şu hikāyeye münce olmuşdur talebe-yi fenn-i siyer u ' iberden biri mehere-yi dānişverāndan birine su'āl ider ki ağıyār-ı nā-hemvār

30-a (59)

u bed-güftār ve ruḳabā-yı zişt-efkārden hālī ve der ü dīvārı mesdūd ve maḳfūl olan bir ḥalvetde (et-temrū yāni' un ve'n-nāṭūru ḡayru māni' in) ⁷¹meşeli müfādınca zāhiren ve bātınen bir māni' olmayarak nefsi ziyāde ṭalib ve şehveti daḥı ḡālib ve lāubāli olan kimse ile bir mehlikā-yı zamān iltikā eylediği hālde hiç bilür misiñiz ki ol zāt-ı şehvet-efzūn ber-hiz-kārlık ile icrā-yı fi'l-şeni' itmeksizin oradan selāmet ḳurtulsun der-' aḳab ol ' ālim cevāb i' tā ider ki ol kimse şarf-ı efkār-ı bed itmeyerek meclis-i meh-rüyānda esmā-yı nā-marzıyyeye dā'ir kelime-yi mezmūme ağızına almayup şahīḥan ḥurūf-ı ' illetten sālīm olsa bile yine bir alay bed-güyāniñ ifk ü iftirā ve bühtān-ı nā-sezā ve güftü gū-yı bī-nühālarından rehā olamaz

Ve in selime'l-insānū min sū'ı nefsihi

Fe-min sū'ı'z-zānni'l-müdde'ı leyse yelsem ⁷²

Şāyed pes-i kār-ḥiştēn be-neştēn

Līken natüvān zebān-ı merdüm pensen

ebyāt-i laṭıfesiyle müdde'āsını işbāt ve mezkūr sā'ili şu şüretle iskāt eylemişdir binā'en- 'aleyh nezd-i 'ālileriniñizde ef'āl-i fazīḥa ve aḳvāl-i ḳabīḥaniñ vuḳū'ı umūr-ı müsteḥīleden bildigimden hiçbir şüretle ḥavf u telāşım yoğ ise de ḥalḳıñ mübtelā vü meyyāl oldukları

⁷¹ Hurma olgunlaşmış ve bekçi de mani olmuyor.

⁷² İnsan, iyi olsa bile suizandan kurtulamaz. İnsan, kötü olmaktan kurtulsa bile suizan eden kişilerden kurtulamaz.

sū'-i zān u bed-sūḥanlarından ḳorḳarım çünkü insān dā'imā sū'-i zān u da'vet ve beyhūde yerde 'ırz u nāmūsunı ūikest ve vaḳ' u ḥayṣiyyetini pest ider ḥareketden ḳadem-keṣ-i ictināb olmaḳ 'inde'l-üdebā mevādd-ı mu' tenā-bahādan olması cihetle buyuruñuz bu ūeb bendehāneñizde ūeref-i mihmān ve muṣāḥabet-i ḳadir-dāniñiz ile teṣerrüf-i bī-pāyān idelim yollu cevāb-ı bā-ūavābını virüp ve pīṣ-rev-i menzil-i maṭlūb u mev'ūd-ı maḥbūb olup ve biz de bunuñ dirāyet ü ri'āyetine memnūn ve ḥareket ü mu'āmele-yi edībānesinden min cihetin ūerm-sār ve maḥcūb olarak āheste vü dem-beste gider ve gāḥ ol dilber bere'-yi cān-perver dest-i kerem-peyvestelerinde bulunan ḳuzularını sever ve sürer iken yine refīḳiñ ey kenār-ı ūaḥīfe-yi cihānda menḳūṣ-ı ḥāme-yi ḳudret-i ezeli ve'y dūnyā güzelleriniñ en baṣdan baṣ güzeli yazı öğrenmek için ūaḥīfe-yi laṭīfe-yi diliñizde meṣtūr ve maḥfaẓa-yı i' tibariniñizde meṣtūr u mevzū' olan meṣḳiñizi görmek isterim dimesine

30-b (60)

Men 'āṣe fi'd-dūnyā bi-ḡayri ḥabīb

Fe-ḥayātühü fihā ḥayātün ḡarīb⁷³

beyti menḳūṣ-ı levḥa-yı sīne-yi i' tibarımdır diyerek ol mālīk-i ṭab'-ı cevād bizi ḳaryeniñ mevḳi'-i bālāsında mebnī ḥāne-yi 'ıṣḳınıñ derece-yi ḳuṣvā ve mertebe-yi 'ulyāsına envā'-ı nezāket ü ḥürmetle iṣāl ü iṣ'ād ve dürlü dürlü nüvāziṣ ü iltifātıyla meṣrūrü'l-fu'ād ve kāffe-yi mu'āmele-yi mihman-nevāzīlerin itmām itmek ḳaṣdıyla bir maḳām-ı i'zāz u iḥtirāmda bizi iclās u iḳ'ād eyleyüp orada süd ve ḳaymaḳdan ma'mül ve baḡ u baḡçeleriyle tarlalarında maḥṣūd u maḥṣūl olan gūne gūne at'ime-yi nefise ve fevākih-i mütenevvi'aların iḥzār u iṭ'ām ve o aḥṣam tā-be-ṣabāḥ tecdīd-i bisāt-ı zevḳ ü ferāḥ arzūsuyla tenāvül-i ṭa'ām u ūarāb-ı ḥōṣ-güvār arasında nevbet-i rü-yı sūḥan ol māḥ-rūya teveccüh itdikce böyle bī-hengām 'adem-i ḥareket ü 'azīmetimize tahrīk-i leb-i la'l-fām ibrām olduysa da bi'z-ẓarūre leyle-yi mezkūrede ḳaṭ'-ı mesāfe-yi ba'ide-yi maḳṣūde ve ṭayy ü taḳṣīr-i mesāḥa-yı memdūde itmek ve bir an evvel menzil-i dildāra yetmek muḳteẓā-

⁷³ Eḡer biri dūnyada sevgilisiz yaṣarsa; onun hayatı gariptir, gurbettir.

yı rehā-yāfte-yi meşāk ve cānib-i dil-i cālib-i yār-i nev-rustāyiden zūhūr iden irāde-yi ʿulya ʿindimde bir tekliḫ-i mā-lā-yuṭāk olmasıyla (müteʿessifen ʿan hāzeʿl-hicrān)⁷⁴ icrā-yı resm-i vedāʿ u firāk arasında

Yā maʿşereʿl-ʿuşşāk billāhi ḥabbirū

İzā iştedde ʿişku-l fetā keyfe yeşna⁷⁵

beyti evrād-ı zebān-ı figān iderek ol dem-i nevḫa-i şiddet-i iştiyāk-ı mevşul-i āsumān-ı nūh ṭāk oldığı vārid-i sāmīʿ a-yı şefkati olunca luṭfen liʿaḫvālinā hāzā ⁷⁶bi-nāz u istiğnā çend fersaḫ miḫdārı anıñ ihtiyār-ı meşākḫat-i rāhla taḫrīk-i ḫādime-yi tevdiʿ ve baʿdehū yine tecdid ü taḫṭīr-i dümūʿ-i ʿuyūn-ı teşyīʿ eylemesi hengām-ı ḫūzn-fercāmında gözden yaş dökerek ve işbu ḡazeli münāsib-i ḫāl görerek ol maḫbūb-ı rüstāyīye ḫiṭāb ve baʿdehū cānib-i maḫşūda naḫl-i metāʿ-ı ḫubb ve tevādda şitāb olundu

Ḫırmen-i efkārım oldu nār-ı hicriñle ḫariḫ

Rūzgār-ı nā-mūsāʿ id itdi teşviş-i ṭariḫ

Āsiyāb-ı ʿaḫlīmı aldı götürdü seyl-i hecr

31-a (61)

Çāre yoḫ ey şacı sūnbül olsa şad fikr-i daḫiḫ

Ġam döker çün çarḫ-ı dūnuñ dāʿimā her devresi

Ol sebebden baḫr-i ḡamda ḡöñlüm olmaḫda ḡariḫ

Dāne-yi eşkim şaçıldı ḫāk-i āmāl üzre līk

Çıḫmadı ḫālā murādım sūnbüli olmuş ʿamiḫ

⁷⁴ Bu ayrılık sebebiyle üzgünüm.

⁷⁵ Ey âşık olan insanlar! Allah aşkına söyleyin. Genç sevgiliye duyulan aşk yüksek noktaya ulaştığında insan ne yapsın?

⁷⁶ Bizim bu durumlarımız için

Çıkısa da çok görmeyeydi dehr-i ğaddârın gözi
İtsem ey nahl-i ümîdim ben seni her dem refîk

Armağan eyler dü çeşmim ile şâyân-ı kabûl
Hâk-i pāye dem-nişâr itdi gözüm mişl-i ‘aķîk

‘Arşā-yı ‘ālemde Tefvîk çok tolaşdıñ vâkı‘ā
Görmediñ ya böyle bir ehl-i kerem yâr-ı şadîk

Murğ-ı Diliñ Şehr-i Kamertāba Vuşülü

oradan gider iken teşādüf iden müte‘addid ve müteferriķ yolları ve gāh teneffüs ü rāhat olunacak yerleri hem-rāh u rehberim irā’ e vü tefrîķ iderek ve muķaddemā geçilemeyüp bir maymun delāletiyile ric‘at olunan deryā-yı ‘ummāniñ cānib-i şarkîsinde tolaşarak niçe müddet-i medîde ve meşakķat-i şedîdeden soñra hâk-i pāk-i (şehr-i Kamertāba) kademzen-i vuşül ve mahfî bir yere duĥûl ve ‘an-ķarîb vişāl-i yâr-i dil-firîb ile kām-yāb olacağım o ĥavālîde istişmām olunan rāyiĥa-i tayyibe-yi zülf-i Cānāndan istidlāl ü me’mûl olundu ise de refîk-i reh-nümûn emr-i refākatinde oraya ķadar me’zûn olduğundan bu biķāreyi terk-i kûşe-yi vahdet ü hicret ve kendüsi hemān ‘avdete sür‘at itmekte iken cānım birāderim bu belde-i cesîmeniñ dāĥil ü ĥāricini ve ahālîsiniñ eķvārıyla ülfet ü ünsiyet metā‘ınıñ revācını bilmediğimden ve böyle bir maddenîñ ĥall ü ‘aķdinde erbābıyla meşveret olunması uşûl-i mütteĥaze-i müstaşseneden bulundġından ve bendeñiz daĥı bu uşûle ri‘āyet itmegi sevdiğimden lutfen şuracıkda vişāl-i Cānān ĥaķķında lâzım gelen aĥkām-ı şūrāyı

31-b (62)

icrā idelim didiğimde refîk bu bābda ĥātırınıza ĥuķûr iden esbāb-ı vişāl-i yâr ne vechledir dimesine bir güzel nāme yazup göndermek ve keyfîyyet-i muvāşaletimi ber-taķşîl

bildirmekdir söyledigime refîk nâme yazılır ve Cānāna gönderilür ise şāyed dest-i aġyāra düşüp eşrārîñiz meydana çıkması ve ba‘ dehü huşulü qarîb olan madde-yi vişāle bir sekte vü hālel irāş itmesi melhūz olmasıyla ahāliden birine vāfir zer ü sîm ve sâ’ir hedāyā-yı mu‘ tebere dahı bahş u teslîm ve bundan başka haşā’il-i memdūhadan ma‘ dūd olan irā’e-yi rüy-ı beşāşet ve rıfķ u mülāyemetle mu‘ āmele vü müşāvere ve ba‘zı mertebe tecrübe vü imtiḥān yolunda anıñla muḥāvere olunarak vechinde eşer-i feṭānet ü şadākat ve ḥarekāt u revîş ḥālinde emāre-yi dirāyet ü insāniyyet meşhūduñuz olduķda kendüsini hem-rāz ittiḥāz idüp keyfiyyāt-ı muḥarrereyi lāyıkıyla tefhîm ü ifāde ve iḳtizā-yı ḥālde anıñ vasıtasıyla tesviye-yi umūra mübāşere vü istifāde olursa bālāda taşavvur olunan ib‘āş-ı nâme ve mürāseleden aḥsen veyāḥud ṭā’ife-yi nisvāndan biri buraya celb ü ihzār ve ālüfte vü firîfte oldukları mişillü ba‘zı reng-āmîz şey’leriñ i‘tā olunmasıyla şerm-sār idilerek tanzîm ü tertîb olunduķca nāmeler yedine virilerek şavb-ı Cānāna göndermek ve bu işi sühütle aña gördürmek veyāḥud lāzım gelen tezkireler taḥrîr ü temhîr olunup mevzū‘ u mu‘ teber olan şehir postasına vaz‘an bir zamān dildār ile muḥābere olursa herḥâlde tertîb-i evvel ü şāniden ehven olduġını zan iderim ammā pek de ısrār idemem yine siz bilürsüñiz didikde irā’e vü beyān buyurulan (şukūķ-ı şelāse) edille-yi lā yuḥşā ile ‘inde’l-‘uķālā menķūza olmasıyla anlarıñ bu huşūşda icrāsı münāsib olmadıġını birkaç delîl ile işbāt iderim (şıķķ-ı evvel) şu delîl ile menķūz ve ġayr-i mü’evveldir ki rüy-ı zemînde müddet-i medīde görüñüp pek şādık ve ṭab‘a muvāfık ve dā’ire-i fezā’il-i beşeriyyetden dā’imā bahş iderek emsālî nādīde zann ve ġümān olunan birtākım yāve -ġüyān ve bed-menişān taraflarından envā‘-i fenālīķlarıñ zuhūr bulmaķda idüġi müdeķķikān-ı zamān mirāren tecrübe ve ‘ayān eylemiş ve her ne şüretle ef‘āl-i merdūde ve aķvāl-i nā-marzıyye ve maṭrūde

32-a (63)

vuķū‘ bulur ise kāffesiniñ ol dost u yār ‘addolunan ehl-i kizb ü dürūġdan şudūr ideceġini beyan itmiş olduklarından dā’imā bu mişillülerden ihtirāz üzre bulunması ve erbāb-ı şıdķ u sedāda bi’t-teşādüf anlarıñ meclislerinde bulunsalar hemān oradan firār eylemesi vācib iken şu az vakîit içinde ülfet ü ünsiyyet olunacak zāt ecānib ü aġyārdan ma‘ dūd iken ne

şüretle aña i' timād u emniyyet olunabilür (şıkķ-ı şānī) delā'il-i naķliyye ve berāhin-i
'aķliyye ile bāııldır ki ıā'ife-i nisvānīñ ĥokka-i dehānlarına (ķaşabu-l ceyb) ⁷⁷ esrār virilüp
'adem-i ifşāsına ısrār olınsa yine muķtezā-yı fıtrat-i aşıyyeleri olarak

Lā te'menenne 'ale'n-nisā'i velev aĥā

Mā fi'r-ricāli 'ale'n-nisā'i emīn⁷⁸

beyti mücebince der-ān ateş-i bülend-kes-i mekr ü keyd ile anı izābe idüp zehr-i ķātil olduğı
ĥalde ol madde-yi mektümeysi ağızlarından çıkararak bütün 'āleme neşr ü işā'a
idegeldiklerinden anlarıñ öyle güzel şehvet-engiz sözlerine müstenid ü emīn olmayup her
zamān şer ü şūrlarından ve cevr ü sitem ü ġadrlarından ictināb üzre bulunmaķ elzem iken
bu mişillü esrār ağızlarına naşıl virilebilür (şıkķ-ı şālişīñ) dağı buıłānı zāhirdir ki böyle aşl
u esāsı olmayan ve eglence tarzında vaż' olunup miyāne-i ĥalkda birbirine işāl-i fesād
itmekde bulunan postaya şöyle bir madde-yi mühimmeniñ ĥüsn-i tesviyesine dā'ir olan
taĥrīrātīñ vaż' ü teslīmi ĥaıadan ġayr-i sālīm olacađı cihetle her ĥāl ü zamānda buña dađı
i' timād u emniyyet olunmamaķ bedīdār iken ĥuşuşan esrār-ı Cānāna müte'alliķ bir
keyfiyyetiñ posta vāsıtasıyla gönderilmesi naşıl tecvīz olunabilür ancak bu bābda elyaķ
olan şüret-i diğer ve tedbīr-i āĥarla vuşlatīñ çāresini aramaķ ve esbābīñ her dürlüsünü güzel
düşünüp buraya geldigimi bu leyle ol yār-i sitem-kāra iĥbār ve ba'dezīn idecegi
mu'āmeleye ġöre tavranmaķdır baķalım āyīne-i devrān ne şüretle irā'e vü beyan idecek ve
ĥuşul-i maķşud ĥuşuşunda tertīb ü terkībi taşavvur olunan ķazāyā-yı muĥabbet ne ġüne
maıłub u müdde'amızı intāc eyleyecekdir ammā me'müldür ki bu bāđ-ı dildārda naĥl-i
murādım

⁷⁷ Şeker kamışı

⁷⁸ Sizin kardeşiniz bile olsa (erkekse) kadınların yanında bir erkek olmasına asla güvenmeyin. Çünkü erkekler arasında güvenilecek biri yok.

32-b (64)

hāşıl ve şü gülistān-ı kurb-ı Cānānda Murğ-ı Dil ol gül-i hāndāna vāşıl olur şimdi buradan
‘azīmet ve bi-mennihi te‘ālā vaţan-ı aşlīniz bulunan Mestāndile hūsn-i muvāşalat ve bezm-
i ‘irfāna ʔaraf-ı kemterīden güldeste-yi ed‘iye-yi me’sūre ve vuķū‘āt-ı manzūreyi ve
hāşşaten ol sākī-yi meh-pāreye selām-ı dostāneyi teblīg ü işāle himmet ü selāmetle
geldigimiz şeh-rāh-ı istikāmetden ʔogri teşrīfe ğayret idiniz deyince hemān ol refīķ-i
şefīķim ‘avdet ve yine bu biķāreyi terk-i zāviye-yi memleket-i vaħdet eyledi

Rāh-ı ‘ışķda vālih ü hayrān mı ey gönül

Kurb-ı yārda dem-be-dem giryān mı oldun ey gönül

Sergüzeştim oldu şimdi ‘āleme ‘ibret-nümā

‘Aķıbet düşdüñ dile destan mı oldun ey gönül

Zīver-i neyl-i vişāl-i yār ile pür-zīb iken

Şimdi ālūd-ı ğam-ı hicrān mı oldun ey gönül

Aldanup va‘d-i vişāl-i yāre virdiñ meyl-i tām

Vāh bu ğamhānede mihmān mı olduñ ey gönül

Bu gülistān-ı hayālde ‘andelīb-i zār-veş

Āh ile feryād ile nālān mı olduñ ey gönül

Ey gönül bu dīdeden hep sırrıñ oldu āşikār

Vādī-yi hayertde bī-iz‘ān mı olduñ ey gönül

Hiç kesilmez çeşme-yi çeşmimden her dem hūn-ı dil

Bilmezem kim bürke-yi feyezān mı olduñ ey gönül

Ol peri-peyker saña çün vaşlını itdi dirîğ
Ol sebebden rûz şeb hândân mı olduñ ey gönül

Tevfîk-i biçâreyi şoğduñ belâ-yı ‘ ışka hayf
Görmüyorsuñ hâlini pinhân mı olduñ ey gönül

33-a (65)

orada tezekkür olunan şuver-i müte‘ addideniñ hiçbir şüreti tercih ü ihtiyâr olunamadığı hasebiyle çâr cihâtımı ihâta vü isti‘ âb iden hümüm-ı fikr-i hecr-i yâr ve ğumüm-ı ta‘ n-ı ağıyâr murğ-ı câna şahrâ-yı âşiyâne-yi vücûdu ve belki bütün gül-zâr-ı dünyâyı teng ve târ ve her bir ârâ vü tedâbiri ve ârâm olunacak yeri pür-ğas ü hâr eylemesinden gâh câlis ve gâh kâ’im ve gâhî mükâleme edilecek enîs olmadığı cihetle nâ’im ve kalkup öte beride mestâne gezinür ve kendi kendime söylenür iken istimâ‘ idenler buraya bir dîvâne gelmiş söylemelerinden ihtirâzen söylendigime der-‘ aqab sâdim ü nâdim olarak gitdikçe baħr-i muhîṭ-ı ğumüm tevâfir ü temevvüc eylemesine taħammül idemeyüp bâri bir miqdâr hâric-i beldeye gideyim ve oralarda iktisâb-ı hevâ-yı nesim ile tevsî‘ ü tefrih-i dâ’ire-i cân ve hem de şu münâsebetle cüst-ü-cû-yı esbâb-ı vişâl-i Cânân ideyim yollu mülâhaza ile hemân süvâr-ı esb-i kef-efşân ve şehri Kâmertâbiñ seyr ü temâşâyâ şâyân olan mesiresine ‘ azîmete şitâbân ve gide gide bir maqâm-ı dil-ğuşasına vuşlatla tesrîr-i çenân olundı ol mevzi‘ -i hûş ve huremiñ vasaṭında

Ravzatün tazḥaku min fevkihâ ezhâr

Ve cennetün tecrî min taḥtihâ’l-enhâr⁷⁹

beyt-i dilkeşîñ mü’eddâ-yı hoş-edâsınca cereyan iden nehriñ iki tarafında vâki‘ envâ‘ -i eşcâr u ezhâr aralarında herkes ecâlib ü ağıyâr ile ihtilâṭ itmege meyl ü heves itmeyerek

⁷⁹ Bir bahçe var ki üzeimde çiçekler gülüyor. Bir cennet var ki altından nehirler akıyor.

dâ'imâ akrân u emşâl ü hem-cinsleriyle ülfet ve ol deryâ-yı aḥḍar-âsâ çemenistân-ı
'âfiyetde oturup edîbâne birbiriyle ḥüsn-i muşâḥabat ve ünsiyyet ve 'aqlıñ bi'l-iḥtiyâr
zevâl ü noḡşânına bâ'îş olan şürb-i ḥamr ve sâ'ir buña maḡîs müskir şey'lerden mücânebet
iderek bütün ḥalk fevc-â-fevc ve derece derece mesned-i zevḡ ve bisâṭ-ı rāḥata müttekâ
oldıkları ḥâlde aralarında ṭolaşup 'âlem beni seyr itmekden ise murabba'-nişîn-i kûşe-yi
inzivâ vü vaḥdet olup da 'âlemi seyr ü temâşâ eylemek daha evlâ ve muḡtezâ-yı merâsim ü
âdâb-ı ulü'l-bâb bâḥuşuş âyîn ü 'âdât-ı ahâlî-yi şehri-Ḳamertâb ṭoḡriden ṭoḡrı etrâb u
emşâlimiñ yanlarına varmak ve anlarıñ şeref-i ülfetleriyle şeref-yâb olmaḡ a'lâ idiyse de
ez-ḡadîm mübtelâ oldıḡım derd-i 'ışḡa bâlâda mutaşavver olan

33-b (66)

şey'lerden başḡa bir dermân bulunur ve ḥüsn-i himmet ü 'inâyetleriyle vuşlat-ı yâre bir rāḥ-
ı savâb gösterilür ḥülyâsıyla müsinn ü iḥtiyâr olanlarıñ cem'iyetlerine gitmek herḡâlde
ṭab'a evfaḡ ve aḥvâl-i perişâniyyetime sezâ-vâr u elyaḡ olmasıyla der-ân dâḡil-i ḥalka
pîrân-ı rast-güyan oldıḡımda anlar icrâ-yı mâ'-yı zülâl-i âdemiyyet ve îfâ-yı muḡtezâ-yı
insâniyyet ḡaşdıyla o ânda beni bilemediklerini bildirmemek ve maḡsûs olan maddenîñ
keşfiyle beni maḡcûb itmemek için âşinâ-yı ḡadîm mu'âmelesini göstermeḡe mütaşaddî ve
envâ'-i ferâḡiyyet ve mesrûriyyete müte'allik maḡâlâtıñ serd ü beyanıyla inşirâḡ-ı ḡalbe
müte'eddî oldılar evvelâ semt-i etrâb u akrâna gidilmesi şe'âyir-i adâb-ı üdebâdan iken
buña 'adem-i ri'âyetle meclislerine gitmeḡe mütecâsir oldıḡımı müşâhede itmeleriyle
bunuñ zamîrinde elbetde bir şey' olmalıdır yollu 'uḡde-yi iştibâhıñ ḡall ü def'i ḡuşuşunda
bâ-işâret-i ḡuzzâr içlerinden bir zât-ı 'âlî-vaḡâr ḡulaḡıma yanaşup efendim revîş-i ḡâl ü
ḡâlîñiz ḡarîbü'd-diyâr oldıḡıñızı îmâ ü iş'âr idiyor tesviye-yi maşlahat zımnında mı yâḡud
maḡzâ seyr ü seyâḡat-i memleket arzûsunda mı buraya uğranıldı su'âline

Eşḡ-i dîdem rûz[u] şeb derd ü ḡam taḡrîrlenür

İstemez dilde ḡarârı dem-be-den ta'rîrlenür

Āteş-i hicrânla yandı şehr-i dil oldu ħarâb
Vaqt-i vuşlatda mı âyâ bu s̄inem ta' m̄irlenür

Her seherde āh ü zāmdan ħarâb olsun felek
Birbirin ta' kı̄b ider çün derd ü ğam tekş̄irlenür

Vuşlat-i d̄idâr-ı devr-i ' âlemden ğarâz
Muĳtezâ-yı t̄âlî' imdir dil-rübâm test̄irlenür

Bezm-i ' ışķında ' âşîkânîñ bitmiyor da' vâları
Böyledir de 'b-i muĳabbet hep merâm ta' s̄irlenür

Ķıl teraĳĳum ey mürüvvet ma' deni ehl-i kerem

34-a (67)

Luţf-u iĳsânîñla elbet maĳşadım tesȳirlenür

Sahfe-yı s̄inemde menķuş āfitâbım var benim
Öyle pertev gösterir kim ğaym-ı ğam taĳz̄irlenür

Ufķ-ı dilden göstereydi mäh-cemâlim rüyını
Ref' olur zālâm-ı ' âlem lâ-cerem tenv̄irlenür

Ķalmadı şabra mecâli Tevfîķ-i d̄ivâneniñ
Zülf-i s̄ünbül la' l-i leble şubĳ u şâm renc̄irlenür

işbu ğazel ile cevâb virince ol zât bundan çend sene muĳaddem geşt ü güzâr-ı memâlik ü
büldân emeliyle burayı teşrîf buyuran Piriñ tavşîye buyurmuş olduĳı zât siz olmalısıñız

lâkin keyfiyyetiñ künh ü haķıķati lâyıķıyla ma' lûm olmadığından derûnuñuzda muzmer ve bürke-yi diliñizde müsteķar deryâ-yı muħabbetiñ feyezânından ıolayı bir derdiñiz mi yoħsa şûret-i dıĝere dâ'ir bir madde-yi mühimmeñiz mi var didikde bunca zamândan berü güzerân iden tavşiyeye maddesine kemâl-i feţânetiñizle der-‘ aķab intiķâl ü idrâk olunmuş iken şimdi zülf-i Cânândan muıavvel olan sergüzeştimiñ be-tekrar tafşıl ü beyânına ĥacet kıalmayacağı zâhirdir deyince vây leyl ü nehâr Kıaşr-ı (‘ Andelde) âh ü zâr eylemekde bulunmuş ve ĥâlâ rû-yı ‘ anber bûsına bir kimse medîd-i istişmâm itmemiş olan civânıñ ‘ âşık-ı şâdıķı siz misiñiz istifhâmına âhla beraber evet lafzı dehân-ı ‘ alev-feşânımdan şâdır oldu ki râĥat-nişinân şahrâya ĥayret-efzâ-yı bî-nühâ olduķda ol zât-ı feţânet-şî‘âr bu şûretde muħtaşarca bir şukķa taħrîr ü tanzîm ve bendeñize tevdî‘ ü teslîm idiñiz bi-mennihî te‘âlâ kıaşr-ı ‘ âlem-bahâ-yı Cânâna tesyâr ve tarafından dağı istiĥbâr idebilirüz ve zan ideriz ki müddet-i medîde şarf olunan naķdîne-yi himmet beyhüde zâyi‘ ü telef olmayup giriftâr olduđıñız mihnet ü meşakķat mütebeddil-i meserret olacak ve arzû-keşi bulunduđıñız Cânânı ‘ an-ķarîb âĝuş-ı muħabbete alup muradıñız ĥuşûl bulacaķdır hele şimdilik râĥatıñıza baķınız ve artıķ âlâm-ı dünyeviyyeñizi şaĥîfe-i

34-b (68)

dilden kâmilen iħrâc ve envâ‘-ı zevķ ü şafâ-yı mâl-â mâl idrâc idiñiz zîrâ ol Pîr-i ‘ âlî- tedbiriñ emr ü irâdesiniñ tenfîzi nezd-i ‘ âcizânemizde vâcib meşâbesinde olduğı ta‘rifden âzâdedir şimdilik meskeniñizi bilmek ve siziñle dâ'imâ görüşmek isterim dimesine bendeñiz buraya gelelden ve bu belâ-yı ‘ işķa mübtelâ olaldan berü aĥşam olmamış ve beytütet olacak bir maĥal dağı tedârik olunamamışdır didigimde öyle ise burada bir miķdar teneffüs ve tenezzühdan şoñra bendeĥâneye gidelim ve metâ‘-ı muħabbete orada bir güzel revâc virelim deyüp eĝlenmek için kendi yediyle şayd ve taĥu u iĥzâr olunan tâze bildircin ve keklik kebâbı ve mütemâdiyen cârî olan nehr-i ĥoş-güvâriñ âbı ile tecdîd ü tebdîl-i mâ vü hevâ olunaraķ aĥşamüsti müheyyâ bulunan faytonlara ikişer üçer kişi râķib ve beni dağı mukâleme iden zât faytonuna câlib olup yavaş yavaş belde-i mezkûreniñ birinci mevķi‘inde kâ'in devleĥânelerine götürdiler ve işte burası kendi ĥâneñizdir keder meder

itmeyiñiz didiler idi hemān orada ğalebe-yi ‘ ışk u tezāyüd-i sürür ve şevk ile şu manzūme-
yi ātiye tertīb ü tanzīm ve ol zāt-ı ‘ ālī-ķadriñ maħdūm-ı besālet-mevsūmu olan bir tıfl-ı
dirāyet-kār vāsıtasıyla Kaşrū’l-(‘ andelde) şeref-i mütemekkin-i ħāk-ı pā-yı kerem-pirā-yı
Cānāna taķdīm eyledim

Murğ-ı Diliñ Elifbā Tertibi Üzre Cānāna Nāme Taķdīm Eyledigi

‘ Arzu ħāldir saña ey nāzik-edā

Merĥamet kıl aman ey nāzik edā

Ĥālını ‘ arz idiyor geldi gedā

İderek vaşlıña ol cānı fedā

(Elif)

Rāh-ı ‘ ışkda çeküp ĥayli ta‘ b

İtdiğñ cevri ü sitem oldu sebeb

(Be)

Cāna te’şir itdi o nār-ı firķat

Yok mı ol ĥāline raĥm ü şefķat

(Te)

Oldı nālānına ĥālñ bā‘ iş

Oldı efgānına zülfün bā‘ iş

(Şe)

Eyledim vuşlatıña var mı ĥarc

Çekdim her ān elem ü miĥnet ve renc

(Cīm)

Bī-mecāl itdi beni derd ü tarah

Yok mı luţfuñla baña zevķ-ı ferah

(Ĥa)

Öyle iklimleri itdim tedvîh

Ki anîñ vaşfını almaz târîh

(Hı)

35-a (69)

İdemem anları vaşf ü ta' dād

Mağşadım bendene olsun imdād

(Dal)

Bendene la' l-i lebiñ oldu lezîz

Ṭatlı cāndan baña o geldi lezîz

(Zel)

Nāme-yi dildir virir dilden ḥaber

İstimā' eyle ki göñlüm ne çeker

(Re)

Yetişür bendene bu şîve vü nāz

Ḥayli demdir iderim vaşlı niyāz

(Ze)

Baña çün ḥāl-i ḥayāl oldu enîs

Şimdi vuşlat bañadır şey'-i nefîs

(Sîn)

Cāmi-yi ' ışk ile oldum mevhûş

Tā evvelden dile ḥüsnuñ menķûş

(Şın)

Eyle bu derd ü belādan taḥlîş

Eyleme kûşe-yi hecri taḥşîş

(Şād)

Ġamm-ı ' ışkıñ beni eyler iḥrāz

İtme gel baḥş-ı emelimden i' rāz

(Dāt)

Eşk-i çeşm oldı hele baħr-i muħit̄

İtmediñ gönlümi bir dem tenşit̄

(Tı)

Cevher-i ‘ışkıñ olaldan maħfuz

Genc-i dil oldı hemişe maħzuz

(Zı)

Şimdi esrār-ı dilim buldı şüyü‘

Buña da oldı sebep seyl-i dümü‘

(‘Ayn)

Yoğ iken dilde hele meyl-i ferâğ

Vuşlata sevdicegim yok mı mesâğ

(Ġayn)

Olma bigâne aman eyle elif

Bilürem zātını ğāyetle zarif

(Fe)

Seni bildim baña çün yār-ı şadik̄

Tā ezelden saña oldum ‘aşik̄

(Kaf)

Tiğ-i müjgāniñ idüp sīnemi çāk

Eyledi bunca zamanlar ğam-nāk

(Kef)

Qalmadı şimdi aman şabra mecāl

Eyle ey gül-bedenim ‘arz-ı cemāl

(Lam)

Senden özge yoğ iken yārim vārim

Yok mı şefkat āmgār-ı mekārim

(Mim)

Nağd-i ʿömrüm saña şarf oldı hemīn

Oldı kārım heme feryād ü enīn

(Nūn)

Eyledi vaşlıñı cānım arzū

Ḥāl-i ruḥsārıñı eyler arzū

(Vav)

Ḳaşr-ı ārāmıña oldum āgāh

İderek leyl ü nehār āh ile vāh

(He)

Çekemem destimi senden aşlā

Söyle her sözüme luṭfen lā lā

(Lāmelif)

Şu gibi sende sitekler cārī

Herkesiñ böyle mi bilmem yāri

(Ye)

vaḳtā ki işbu manzūme-yi mürettebe ḥuzūr-ı dildāra vāride oldı ve anı elifbā gibi oḳudı ve tıfl-ı ḳābiliyyet ve istiʿdādı ile bu nazm-ı dilkeşīñ elfāzını ezberleyüp

35-b (70)

mefāhīm ü maʿānisini añladı derūnunda mestūr u muhtefī olan bürke-yi muḥabbeti feyezān ve çeşme-yi çeşm-i āhūsundan ḳaṭarāt-ı mütevāliyāt-ı hasretī cereyān iderek ve deryā-yı ʿışḳı o ānda temevvüc ü teḥarrük ve şāḥib ü nāzım-ı manzūmeyi bilemediginden bir zamān tefekkür ü teşekkük eyleyerek ʿāḳıbet ol tıfl-ı nev-resīdeyi yanına çağırıp bu nāmeyi irsāl ve sizi buraya isbāl iden zātıñ nāmıyla maḥall-i ārām ü iḳāmetini ve böyle sūʻ-i zann u iştibāhi daʿvet ider nazmıñ gönderilmesinden ğaraż ne olduğunu bilmek isterim didikde ol tıfl-ı dirāyet-kār bugün seyr yerinden pederimle berāber buralarda görülmemiş bir zāt henüz geldi ammā nāmını bilemiyorum ancak getürmüş olduğım kâğıdı mazrūfen pederim

i' fā ve hafıyyen beni buraya isrā vü tisyār eyledi deyince ol mäh-tāb-ı pür-tāb def -i şükūk
u iştibāh ve madde-yi vākı' ayı tedkīk ü istiknāh itmek için şuracıda bir laḫzā tevķīfiñiz
īcāb idiyor deyüp şu nāmeniñ tanzīm ve irsāline mecbūr ve bī-tāb oldu

Murğ-ı Diliñ Nāmesine Cevab Olarak Cānānıñ Gönderdiği Nāmesi

Geldi bir nāme-yi manzūm elime

Virdi biñ nār-ı muḫabbet dilime

Söylemez aşlımı āyā bu ne ḫāl

İtmedim zerrece çün aḫz-ı me 'āl

Eyledi ḫālimi der-ān teşvīş

Eyledi zihnimi ḡāyet taḫdīş

Yağdı şahrā-yı dili āteş-i ' ışk

Virdi derd ü eleme āteş-i ' ışk

Var idi gerçe hezārān ' aşık

Olmadı hiçbiri vaşla lāyık

Sende bir nebze şadākat görünür

Sözde hem vaşla liyākat görünür

Görmedim böyle şadākat gerçe

Görmedim bunca cesāret gerçe

Mesken-ı aşlını bildür bileyim
Mağşüduñ her ne ise ben vireyim

Bileyim nâmiñi ey döst-ı kadīm
Çekemem toğrısı bu nâr-ı elīm

Söyle evşâfını ol başın için
Bildir ol zâtıñı hem başın için

Hâtıra hayli vaqâyi' geliyor
Tâ Civântâbda olan hâl geliyor

36-a (71)

bu mişillü şüret-i istifhâm ve sîret-i neyl-i merâmıda tanzîm ü irhâl ve irsâl kılnan nâme-yi
sürür-encâm resîde-yi dest-i ta'zîm ü ikrâm olunca ba' de važ'-ı cebîn-i i'zâz vü tevķîr
imrâr-ı dîde-yi mü'tâla'a degil belki ez-cân ü dil ezberleyüp der-ç aķab sergüzeştimiñ
icmâlini bir varâķ-bâreye derc ü taħrîr ve sū-yı dil-rübâya ba' ş u tesyîr eyledim

Murğ-ı Diliñ İcmâlen Sergüzeştini Şâmil Kaşr (ü'l-ç Andelde) Cânânına Menşür Olarak Bir Nâmesi

ey gülşen-i muħabbetiñ gonce-i zîbâsı ve'y bâğ-ı diliñ bir naħl-i ra'nâsı bundan aķdem
şehr-i şehîr-i Civâtâbda mâlik-i ħüsn ü ân-ı bî-hemtâ iken şîve-yi bî-nühâñıza biçâre Murğ-
ı Dil-i pür-zâr ez-cân ü dil mübtelâ ve vişâl-i cemâl-i gül-i âl için me'nūs-ı envâ'-ı derd ü
belâ ve biñ dürlü dâm-ı cefâñıza giriftâr olup ç aķıbet vuşlat-ı dîdârîñıza qarâr u niyyet ve
taraf-ı sitem-kârâneñizden buña muvâfaķat şüreti gösterilmiş ve mu'ahħaren ber-muktezâ-
yı merâsim ü ç âdât-ı ma'şûķân envâ'-ı cevri ü sitem ile bu lezzet-i vişâlden beni mehcür
idüp cânib-i hicrâna ç azîmet buyrulmuş idi işte ol zamân bendeñiz âteş-i ç alev-bâş-ı

iftirākıñıza taḥammül idemeyüp ve maḥall-i ārām u iḳāmetiñizi daḡı bilemeyüp leyl ü nehār cüst-cū-yı esbāb-ı vişāl-i dīdārıñız arasında bir (Pīr)-i rūşen-zamīre ḡusn-i mülākāt ve anıñ virdigi pend ü naşīḡatle niçe cā-yı hevl-nākden ḡurtulmuş isem de lāyıḡıyla ‘āmil olamadıḡım cihetle geldiḡım yollarda dürlü dürlü dāhiyelere uğradıḡımdan başḡa iki vaḡşī-yi bed-sīretiñ ellerine düşüp refīḡ-i pūrşefīḡım (Nāyāb)-ı şecā‘ at-me‘āb yetişüp anıñ ḡusn-i mu‘āvenetiyle cānımı ḡurtarmış idim ba‘deḡü refīḡimiñ ḡusn-i rızāsıyla muvaḡḡaten müfāraḡat vuḡū‘ bularaḡ yalñız gide gide (‘Ankebe) vāşıl oldıḡım ānda (Erguvānda) Nāyābıñ (telḡraf) vāsıtasıyla iş‘ārına mebni hemān oradan şehr-i (Şekībe) dāḡil ve tekrār ol Pīre mülākī vü vāşıl ve anı müte‘ākıben ol Nāyāb-ı ‘ālī-cenāb (şimendifer) ile oraya gelerek anıñ daḡı şeref-i mülākātına nā‘il olup vişāl-i ruḡsārıñızla kām-yāb olmaḡ için orada bir zamān meşveret ve Baḡr-i (Ücācdan) mūrūr olunması muḡarrer oldıḡından oranıñ işlāḡ-ı fesādımı bendeñize iḡāle itmeleriyle hemān çend ‘aded sefā‘in-i ḡarbiyye ile

36-b (72)

oraya varılıp ümerāsı rişte-yi ‘ahd-i ḡadīmi şikest ve tecdīdine daḡı muḡālefet eylediklerinde bir büyük muḡārebe vuḡū‘ bulduysa da mañşūr u muḡafferiyet ile oradan daḡı selāmet geçilerek ve vuşlatıñızdan mā‘adā dūnyāñıñ ḡıḡbir şey‘-i müste‘ārı gözümde olmadıḡı cihetle ancaḡ rū-yı ‘anber-bū ve ḡadd-i dil-cūyıñız arzū olunup o ḡīsū-yı müşk-ālūduñuzdan muḡavvel olan yollara ve çāḡ-ı zeneḡdāñıñız mişillü derin derin yarlara düşüp oraları bilmedigimden yolum şāḡārī vü beyābāna ve siyyemā bir deryā-yı ‘ummāna teşādūf iderek hele bir maymun-ı ferāsetnümünüñ delāletiyile ḡā‘ifen oradan ric‘at (ve Mestāndil)-nam belde-i cesīmede bulunan bezm-i ‘irfāna med‘uvven ḡadimizden vuşlat ve icrā-yı ‘ıyş-ü ‘işret olunaraḡ ḡattā ḡayālīñiz dā‘imā cānımla beraber şandıḡca-i sīnemde maḡḡūz olmasıyla sāḡiyān-ı mehveşān ve şāḡidān-ı meyfürüşāñıñ birine naḡar-ı iltifat itmeyerek ve Pīr-i bālā-serīriñ orada bulunmasıyla yine anıñ re‘y ü tedbīri ve üdebā-yı bezmiñ tensīb ü ḡarārı ile buraya ḡadar bir refīḡ-i şefīḡ terfīḡ buyurularak revnaḡ-sāz-ı ārām buyurulan ḡaşr-ı kāşāneye muḡārebet-i dil-sūzānem vuḡū‘ buldıḡı

Hemîşe ey kemân-ebür devânlar hep seninçündür
Çeküp derd ü elem bunca zamânlar hep seninçündür

Açıl gül gönçe-veş handân ola bu 'âşık-ı zârîñ
Seherde şad hezâr âh ü fiğânlar hep seninçündür

ve sergüzeştimiñ tafşîlâtı hengâm-ı vuşlatda ve âvân-ı celvet ü halvetde eglence şüretiyle
hikâye vü beyân olunacağı ma' lûm-ı vefâdâr u pesendide-yi nigârları buyuruldukda kavlı
siziñ ihsân siziñdir sevdiğim

işbu varak-pârem yine ol maḥdûm yediyle vâşıl-ı hużûr-ı dildârım olunca yârim şaḥın
kuzum buralarda bir raḳîb-i bed-endişin ağzından düzme müzme sözler olanda şoñra
mücib-i rezâlet ve bâ' iş-i nâle vü zârım olmasun didikde maḥdûm-ı ḥayr pederim ḥânesine
o mişillü erâzil ve edesiz maḳûleleriniñ âmed-ü şüdlerine râzı olmayup rûz u şeb

37-a (73)

fâzıl u kâmil ve fûnûn u ma' ârifde fâyiḳü'l-emâşîl olanlarıyla görüşmege mâ' il ü âmil ve
taḥşîl eylediği 'ilm ile 'âmil ve bilmedigini öğrenmek arzusıyla dâ' imâ dâmen-bûs-ı efâzıl
oldığı ḥaber-i şîḥat-eşeri zan iderim ki kulağıñıza vârid ü vâşıl olmuştur ve bu varak-
pâreyi gönderen zât bugün pederimle seyir yerinden gelüp ḥâlâ bendeḥâneñizde misâfirdir
ve buraniñ muḳîm-i âdemîlerine vechen mine'l-vücûh müşâbih degildir ve bir de ḥâl-i
'izârîñiz ile zeneḥdâniñizi yâd eyledikçe derûn-i dilden çekdiği rişte-yi âhı ḫâḳ-ı semâya
vâşıl olmaḳda ve menba'-ı mâ gibi olan iki gözlerinden dökdigi kanlı yaşı taḫt-ı şerâya
şaçılmaḳda olduğunu gördigimden artık burası câ-yı iştibâh olmadığı meczûm-ı
bendeḡanımdır dimesiyle Cânân maḳâlât-ı mesrûdeden kesb-i iḫmi'nân ve râh-ı 'ışḳında
müstedâm u şâdiḳ ve vişâl-i meh-rüyına sezâ-vâr u lâyiḳ ve niçe 'ahd ü mişâḳlarında şebat
ü istikrârları ve herkese işâl-i zarârdan mâ' adâ bir fâ'ideleri olmayan birtaḳım dürüg-
güyan u telḫ-sühânâni her cihetle fâyiḳ ve bülbül-i mâ' il-i gül-i ḥandân-âsâ anıñ gönçe-fem
ve la' l-i leb-i şeker-'efşâniña ve tûḫî-yi zebân ve cemâl-i dilârâsına fi'l-ḫaḳîḳa 'âşık

olduğımı derk ü ĩkân itmesiyle der-‘ aqab bu haber-i pür-‘arab yârĩn kuvve-yi dâhikesiniñ taħrĩkine sebep olduğı ecilden âtiyü’l-beyân şukqa-yı kerem-niřanıñ tenmiķ ü tesyâr ve va‘d-i vişâliyle şanki bütün dünyâyı baħř u iħsân eyledi

Murğ-ı Diliñ Nâmesine Cevâb Şadedinde Cânânĩñ Nâmesi

ey tãlib-i vişâl-i cemâl-i yâr ve’y râğıb-ı neyl-i âmâl-i ahyel-i dildâr sergüzeřtiñiz gâyetle mücmel ü iħtiřâr olarak merre-yi şâniyede irsâl ü tesyâr buyurulan şukqa-yı tarħ-endâz u ferah-efrûzuñuz meserret-baħř-ı (Kařrũ’l-‘andel) olunca toğrısı bundan evvel mün‘akid olan rişte-yi řekk ü iştibâhı dil henüz ĥall ü âşikâr olmuşdur çünkũ nâs bu miřillũ bâzâr-ı muħabbetde dessâs u ahyel ve bu yolda bulunanlarıñ daħı ekşerisi esfel ü erzel ve şarf u bezl eyledikleri efkârĩñ kãffesi efsed ve aħtal ve ağyâr-ı bed-şi‘ âriñ daħı ân-be-ân

37-b (74)

tekâşür ü tevâfirũ cihetiyle her ne kadar merħale-yi rãh-ı ‘ıřķda ķurbiyyet ü bu‘diyyet yoğ ise de ‘âřik u ma‘şũķ arasında cümlesi râbit-efrãz-ı fitne ve perde-keş-i fesâd u engel olmalarıyla anlarıñ mekr ü ĥilelerinden ve bir de şu dâr-ı müste‘âr ve lâ-siyyemâ bu kaşr-ı dil-mesârda nâr-ı firķatiñizle sũzân u melũ olduğımdan tecãhũl eyledim yoħsa derd-i derũnum sizden daha efzũn ve müşkildir

Vefã mebãd umĩdem eger be-ğayr-ı tu hest

Ĥarãm bãd ĥayãtem eger berãy-ı tũ niřt⁸⁰

bu bãbda re’y-i ‘ãlĩleri her ne gũne ķarardãde olur ise ol vechle ĥareket ve muvãfaķat olunacağı ma‘lũm-ı řadãķat-gũsterĩleri buyurulduķda her ĥãlde cãn seniñ cãnãn seniñdir efendim

⁸⁰ Eğer senden başkası varsa, ümidim yetişmesin. Ömrũm haram olsun, eğer seniñ için olmazsa.

Murğ-ı Diliñ Cānānını Sefīne-yi Āgūşuna Aldığı

el-kışşa ol ecmel-i aḥsen-i dilberān-ı nās ve dekāyık-ı muḥabbet ve ḥaḳāyık-ı meveddet-
şinās şāyeste vü lāyık-ı maḥmidet ü sipās olarak ni‘ met-i girān-bahā-yı vaşl-ı kemend-i
zūlf-i inḳıyādını dest-i idāre vü iḥtiyārıma tefvīz ü iḥāle iderek ḥayli zamāndan berü lābis
oldığım libās-ı teraḥ-ı iştıyāk u ḥasreti vücūd-ı ğam-ālūdumdan ḥal‘ ü tebdīl ile ez-ser-i
nev ḳumāş-ı fāḥir-i feraḥ-ı iltifāt-i dil-nüvāzīlerin ser-ā-pā ilbās idecegi mā-dāmeti’l-leyālī
ve’n-nehār anıñ rāh-ı ‘ışḳında ibrāz-ı şadāḳat ü istiḳāmetle bīş ü besini terk itmeyüp kişver
ü eḳālīm-i ğam u ekdārda geşt ü güzārı iḥtiyār idüp ve idecegimi manzūm u menşūr olarak
‘arz-ı pīş-ġāh-ı cān-penāh-ı merḥamet-i dildār ḳılınan ‘arāyız-i nāçizānemden bi’l-istidlāl
luḫfen sū-yı emel-baḥşā-yı ‘ālīlerinden pey-der-pey vārid-i cā-yı aġrāz olan iḥsān-nāme-yi
sürūr-encāmınıñ neyyir-i mefāḥīm-i vālālarından istibşār u iḳtibās olunmaġla hemān ol
şeb-i pūr-ḫarabda bir tedbīr-i muvāfiḳ-ı taḳdīr-i ḳadīr ve bir desīse-i sehīle-i mūcib-i tesrīr-i
dil-i esīr ile (Ḳaşr-ı ‘andelden) envā‘-ı nāz ü niyāzla çıkarup pīş-ġāh-ı şehr-i Ḳamertābda
resen-bend-i ārām olan bir sefīne-yi çābuk-seyrde ferş-i bisāt-ı rāḫat u ikrām ve der-‘aḳab
mezḳūr keştī-yi āmāl ü maḳāşıdıñ şadrında murabba‘ nişīn-i rukūbuna ilḫāḫ u ibrām ve
ba‘ dehü resen-i büreyde-i ḫareket

38-a (75)

ve lenger-ber-āverde-yi ḳıyām olup ruḳabā-yı bed-āyīn ü aġyār-ı ḫodbīnden ḫālī bir sāḫil-i
emn ü selāmet ve bir cā-yı yūmn ü istirāḫata ḫoġrı taḫrīk ü tedvīr-i çarḫ-ı maḳşad u kām ve
‘atf ü imāle-yi dūnbāle-yi maḫlab u merām iderek giderek dü dīde-yi teḫassūr-tev’emden
nehr-i serī‘ ü’s-seyr-āsā isāle-yi dūmū‘-ı meserret vişāl-i yāre devām ve ġün-ā-ġün āġāz-ı
ġüftār u kelām ve rāyet efrāz-ı sürūrle ‘arz u tecdīd-i kālā-yı bālā-yı muḥabbete ihtimām-ı
tam şirasında ey bādī-yi esīr-i pençe-yi izḫrāb-ı ‘ışḳ ve’y perde-keş-i ber-mihr-i cemāl-i
pūr-tāb u şevḳ bu bāġ-ı cihān-ı ğam-mele’anda naḫl-i murādımı i‘ḫā vü iḥsān buyurmayup
hemīşe mir’āt-ı mücellā-yı ‘ışḳdan irā’e-yi şūret-i cevr ü sitemle bu ḳadar kūşe-yi hicrānda
iḫtifā vü pinhān olmañıza zāḫir ü bāḫın ‘illet ü sebeb-i müstaḳil ne idüğini ḳuluñuza iḫbār u

ifhām buyurmaz ve keyfiyyāt-ı vāqı‘ anıñ haqıķat ve künhünü söylemez iseñiz böyle deryā-yı tūfan-ḥız ü şerer-engiz-i hayretde mevc-ḥ‘ār-ı miḥnet olmaķ bādī-yi nevḥa-yı ber-efrişte-yi ervāk-ı nüh-tāķ degil midir su’āl-i dilsūzāneme cevāb-ı ḥōş-me’āl şadedinde ol gül-i ruḥsār-ı āl ḥoķķa-güşā-yı maķāl ve şadefçe-yi dehānından şü şüretle dürer-efşān maķāl-ı mā-fi’l-bāl oldı bundan çend şühür ve dühür aķdem ol mevzı‘-i dil-güşā-yı Civantāb ki orada bir laḥza hem-dem ve bir dem müşāhede-yi gül cemālīm ile fūruvḥande ve ḥirem olmuşidiñiz işte ol hengāmda envā‘-ı fekeh ü mülātefeye küstāḥī-i cesāretiñiz min ğayri taķdīr ü taḥşīn dürlü dürlü ğazab ve irā‘e-yi ḥiddet ü ta‘b iderek bu āna degin iḥtiyār-ı küşe-yi hicret ve iştibār zāviye-yi ḍacret-i firķatle āḥ ü enīn idilmesi zerāyi‘ ü vesā‘il-i ātiyeye mebnī ve bir de (el-umūru merḥūnetün li’evķātihā)⁸¹ ḳazıyyesiniñ māşadaķıyla zırde beyān olunacaķ delā‘il-i mu‘tebereye mübtenīdir çünkü bu mişillü umūr-ı ‘asā‘ir ü şa‘ā‘ib ü meşā‘ib-i ‘ışķıñ taḥfīf ve teshīl ve tesyiri ḥuşuşunda çarḥ-ı ğaddārıñ müşteḥā-yı gerdiş-i cefāsını görmemiş ve çend bār anıñ germ ü serdini āzmüde vü tecrübe itmemiş oldığıñızdan vehle-iy ūlāda müşāhede itdiğiñiz ni‘am-i celīle-yi vişāl-i yārıñ müstevcibü’l-edā olan maḥmidet ü şükrü ve müstelzimü’l-īfā bulunan tekrīm ü tevķiri şöyle tursun böyle bir cevher-i ‘ālem-beḥānıñ ḳadr ü ḳıymetini

38-b (76)

bilemeyüp her bār taḥķīr ü itlāf idecekleñiz melḥūz u bedīdār oldığından ve bu bābda nezd-i rindān u ‘aşıķānda hem ma‘dūd-ı erāzil ve hem maḥķūr u merdūd-ı mecālis-i fevāzil olacağıñız der-kār idüğinden ve bahārsitān-ı ‘ömr-i civānīde ya‘ni gençlik gülistān ‘āleminde muvaffaķ u mażhar oldığıñız gül-i nā-şefkate-yi ‘izār-ı yār ü dürr-i nā-süfte-yi dildāra gençlik belāsı muḳtezāsıyla her ān isāle-yi mā-yı ḥayāt-ı nüvāziş itmeyüp hemān dest-i bağbān u dāye-yi ebr-i bahār-ı ḳudretle neşv ü nema bulan ol ğonçe-yi dehānı āsān u sühületle leb-i meveddet ve kenār-ı muḥabbete aldığıñızda teṭāvül-i dest-i ḥaķāretle tiz zamānda anı berbād u perişān ideceğiñiz aşıķār u ‘ayan olmasından sizi böyle ḥarekāt-ı maķdūḥadan ḥıfz u viķāye itmek ve taḥşīl-i hüner ü ma‘ārifle nefis ü hevāñızı terbiye

⁸¹ Her şey zamanında güzel.

eylemek için ol zamān ‘azm-i sū-yı hicrān eylemiş idim yoḥsa zīb-efzā-yı ser-levḥa-yı faḥr u i‘tibarım olan naḳṣ-ı şūret-i cemāl ve ḥayālīñizden mā‘adā göñlümde muşavver bir şey’ var ise ‘ahd-i ḳarībde müterakḳib u muntazır oldıḡım lezzet-baḥş-ı dimāḡ-ı arzū-yı cānım olan sükker-i mükerrer ḥelāl-i vişālīñiz telḥ u ḥarām olsun didikde amān ‘ahd-i ḳarīb ü sā’ir ta‘bīrāt-ı dil-firīb ile yine sūzān olan göñlümün vuşlat zamānını ferdāya şalup şöyle böyle efsūn ve ḥikāyelere mübāderetle şu aḥvāl-i meşhūde ve metā‘ib-i müserredeye ḥuşūşan yukarıda sākī-yi bezm ve bir tıfl-ı nāzik- fem rustāyīñ dām-ı kāküllerinden biñ belā ḳurtulup anları yoluñda terk ve fedā iderek ve niçe meşakḳat-i sefere dūçār olarak nihāyetü’n-nihāye şurada temāşā-yı dīdārīñiz müyesser olduḡda buse-yi la‘l-i lebiñiz ile ḳalb-i maḥzūnumu şād buyurmaz iseñiz (Ḥudā ‘alīm) şimdi kendimi deñize ilkā iderim didigimde Cānān ilkā-yı ḳa‘r-ı deryā degil bulunduḡumuz sefīne-yi şoḥbet şu ānda ḡarḳ u şikest ve ḥabl-i metīn-i āh u enīn ü feryādīñiz tāk-ı semāya peyvest olacaḡı meşhūd u meczūmum olsa bile yine ‘arz u beyān olunan maḳşadıñ icrāsı burada münāsib ü şāyān olamayup ancak bir cā-yı tek ü tenhāya ḳadem-zen-i vüşūlümüz zamānında sizi dil-şād u be-kām idebilürüm artıḳ buradan baḥş-i digere intikāl idüp zıkrı sebḳat iden sākī-yi bezm-i ‘urefā ve diḡer tıfl-ı nāzik-edā ile muḳaddemā

39-a (77)

vuḳū‘ bulan mācerāñ ber-taḫşīl inbā ü beyan eylemeñizi isterim dimesi ḥadd ü ta‘rifden bīrūn sebep-i tezāyüd-i dāḡ-ı derūn olmaḡla der-ān ‘aḳlımı başıma alup zen-i zānū-yı nedāmet iderek ḥayfā yine dil belāsına mı uğradıñ āh kāşki anlarıñ nām-ı sāmī-yi zevḳ-baḥşālarını aḡzıma alarak şimdi dilden ḳaçırup da Cānānı ḥaşş ü iḳnā‘ itmek emeliyle muḫtāc-ı te’vīlāt olmayaydım ammā ne çāre tedībrsizlik ile bu ḥālet-i mektūme zuhūra geldiginden bāri yārin itṫilā‘ ü iştibāh ve her şūretle taḥḳīḳ ve istiknāh itmekte bulunduḡı mādde-yi maḫnūneyi ta‘bīr ü tevḫīh-i āḫerla keşf ü beyān ideyim taşavvuruyla kāffe-yi vaḳāyi’iñ ‘arz u ifādesini vaḳt-i āḫere ta‘līḳ ü ihāle eyleyüp ez-ḳadīm üzerine fedā-yı mā-melek itdigim leb-i la‘l-fām için niçe müddet ol şīve-kārīñ pīş-gāh-ı tīḡ-i nigāhında ceng ü cidāle mübāderet ve ikimize birden ‘arız u ḥāşıl olan kemāl-i sūrūr u neşāt ve envā‘-ı

hubür ve inbisâf-ı dâhiliyyeden hâricde iki tarafa imâle-yi nazâr-ı diğkât olunamayup hemân baħr-i muħabbete taldığımızdan üzerinde bulunduğumuz sefîne-yi âmâlimiz birkaç mil miğdârı kaç-ı mesâfe iderek ğâyetle enginlere düşmüş ve yârîñ yine va‘d-i vişâline bu biçâre gönül aldanup oradan bir sâhil-i selâmetde resen-bend-i ârâm ve her ne kadar ol dildârla zâhir-i akrebiyyet var ise de bâtinen her naşılsa anıñ şems-i rüyını görmekte arayerde pâre-yi sehâb veyahûd pertev-i âfitâb gibi bir perde-yi mümâne‘at his ü müşâhede olunmuş olmasıyla tıbk-ı dil-h‘âh üzre vuşlat-ı Cânân müyesser olmayacağı anlaşıldığından her hâlde anıñ huşûlüne bi-hasebi tākati‘l-beşeriyye tedbîr-i hasen idilüp hemîşe iğdâm u ğayret iderim işte şimdilik mişâl-i selsâl-i serâb bu ‘âlem-i hayâl ü h‘âbda ve bu kariħa-yı bî-mâye vü kuşûr-ı me‘âbda ol Pîr-i ‘aql perveriñ delâlet-i ‘âkilânesiyle teħayyül olunan ğarâyib ve ba‘zı mertebe sözünü cân kulağıyla diñlemeyüp uğranılan ‘acâyib şey’leriñ külliyyâtından manzûm u me‘şûr olarak cüz‘iyyâtını size birer birer hikâyet eyledim deyince amân kand-ı mükerrer-i kelâm aşıl tatlı yere geldiginden terk-i bağıyyesiyle bendelerini teliħkâm-ı meram itmeyesiñiz didigimde artık bu şeb bu kadarla iktifâ idüp kuşûrınıñ ber-tağşîl beyânını şeb-i âħera ta‘liħ

39-b (78)

idelim ve işte şubħ-ı sâdıq-ı feyz zuhûr idiyor görelim muktezâ-yı baħt u tâlî‘ nedir yollu ol Murğ-ı Diliñ hoğka-yı dehânından şudûr iden güldeste-yi mağâlât ve nev-beste-i hikâyât-ı kilik-i pür rekîk-i (Hasan Tevfîk) ile şebt-i şahîfe-yi beyân ve nağş-ı cerîde-yi ‘ayân kıılınup ba‘dezin zuhûra gelen kâffe-yi vağâyî‘in tağrîr ü ızhâr ve taħkiye vü âşikâr ideceğini dil-i mûmâ‘ileyhe va‘d u ikrâr eylemesiyle fağîr daħı bunuñ pür-neş‘e oldığı vağtini taraşşud idüp (el-va‘dü marağun ve‘l-incâzü devâ‘üh) ⁸²mefhûmını işrâb ideceğimden anı be-tekrâr söyledüp güzelce idrâc idilerek Zeyl-i (Hayâlât-ı Dil) nâmında bir risâle-yi lağîfeniñ daħı cem‘ ü tedvîn olunmasına tağrîk-i enâmili ihtimâm olunacağı beyânıyla şimdiki hâlde tayy-ı tomar-ı kelâm olundu

(tarih)

⁸² Söz vermek bir hastalık gibidir. Yerine getirmek de onun ilacıdır.

Murg-i Dil cevherle yapıdı lâne-yi târih-i nev
Tab' olundı gercek enfes-i turfa Hayâlât-ı Dil

1285

Bahriye mektûbî oṭası hulefâsından Ḥasan Tefvîk Efendiniñ hâme-yi enâmil-i himmetiyle
midâd-ı devât qarîhasından naqş-ı şahîfe-yi beyân ve bahş-ı kitabhâne-yi hûner-verân
kılınan işbu Risâle-yi Hayâlât-ı Dil sâye-yi ma'ârif-vâye-yi cenâb-ı mülûkânede biñ iki
yüz seksen beş senesinde Tobhâne-i 'âmire maṭba'asında tab' u temşil olunmuşdur

Fî Ğurre-yi Şa'bân sene 1285

3.3. METİN TESİSİNDE TAKİP EDİLEN YOL

1. Türkçe kelime ve eklerin yazılışları, metnin ait olduğu yüzyıla göre yazılmıştır.
2. Metinde geçen Arapça ve Farsça ibare ve şiirler Latin alfabesiyle yazılmış, anlamları ve şiirlerin günümüz Türkçesi dipnotta gösterilmiştir.
3. Bazı kelimelerde görülen vâv-ı ma'dûle (ˆ) işareti ile gösterilmiştir.
4. Parantez işareti ile sayfa numaraları ile varak numaraları sayfa başında yan yana belirtilmiştir. 39-b (78) vb. gibi.
5. Metinde özel isimlerde büyük harf kullanılmış ve özel isimlere gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmıştır.
6. Metinde geçen manzum kısımlar büyük harfle başlamıştır.
7. Fiil sonuna gelen “-ip/-up” eklerinde “be” harfi daima “p” şeklinde okunmuştur.
8. Kelimenin sonunda geçen “cim” eğer “ç” anlamını veriyorsa “ç” şeklinde yazılmıştır.
9. Tamlayanının sonu ünlü harfle biten tamlamalarda “...-i, -ı” yerine “...-yi, -yı” yazımı tercih edilmiştir.
10. İki kelimenin arasına gelen “...ā, ...be” ekleri kelimedenden ayrı yazılmıştır. gün-â-gün, ser-ā-pā, tā-be-seher vb. gibi.
11. Harf-i tarifle yapılan Arapça tamlamalar şu şekilde yazılmıştır: şāmitü'l-bāl, ġarībü'd-diyār, ba' de'l-yevm vb. gibi.
12. Farsça sayılar çizgiyle ayrılarak yazılmıştır. dü-dide vb. gibi
13. “fi, bi, min, li, bi'l gibi Arapça harf-i cer'lerden (ön ek ve edatlar) sonra gelen kelimenin başında harf-i tarif varsa bu ek çizgiyle ayrılmıştır. fi'l-leyālī, fi'l-vāқи' vb. gibi.

SONUÇ

Tarih sahnesine çıktığından beri Türk gelenek ve görenekleriyle, İslami anlayışla yaşam biçimini şekillendiren Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyılda başlayıp XIX. yüzyılda hız kazanan Avrupa'daki modernleşme hareketleriyle kendi yaşamında da değişikliklere yönelmiştir. Yaşadığı iç ve dış sorunlarla bir yandan varlığını sürdürebilme çabasıdayken diğer yandan siyasi, idari, askeri ve toplum yaşayışı bakımından sıkı bağlarının olduğu Avrupa'nın gerisinde kalmamak ve yenilikleri takip edebilmek amacıyla birçok alanda ıslahat yapmıştır. Bu ıslahatları hayata geçirmek amacıyla Tanzimat Fermanı'nı ilan etmiştir.

Bu dönemde her alanda gerçekleşen farklılaşma, edebiyat alanında da kendini göstermiş ve Osmanlı aydınlarının düşünme biçimlerini ve eser üretme yöntemlerini etkilemiştir. Eserlerde geleneksel edebiyatın yanında modern çizgiye doğru geçiş de görülmeye başlanmıştır. İlk olarak edebiyatımıza kazandırılan hikâye, roman, tiyatro vb. eser türleri Tanzimat'a geçiş eserleri arasında yer almıştır. Hasan Tevfik'in Hayâlât-ı Dil'i de bu eserler arasında sayılabilir.

Çalışmamıza başlamadan önce eserimizin yazarı Hasan Tevfik Efendi ve yaşadığı dönem hakkında genel bilgileri edindikten sonra Arap harfli yazılan eserin transkripsiyonu yaptık. Ardından 'Gönlün Hayalleri' anlamına gelen Hayâlât-ı Dil adlı eserin şekil ve muhtevasını ele aldık. İncelemiş olduğumuz eser, Batı edebiyatında sık kullanılan nesir ve Klasik Türk edebiyatında sıklıkla gördüğümüz nazım şeklinde karışık olarak yazılmıştır. Eseri tür bakımından değerlendirdiğimizde geçiş eseri olarak kabul edebiliriz. Eserin muhteva özelliklerine baktığımızda da birtakım hususlar dikkatimizi çekmiştir. Şöyle ki; hikayenin başkahramanı Murg-ı Dil'in bir taraftan Divan ve Halk edebiyatı karakterlerinde olduğu gibi aşığı için her türlü cefaya katlanabilen ideal âşık tiplemesindeyken diğer taraftan modern Batı edebiyatı karakterlerindeki gibi zaafı ve daha gerçek insani ve nefsanî duyguları olan bir model olduğunu söyleyebiliriz. Murg-ı Dil'in sevgilisi Cânân'ın ise geleneksel maşuk tiplemesini; aşığını terk etmesi, ona çektirdiği cefa, kendini geri çekmesi bakımından temsil ettiğini belirtebiliriz. Ancak eserde Murg-ı Dil ve Cânân'ın ayrılık sebebi klasik eserlerde olduğu gibi bir ağıyar ya da aile vesilesiyle olmamış

Cânân'ın kendi iradesiyle verdiği kararlar olmuştur ve bunu da bir geleneksellikten farklılaşma olarak değerlendirebiliriz.

Eseri incelemeye devam ettiğimizde hikayede Osmanlı Devleti'nde yeni yeni varlığını gösteren tren, telgraf gibi buluşların olaylara dahil edilmesi yazarın modernleşme hareketlerini desteklediğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Çalışmamızda eserin karakterlerini analiz ettiğimizde ise yazarın karakterlere yüklediği roller üzerinden döneminin önemli hususlarını alegorik olarak eleştirdiği ve değindiği bu noktalar üzerinden tavsiyelerini belirttiği sonucuna ulaştık ve bu analizleri sizlere sunduk.

Özet olarak, eserin yazıldığı dönem ve yazarı hakkında bilgi edindikten sonra eserin transkripsiyonunu yapıp eseri, yansıttığı dönem özelliklerine göre şekil ve muhteva yönünden ele aldık. Bir aşk macerası olarak karşımıza çıkan, aslında çok daha derininde birçok husus barındıran eserimizin yazıldığı tür, karakterlerin analizi ve temsil ettiği roller, verilmek istenen mesajlar, yazarın dönem meselelerine yönelttiği eleştiriler çalışmamızın bütünü oluşturdu.

KAYNAKÇA

- Bursalı Mehmed Tahir Bey. “Hasan Tevfik Efendi”. *Osmanlı Müellifleri C.2.* (Haz. A. Fikri Yavuz, İsmail Özen). İstanbul: Meral Yayınevi, 1972.
- Coşkun, Betül. Mektup Hikâye Türü ve ‘Hanım Mektupları’. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies*, XIII/2 (Kış 2013), 231-248.
- Çakılcı, Diren. *Osmanlı Devleti’nde Uluslararası Telgraf İşbirliği: Sicilyateyn/İtalya Örneği*. 2014/1-2, Cilt:13, Sayı: 25-26. s. 51-82.
- Danişmend, İsmail Hami. “Tanzimat’ın İlk Romanı I”. *Cumhuriyet*. 25 İkinciteşrin 1942.
_____. “Tanzimat’ın İlk Romanı II”. *Cumhuriyet*. 3 Birincikânun 1942.
_____. “Tanzimat’ın İlk Romanı III”. *Cumhuriyet*. 9 Birincikânun 1942.
_____. “Tanzimat’ın İlk Romanı IV”. *Cumhuriyet*. 17 Birincikânun 1942.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yay., 2016.
- Dilçin, Cem. *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yay., 2013.
- Gökalp, G. Gonca. “Osmanlı Dönemi Türk Romanının Başlangıcında Beş Eser”. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi Osmanlı’nın 700. Yılı Özel Sayısı*. Ekim 1999. s. 185-202.
- Hasan Tevfik. *Hayâlât-ı Dil*. İstanbul: Tophâne-i Amire Matbaası, 1285.
- İnal, İbnülemin Mahmud Kemal. “Tevfik”. *Son Asır Türk Şairleri, C. X*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1970.
- Kanar, Mehmet. *Büyük Farsça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yay., 2016.
- Karabulut, Mustafa. (2008). *Batılılaşma Açısından Tanzimat Dönemi Türk Romanı*. Fırat Üniversitesi Doktora Tezi.
- Kasap, Murat. *Osmanlı Gürcüleri*. İstanbul: Gürcistan Dostluk Derneği, 2010.
- Mutçalı, Serdar. *Arapça- Türkçe Sözlük*. İstanbul: Dağarcık Yay., 2015.
- Özkırmı, Atilla. *Türk Edebiyatı Tarihi I*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 2004.
- Pala, İskender. *Divan Şiiri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yay., 1995.

Parsova, Gizem ve Biri, İbrahim. “Tanzimat Dönemi Aydınlarından Fatma Aliye”, *Akademik Bakış Dergisi*, S. 68 (Temmuz-Ağustos 2018), s.135-136.

Sözen, Mustafa. “Anlatıcı Kavramı, Sinematografide Anlatıcı Tipolojisi ve Örnek Çözümlemeler”, *Selçuk İletişim*, 5, 2, 2008. s. 167- 182.

Tamçelik, Soyalp. “Osmanlı Dönemi Demiryollarının Tarihi Gelişimi İçerisinde Siyasî, İktisadî ve Sosyal Etkiler”, *Erdem* 12/35. Mayıs 2000. s. 483-535.

Tanpınar, Ahmet Hamdi. *19'uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi* (7. Baskı). İstanbul: Çağlayan Kitabevi, 1988.

Yekbaş, Hakan. “Hasan Tevfik Efendi'nin Muharrem Ayı ve Kerbelâ Hâdisesi'ne Dâir Risâlesi”. *Çeşitli Yönleriyle Kerbelâ(Edebiyat)*. Sivas: Asitan Yayıncılık, 2010. s. 107-159.

Yılmaz, Mehmet. *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*. İstanbul: Kesit Yay., 2013.

Elektronik Kaynaklar

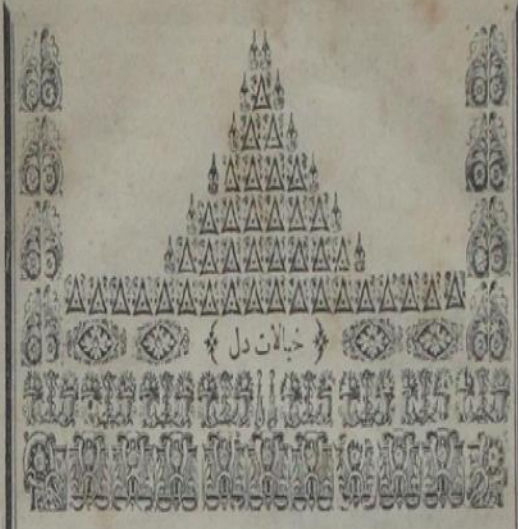
<http://www.turkedebiyatilisimleri-sozlugu.com/> (E.T.: 13.08.2018).

<http://kurandili.com/> (E.T.: 22.05.2018).

<http://www.lugatim.com/> (E.T.: 22.05.2018).

زردست قدرت انسانیه ذلیل و زبون اوله کلساردر باخسوس بالجهله
 آده بابه مخصوص نجه درجهان بیغیا باندن بدرجه عال اعمال و برمرغه
 عدیده انسال منظور دبدده صافی البال وارد که آکاتم عالم مناسم نم و برمش
 و خدایت واستنکناهنده مدفغان زمان مباحثات و فیره و محادلات ککثیره
 اعتبار اسیسه ده انجمن غمزنی اعتراف و بیان بیورمه سلسلردر چونکه انسان
 برقاب بیجان آسادرین درین خسوابده و باخود حال بغضه و انبادهه ایکن
 موجودات و معدومات ممکنه و غیر ممکنه دن متوالیا فی الزهن در نودرلو
 شیرلی تفکر و تجسبل و رویت ابدلک بوجه بوجه برلده مثال طیور جوهر واده
 سواحل و دریا ده اراضی و سماده را کب و پساده مشی و جسون و طبران
 و گاه مسافه قریبه و بعد به سفر بره آرزمانده وادنا ساستنده کره ارض و سماوی
 دوران ابدوب حسبه ساروسی واسطه سببه خزینه حس مشرک اولان صحیفه
 وسیعه بمقدقه قوه خیالی به صور محسوسدن و اشکال مشاهده ائک کافه سنی زسیم
 و ادراج و صغر و کبر و ما بیه و نارینه اشیا داخله و منقوشه دن قطعه اخلل طربان
 ائیکه سزین دروننده محفوظ و مشبوت اولان صورت و شکلبری رهغه من از زمان
 و باخود خواید بیداری حالنده در آن غراب و عجیب و احاسن و محاسن دن
 مشاهده و تماشا ابدلکی قوه مفکره دن ظاهر و مخزاج رهغه کونه لندارد دنیا کچی
 تلذذات خیالی و نوبه بیه خلد ذاولد بده هر برنی نه داد و بیان ابر یوندن مانعده
 موهبه جناب خدا بعضی کسده به عارض عشق و محبت و سودا ظهور ایتیکه در که
 اول حال خطرنا کده بجهه عاشقان دل بودگان بی باک فضا سینه سزین تیغ مرکان
 جاناله باره باره و جاک جاک و بویولده فسادای سر و جان و امسالک ابدلک
 حال احسن و آن و حال زخاسته و سواتک هوایی ادراک ابدیه میوب روی زمینده
 آه و زار و فریاد لرین ابصال به طاق افلاک ایتشهر در بونزدن کیمی جباه آرزو
 و منصود لرین وضع محراب ابروی وصال بار و فاداره شکر و سانس ناخصوره
 احرا و شایان ناس اعمال انوائق لعاب دلدار و کیمی شکایت و حکایته البیق
 و سزاوار غم فراق بار ستمکار الهه کرفسار انواع دردویلا و دوچار اجناس

(بسم الله الرحمن الرحيم)

جناب آفریننده هقول و افهام و اذهان و بختابنده ارواح و اجسام انس
 و جان و خاطر اماکن و اکوان و اظلال و قادر هر امکان و احوال بروفق
 ائمالکون خیال و نامع شواحق جبال و نلال و رافع و ناظر هفت آسمان
 و رونقز کاشانه قلوب عاشقان و پرتو افزای رخسار دلبران دلا و زبان نغمه
 ذله عن الخیال و الاستیخان اشبو و مصنوعات و منقوشات عجیبه و مصرات
 و مشهورات غریبه بی حکم خفیه و کرم نامتاهیه جلیه منه منی اعظام عدمدن
 ابداع و احداث و ایتان و دلایل عدیده و راهن عتابه و تقبیه ابله عدل و مبرهن
 و نقل عنوانیه مسمی و معنون بر جوهری نظیری نفس ناطقه ابله اول احسن
 صور و اشکال اولان شکل صورتبری جسم انسله بخش و نودیم و بونیکله
 مراتب عالیه انسانیه بی تمیز و رفیع و بونکارخانه عالم معقب الامة ابعات
 و بیان بیورمه سببه نوع غی آدم دمدام اول جوهر باله کوهر مانند پیر راهبر
 و قوای سار و مخصوصه بشریه کافه محسوساتی ادراک و ادعان ابدلک هر نیک
 و بدی تفریق و تمیز نه بلانفصان اولسی جهته حیوانات متماز به یعنی ماشیه
 و طاره مرتبه جلیه بشریتدن سفیل و دون و ازلک اشجع و اکبری

(زردست)

انداوجفا اوله رف بو محفنه عالمه خرقه خرقه ناره عشق بنه ابه کفن
 بردوس راجه دار نسا اولشردر فی الواقع عشق حدانده محمود و مقبول
 و مدوح و مشک آسایان معطر و معتبر و اربابی دائم مجبور و مسرور و مضمون
 و معتبر و امور شجاعت و سخاوت و جسارت و لطافت و ظرافت و نزاکت
 و فراست و زکاوت و کوزل راهبر ایسه ده عیب وصال بار و یادار ده
 و قوی عیانسه الام افتراق المحفوظ اولد یقینن بویه آتش سباله هجرانده صبر
 و تحمل الملک عشاقه عایت کوح کلور

راه عشقده جان فدایتمک ندر عاشقانه افزانه اونسه باعث وصال دریا
 حتی زلفها تک ارتکاب مناهیدن دامنکش اجتناب اولسی خاطرینه کلبوب
 همان سر برده سرای عصمتدن تا آغوش محبت جمال بوسه انداخته جان
 اتمی و بخون خرن افرونگ ترک دار و دیار و پدر و مادر له و صلت رخسار لیل
 ایچون بیک بلا ایله اختیار کوه و بیابان المسی و عند لیان خوشکویانک مغایر
 اطوار طیور اوله رف شام و سحر کاستان عالمه کل خندانک اطرافنده جولان
 و تالان و لاف کداف خس و طار اغیاره حواله سمع اعتبار اتمسوب لا ینفیع
 فریاد و فغان اتمساری و پروانه تک بزم عشقده شمع سوزانه کند و سنی الفه
 و وجود شوق آلودنی بویوله الحسا و افشا ابدوب هیچ سس جبار مامسی
 هر آینه غلبه و نایب نار عشق جانان و بعد الوصال و فوج عیوله حتی الام هجرانه
 دار اولد یغنی مشمول انظار امان و مسموع آذان اهل عرفاندر

مرغ دل بر زارک ابتدای زلف جانانه طولد یغنی اتمه بوکامائل و معادن
 بردل خوبشمال روی غیبر بوی جانانه و اصل بوم مقصود و مر اتمه نائل
 اولوق ارزوسیه اوغراد یغنی فلاکت و سرگذشتک تفصیل و بیانه شو وجهه
 رعکش مباشرت و بوصولته صحیفه پیرای مبادرت اولشدر

جواناب نام موضع دلگشاده قید بند رفیت یاردن اذاده و درون و بیرون سودا

(و محبتدن)

و محبتدن تهر و ساد و همیشه کاشن ذوق و طریقه کشت و گذاره هوسکار
 و دلداده و هیچ بر شاه خوبانک فرمانبری و هیچ بیار ستمکارک کرفزار بلای
 زلف خنجری و مبتلای قهر و جوری اولوب الحق بر مقتضای اتم شایان
 خواهشگر نو باوه صغنا و مسرت و اوبله سر سمری خاطر خطور ابدن
 هر بربری کزوب کورمه افقاده ایکن اتفاقا بر قشقه زمان و دل فریب نو بهار
 حسنک غنجه سنه و خال آل رخسار نه بی بر صورتده مفسون و مجبور و دام
 زلف بریشان و تیغ نگاه و مر کاشنده پای مرغ ارادتمی بر درجه بند و مقصور
 و بی صبر و شکیب ایلدیکه بویه نار عشقک شدله سوزانی پروانه کور مامش
 و افقاده لرخی استماع اتمام شردر چونکه اول بار ستمکارک کاشانه دلدله آرام و فرار
 و بر زمان انواع لطافت و شوه و شماره نلسار ایش ایکن بر مقتضای شیوه
 قدر اول دلبری کدر جانب کوی هجرانه قدر کیده جک و بعده بی باره تیغ
 فرفته یاردن باره و دیاردن دباره اتمه جتی و احوال سرور اتمسالی برغم و هم
 ایلدیکه در عقب اراه ابلدیکی اطوار و روش و مشواری اتمه و اشعار اتمسالیه
 آه نصل ابدیم و بوکانه چاره عاجل تدبیر قبله بم بو بار و عهد و عهد بنده سات و فرار
 و بونجه تیار و استرحام بولوسوز دل سوز لزم هیچ کار اتمسور کاشکی سوبلد بکم
 سوزری و کوسه زدن بکم بولاری قبول اتمسبیده بی بوغانه غیر اتمه به
 اوغرا اتمسیدی طوغریسی اظهار لطف و کرم و بی شاد و خرم اتمش اولور ایدی
 امانه چاره که اول جوان هر زمان مائل سسوی هجران اولسبه ارتق بوکاده
 صبر و تحمل اولتمدی آباشک سرشک چشم خون آلوده نیازه دامنن آل آل
 و آغوش محبتده همیشه قال فال سوز می تکرار اتمه قبول و بی نظر لطف
 و موافقت برینه مشمول و بو حال کدور اتمالی صفوت انفسان و آدم مجبور یغنی
 ممنونیت یغنی اتمه تحویل و آتش علور بزی فرقتی زلال آرام و اتمانه تعدیل
 اتمسری بولوه ملاحظه بی فائده اتمه بر زمان یش و بسنی و کندیکه تباعد ابدن
 غایت محرق و نازل سستی ترک اتمسوب کیدر له به حال ایسه آن دامنه
 صار لدم ای جسم مست آهووی سر و خرامان و قسد دجو از هر خدا نظر فیه

خندان و نکال و یور یور سکر مثلوندای خرن ادابی تا کثرت به آید بر در د کده
 در حال اول خوب سببت عین و بسار به اماله نظر دهسته نه بی او بخت
 دامن برینت کور بجه سنک کی عاشق هر کون یک دانه سی باب سرای
 و صالده دوران و آبروی نبال ز بی سیلار کی برزه رزان ایدر و سر سودای
 تمیز بی سنک خاره نو میدی به اوروب باندست کاندکری به کس بدور
 هادی سنده بر طرفه طوغری کین تیل وصال جمالدن قطع امیدایت دهرک
 مرغ جان قفس بندن چچار جسته جفدی کیندی بو شجران نام لک
 من و ماری ظلمت و باعث زنی کورت اولسی حسینه بودار مشتمله
 دوش بیچاره کان اوزر زینه آفتاب جهاتاب و صلت جانان و کوا کبر و بت
 دیدار مسرتمدار خوبان طالع و ضیا انسان اولده باردکل اغیار بیله
 مشاهده اولماز و شاید ای دوستی دیگر به عرض کالای محبت و بخش
 و اظهار الفت و مودت ارز و سسته بو نمش اولسه طریق سهل بو نماز اشنة
 بو به زاید ناز افراق و تکرار اوع محن و مساقی شو جترار عالده درون
 و بیرونی چار چار احراق ابد ابد دود آهم تاطاق آسمانه قدر طریقی
 مر ادر دست اندر دل اگر کویم زبان سوزد

اگر نپنهان کم رسم که مغر اشغوان سوزد
 هر بار بو مثالو اندیشه و دغدغه دن که اقامت وجودم زلزله به دوچار و کالاک
 کرشمه و تیبای پیهاسی و خیال تبع نکه و هر هاز نازدم اغرای هر شام و سحر
 سر لوحه سینه بجز وحی نشان و هدف و بلکه تون وجودم آلودی سلف
 اینکه قصه و نیت ابلد که کافه اجزاء خاندان قلم بردار و فغان اتمکده لینی
 الحاصل اول فغانه زمانک بودل سوزانه ابتدیی جور و رسم و کوس ستردیگی
 قهر و الکت تفصیلاته سر و عار لسه بحسب العشق غیر قابل و ملاحظه ایدسه
 عقل تون تون زائل اوله جفنی در کار ایدسه اوله اوله ساجی ایلا ایچون جنت
 ارباب عشق نزدنده بر سوله سرمایه سعادتدر اعتقادنده ایدسه مده اغیار همیشه
 بدامتلوار و بد زبان و زشت آمل بو تمام سرور انجاسمه و اصل اوله منکر نیدن

(اهل)

اهل دلاره دایما کین و عداوت ایدوب جعفریده اراجیف کانه بی افواه ناسه القابه
 عاجل و در لو انک و انقر ابه قلوب مهوره بی اخراب و افلیه مایل و بو سیدن
 جبهه ملحنی کر و ارازل اولدق نیدن هر شیدن زبانه آبرک کید و مکر نیدن
 قور فارم بو خسته آبرک غواش دینا بیله سوی عتبا به راحل اولدق نیده
 مقدمه ابتد کلمی افعال نامر ضعیفینه نادم و بیجان اوله جفاری اشکار در
 اما چه سود کور مر میسین فهم و انجان اتمر میسینکه حضرت ابو البشره
 اول ایس نخوست ایسک حقد و حسد و عداوت سندن و تکبر و تعظم و کین
 بدایتندن ابتدیی افعال کاسده و سولبلدیگی زانای افعال ناسده سی
 بنه کند و سوسنه راجع و عاقد و درگاه ایدر معالیدن مطرود و نابید اولدی
 چونکه عشق و محبتدن غفیه و زلزله و معارف سودای دلداردن جبهه و کیمه
 قابل دعاغ اولیان حیوان و حیاتی کبی سفله اولدق نیدن ایلر بو مثالو شیره
 اذانی قبول و خشونت و بر منزل و شهره بی اشتباهک انجاسنده
 و بو امر لطافتمتیک فرجامنده و رده خفالت ماوراستنده در لو عنایتلر ظاهر
 و هویدا و نه کوبه لطف و سعادت نلر کباهر و پیدا اوله جفنی فهم و ادراک اتمزل
 و راه داره ماره عشقده سالک و بر نورسته آفت دورانه مالک اولسانلر
 بو طرفنده کبدر منزل و زوز باز و ابه تحریک پای ارادت ایسدر بیله
 موهبه رب غفور اولان توفیق بدرقه هر امور اوله ججه و شراب ناب عشق
 و محبتی قدح زرین دهسان باردن لباب نوس و اول مبله رخسار بی ازغوانی
 رنگ و سحر و سحر ایچجه خطوه اندازده نصوص اوله من ز زرا سحر ای محبت
 غایب الغایه اشکی و میدانی اوسع بر محل و جوفنده رفقا و اشکی اولسه بیله لبالی
 عبادیده ابلق اندیشه به سوار و تاب سحر اونه بری به کشت و کذا ایدوب
 دودیده فلاک کیندیده خواب و حضور کیسه رنگ هر بار آه و زار اتمکده
 ایدکه خپسالخانه خاطرده و سراجده دلده تمکسن آتش و صورتی مفسوس
 و کندوسی خلی زماند نبر و کمنش اولان محبوب یوسف جمال مصر وجودمی
 سب صادم زلف بر شتابه بند و سحر و نیم نگاهله بی کند و سوسنه اسیر

ایندی شاز و زبونک اوز زینه اسمالایه همان کنیدی اعلاک اینک راده رسته
کلیش وارنق وصلت جانیدن کایا قطع امید آتش و کوزمک باشله اطر افنده
قیب قزلب ابرما قزلبیدا ایله بدیم

مرغ ذلک بر شیب دیچورده دانه خال وصال جانانه تقرب ایدوب و جانان
عازم سوی هجران اولدیغی برده برشب بوالحجک نصفده مدھوس عشق
فرقت یار اولوبده کتدمدن بیخبر ایکن اول فسانه زمانک خیالخانه دله قرب
برجای فرخزاده رفشار و سز اما تئی وری طرفه طوعری نجریک بیته ناز
و استغناسنی عینا مشاهده ابلد کده انواع سرور و جوردن عنان احتیارم
دست ارادندن کیمکه از فالدی هه نصل ایسه کتور وجودده سلطان
عقلک دامننی طوبیله دم امارتف دلدار ده ایله کچمدی

صدعن اران مرده ای دل درده درمان کایور

قطع امید ایتمه اشسته وصل جانان کایور

هه برادای جانفدا ایله ایچری به داخل وگا ه دل مقصودیه نال اولدی کچی
کلدی شاشتم فالدم بخیار و یاه بدیر یوخسه خیالبدیر ندر نظام آمان هرته
اولور ایسه اوسون باری برخطه محاذیه و مغزله اوسون دیوب بو قدر
زماندیر و صدقنه دله محفوظومم اولان درازی سنجک آنمز ندن جابه تاثر
ایده جنگ صورتده برنی تقدیم پیشگاه بار ایتمکه جسارت اولتور اوتمز و ابکی
سوزی برره کتوروب افاده مرام دل قصد او ایسه تنون لافردیلر دهان
حیرت نشاند و وارلور مال مافی البال مبداهه جیمساز یوبله برصقندی ایچنده
کاه کر بان وگا خندان اولدیغم حالده خلی زمان و آله و حیران فالدم آیدی لکن
بهدال فقدان وجدانندن الذ و انبساطدن خالی برخلوت ناز و نیازده اوله لاوقالی
مشاهده دیدار یاردن اعز عالدیه برشی اولدیقتدن کاه دنیا و ما فیه مالک
و مظهر او اب دم سنجایله جانسر فالله تازه برجان بولدم هسان روی عنبر
بوسندن برقع و نقای ازاله ایلیچسه چشم آهوسنی چارسوی حال برسانمه

اماله و مرأت استغناسندن انواع صورت شیوه و ناز بی منه کسب بخش و آرايه
ایلدیسه دینه اوزاق طولانی شیور و سریع السیر محاسب ایچنده خورشید
آسمان و باخود استبحار کثیره الاوراق ارارنده دوران ابد طوطی شکر افشان
آساکه پنهان وگا نمایان اولسی آره سنده هر نصلایه یک بلایله آنک دامننه
پاشرب ای سر مایه محرم خوش کلدیگر شمدی به قدر زورده فالدی بکر یک
مشاقان اولان باد نسیم سحرله کوندر دیکم شکایت و حکایت الم فرقتگر
ذات پری صفایکزه و اعل اولوبده شوحوال بر اضطراب دلدن خبردار
اولادیکری یوخسه خبر دار اولوبده سخت دلکزه تاثر ایتمدی نصل اولدی
و باخود صحرای فلک زده اتوار شمس لطف و مر جندن برزده واقطار دریای
کرم و مر وندن بر قطره دخی بو فیدر بو سزرازه ناز هجران انبده بر کون سزینده
پریشان ایده چکنی بیلاز میسکزه سینه منی نظر مر حتنه حاله باقیور سکر باق بقلم
کل جمالکزه دار مرغ دلندن نه فغانلرا استماع ایده جنگ و نصل انقعات بولو کلام
سرور انجای اسماع ارایه جکسک سکر ایلم انتظارک بر ساعتی یسک ساله مقابل
وسرک کچی جانانه بوز یسک جان بیه نامعادل اولدیغنی بلسور و حالادیده
خونقشایمی کورنجه قهقهه فرمای مفرخن ایدور سکر خداییلور چوق ستمکار
اولدیکری شوعدت مدیده بی کوشه هجرانده ترک ونسیان ایکن البات
ایدور

زالعل شکر بر مر اجشم کهر بار

تراخنده بود خوی مرا کر به بود کار

مالجه لیل و نهار ایصال چرخ داور اولتان آه و کر به واقفانه فولاق و برمیوب
بو بنلای درد عشق کزی لطف و مر حبت و انغان جیابغشا کره سز اوار
یور یور سکر و شو و درجه طباب مقالاتک اندادی و درازی کلامک توافر
وازدادی آنجیق شور دم ایچنده منظم اولان قانون محبتک یوزلامسنی
ایماواشارت و اشعار ابدرز برادرون دلد و مضمیر برالم و کسدر اولماز ایسه
دل نمی سوز سوزین و سولسه ده بودرجه اوز آتماز بدیم

ظفر و آذین ایتمه ای بار عشق جانان سو بسدر

دمدم بودل حزنی درد همچنان سو بسدر

الحاصل اشبه مقالات حزن آیت الله ذاتی داشته شکایت و سرسودی
 زلفند بجایه بوانه دکن ظهوره کلان وقایع و سرگذشتک بر مقدار بی
 حکایت ابد بگردد در عقب اول پری احسان و مری و نذیری بر مقدار دها پری
 نحرک پای ستم ایدوب شو و ایدوبه سوزن آغاز المدی واه واه ببحاره سزده نیم کبی
 در دوشواره دیچار و شومر نه آتش عشقده سوزان و گرفتار او ایدوبه کزی
 بلخا ایدم فی الواقع کوزدن آقان باشک و عاشقانه یک مؤثر سوزن و صرار عشق
 یوزن و هیچ فصل ایتمه سو بسدر و سر و قافیه کور و کجه
 روز قیامت واقع اولور جسته عرصان بزم جبریده حرارت شمس روی تابان کن
 مآثر او بوسه سر ایدو مادم عرف بر بجهله مکلله کردلالت و ابکی کوز کردلالت
 و محزونانه درت اطرافه اداره المذکر شم ادت ایدوبور ایدوبه بودر جسته شدت عشق
 بیغز و درون کرده نار ایشیا نشا شو قدر غلبه سستی تقض ایتمه ایدوبه عفو
 بیور سکر (خیر الکلام ماقول و دل) مصداقچه نظویل جباله مقول و قوی
 و تکبیر دراری قیل و قال ایتمه کز آجینی مقصود کز هر نه ایدوبه بیان ایدوبه
 بیله لم و در ددرون کزی اظهار و صیان ایدوبه اکان کوره تدارک دو ایدوبه زبیرا
 سرتی بیور و لایفله طایمور سکر نیم خنجر زلفیک شده شدن و جمع لامع
 نکالیمک دهشتندن حضور مده بر خلفسه فرد آفریده یک مجاوره و مجادله
 جساتی یوغینک سزک بودر ججه کتخانه کفشاره مبادر نکز الت بر سینه بینی
 اولدیر بنا علیه جوق سو بیدور سکر هله مراد کزی افاده و بدن اینقدر
 ایدوبه با خود بجانب سلامت طوغری تسریع فاده حرکت ایدوبه بوخسه
 شمدی سنی ارداف اسلاف و عبرتغای اخلاف ایدوبه آرق سنی دلیک طافت
 وحلم و تابصباح مؤثر سوزن بکره مالم اولعه قدرت و احتمال فالدی دبدی
 مر ایست آن بختکه بار نشینم
 مصرای ایتمه بجهله بو بخت و طبع بر آن بار ایدوبه همدم و طلب اولشان

(لطف)

لطف و کر مه مانع اولدینغی جهنله شاید شوراده افاده حال بر ملال و عرض
 مافی السال ایدوبه کن (الانسان فمشا الیسبان) قضیه مسئله منقضا سجه
 حضور کرده بر خطای عظیم واقع اولورده به سزی و انواع جور و در جرح
 بکر و به اله کچور مش اولدینغی دانم کزی قاجر دم دید کسده بوق بوق عفو
 ایدوبه سکر شو بولده ملاحظه و ایهه کزی قبول واراد بجه بجه به امور دینه ده
 سعی و کوشش کز زیاده اولستدن هیچ بر وقت حرکت نار و کزی مأمول ایتم
 یولو و الحاح و ابرام ایتمه هسان هر چه بادا باد باری شو بولده کیندی بر باد
 ایدوبه دیوب بی محاسن دست نحمه سو بسدر بی آتک که نارینه دراز و بوسه
 نهال ایدوبه رخصت و بر مری نیاز ایدوبه که ماشا الله بو قدر سوزدن مر ایتم
 بو میدر اون ایدوبه مقصود دل وصال دیدار و نیل خال رخسار کز در دبدیم
 نه سو بیدور سکر دبدی ایتمه کزی دبدیم ایشیم اما یک ایدوبه کیدور سکر دبدی
 خیر ایدوبه کیتبورم بلکه ایدوبه باشدن باشدم دبدیم اکلا بوب بیایدیکه کوره
 بیهوده سو بسدر طور بوسکر ز بر اصلو بکرک اوزر بتمه مر دمان دلیان تلف
 باسن و جان و یو بازار خیال محالده صرف نفود قدرت و اساله آبروی غنی
 و تیرت ایشیا ایدوبه نهی دست کیتشار در دبدی امان بچون بوبله کرمت
 بواش بزم الفتد شو میدله معامله مناسسه ایدوبه سکر آداب اهل مر و
 و عادت ارباب لطف و مریحت بو میدر هله اب شیزدن لالب بر قدح نوش
 و می نیل رخسار کزله شو مجادله کیندی سرخوش ایتمه بجهله سر سودازدی
 کوه عیندین قالدرام دبدیم

مادام اوله بازوی نمیده بو فوت

چنگیم المی دامن معشوق امدان

اول ماه جمال اوله ایدوبه بندهن از قدیم مألوف اولدینغی سمت جبهله جبهله دلبرانه
 کیمکه استیصال ایدوبه سسن بوراده بنه یا لکن قال اول زمان باشکی سنک خارده
 و اثر قنیه چال دیمی آره سنده بواش بواش کوز مدن سوزن کیتش
 و بو بجهله بی ترکا اوبه فرقت ایتمه دبدی

در دوا حسرتنا که عشاقم از دست رفت

دستم ببرد که بکیم عشان دوست

آمان آمان طسونه بم افانده فرصت دم وصال جانان ایتمسوب مبتلا اولدیم
در دوالی فراموش و بسته عشق و محبتده یاری باری بر که در اغوش ایدیم
خلیا و آرزو سبیله دیده خون آلودی اجهم بافدمکه یازره ده حالا خیالی بیه
فالمش کیمش واه واه دهاباشمه نه رکه جک و شو حال ملال اشغال اشتهایه
بیه نجر اوله جفسدر آبا اول دلبر جانیرور نه طرفه طوغری کیمش باخسود
آیتامشدرده دورین نظرم اصابت ایتموری نصل او ایور ایدیشه سبیه
اونه بری اشغالی و یوفاری به امر ار نظر تدقیق ایلدم اینه ده بار دکل اغیار بیه
ناموجود اولدیفنی بیلبیکم آنده منه مست لایعقل اولدم

مرغ دکل غممه مرادی کشاده اولیوب اشوغزل ایله فریادی

حالی عرض ایلیججه واقفان اغلربکا

دوششم بر درده کیم آه حانفان اغلربکا

چرخ دونک ایشیدیکن بر بر حکایت ایلدم

آایدوب بوماجرایه انس و جان اغلربکا

بازسه لر کرفصه عشق جهان کاتبری

کاغسد اغلرقلم اغلرهم یازان اغلربکا

هر سحرگاه زار و فریاد ایلدیکجه دمدم

باغد برر کوز باشنی بو آسمان اغلربکا

کل دکل بسل دکل اغلبان زار ایلان

باغلر اغلر طساغلر اغلر کاشان اغلربکا

شمه حسک اولوب صحیح و مسابر و ایه سی

بزم عشده شهه سبز سوزان اولان اغلربکا

دوست اولنلر کوشه حیرتده ایلر هسان

حاله افغان ایدوب هم دشمنان اغلربکا

(طویسه)

طویسه بو نالامی فریادی ضحک مار

بیج اندر بیج و لسور اول هر زمان اغلربکا

مسکن اولدی خال بار آسا بو فرقت آتشی

سرنه سر بافدیجه جسمی استغوان اغلربکا

نیغ میجران ایله سیندم اولدی شو یله باره کیم

رحم ایدر اول سف زلف خونفشان اغلربکا

اول کومش کر دانلی بارم قبردی سر ایاقدی

دعنا رابلر دو چشم جسم و جان اغلربکا

کاشن یزم جهانده دو کد بیکم کوز باشنی

کورسه اول غمجه دهانم یک یمان اغلربکا

صحبت پیمان شکندن چکدم ارتقی باو دست

صوبدیلر پیمانه بی چون سابقان اغلربکا

کاهی خندان کاهی کر بان فطرت انسان بویا

کوزلرم بار ایاچون اما هر زمان اغلربکا

ایلسون بیچاره توفیق یک اوزادی بحث عشق

وانف اولسه حاله اول کافدان اغلربکا

اشنه بو منلو بازار خیال محالده اتمشه فاخره عمرم باد هوا به صابیلور و دودیده
خون آلسوده همیراندن ایکی نهر سریم السیر و عمیق انور حسرت جریان
و حاصل اولان خنده فکر جانان آن بان موج ایدوب بر که دلدن داغافضان ایدرک
بزربری متعاقباً دوران و کف افشان و بو کرداب مشتتاب ایچنده کشتی
وجودم جولان ایدر که بر هوای نسیم وصلت نصادف ایدرده بی ساحل سلامته
ایصال وزور چقه مرادی ایدرون مر سالی دله اداخل ایدر بولوشه بولایله
منذکر و منسلی و ظاهر اهر تقدیر انواع آلام و اقدار مسئولی اینه ده باطن ایدن
افزونتر بر مددکاری غیبک ظهور بینه متعاقباً همیشه معنی ایلکن بر دهنه

بر پرورش غیر سفینه فلا کوزه وجوده متوجه ای امواج و گرداب
 غم عشقه واه و حیران وی وصال جلال جانان ایچون همیشه بحر اندیشه
 و نشوینده دوشوب نالان اولان بیچاره ظن ابدی که شمسی دوچار اولد بفر
 و زیاده خوف و خشیت ابتدیکر ماده هونلک هر تقدیر موجب هلاک ابدیه
 بویه فرطه ناکم ظمور لبقاسی اولیوب بر کون آفتاب وصلت دلدار و نما
 ابدیه سزی احاطه ایدن ابرو باران غم و کدری ازله و دفع ابدی کبدر همان
 هر امور و خصوصاً ترکی جناب مهمل الاموره تفویض و احاله و طاحونه
 معاشکری معطل و جرح آسایشکری ایران خلیل از زوسنده بولک تیری خندای
 منتقمه حواله ایتلی و هر زمان بومثال و آرزو زاره دو شمد ایسکر بولو کلام حکمت
 اشتیاقندن فر حساب اولسد یعنی تقطن بیورد فده اول ساعت کابخانه
 بالاختصاص ایدن شو تفصیلات فصاحت آتاک تفر رویا نسته لطف بخشای
 مباشرت اولدیلر

مرغ دله پیر عقل پرورک بند و نصیحت اشد بی عمو اواب لایزال و صنایع مدافع
 مران بی زوال کشور وجود جهان غروره منشرف و فواید عوایدی عدد ابدیه
 خلق عالم نور و مبشر اولان بر تو خورشید علم و ادب و کمال و شعاع کواکب
 معارف و هنر کثیر انوال هر آینه انسانی آدمی جاه ناریک جهل و مغذندن
 تحلیض کریسان حصار تله تلجای فقرت و عباها و کاشمیر ای آسایش
 و راحه ایصال و هر آرزو اولانان مطبه انال ابله سبب رسیدن مناصد دنیا
 و وسیله ابله و وصول اعمال و مراتب علیا و مطالب غنیا اولمسی خریدنندان
 جهان بیکان بیکان نصریج و توضیح و بیان و مدت عمر زنده بونکله اشتغال
 اتملدر بباران کافه بی بشر مقدر تغییر خیر و شر و مستعد و عارف نفع و ضرر
 اولدنده آوان بهار سنان جوان و هنر کلم طفولیت شیر خوار غنجه دهانیه
 باد خزانه پیری هسوب ابدی اوراق و نهال انسان اعضاسنی و الف قامت
 سر و خرامانی دال و دوتا و پنج عروق بنیاد درون و بیرونی زرتک و خال

(مال)

مال عال عارضه و طبیعه ابله اضراب و انشا اتمک سزین مانند بلبل پرغافل
 فرصت دم کل خندان جوانی بی نعمت غنیمت و موهبه بزندان اولان امتداد
 فصل ربیع عمر عزیز و سمد فحشه بند و بولسان هر بر دم در فر حرز بی
 چشم نینت عدد و شمار بیه روز و لیل امواج دریای آلمه مهمان کن صبر و تحمل
 ابدیوب اساله قطرات زلال همت و باغ جهانه تحصیل و تسارل میوه
 فنون نافع ایچون بدل نفعینه مقدرت ابدی بک بازار کسل و چار سوی خیال
 محال بی حصله کرازیهای غرر نفیسه افکار بی و جواهر زواهر بنهای عقل
 مکار مکار بی باد هوا به و بر ما ایلدر چونکه مدت قصیه نظر فنده اله بکن زمان
 ربیعان شبان جو سمده مشاهده اولتان و سرعت سبیده استغراب قلستان
 سحاب آسمان و رو عبورنده شتاب و مسارعت ابدیوب کیدر ایکن عودت
 و رجعت اتمی بر امر محال اولسی حسبیه

زنت دوران جوانی نوبت پیری رسید ای درینا صحبت یاران و ایدم شتاب
 وقت پیری هم غنیمت دانکه از عمر عزیز هر دمی کان بکر در دیکر بکنی جز بخواب
 و شو قطعه لطفه سبیه نک مضمون صدق آثار بی (و مهمان هببات الوقت
 قدفات) عباره سخنشاریک زبان درنگ بیانده تکرار بی التزام و دودست
 مدامت و ندامت و نوزانوی ناسفه دوام اولمسی رحال بیال اوله جغی جهنجه
 همان اکتساب کالات کافه و استکثار مع امان لایقه خصوصه اذجان
 و دل شمع ساعد غیرت و همیشه دامن چین بر میان خدمت و خامه بسندیده راسنی
 و استقامت دو امله تحریک و تزیین امانل همت اتمکی هر شی مالایعیدن اقدم
 و امور سایر غایله شانغله دن هر جنه امر اهم طوملی و آفتا تفصیل و بیان
 اولشان شهره راستی و صدق افشکار بدن سر مو احراف و رشنه کلام مسرت
 فرجام و مغزرت انجامه تنظیم و بزم اهل عرفان و حاکم که دم از باب قدر دانه پیرایه
 بیسکش و قدیم قلنان لالی سخن کرانقدری سوزاخ صیاح قبول و اعتباردن
 امرار و اتلاف ابدیوب میدان تندستی و عاقبت انواع چوب عل و سنگستان
 هرم و مال غریزی پیر بدن سالم و خالی و قوای ظاهره و باطنه قائم و لاویالی

اولدخه اسب آمال و مراده سوار اولوب نجه و رطاب محن و خنادق مشاقدن
جهانده و امر ازه مائل و شو و جهته فائق از آب و اماثل و کهر افشان مهال
خوشمال و رابع الیائمه مر بعشین مجالس و محافل اولیب سکر و افسانه فاحره
معالات بند امیر و ایسه زرفته کلمات هزاره کله بزور زو کاسر و راغم اوف
خود بیان و بداندیشان اولان قضیب مهیب بر تاب دعوت فرم سر بر ایله مزین
و مرتب و مہیا و مہرود افادات و استغداد آله دایمائی ربا یونقی امور مسئله
متزلزله دن ایدو کندن اسلوب حکیمانه تقریر و ارائه ایتدی بکم نصیحت
جمله سی مسمع و محفظه اعتبار کرده ثابت و مستقر و زرد کرده هر شی مال بلرمدن
افزون مقبول و معتبر اولسنی مأمول ایدرم بیور مسئله شو صورتله افاده
مرام ایدرم

مرغ دلك بعد استماع نصیحت پیراستر جام یولو و اسرار بی فاش و نثر بر
ایلدیکی ای پیر فاطون سبوی دستگیر معلا سر بردر بای مکرمت و مر حمت
سینه کزدن خر و ش و فیضان بدن زلال عبارات و منبع الطاف بی پایان
اولان دهان خوشبختان کردن جریان بدن الفاظ و کلمات عالی در جان و روضه
صحیفه سینه سینه کردن ظاهر و نمایان اولان جواهر زواهر حر و فوات مسکیت
ایات و معجزات غایبک برنی انداخته قهر در بای نسیان ای محبوب کافه منی صد جقه
ده ترتیب و ادخال و اندراج و شواغل عوائل سارونک جمله منی ابطال و اخراج
ایلدیم اما خجالتخانه خاطر ده و صحیفه دل محمودله منعش و مر تسم و مضور
و مثبت و معرر و محمم اولان دلدار جانبر اربک ایتدیکی جور و ستم مسخره سنگ
اندفاعنه نه صورتله تدبیر و و امر عبری نه کونه نصیر ایتک کر کدر که ساسله
جنیان زلفا پریشانه و حرکت تیغ مرگان دمفشانه اعطبار و تحمل و آتک
خال رخسار بی مهر و سوسنده و کونا حالی و اول کلمه سدارک مالک اولدیغی
حسن و آتی نامل و نذر و تصور ایده ایده و آهسته آهسته کیده کیده
ناسودای چاه زنجندانسه انداخته جان و متوای مرغ دل عاشقان و ماوای

(بلبل)

بلبل شیدای اهل دلبان اولان آغوش محبت گلستان سینه سینه سینه و کنار
چستان غیب محبتا واسنه کبر مش و سبیر و تماشا ای جبال باره اسبت فراوان
ایتمش ایکن بنه بی و لک کنجینه هجران و کندوسی دخی یونجه زماندر کوزمدن
پنهان اولسنه چاره عاجل ایده یاورمکه حال مسکن و ما و اونی یله یله مہر دم
آرتق بو خص و صده دخی دامن مامن رضای و الاز بنه انجا و شو چند مصارع
مشو یاتله تنگرا اسسزحام و حال دلی اشهار و ایا و قوه باهره باطنه و قدرت
و معاونت زاهره ظاهره علیله بنه الحیا ایدرم

بزرگی پیکره معنون اولدم برصاچی لیلی به محزون اولدم
مسکن اولدی بکا کوه حیرت جانه کار ایتدی بونار فرقت
روز شب بحر تفکره طالب دمبدم موج تذکره فالسوب
چونکه اول باره میل و بر میدیم سینه عشقه هم کبر میدیم
شمعی تها و غریب ایتدی بی آتش فرقت هم آندی بی
کوی هجرانه و پرو برشت تلم قودی دلدالمی ایتدی قیام
آز بلای کل زایدی خاطره هیچ ایدم صبر و تحمل بوکا هیچ
تلبلی اولدی کوزمدن نهان مسکن اولدی بکاجای هجران
بصد دا درد درونم افزون کوزمک باشی مشال جھسون
بوسبیدن ایدرم ناله و زار فالسدی بنده هله مکت و قرار
خاطره سیر و صحبت کلبور بوکاده گاهی ندامت کلبور
دیدم اول پیرا وسط و تدبیر شوبله بر خوشجه یسورد تقریر
دلکن اول کوز اولجه حاکم بر زمان سپردخی اولسدی بای
آتش محنه دو شمه ای بار سوبله کل دلدله هرنه که وار
آرامقله بولور چاره درد سوزی ایه قبول ایلورد
درده لایق سسکادرمان ایدم سنی هر مفصده که ابر کوریم
دیدم ای پیر اطراف کسرت رحما ایدوب سوزده بول کوسرت

(۳)

سنی ابتدی بکا اورب جلیل ره مقصوده هله خبر دلیس
منظر دیندارم لطافه هم . ابه ای صاحب را بیل هم
رحم ابوب حاله اول پیر در آن دو کدی کوز باشنی مثل باران
دیدی کوردم ای بی پریده . دیندم ستمنی هیچ بر مرده
چاب شرفه بدوت غم سفر . نقلر زنی ابس دوب جای مفسر
یارا بچون قطع منزل ابه . بر زمان طی مراحل ابه
کبت همان اینه تکامل اصلا . ویره هر برده سلامت مولا

مرغ دلی بیک شهر قربانه اطاره ابتدی مکر اول پیر دینا بقدر برائتای
سیاحتگرند آسباب عقل و سر سودا و خرج ارادت برنی دور ایده ابده جانب
شرفه چو برمش و طولاشه طولاشه عاقبت خیر انگار و صبر قرار بی (قر نایده)
بو غور مش چونکه مقدم و مؤخر بو بجه برزی یعنی بلاد و دیار و عبره هاری سیر
ایناک صفحه دلنده مقرر و مضر اولقی حسب ابه اورا لک دخی مواقع فر جنبش
و مواضع دل کشا و ساز سر اورنماشا اولان برنی آری آری کزوب کورمک امانه
منی اطرافنی حصص حصین و کافی حصار مین و منظره سی تنون جهانه بعمه باش
و غایله شیرین (قرتاب) نامیله شهر تاب اولان بلده چیمه تک ابواب منفرفه سینین
جانب شماله کشاده بر باب مسم تا بدین گذار ابوب اورا به بر ساعت مقداری
بعید و دور و سراسر رونق افزای سرور و اجناس اشجار مخره و غیره غیر ابله
مزین بر بسولک جبلاک دامنند، جریبان ابدنهر خوشه کوار کب بر طریق میسوه
وفوا کد ابه زیبا و مرتب باغ و بوستان و طرف دیگری کونا کون از مزار
خوشبوی فر حماله منظم و مطبیر و مینه رهنا و گلستان و دو حله لیک
شاخ و نهال لرزنده نعمات طیور و درختان هندلیسان خوش الحسان و ابر بر طرفی
دخی غایت محصولدار اولوب اتون باشلی بغداد ابر و یوزلی و بالذلی بیکار
و سائر بوکا مقبوس معرق برل بر بهار دائمی ابه مسمور و آبادان و درون نهر
مذکورده اوفقی و افوق و اوزره و کوهک و کجک کوچک قایقاره اهالیسی را بکا

امور دولت و ملت و ذائقه ای بعد انستوبه شمشیر عرض و ناموس و وقار بی
طافوب و بری بر لری دست نطاول و جور معاوندن صافوب هر کس
علی مرابهم سیر و تماشا به شتاب و هر جهته حد اعتدالده اوله رقی صرفا
نقد بشه سعی موفور ابدزل و مسیره هاری هر طرفه ای بی به منتهم اولوب بری ذکوره
محمصور چمنستان صفا بخشای عاشقنده انواع عیش و عشرت و اجناس ساز
و صحبت لیسانه الفت صادقانه محبت ادبانه معامله و محاوره و مکالمه به دقت
و عرض و نفسانیدن مباحثت و سائر افعال و اقوال رده بدن عموما بجا بابت
و شور و ولده اجرای ذوقاته صحرای قلبی آبادان و مهور و چار اوزر زنده
اطمئن نفسیه و اشربه نایده ابه لذتیب و قسم دیکری بو نزلدن آری اولوب
دسوا به تخصیص و تعیین و مناظره و مجادله و مغالظه دن و حرف انداز از ازله دن
تا این ابدیله رله صداری بیه اجتماع اولتاز صورتدره جالی نسلین دور و بعد
و اوراده دکل هر رده دن و دولت و عرض و ناموس نامه دار سوزز کماله
بیاغ و نابید اوله رقی گلستان مجتبه بوله کوزل حال ابه امرار وقت ابدلک
جهه سی فر حساب و زبردست اداره حکومته نایده بولسان بلاد و نواحی
و قضایای مور ذائقه تک نسوبه اولنده مدیر مدبره محتاج و زاویه نادان
مذللنده آج و علاج اولان مدیر لری و خلفدن باره فاقنی ایچون کندول به دایر
علوم شمار و حجاب و ماهر و مریجه تا فقر لرزنده دستاری فساداری غایله
اوزون و آغر و واهی عاقله مغفیر بولان فضاضت عذار و غیر بر لری نصب
و تعیین اینه کلک کردن با لجه سکنه اطراف و حوالی ظم و نعددی دست امرای
جهلادن مصون و معرا اوله قری جهته هر کس هیچ مس جبقاره بوب
تعلی حسب درجات احوال و امور الهی طرح و توزیع قلنان و بر کوزنی دخول
آوان و حلول زمانشدن اول نایده اینکی اعتبار ابدن اهالی روز و لیل لرزنده
انفای فر بضه ذمتری اولان درود و سپاسدن زبان و جنانلرین بر آن خالی
ایند کلر بی اول پیر بر رنفر ریور مسیله عجبا امر نسا کج و نمانده آیین
و عادت لری نه بولده در سواله قرل کوچک باشلرند پدر و مادر لیک زبردست

تیره زنده او قیوم باز مرده و طاقه نسایه مخصوص اولان شیلری نهالری نه
 اینه اودقت و صحیفه سینه زنده مسطور و مصور اولان زوجلری نیک زرخانی
 اداره لر نه نقل متاع محبت اینه کلر نده انواع جنس وشیره و کرشمه ابله فصل
 کولکلی بی ممنون و خوش و دانا بزم الفت و انسیلر نده می اعلاب خنده و دینه
 نه کر نه سرخوش ایده جگر نده سعی و غیرت و اداره امور بینه لر نده دار شیلر
 کاملاً مخصوص بینه مداومت والی اخر عمر پرده عرض و ناموس لر نیک شکست و بست
 اولامسنه مواظبت ایلدکلر نی و ایجابی تقدیر نده آزمصر فیه حصه و لبور
 و لیمه لر اجرا و هر کس قرزی نی اقران و امثال و همبال نسه نکلیج و زور و یخ
 و اعضا ایتلمه لر ذوقیاب و هر بر لر نیک بر صورتله کامیاب اولدقلر نی جواب
 اعطای بیوردقدنصرکه بالاده موصوف اولان کلسنک بر جای مصلانده مینی
 (فصر اعدل) نایله شهر تیکر اولان فصر مکار محصر دلاراده بر آلی بری
 رویان و عنبر رویان و محبوبان مهوشان اچیلر نده اول دلبر جان بروری حسن
 و ادراک ایتلمه لر بر شفته سنه نام و شافی و سبب ترک دیار و بار و دار نی
 و نه جانیدن بورایه کلدیکنی سوال بیورنجه خیلی زمانلر در کوشه هجرانده
 زار و فریاد ایتدیکنم و نیجه بلاد و دیار زده کوز باشمی دو کولکلی نخری ایلدیکنم
 باز ستمکار اولدیفنی جواب آتش اولدیقندن نی رفاقتده بونان (نایب عالم) ایجاب
 نسلم ایدوب اوچکون مقداری بهدمسافه سی اولان اسکله به قدر اجرای
 امر دلالت و رفاقتله اورادن سوی (فرنابه) اعزام و شوخند مصراع بند امیر
 مشوبانله اکرام بیوردیلر

او ایسه راهی دایم کوزلر و صلت باری دمام اوزلر
 سکاچند بند و نصیحت و پریم بعد داعمه که رخصت و پریم
 اولسون بولده منارن بدخو همان ایلر سکا برانش بدکو
 میاها سدر شست آینسندن احسن از ابله درون دلندن
 حاسدک لوح دکنده مسطور قبل کی نیجه فسادل مسور

(بولوب)

بولوب اریانی ابله شسورا بولدر داب سفارت زبرا
 هم ایچی بوزیلرله ایلسه میل آنلر ایدر دانا سفینه به میل
 آنلرک بوزده اولان خنده لری آغلدر دانا افکننده لری
 هم خبر رسیده نصیحت آلمدم دامن دست نیساره آلمدم
 کشتی همسه اولدم را کب سو بسویاری اولدم طالب
 چرخ افکار می نحریک ایتدم در عقب سمت وصاله کیندم

اول ذات مکار سیمان و اور فینق مسدافت ابات ابصال سکوی
 دلارام ایچون مذکور اسکله به قدر ایتسام و اوراده بی کشتی غنسانلر نده
 ارکاب و اعزام سوی بلده قرنا به همت بیغایات ایلدی اورادن نیجه قطار دیار
 و اطراف بلاد و امصاره قطع منازل مطساب و طی مرحل و مرآب ابله ابله
 یریمان امان سلامتله لکر ایداز راحت آرزوسینه دو من افکار می اوزراه نخبویل
 ایدر ایتماز اب دریا ده مر کوز اولان سنون سنجاقدن عدم دخولر نه در ایشارت
 کینیده و عیالان و ظهور ایدن هوای نا کسان کی کندیجه کسب شدت فراوان
 ایلدی کیندن ناچار اورادن عودت و رجوعنه فرار و بولوب اورسنه بوجه
 چند میل رجعت ایلدی کیندن سمت جانان دن باعدت ایتدیشسه سی و سینه بی
 قره به اوغز ادریز نلاشسه سی موجب نخدش اذهان طوائف و سوا کس اولمسه
 فن کشتیا بنیده ماهر اولتکر شه ورز لری فار بنوب جبران اولمزی آره سنده
 دریای خر و شدن امواج مغر فیه بر ری متعاقب ارا کب اولدیفن سینه بی
 شکست ایلر یاه گاه تعری بیانه و گاه روی دریای عماته انوب چینه فرق میانه
 اواجده تلف و منکسر اولان سینه باره لیدن بنیم سنونی در میان ایدرک
 باظه چینه کیدرک براطه سلامتله اندانه جان ایلدم اوراده ازهار و اشجار بیانی
 زیاده اولدیفندن نیجه روزگار نمیش بیخ کله و اورا فیه فضاغت و قرار بده
 برز و نیجه همته سوار اولوب ساحل دریادن بر قاج فرسخ مقداری دور مشاهده
 اولشان بیلدیکنم بر طاشک دامن در دست ایدوب سرو باره نه تاز و نه جل
 منظور ه صعود اولندی بو طاع دکل دست باغبان قدر نه نسوبه و آب زلال

صنایت ذات احدیته ترسیه و تصفیه فشان برکات شمسری جم انما که بوجه لایق
 وشایان توصیف و بیان عاری و سنک خاره آلم واکداردن کاملابری
 واهل عشق ارام و قناعت و هر دایم ذوق و صفا و محبت ابد جگ بری اسیه ده
 بوچنسانده اول سر و خرم قطع اقرار و آرام ایتسوس سر به امر و رعیتور
 المی جهته کانه اول طاغک فخر نه بر غار و حشمند ارده محبوس مؤبد فالسم کبی
 کورندی بنه علیه اورادن دخی سوی کوی جائانه نحر بک فاده قیام و واره
 واره استقامت غیر بوی کوی دلزام اولدوقده آره وصال باری ارابه ایدر
 بردیل ورهبر و الیر و رظا هر ویدا اولسه ده بعض مرتبه گرفتار اولدوغ
 مخاطرات وصال مدهشده و خوفده دلیرانه و صدفکارانه حسن معاونت
 و کوسفندالک حین گرفته و مصادفه پنجه فخر کرکان خصمادن کرباتی رها
 و تخایص اتمکه همت و اوریاه قدر صورت و سیرتده برادرانه رفاقت ایدر بذات
 صداقت آبات ظهور اسیه بوللو بوللرده سوربسی دندان خونفشان کرکانه
 پریشان ایدر بوب واه و حیران طولاشتمسده اولان بیچاره چوبان کبی مرتب
 و مریضد و آهسته آهسته خطوه انداز جانب دلسوازه اورازده بر زمان
 مزید دایم

مرغ دلک و حذیرک دام حبله زینه دوشسوب بعضه ناب نام فشانک اعداده
 خلاص اولدوغی * برده فاشوده مشهور اولان حصار کوه سارک مسابه سی
 اشدنیه مشکا ایکی شیخ غرب اشکل و مهیب المیکل رو نما و سنی کلیر زینر
 بورا به کل دیوندا ایتسولر به واره واره تغرب اولدوقده بوزرک عادتا وحشی
 اولدوقلری دور معقول و طور و ور و شازندن بعد ادراک تلخی آدمکن شتری
 هر شیشه مشاهنه جیف صد جیکه شوادی بی امانده بی تلاف و اعدام
 و بوقدر اوزون بولری و دیرین درین دریا و دره زری سلامتله کجوبده
 شمندی قرب کوی جائنده اساس بنیاد وصال باری اخراب و اهدام ایده جکلر
 متلا و ملاحظه متاله اره سنده فلوما و کرها بعد ادای سلام سرفغنی

(مخلوقدن)

مخلوقدن کور و بورادنه طرز بوی و بی بکیورسکن و نظر فدن کلد کویه جابه
 کبد بوسرک و دهسار فیکر و ارمیدر فاقلو استغنام و عیج طور مویب بالزندن
 طوعری سوی مقصوده عنیمه اتمام ایلد کده بی اشارتله اورادنه توفیق و کانه ره
 وصال باری تعریف ایتدیلر شوبله که سرک فتراب طرفنه عزیمت ایده جکلر
 مدهما استماع ایتمش و بزنده شوارالق اورازی کشت و کنازه قرار و برمش
 اولدوغلریدن بویولده دوستسناه رفاقتگری رجا و اصرار و ابرورده و فوعی
 ملحوظ و منصور اولان فالتغری انظار ایدر بزچونکه مقابله مرده مشاهده
 اولسان اورمان ایچنده پنجه زماندیر و آسوده و رونداک مرمر بی کیمش
 و اوراسنی کندوسنه انخاد جای مفر و اسکان ایتمش بر شیر زبان داناسیک
 دمایه روان ایتکده بولمش اولسبسه سزی او متلا و متلشه و مقفه دن
 بالسلامه امر اره راغب و بوخصوصه ارابه ایدیلان رای اصنامزه موافقت
 و مطابقتگری طاب اولدوغلریدن آرتق شوچهنسله باری آجات
 مدعای آدمیت و اجرای مقتضای جبهت انسانیته ایدم زیر بار بر طئه
 هولسا که دوشمردن اول انصای تدابیر لایقه و ادای مر اسم فایقه ایدرک
 همان اشکران بیجا تله نذهب و ترجیح جشان و زبان ایدوب بر ایق اقدم کیدهلم
 و شوملکه دن تخلیص کریان ایدم و همیشه بر حادنه تک وقوعندن مقدم
 اسباب دانعه سینه نشب اتمک عند العقلا بر امر اهم و آسان بولدن کجوب
 قور تلمک چاره سنی ندرال اتمک ازم اولسبسه شواصول نهذه تک اجر اسنده غغلت
 ایتامکری ساز ایدر زمتلا و سردویان ایدکلی دسبسه تلیسه لخی درک
 و اذعان ایدم ایدده درک دوشن یلان صابر بلور منلجه ناچار رفاقتلری
 قبول و کویکی بویاده غایبسه مجزون و مسلول ایدم اما تعریف و تحسوف
 ایدکلی شبرمردن بخوردن افزونتر کند و هیبت نخوسه و هیبت معکوسه
 شبرمانوسه لرندن قور قرایم بوحال ملال اختلاله آنلرک بری بچین و دیرگری
 یسارمه ایی فرط طاع آره سسند غول یسایانک حمله و صدمه ایلندن هر آن
 و دقیقه اجنبات ایدر میدان سیاسنه کونوریلان کیمسه قتل و اعدام

اوله جفتی حس و ادراکده دمیسته و مخیر و حال بلاشه سیه سماع و سوله
عطف نگاه الغایه غیر مفتر اولدیفی حالده کیدر چینه کیندم ابدی واره
واره موصوف و مخوف اورمان ایچینده جاری بزهر کیرک کارنده واقع بیولک
طاشک آتنده روس و عظم آدمی ایله مملو اولان برجای و حشمتاً و ایلرینه بی
ایصال و ادخال و در حال برعود هر فریط و بندمه اشتغال ایلدیلر و انصا
اورمان مذکور عین بیان ایلدیلر کی صورتده مفرجاتور دکل ایدیسده ده
نیمه دهور و شهسور دنبر اول ایکی بدسرت و زشت خو و بدکو
جامع معارف و هنر و کمال و منبع آرزال فیض اشتمال اولان برانسان کامل
و مکمل زبردست همت عنایه و سنده اکتساب اخلاق بستنده و انحصال
خصائل حیده ایمان و بویادیه سیابانده مشوار کرکان هر دم ازاری به
مانوس و مالوف اولسوب بویه هر کسی برکونه حبله و انموله جای
مهالکه جلب و دعوت و بعد الدخول هلاک و اعدا ایلرینه قصد و نیت
ایده کلدکاریدن فی الحقیقه حیوان وحشی حقیقیتدن اضر و اضر ایلدیلر
واراده کاش بریولک و ولعاک دومان سرتاسر اورمانی احاطه ایلستدن
هر زمان شمس و کواکب هنر و معرفت صیادار اولمه سبله اولرک روروی
لیالستدن تاریکتر و اوراسی بومللو ادا فی واساقله و جهلا و ارازله بر مفر معتبر
اولدیفندناشی دخول و ولوج ایلدیلر غایله کوچ خوج ایلدیلر اولر ایلدی

بهر غده کیدرک شام و سحر کوی دلداره ایلدوب چونکه نظر
موج آکداردن رها اولمشیدم همت جانانه همان وار مشیدم
اولدی خورشید و صالم طالع اختر بختم اولجه لاهع
چون ظهور ایلدی اوزشت هیکل اولدیلر راه و صالده انسل
ایکی یذر و مخصوصت پیوست فلک اسایشمی ایلدی شکست
پوغیدی چون کیده جک ایلدیلر بول چاره سزوردم هله میل دلی
و بریلر سه بکاجور والی بنده کومسترم دیار عدی

(اورالقی)

اورالقی خارج غاردن دلبراه و شجیعانه برصوت آسمان پیوست بوزلرک مسمع
خبت اولدیلرینه وصلت ایلدیلر دران باشلرینه کله جک داهیه عظیمه بی درک
و ابقان ایتملرله اول ایکی بدطیلت و شخوست سیرت ترک غایله قیدبندله تحت
صخره مذلتلریدن نافوق نرای شحینه صوده سرعت ایلدیلر کیده طشاریده
بر عظیم های هوی و وایلا و برندای جانفدای بامولا و قوعوبولدی که تعریف
و یاندن مبر ابدی چونکه بو عالم کون و فسادده من جهته اعلایک ادا فی به
و من جهته آخری ادا نیک اعالی به اشدا افکار و احتیاجلری ظاهر و دائمی
بر برلرینه حسن مع اونت ماده زنده صرف نقدینه نقدینه رعایت اولدیلر بی حالده
هر ایشک مجاور لایفه سنده جریان ایلدی هویدا و بهر ایلده سو فاعده
مرعبه بی ابقا ایلک ایچون انسان هر اجتماع و رؤیت ایلدیکی دلبرلرک و هر رو
بروشکر خندان و طوطی زبان و تلخ ایلدیلر شان و دلقریسان اولان در بازک
فوردقیری دام حیده حبله زلفلرینه ادا نوب همیشه بالاختیار تکثیر محاببت
و احباب ایلک و هر ازان خوبانه مظهر و مالک اولدیلر سبله آنلرک کرم و مستلری
میران حقسانتنده وزن و تجربه ایلدیلر نیشه بر بی بالاحترار انخاب
و دیگر لیدن دائمی اجتناب ایلک امور لازمه دن ایلدیکی مستغنی
عن ایلدیلر بونکله برار سابه مکار موافقه ایلدیلر مدت عمرده
موفق اولدیلر باران و برادردن مستفقر اولان نایاب و الانساب شو حال
بر اضطراب ظاهر به و باطنیه بی دریاب یعنی اول در یابی و وفاتک آنس هجرانی
درون و بیرونکه تأثیر ایلدوب و هماره فغان و فریادوزار و ده جانانده سرمایه جانی
میدانه قویوب هر حال و زمانده حاضر و سغرده انواع داهیه و فلاکتی اختیار
و کل خندان دهان عبرتستان یاردن برای استعمال رواج طیبه هر بار آلام
خس و خاری و اب لغ و فاداردن تدوق عسل مصفا وصال ایچون زخم
نیشتر نابری و ایجه بوکامائل فلکک جور بی از نکاب و بومسورته طرف
جانانه عزیمته شتاب ایلدیلر کیدن بومللو کر قارا اولدیلریم دو ایلده مدد درس و حسن
معاونتله ایلان مدعای آدمیت و اجرای مقتضای حقیقه فحیمه انسابت قصدینه

(۱)

کند بیک طرفه شکر یک فادعه عنایت و همت بیورمش او شبیه و کله کله بولی
 مشید اولدیم بره تصادف و تو اصل اتمسبه قولغنه جان هول و نلا شبیه فر باد
 و فغایم واصل اولمجه شمان سل سبب صادم غیرت ایدوب بولک طور دایرانه
 جولائی و شعاع سنان خونفشانی و حشیرا بجریده حس و درک اتمز بله
 درونین بیرون غاره اوغز ادکاری آئیده برینه برشمس بریز و دیگر بنه منع
 خوزیری ضرب و حواله المبله بنه سنین و ایلیم شجره وسیع کبریده
 نشو و نما بولمش و کور جور ازمان اوراق و اغصانی هدر و کدر ناک ایدوب
 تادوی آسمانه سر چکمش اولان بر شجره جسمیه تک بیج بیادینه تبر فضای
 ناکسانی اور بولوب آئیده خاکه برار اولور جسمنه اول ایکی مر دنجوار
 و حبشک وجود جت آلودری چالوهر برنی اداخته گویسان عدمله بنون
 اهالی اطراف و جوی شرو ضرر لریدن خلاص و بک و هر کسی یورولده
 بی بال ایلدی بعده اول ذات شجاعتنقود وجود بهود اندر الوجود بی آلوده
 خون دوشمله مر بو ط اولدیم جای و حشمتا و یاه بالورود عاجلا حل عنود
 بیورد قد نصکره بولک کارنده چار جهانه مداغصان و نشور اراقی انش
 ومدت عمر ندره بویه بهالوانه سابه انداز راحت اولامش اولان بولک آماجک
 سایه سنده بر آسراحت و بنده بوس زمین شکر ایت ایدوب بولک قدر
 وقوع بولان مر انجامل بر مفیداری حکایت و بعض صورتده انخوان
 و سیرنده عدوانک طور جور و مشوار لریدن شکایت و حشمت جسمندن اشک
 سرشک آلام فر فتمی بدکاهنه دو ککله شویله جسارت اولندی

مر غدیک بر شجره عظیمه التده ناباهه عرض کادشه شکر ایکی * بق برادر
 جانبر ابرم نایاب

دعوی الاخاء علی الزخاء کسیره
 بر فی السداد تعرف الاخوان
 مفاد نجه ابرم و سعهده و هسکام رخا و فنه خنده بار و باورک و دوست

(و دادرک)

و دادرک دعوی رسمیه سی از قدیم جوقدن جوق و بلکه بحساب اولور
 اما عین باید بفسر کی برادرانک و دادرک لکاری و دوستان و باران صفات
 قفادار لکاری آجی بو مثالو حادثات عظیمه و واقعات ائمه و شداید و مضایفات
 و هله تک ظهورنده مشبوت و معلوم اوله جفندن طوغریسی بو صداقتکر آردن آز
 وقوعه و له جفی جهته شسو بولده نمایان و ظاهر اولان حسن معاونته مذول
 بیور بلان لطف و عنایتکره مقابله سنده نوجمله ادای شکر و سپاس ایدوب یلورم
 چونکه بودار مسنه ارده بشادیم مدنجبه بالانخاب مرفوق و نال اولدیم و مصائب
 و نوابده معین و ناصر یلدریم دوستان خوشه کویان او اورد واهی دهر دن برایی
 دخی انرا و المیر بله ذبت صداقت آبات مثلوا لوحه سینه سی آینه سکندر آسنگار
 حقد و نفاقدن معرا و مصفا اولان بر رفیق شقیق ارز و مندی اولدیمندن
 همان بولکرده فدای جان و بایر و حاضر و سرفرده سزی بولداس اتمک لاجرم
 موجب افتخارم اوله جفندن وهله کیده چکر بولار و نبع و نحری ایدو حکم برلر
 غایله جوق و او زون و مش و واد بر سراره ناره عدواندن هنبری و مصصون
 یلدریمکن بیور کر بواش کیدهلم و آسان صورتله کوی جانانه ابرم
 دیدکده دران حال اولذات صبح الجمال مجوعده نکره حکمت استمالدن شور سم
 او زره سر بر آورده حسن مقال اولدی عاشقان صدقان مهالک و مخاطرات
 عالمدن همج بر زمان ترسان اولماز و احوال و آوات دهر غداردن انفا و امان
 اتمازل بقدر طاقه البشر به سعی و غیرت او فرلر نیک عاقبتده محبوب و مع شوقلری
 جانندن بر سلام مهران انجامه نال اوله یور لایسه حق لر نده تک بیولک دولت
 و سه ادت عدو شمبار ایدر لر و طرف جوان لرندن بنم نکلاهه مظهر انفات اولیق
 ایچون کند و نفس لرندن جلیل القدر هر به شبهه متسدرا و اور لایسه راجالانده
 بذل و عضا دکل صدقنه بد نلرند معزز و مکرم اولان جان عزیز لر نی ییله بخش
 و فدای بدرل کور مدکر و اجتماع ائمه کرمی

بفوص البجر من طلب اللؤلؤ
 ومن طلب العلی سهر الیالی

بیشک مضمون غیر نحو آنچه طالب مطالب درازی و جواهر اولان که موجود
 نازکترخی در بای عمایه غوص و القابدر و راعب مراب علیا اولان ذات
 دروازه دیده سنی ره بر دن راحنه میل ایتوب و تقابان صحیف زمان آسا
 بالکر دور و سیر نفوس اورا فله وقتی اضاعه و افتا ایوب نالبحر عاشق
 معشوقک روی مشرب بوسنه دفته نظر ایدر کبی مطالعه کتب نفیسه به حصر
 اوقات ایتدیکندن سزخی زنجیر زلفنده بند اولان دیوانه سی و شمه بزم عشقنده
 بنان پروانه سی اولدیفکر جانانه وصلت بولنده بویه و قسه و حاده لری
 کلام بکن قیلندن تعداد و شمار و امر مقصود و ممول شایده نسر الحصول
 کور بنور ایسه عاقبت بسر و آسائله حصول بزر اوله جفتی بالملاحظه مهبا
 امکان صبر و مشکیب اختیار و بدها و میاسرت اولان کیفیات و مواده شکفتک
 کشف و خنده مندیب و مزدد اولدیفکر آنده (المذاکره صیقل العفل) کلام
 حکمت مانعده اصحاب حجرت و فطنت و ارباب وقوف و فراست و زکاونه
 ایلیانه مذاکره و مشاوره به ایتدار و نفس الامر ده اسهل و احسن ظن و معظالمه
 اولان ماده تک عاقبتنه نظره اسباب استحصانه نشبت اتمک مر ادا اولدیفنی
 حالده

امور بفرح بها السفهاء و یخشی عن عواقبها الالباب
 مصدر آنچه اول شایک عاقبتنی کوزل دوشوب همان کسب فر ایتله صکره
 سبب چکیده فطرات دیده باس و پیمانی و ندامت اولما مسنده صرف افکار
 ایتلیسکر ایتنه بیان ایتدیکم منافع و فوایدک جمله سنی کوش هوشله اجتماع
 و دریش و سایر اخلاق ذمیتک کانه سنی درون دلین بالاخراج صورت
 و سیرتگری بر کوزل درویش و دماغه معروض بدکش و بداندیش و شطح
 مجلسکرده سورینه سورینه من غیر لایفه فصدور و تکبیر ایدر و معاندنه قبل اجسام
 نیهله زینه مغرور اولترو صغار و کبار میانه زنده استدکری کبی آن سور زتوک
 یداق افکار ناسده زینه فر زطرافت وزا کتله برکش و سور سور شاه دل آگاه
 عقل ایله روح رخنی آکور کبی رجات و ذهننی نهدیش ایتلیسکر که حد ذاتی

(یلوب)

یلوب زلما انا بنده سرفرو برده جب فکرت و انکشتن بردهان حجرت اوله لر
 اشته بوراده شو قدر نفس کافی و درایتکر و ارباسه بونجه بند امیر سوزلر
 و ایتدیرو و کفتار ناب (العتاب هدیه الاحباب) قیلندن اوله رق بر مقدار نفسکره
 آنرگوار ایسه ده کوجنبه سکر آرتقی شد راحله وصال دلداره تبدیل جامه
 طرفت و یوبولده کف کوبه قولاق و بر محبوب همان سرعت اولدیلدیر لکن
 جزیره (ارغوانده) نوبند امر اهم و کشف و نخبی مهم نمونده چند وزه
 آرام و اقامت احباب مصلحتدن بولند یقندن سزخی ایلروده (عتاب) نام بلده ده
 واقع مرکز تفریحخانه یشکاهنده براوطه بی بالاستکر و اسرار مزی افشای
 کس و هر کسه اختلاطه میل و هوس ایتدیر که بکلمکری ماملول ورجا بنده کز
 دخی شمندیسر را کایمین طرفیه آز وقت طرفنده اوزابه کلکه کسب صرف نقدینه
 یشم ایدرم شمده بک سزی خدایه اصغر لدم دیوب کنندی موقت صور نیسله
 شو مغارفت مر افته تأسفا بالکرتینه مشت را باره دوشوب متفکر اکیدر ایکن
 مدای بصیر قدر بیدود دور طور لری رسم واری ایکی شخص سوار ی بدبد
 و ظم و رایتسبه آبا و یله سرع السیر مثال طبر آتاری انکار ایدر کیملدر و عجب
 برندن هنوز قور تیلور قور نمازینه ردبکر داهبه می اوغز ایله جفدر خلیسی
 آر شنده آتیر ایتمه تقرب ایتدکارنده لجم اسب عزیز لری در دست ایدوب
 سبب آمدور فزبری موقع آرام و اقامت لری و غریب الدیار اولترو بولده شام
 ایدر ایسه بام ایدر چک بر لری و عتیک فریت و بعدیت و سکنه سنک حال
 و شان و طور و حجر کنلری بعد السؤال بوزلر حریده بولتان عساکر ظفر مائوک
 سیف و میان صور لری آکوده خون دوشمن ایدر که هر جهته غاب و مظفر
 اولد قزبری مینر شیمه کاهرتنه اسبل اولمش ایکی باور صافی البال و بوراسی
 اوزابه یازم ساعت و اهل ایسنک کیدیشی اولغون سز رحات اولدیفنی
 یسان ایدر که کوزل جواب بر مال اعطا ایتلرله به مدای رسم الوداع
 و احوال احوال و محاطر اتدن امین و سالم اولسنه کسب اطلاع و یوالک
 ایکی طرفنده ددان کر کاندن آزاده سوری سوری قیونلر ایزنده چو بانلر

غم فردایی دوستی و کمال ذوق و مسرت نریندن چاندگری دودگری نماشا
و اجتماع ابدی بده درون شهر عنکبه و اعل و معین اولان بر کوچک او طبعه
داخل اولدقده بنه سناذ قنک دسته کاه سربع الحر کائنده افسه جور و عنو باقی
انجه دن انجه نسجه باشادی

باراچون ایلکه طارمه تصودی شکار
دانه اشکی صاحب دام تدایر قور بلور

جانان اچون مشقت سفر دکل وقت حضرده بیه تب و محنت زندان وفدای
سروجان چکلور اما ممکن مر بنه راه امن و سلامت بحری اولور بنه علیه
در عقب (تغراف) مأمور بنه ارغوانده مافره بولتان ناباب مر و نمایک بو طرفه
عزیمت و حر کتند دا بر زلفیاره طوقور و خارا اغیاره بشور بولده بر تل قیر میرک
و فایله انجه معامله و مجاهده بولنرک دفته نال اولدسنی زرفیما بعد ایلیان
مأمور مذکور زنده بولتان صندایه ده استراحتی دست نما و ابابله اراله
وعیان آره سنده بارین (شمدیفره) را کباشیکه مافه سی اون ایکی ساعت و نیف
آب و هوای زیاده سببه لذت و لطیف و البته اسواق و بازاری غایت منظم
و نظیف اهالی و سکنه سنک خصائل مدوحه فضیلت انسا سیم الله محوما
انصاف لری جمنه داره اوصاف بلندن خارج مونس و ایف و خوبان و زنان
و دختران ماهوشالی قصور رمز کوزل و ادیب و دغریب و معتر و ماوی اهل
سبیل و غریب و اکبرای ارب و لیب اولان شهر شهر (شکیب) نام موقع
فرختمایه کید بورم همان سرک دخی اورایه نقل رخت وصال بار و اوراده بر مقدار
صبر و قرار انگری تصویب و اخطار ایدرم منله اعاده کلام دلسال انجه
دران گرفته باوایل اولان ذباب مشوش الحال داره بیت اسبح عن کوبدن
نحرک و تسربع بر و بال و زبان حال ابله الامان ایدوب جانب سلامت فاجار جسته
اورادن چیقوب کیندم ابدی چونکه مخاطران استقبالیه و واقعات مانعیه
تفکر و تفطن ایدر کیندم شو حال آسایش اشغالده نال اولدیم امنیت و سلامتی
و حادثک ظمور نیدن مقدم اول جای راخترایه قدر عزیمتی بر نعمت غنیمت

(ییلدیکمدن)

ییلدیکمدن و یونلر بوزده بر دوستانه معامله و حر کتده کور نور ایلدیده
عن ظمیر الغیبیک در لو اغلائی دیک فتنه سودا سببه هر نکش فیه دا اولدق لری
بغین و نفوس و یوبله بولون آساهر نظر فدن نظر اولسه رنگارنگ کور بنان
بر طایف بداندیشان اچیلر بنه کیر مک دخی خطای عظیم اولدیفنی نه نال و نجوس
و دائمی صورته اوزرمده بولتان ایکی ناظر عادلک گوشه بکوش دوران و بحر بلری
سببیه اها ایلنک صور و مسیر بلری تحقیق و نجوس ایدرک ظموری در کار
اولان فنان لری عین البقی کوردیکمدن و نایب مکر متمسک امر بنه هر حال
وزمانه امثال ایتک حقیقه بر یولک لطف و عنایت اولدقندن عنکبدن خنیا
فاجدم ابدی

مرغ دلک اول بر حکمت ماله نصادق و انقبالی بدی برده باده لطیفه نظیفه
سربینه (شکیبه) قریب درت بول آغرنده اوله طلوسی مانزال آقار جمعه ک
زنده منتظم چنستان اوستنده کاک حکمت اشتمالی دستنده بر یخوشمال
و یوزی کتدیمه مائل کور بنجه آک صاحبزله شرفیاب اولدی دهمده تنسب
ایدوب دران دست غنیمت یوسلرخی نیم و بعد ادای رسم و رجب و تسایم
اول بر لطف کیرک یوبله منفردانه جانب تکاب و شنان و یوزاری نه سببه منی
گذران دوران ایدور سکر کبر بر سرده کلا شلار صورتد بر حالت غریبه مشاهده
ایدورم تفهیم ایلرک اولار می سوانه
لیست دموع عینی هذانا علامه

آما فندم صبر مکر و نار علو بار فتمه کندی کیری دخی اورمیکر ز برادر درونم
افزون و سرک دمنی سولش اولسم غایت اوزون اولدیه تصدیق
خاکدم کیندن احتراز و نچردد آدم عشق و محبت و سببه اولما مگری نیل ایدرم اما
اجال حال مانی البالی شو صورتله بیان ایدیم چونکه مقدما موفق و مظفر
و حسن ها و انت علیه لیه دست کید و حشیدن رها و مظفر و وصل جانان ابله
میسر اولدیم رفیق شقیق (نایب) شجاعت مال المصلحه (ارغوان) طرفه

غزیمه مشاب و باده بورانی شریف بیسوره جعفری با التفاف بنده کزه بیان
 و اشراب بیور ملربنه باده هنوز غشکدن کلبوروم و بر بار ستم کار ل آتش عشقده
 یا بیور و نخل ابده مدبرکم جهنله آتک سمت وصاله کید بوروم بولو جواب
 ورد کمدن آمان بنده کرده (باب) مود نمایی کلبوروم بنده شرف ابده جگر در
 طن ابیوروم سیمیا و حرکات و روش حال کردن سزی بیلسدم لیکن فهم و درک
 ابیورمه که سر حال بیسوله مدکر بیورمه سیه خدا علم صورتگر صحیفه
 دل غم مولده مصور ایسه دهر و راز منه ابه و با خود پای مرغ دل دانه حال
 رخسار باره الدایوب نادام زلشنه دوشلنبر و آتک عبار راه وصال آینه سنه می
 و در وازه دیده می زک آوده ملال انجیله ذات عایا کوری کوردیکم آند
 بیله مدکرمدن لطفا تعریف بیورم کزی استرم دیدیکم اول پیردانا بویدن
 مقدم بر بار ستم فرمائک ناز افراخته سوزان و ستمی جستجو و پدیرک واله و حیران
 ایکن آتک سر کوبی آسوسری جانب شرفده (قرنیه) اغرام و اسرا
 ایتممی سز حال بورارده می کزیورسکزی دیمسوله وای افندم پیردستیکم
 حسن توجهات دولکر باور و امیدوی بورا به سیه کلمه من و خایکای مشکک گشای
 و الا لیه شرف ابده من ایدم بو بایده واقع اولان قصور کسرتزده می عفو
 بیورسکر دیو تنکار دامنه صابر بلوب هله شو تصادف کز به واصل اولدیم نعمت
 جلیله مضاعفه عین بخشایش آلهه و محض الطافی و عنایت ناه شایه اولسوله
 اظهار و اعتراف بخیر و نفع صابندن بشقه نوجوه ابغای نشکر و محمدت ابده بیوروم
 سیماطر اولدیم بند و نصاب کز بنده کزی بیجه جای مهال کدن سلامت ابصال
 ایلمندر بونلری انکار دکل برنی فراموش ایسه هم داره فضائل بشریتدن
 خارج اولان حرکات مقصد و حده بولنش اولوروم زبر اول و آخر مددرمی
 هر مختاظر صر سکر دیم

جان و بر رخسار اول مائده جان اوزره
 جوش ایدر نیشه لبان چشمه احسان اوزره
 بوارالی دوردن مزقب اولدیم (شمسینفر) سریع السیر ظهور ایشی آند

انواع سرور و جویر ابه استنبانه اما ده ایکن لحظا بصرده اول نایب عالمیت
 قدمزن چمنستان نرم اغت اولدقده رسم خوش امدی و عادت مع نفع ملاقاتی
 اهدا اجزا بر طرفنده اول بیرمه البسیر و طرف دیگر کده بودل برتقصیر الاله اکثرق
 شهر شکیک اور ناسنده بر جسم کلستان ایچنده و اتمع اولان قصص عا خاده بر ممدار
 آرام و راحت و تنبیه قنآن اطعمه نفیسه و اشربه لذیذ و محباب ایسه بی کنار
 محبته آلوب لذت بخش دماغ نرم اهل صفار زوسبله کیدر کولوبلان غافلانک دم
 فر حر زربخی استماع ایدرک انسانی رنده ایچی طرفدن بلنا و به وارد و لطایف
 و حقایق مسوز بیله رافع و ساردا اولان اسله شایه به کاهه بمن و کاهه سار به توجیه
 روی کلام و لیبانه تفهیم مقصود و تقریر مر ام ابه اجوبه کافیه اعطای بلطی
 ارسنده جام (نایب) بنده کز (ارشواله) آتکشم و کیدن لاله لغت و ابیتی هوس
 آتکشم اولدیم مناسبه احوال سکته به ممکن مر به مطلع اولغی استدی کمدن
 لطفا تحریب و استماع کراه واقف و آگاه اولدیم کز آیین و عادت نلرندن بر مقدار بی
 تقریر و بیان بیورسکر موجب مسروریت عاجزی اوله جفته رب و ایشابه
 بو قدر دیدیکمه واقعا سوزیلد کاری کبی اهلینک ساکن اولدق قری اولر
 و در و ننده آخذ و اعطای بند کوری دکانر و خارج و داخل ایدر ننده نزه و تفریح
 قصدله کرد کوری برلر و کندولرینه کوره اختراع و ایجاد ایدر کوری ساز
 و مسوز بیله ناز نلرینک و قصص ابده جک مسیره رغابت منظم و مرتب
 و مرتب ایسه ده هر زمان حیای بخشای عالیان و لطافت افزای جمله جهسان
 اولان میاه لذیذ لری ایدر اولدیم کدن صحیح و شام صوبریسه آره صوتنه دوام
 رعایت داران و اصحاب مسرور و سامان اولر لرجع و ادخار اموال سودا سیه جائز نلرندن
 زیاده مال لری وقایه و نهان و هر آن و مساعت نکرتوز ایدامه الهه اتمام ایدر لر
 و عدم مایه حاج نخل و دنانت عروق قیاد ذابهل بنه در درجه حلول و سر بان
 ایتمندر که حتی اوراده وطن و تمکن ایدن بیچاره کان یلابنه حتی برلری اولدیم کدن
 ز بر منزل و گوشه دکا کین مدلنده مصلوب ادم کبی کتدولرخی ایدر ابه تعقیب
 ایدوب برف و باران ایچره بر مقدار خوابه وار دقیری و نه ارا دخی اغنبدان معدود

اولئك تحت ناي نضر عارنده در بار کبی آبروی نمین برنی اساله و روان
 اینهل یله بنه نیم رشفتان و بر قطره آبی دخی اعطوا احدان اتمد کلرند ناشی
 بالاختیار و اعطوا ترک غایله احتیاج افتخار له اقلیم عدمه عزیمت و رحله شتابان
 اوزره بولدقلری مرار شه و باصره آزماشمن اولمش و سکر لنگ قوتندن
 ذشت بدن مر حنه زلفا بر نه خیل ناسف اولمشدر و اورانک آب و هوامی
 نقل و هر کسه موجب انواع عمل اولدیغندن ديار آخره نقل انعه استراحت
 اینی اعتبار له مینی اکثری و طنزک آب و هواسنه میل و مجبور اولوب
 آقین آقین کلرله اشته بوراده هر بدن زبانه و وطن واسه کان ابد کلر بی
 کور بور و اطوار و حر کت برنی سیر و تله ابد و سکر بیور مرتبه بازدن اوراده
 اکتساب هزار زوسیه مدت مدیده و قلبه طرفنده مسازنه بو ناسنرک وقع
 و حیثیتی و اسایش و راحتزی درجه کالده میدر کدغودنارنده ال آخر الامر اولانک
 وصف و ستایشنده بولوب آنکه نانداید بولر دیکده بوق بوق آنرک بوراده
 بحث و میان ابد کلری سوزرک کافسی مقتضای جیلر بدر فی الواقع اورابه
 وصولرنده اولچار گوشه بنای مذهبلر نه بر ما کته و بده وضع اشد بروب
 اقتضای حاده سر بسته هر جهسه تمیل ایدر و نایما کولان و شری و یان
 و ملبوسات و ساز بوی کافیس اولان معاملات مخصوصه و صولرنده لاهلی الشین
 عینیه تقلد ایدر لایحقی اهل البیله علامان فارقلری و طنز بی ذم و تنبیح
 و عاریت او طوردقلری بری برلینه ترجمه اتمریدن بولر اجابیدن اولدقلری
 اکلا شبور طوغرشی بولرک شو بولده سرد و میان ابد کلری لنگه لوقوال
 ناسده و کاسده زی و منسوب بولدقلری ولی اتمت جهه نمین برنی و مسقط
 رأسلری اولان و طنز بی هبسه مذهب ایدنلری میران عقل و حقایقه قولسه
 دانه فضیلت انسانیت و خانقانه معتزت و مباهان شرف مدینندن خارج
 قاله جفری استدلال اولنه سلور بیور مبله پیرم چکنشیرک اصحاب جنایان
 و قبایح حفرنده معامه لری بورابه مشامه بدر سوانته خبر اوراده بار بار یعارک
 زبانه اولنری جهته نه مدد جلدان واسطه له کل یوم بر قاج که نه تک فانی برزه

(ریزان)

ریزان ابلرز و انعا بواصول سبست ظلم و تعدی اهران دما بکنه اهدن عاری
 داخل و خارج بلده مرده دم جاری ابد ده اوله فنکاه منابه سنده اولوب آتیق
 (عبره له سارین) چند سال طرفنده درن کشی تشهر و قصاص اولسه بیه
 آئردن بری افارب و در کز لری اجابیدن بولدقلری منظور باصره امتعاز
 اولمشدر بوللو مکالمات عبرت آیات و محاورات حکمت غایات یله رفته رفته
 توصیف و ستایش قلان فخر مدکل کشادر و ونده قلوب عاشقانه ای محرق اولان
 صدای صفا انزای عشاقندن واسه ترس اولون خوب منظر ده مر اغشین صدر
 راحت اولندی

مرغ دلک اول برونای بیه عیش و عشرت ایدنکی * بو کاشانه بالایه نیک
 بر طرفنده خولند کان خوشسکوبانک او قودقلری انواع فصاید و شرفیات
 و دهان شکر فشانلرندن کونا کون اجرا ابد کلری اتمت جانفقداری
 و پیشکاهلر نه سازندکان صفای شتابانک نای استقامت حب و وداد و صداقت
 و بر برلینه کان آسایشم و اروی مسنا له یله هر مقام سرور انجامدن نقل
 طرز جدید و باران و نادارنک صفای بی بولده ترید و فراران اتمک ایچون
 ایما و اشارت ابد بسوب کاعمرانی و کاه زمزم مناجار اماله و شریک اناهل مودت
 کامله دن دم طوبی برق قانون اتمت و محبتنه انظم نام و بازار بحینک کرما
 کرم اولسنه انعام ایدرک نوای خوب ادای فر حفر لری اسماع و اصال
 صماخ اهل دلقن ابد بیلر و طرف دیکرنده ایدی مسافران مهر و بلده دوران
 این اهل البیله اقداح ناز و استقلری و شاهدان دلا و زانک شو برز محبتده جولا نلری
 بادی ترقی ناره عشق جنسا اولوب اصول مناظر مه کمال در جده دقت و رعایتله
 مجموعا دست بر افراشته مدمرات و موافقت و بار برهن فر احمیت ایدر شو برده
 سوزنک و فقه حسینی و یوساک و کر دایه لده دخواه اوزره کز بهرک در اودر لو
 شوه و ناز و نیلر لری اول مجلس مینت ابد لطف بخش و تقسیم ابد کلری ذوقیات
 بیغایت توصیف و بائیدن مستغیر در و انای تناول طعام و کباب و شراب نایده

صورت فلکی آتش فروزی صراحی باور غیب و کردلک لایتنطع خفا نندن
 کاشش ذوق و طریقه بتون عندلیبان کفجهاره نغمه برد زنی و هیدیه سبوی بازان
 ابله ناله و فریاد و غلغله بی اوشب لایتنطع میان خس و خار نه بیان ایدوب تا به بحر
 مثال پروانه شوریم عشق و محبتده و بو عیش و عشرت صفا و مسرتده متعبرانه
 همان شمع سوزانک اطرافنی دوراره فرار داده تماشا و سیران اولدیلر اشته
 بو مثللا دلالت باغبان عنایتله جمله سیراب سابقه نقرح بی بابان اولندی
 قلم ان زمان نبود که شرح شوق ما کوید
 و رای حدنخر برست ذوقها که ما دیدیم

مرغ ذلک سفارته بحر آجاج جالبته عزیمت ابدیکی * اول شکامده آفتاب
 جهانتاب و سال جمال دل با شرف اقیق دل محمودان برقع کنای شب دیجوره
 و نما اتمه بله اول پیر فلاطون دیر و ناب حارس سر بره ممالای آسوده نشیمن
 ساحل امنیت وی بزان وفاداران بزم محبت مسقیمه صمیمه کالای والای محبت
 باره مالامال و جزاران مناعب ابله کرداب پراشوب جور خصم میاندن دوستانه
 معاوتنکر ابله تا کنار نجاته و اعمل و مشاهده دیدار براتوار کره نال اولدیکن
 اذا البدأت بالاحسان ثم وما الاحسان الا بالتمام

مثل یبد لجه بعد ازین دخی حسن دلالت و فطانت و عالیله کر ابله سینه گری
 جانب منزل مطلوبه اعزام و بو آهه کین حق نالحق کسرتزه مده مصروف
 بیوریلان نقد سینه هم علیه و قرعنه معاونان نامشایه کسری تمام
 واکمال بیورسکر سران غرق لجه در بای مصرت بیوروش اولورسکر
 دیدیکمی عاقبا شهر شکیک حسن اداره امور داخلیه و خارجیه سنده
 الذماداری و بین اساس حقایق و دقایق شناساییه شهرت عساری و نفوذی
 بین الاکار و صوبی جاری و درون و بیرون نفاق و غرضندن عاری اولان بر ذات
 تا یقینت اوشب حاضر بزم عیش و عشرت اولدیلندن فرامی کونی اوچری
 پردن آیدیه بیان اویشان بر ماده ندره تک تذکری خصوصه و شکل بدن

(مجلس)

مجلس حکومته مأمور و اختصار بیور مسبله رئیس مجلس عن انیس مشار الیهما
 بالسیاقه اعطای جواب و شو وادی مسروده آیدیه ارانه راه سواب بیوردی
 شوبله که بوندن اوچکون منعم (جزیره بحر آجاج) حکمداری تحت اداره
 حکومت مستغله مزده بولان (جزیره نهر خوشکوار) خفیا ضبط و نخر اتمک
 سودای فاسدیه چند عدد سفن حریه سنی ترتیب و موب ایدوب او ایه اسال
 واسرا ابدیکی اوراده بولان بریق سوار سنی طرفندن اشه رواسنه بار قلنس
 و سرتلدهخی ارجوال به عزیمت کر در کار بولمنش اولدیلغنه بنه از قدیم مبله مزده
 شرا بعضی عدد ابله مشید اولان رسته معاهده بی شکست و فی انواع حدود معینه بی
 تجاوز زندهی به جرأت و با خود سار سوندیره بیت اتمش لایسه نچیدید و تشبیه
 مطاب معاهده به همت و مسارعت و شایه عکسی ظهور ایدیه جک اولور ابله
 بلا توقف و لاتردد محاربه دایره و بلکه نام و نشانی روی ارضندن نابدید
 و بنهائیه غیرت و مباشرت ایلکری حضار مجلس نصوب و اوراده لازم کلان
 تدابیر لایقه و اثبات و مسائل فایده تک اجراسنی عهدیه لیاقت و درایتکره حاله
 و تقویض و تنسیب بیوردی طرفندن بو خصوصه سل سبب مسام زبان
 قبول کری مأمول ایدیم بیور مسبله در عقب اول پیر اسطو و تدبیر کروی
 لامع اثور لایسه عطف نگاه رخصت ابدیکی سده پیر جالس سر بر بوقش
 بو الجک ظهوری صحیفه عم از لایسه مسطور اولدیلغنی جهته خاندانه
 و دایره طور اولدیلغنی صورتده مظفر غمی تبشیر و نایاب دخی ماده کورمک
 قبولی و بوسه خیر اثر کفر بیما و صلت جانانه سبب اولمنش و رفیقه دله نخر بر
 و قفر بیور مبری اوزرینه اعضای مجلسه منوجها ای مدران امور مملکت
 وی مدققان مصالح ملت عرض و انتظارات آیدیه و مقالات حایه ابله بالاقتدار
 شوامر عسیری و بو بار تقیالی تحمل با زوی قبول ایدیه حکمی افرار ایدیم (اول)
 محاربه ایچون ترتیب و تمهینه بیوریلان سفاس حریه ایلار لنده و جوش اسلحه
 بردوش یلارنده اولان ولات حریه و سار ما کولان و مهمات سفر به لری
 غایتله مکمل بولمدر (انیا) کوندر بله جت فرقه دوغما به اوج قطعه بو احر ناره

ترقی بیورلیدر (ثالثا) تعیین بیورلش اولان سواربان و صاحبان حرب و ضرب
 و امور دیده و جنگ آرموده دلران و مدبران اولیلردر (رابعا) تعینات و تخصیصات
 چندیه به بر فاند هانم و علا و سبیه امرای ملاکده و نظرای امور امیر به سیدر بی
 معانت با تخریچون آکیده و شدید او امر نامه ساعده اسرا ایلیدر (حامسا) تحریک
 سلاسل رتب علیه عسکر به و وعد نشان ذیشان متخیر ایله صاحبان و نفرات
 بر به و بحر بند قدر و حیثیت لرخی زرع و البسه قوبه شتابه و صیغه و از غیر
 مخصوصات نفوذ و فیه پیش و توزیع ایدیلرک جمله سی اظهار خست و دست و راه
 و وجوه بباشت و صاحبان جنگ و شوغایه مجبور و خواهشگر اولدقلوی حالد
 قوماندانیه تو دبع بیورلیدر مثلاً متوله معنوله خسته بی بعد اتدین رئیس
 و جنسای خوش این و پیکار مسیر و نایاب خرده بین شو و رتبان مخفیله
 مستحکم حریه عقده صد آفرین صد آفرین ای عالم سفر برین قدر و سبیه
 عرومان حسین بیور دبلر شو متاثره ذموم عبورن مهاجره دوست و یاران ساهره
 طاهره شهر شکیب سربادریای عسان ایدرک کیفیات مجبوره خصمه منهدار
 (اولا الوائمه لک الناس) کلامی مؤدبانه بالوائمه و المواقفه و شکر ارماده بی
 اوربده آلوب موامر و مشاوره و انضای مراسم و ذاع مسافره اولدقلد نصکره
 لوازمات حربیه و مهمات مقتضیه بحریه و راعده ایله بلاتقصان سب و با بحر
 و فکله کر قیامه عزیمت مترب و غیر اولان اون ایکی قطعه فرقه دو نما تصادف
 ایدن هوای مساعدیه بلکن کسناد ایدوب اوله و واطسه به حاجت قالیه فرقی
 پویه هوایله بکرمی درت ساعت طرفنده (جزیره نهر خوشکواره) بالوصو او رده بی
 روزه اقامت و آرامی تصویب و بردارون و پروتیه اجنادیه بی و بحر ایستگاه
 و اطراف ارمده سه نظارت ایتمک ایچون اوج قطعه ستمن حریه بی توفیق
 و ترتیب ایدوب بعدا کمال استحکام مدت قبله ایچنده (جزیره بحر اجاجه) بسط
 فادمه وصول و آرام اولدقلده مهات تبع مستون سفان و برتوسیف و سنان
 جیوش ظفر فرائ میسانه امواج قهر بحر خر و شدن غضنفر مر دنجوار
 اساجشم ناشای اعدایه و نما اتمیه لک ابرو کتیوب در انجیلنکر قاه و راحت

(و اجرای)

و اجرای رسم و عادت ختمده هر سه بنه مر دن بکرمی بر باره طویک بردن آتمشده
 کذیده اشارت اولندی و (الحاقی خائف) ندیده سبیه دران مینده در شتمده
 بهم جان و بلاشی اموال و عیال و اوطان نمایان اولدقلدی مده و دور بین انظرم
 اولدی بعده معتمد بولسان و ابرو سفینه سنه را کبسانه نجاته زنده اشجو
 اختلالات مجموعه متره نک اجر اسنه و تخم افشان افسادیه مامور اولان
 جزائر حین سوی ملا فاند نی بو قایلین اشانی مشمول نظر دقت و خستنه
 برابر زنده بولان ترجان واسطه سبیه اورازی کشت و کذاره سبیه اولیلدر
 سوالرینه شهر (شکب) ابالی داخلنده واقع (جزیره خوشکوار) ختمده میشد
 اولان رسته معاهده قدیمه بی تجدید و شرایط موضوعه و مشایبه به بر قاج بند
 دهاعلاوه و تزیید و حرکات و اطوار خفیه با سندیده کردن ظاهر و هویدا اولان
 مواد مصممه مفسد تکراره کری تحقیق خفی و جلی تحسین و مشاهده اولتان
 افعال و ادکار فاسده کری نقیض و تدقیق ایله اصلاح امور منیه خصوص حنده
 مامور مستقل رای و بو مائل ماذون هر شی اولدیغ جهنله بو مثال و کیه نیات
 معضده مهرومان کامله سی اولان برانس لردن مر کب بر قوم سیدونک شوانده
 تشکلی استمروم جوانی و بریدیکده در عقب سبیه زنده قدم سنبور و منجب
 و بعضی مرتبه عقد و حل امور مشکلمده مستخدم و محرب بولان کسندردن
 النی اعضا او سترینه بر رئیس تعیین و جلب و نصب اولوب بر زمان اونه و برنده
 دسر و مد ظناب مقاتل و اغوا حضار مجلسده دور قبل و قال ایدرک آنها به شق
 و تحریک منراض زبان و شغه فرار ایله کشف و تقطع طوام بر رسته کلام
 آغوش قوه مفکره مدن شو و جهنله مینه بزم پناه انشار نام بولدی آبدیه ثبت
 سنجقه توزیع و تعداد قتلان شروط معتبره نک تمام معاهده قدیمه به تدبیل
 و تردیه به قولنی تکلیف و تفریر و شاید قضیه بر عکس واقع اولور ایسه اول وقت
 اجرای مافی الضمیر یعنی صفار و کارگری هلاک و تدمیر و حکمدارگری دخی
 امیر ایدرم (شرط اول) سفان حریه کر محدود و معین اولان صوری هیچ
 بر صورتله نیوز اتمه چندر (شرط ثانی) نیزار کیرلر دخی ایچن اسکفلر بکرده

کرنه که قطعه خارچه جنبه چهل در (شرط ثالث) اول کار کرده معلوم و منسوج
اولان استعد و سائر اشیا به نظر اعتبار ایله باقیمه جفتدن بعد ما هیچ بر در لو اشیا
زیر ادره من دبو انسان بنده راه ارسال واسر اقلیمه جفتدر (شرط رابع) تحت
حکومت کرده بونان بلدان چیمه ده سفار نخونه کردن مایه ایدایتوت واسکان بدن
تبعه کز بونیت جتی بولسه لیه اراضی و املاک مالک اولیه جفتدر
(شرط خامس) تبعه من دن زیر جابه کره کیم می ارز و بدندر جفتدره جزای
عظیم و شدید ترتیب و اجرا قلته جفتدن بعد ازین فرد آفریده مک داخلی تجویز
قلیمه جفتدر بولوسان اولان تکلفات مستحله آنچه بحار به شدیده بروسه
اولد بقندن نفسا بر بنده سیه آفر بر بر نشه تنجابه نظر و روی نیم
مولنده عقاری کبی اولری دخی مغر و اشب و عقود مسروده و مشکله مک
حل و قبولنده جمله سی تغییر و هر روزی صامت و ساکت و سر رکون و فریبا
اوغزابه جفتدری فخر و وصولت جیوش و سنان خونفشانک بدن آسایش
و راحت بدین فالتی بره بر زبان و جود و غیب آلودن سر سر معر لری
جدا بدوب تلخا مذلت و بریش تته بکسان ایده جکتی ادراک و ادعای اتمر به
عومای زون اولدیر ایچلر ده ریش شیفتت انیس سر راوره مقالات تالیس
اولوب شو معاهده موضوعه مک عدم قبولنده داری زین خبر نشایه بوقضای
نقلیه و مندمان عقلمه مک بحار به علییه بی اتباع و عدت مدیده دهنر و آلوده خون
دشمندن مجبور و محف و طاولان آلت حریمه بی برزدن اخراج ایده جکتدن
ایشه چاره لری قائد یعنی افاده و عیان ایدجه در حال و ایوره را کیا چند امیل
بعد و دوردده احوال و صدمات دوشمندن آزاده بونان دونایه سر با عودت
وضابطان بحر به بی اورایه جلب و احضاره در عتب عقود و تسکیل جمعیت
و جزیره مذکور مک اسهل طریق و هون صورتله ضبط و تسخیری خنده
بر کوزل مشورت اولوب خارج ادب انسانی و عیام تنضای مأموریت
اولان بری برینه غرض و نفسانیت و آرزوی استیلایت ایلش کور ایوب
آنچه اسباب و شعار جم انکیر تک بر نخی درجه سنده بونان ماده اتفاق

(وداوره)

و دایره اشخاص و موبه دن سر و اشرف و زو و سر مجلله امسال امیر به بی
و دبعه جناب خدای تعالی اولان عساکر بر به و بحر به بی اتلاف اتمر مک
تا ایلانه و شجیه ایله و صدیقانه سعی و غیرت اتمری و ازاره و ابراز اید جکتدری
آثار صدق و شجاعت بر به معادل و تیغ و صولت دتمه برج و بار و کچی
کو کس کر و ب دوچار اولد قلمری زحمت زنجان و خدما تلو به مقابل
علی مر انهم اجرای امر مکافاته هر بری نایمن و ارض و افتخار و سوار اولد قلمری
سفینه لیه رأس مأموریت سارولینه از سر نو تعیین و اسرار و اجاع ایدله مک
همان اورادن سر با عفاک لشکر قیلم و حرکت و پیشگاه جزیره مذکورده
مها اولان چند فلو دهن کیم بر نشه هجومه اقدام و غیرت و تقرب اولد قلمده
دو تمان ایدیه آلتوب لابنقطع بر نایج آلا ایدیه طوبی لیک بردن آلمه آن واحده
قوه فخره و دوغزای نوبقی رهبر و عساکر منصوره ظفر یکر جزیره مک سورخی
زیر و زبر و خصمک فورسان سفینه لیک کیمی احراق ناره سطوت و کیمی
سر با غرق و شکست ایدوب بر طرفدن عساکر نصر غائر قوه به اخراج و آلت
حریمه و ضریه و ادوات لازمه مک کافه سنی ابارزه و چند تار به طوبی لری دخی
ازم و استحکام و تقویه سی اهم بونان بحال و وضع و ادراج و طرف دیگر دن
بقیه مضار به طوب و تفنگ اولان کیمر به عسکر لری کاملا اخذ و گرفت و اسیر
و بویه بر جزیره سوریه و مستحکم مک از وقت ایچنده ضبط و تسخیر اولد قلمسته
عالم منجیر اوله لری موافق معینه و مواضع حسنه و جهات ناماسنه کشیده و سنجاع
و ریایات قور و نصرت اولدی اول هشکامده حکمدار جزیره شاشیرد بقندن
قراری فراره تبدیل سودا سیه تها بر ره واروب دردد شواریه چاره آرا ایلکن
کشور سنی ارا ایلر بولوب طوغری یانمه کنور دکلمده ای حکمدار بدشعار
وی ناداتی عواقب هر کار اشته سنی شهر شکیب حکمدار معدلتشعار به اسیار
ایدیورم دیوب اسرای سارویه رفیقا بعد الاعزام جزیره مضبوطه مک جوانب
اربعه سنی و حریمه منهدم و بریشان اولان بر لری تعمیر و تنظیم و تسویه
و ساراشکامات مسازمه و ترتیبات مقضیه سیمون ضابطان عسکر به مک

(٦)

الاعتقل و در ایشکاری و صرف افکار اهانت و خیانت بدین عاری بولتان بر ذات
صداقت و صیانتش عاری انتخاب و بحسب البسریه او بفرستنی مشاهده
او بعدیکه ال آخر الامر اورا تک زلم اموره لیکه و چند به سی دست اداره
افتاد زنده فالسنی اشعار و اشراب و ایکی طرفه زده نمش و قابل شمار و مرمت
اواره جملری بانعانه کلا شمس اولان سفینه ناری ترسانه به چکدر با یوب آنک
امر انکار به سیله محمد اسفن حریمتک ماده انشایه سی بر (امیرال) خالص البالك
یداداره استغاشته تو دبع و نسیم و اطراف جزیره کائن طایفه ابله فرغ و طایفه
ایجاب البیدی مفسداری طوب و عسکر زری توزیع و تقسیم و مشو بخاری به
دهست فراده مشاهده اولتان آثار حسن موقت و یوبله سهولت منصور
و مظفریت قوه جلیله دن خارج ر امر عجیب اولیله همان روی اتخاری
زمین شکر آینه وضع و تلیم ایدم بالاراده حکمرانی شهر شکب مودت اعهدت
عاجزی به احاله و تنسیب بیور بلان خدمت سفارت عاقبت متبدل و تحویل
امانت و رزالت اولوب نرسنه حیات قصیره مستعاره و متظم و بر طرفدن
تنقص ایند دری افلاس معدوده فر حوتل و بیخ نخل آرزوی دل شو باغ
جهانده کارد سر تراجل ابله منقطع اولنجبه به قدر بومطالو بار نخل مستر
و خیال ابله اوغرا شقی هر آینه زدمه مستحیل القبول و بر امر معسر الحصول
اولسی جهله همان اورادن ترسان و اثنان و خیران و یوبان بر جای سلامت
و حدنه و فریجه زماند نبر و نار افترا ابله سوزان اولدیم جانان لطافتش اقامت
و آرامگاهی اولان (قرتاب) مکاره ما به طوغری اطاره مرغ جان و خندان کرده
اورا به وصلت میسر اولدیم بقی تقدیرده مادام الفرقدان آک سودای زلف
بر یسانبله ناله و افغان ابلک نلذذات جاه و مفاصلدن لذت و ماصوب و ترک ما مور تبلیه
الیده او جانب مقصوده عزیمت فرار و بو فراری مجلس شهر شکب اشعار
و بیان ابلک هر حالده نسب اولیله و قویولان جنگ و جدالت اجمالی شامل
برنامه فارسی تفسیر و اولصوب سامعی جناب ریاستنا هیلر بنه تیره شبان
فتندی

(مرغ)

مرغ دلك شهر شكب حكمدار بنه فارسی العبار بر نامه سیدر * بالاراده
(فرمانفرمای ممالک دنیا و شهنشاه منصور الملو و کشور کش و قلعه کشا)
(وسطون ابد از بحر و برور و قساز مناسر و برای بلند نما و قرار داده اعضا)
(چندان سفان و لشکرهای ظفر قرآن که بهر اصلاح فساد معاهده بحر اجاج)
(عزیزت سفر کرده بودیم بدرقه توفیق جناب کردگار در بنجر و سلامت)
(اغر و زوار بر سیدیم و در انگاه لشکر آرام و باغی رسم فیم چند طویرا)
(الدازیم و از جانبان جزیره نیز انداختند دران هنگام یک (امیرال) بر تیک من)
(آمد بعد اجرای رسم خوش آمدی مجلس ایشان بر فیم و در عقدن شسته)
(معاهده هر چه در دل داشته بودیم بکفیم بلسبند و سرفر و پرده تفکر)
(بسیار کردند پس ازان بزیم یک (جنرال) بسرای حکمدار رفت از سخنهای)
(مصلحت امیر که را ایشان گفته بودیم بکان بکان گفت و اگاهی داد حکمدار)
(ازین گفتار روی بر هم کشید و موافق رأی فاسدش نیامد و گفت که دوغنا)
(و لشکر ایشان اندک است و سپاه ما بسیار است بیک دو جمله ایشان گفته)
(بیخ قهر بشمیر کند و ما مور را نیز بشکرش اسپر کند پس (جنرال) دامن)
(خدمت بیوسه طوعا و کرها بسندید ایک ازیم جان زره بر اندامش)
(اندک که جنبش و صوت جیوس مر اینش ازین در جزیره (خوشگوار) چند)
(بار چسبده بودند بهر ان از سر بمفرش هوشش بیرون رفت و او از در)
(درآمد و گفت که حکمدار چنین فرماید و چنان بگوید و امر و از اعلان)
(حرب کرد دیوان بهسارمت خاموشند و باغ از بخار به لشکر بمبار و کشتی)
(هزار آراستند بنابران مانند شیر زیان و دلتک خون افشان مبارزت جمال)
(و جنگ و بدیع و ستان خون دشمن را در خاک خواری ریزان و جسم سارا)
(نیز بچشم نابلی ایشان تک کردیم و بیخ بنیادشان بر آوردیم تا حکمدار)
(جزیره را بدست گرفتیم و بسوی شما فرستادم که شاه عدالتش هر چه)
(خواهد و فرماید آن کند و ان حکمدار بسیار بیخیمی خورد و دست ند اعزا)
(بزایوی تا سفزد که جفا جراحیل عهد و پیمان قدیم را شکست و زمام)

(کسورش از دست اداره او رفت اما چه سود که اول اندیشه و آنکه آغاز)
 (کف از سر کرد و آن سر سبکبارش دعوی جهالتگیری و پندار مکه سرش نیز)
 (معرفت نافتن و نزاع رخا دست و رطابای آن جزیره از مکر و کیدش رها)
 (و خلاص یافتند و در آنجا چند امیرال را نصب کرده که بکوشش ایشان)
 (معبور و آبادانش افزونتر شود و بعد از آن از طغیهای شماعزمت کردن)
 (بسوی کشور (خرتاب) رخصت بدرآید تا دامان آن دلدار و مقصود دلرا)
 (بدست کلام من آرم چون نخستین آرزوی دل من آن بود ورنه در این)
 (جزیره آرام کردن نبود کبست آنکه برای دنیای ناپایدار ترک بار وفادار)
 (و فراموشی آن شیوه کار کند همیشه دولت و اجلال شما خدای جهان آفرین)
 (افزونتر و دشمنان بداندیشا بر ضرب فخر و سیف عدالت شمار روز بر کند)

مرغ دلت طرفه جوابا کوندر بلان فارسی العباره برنامه در عه اشبو
 صحائف میدان حرب و ضرب دلبرانه ده مرتب و منظم اولان صفوف
 جیوش در باخروش مانی عبارات و کلمات و مشاهده و مظهر اولان حسن
 موفقت جیهه منصوره مهاجمه معانی الفاظ و حر وفات مظهر غایب حضور
 باصره افتخار و مباحث اهل زهر شهر تکب اولد فده بعد الطاعه خاطر عاجزانه می
 نسر بر و تطیب و سار زخی بو مائلو شیر ترغیب عتمده لطفا ارسال بیورد فوری
 کرده نامه الفغانجه در بنک صورت مینه سیدر

(بزیت و زبور جواهر الفاظ شمار آسته و کونا کون اشارة کلمات مظهریت)
 (نوشته و پیراسته و خامه پسندیده نگار از نامه دلگشا که از جناب سیمافر ستاده)
 (بود بدست زکرم مر رسید و از مطالعه آن بسیار شادمانی و خوشنودی)
 (بدرآید و در آنجا راستی و صداقت شما بدید و ازین وقعه ناسایه کردگار)
 (و معدلتشهار را اکاهی داد بپس برزدیک بارگاه بندش خوبتر آمد ناسه شب)
 (چنان اجرای شهر آیین کرد که چشم جهان ندیده بود و کرملوک پیشین)

(پند)

(پندیده هر آینه از شرم بی بالان بکج حیرت مانده بودند و آنکس ترن بردهان)
 (کردند هر آن فر ستاده بک شمشیر زین و نشان دیشان افتخار فرمود که)
 (ادای چنان خدمت هزار تحسین و تقدیرست و آن حکمدار که)
 (بدست گرفته و با سرای دیگران فر ستاده بود بدیلا دیکر تمییز و فنی کردیم)
 (و بهر بیکه از سپاه دشمن بدبار آخر فر ستادیم و پیر دستگیر شد دست هم نشرا)
 (بدرگاه اجانبسکا پروردگار برداشت و درود نامحسوس کرد و بارزی)
 (سیر و سیاحت اقالیم از درون مملکت مابیر و نرف لب کعبه ای که)
 (تا بکجا می رود همیشه توفیق خدا بدرفته شما باشد و کلام دلت بدرآید)

مرغ دلت بر ما بونک دلانبله مستانبلد نلم شهره واصل اولدینعی *
 اول احساننامه کرحامه بی در عقب وضع بر سر و چشم و اعتبار و امر اربیده
 قطعه شماره و شمشیر زهره شکافی دخی بندمانه اجتسار و نشان دیشانی دخی
 مانند محبوب شیوه کار بسط و تعاقب سئبه افتخار و زمام اسب کجیلان کف
 افشانی اماله سوی دلدار و استدیگم کبی بولده الغار ابلدلم

میروم ای دل بکوی وصل جانان میروم
 روز و شب دیگر منالید سوی جانان میروم
 کر چه بس ناز فراغش بر شما تأثیر کرد
 لبک هنوز بر خو مجبالتش شاد و خندان میروم

محمول اولدیم بار شیک آلتدن اهون صورته رها یاب و شب و روز خطوه
 انداز سوی شهر قرنا ب و هنوز سر کوی جمال آفتاب مشهود دیده بر خوناب
 اولدیه تحریک نادیدنی اسب سرعت و تقارب اولد فده مستغرق جبه بحر مسرت
 اولدی اینه ده بر مقتضای بخت و طالع ناچیر نیامه ده وصلت ماهروی دلجویه
 مانع و حاجز بر در بای عمان بی امانه تلافی اولدیکه شده جوش و حر و شندن
 آدمی دکل هواده مرغان طاران اجنحه جتان مر و رو عبوردن خائف
 و عاجز اید بر اول در بای عمالک بر طرفه اجناس اشجار قدیمه و عظیمه

واجبار کرده و چشمه زدن مرکب و مخلوط جبال و اورمان و ووهستان و طرف
دیگر زنده فیه حضریه ملاصق اولان منهای دریای عمان اولی سببه نایبار
اول سبب آوراده صیاح ابلت قصه و نیت ضرور سببیه بر عظیم نایبارک
سایه بالا پایه سستی انخاذه نیمه بنوت و راکب اولدیغیم بیچاره حیوان چند
روز قلفت و عدم شعور بدین اولیه بی شعور و ناتوان بطر زمام راحت و انکیزدخی
ناول و نعیش اوراقی اشجاره قناعت بلدی ابدی * فی الواقع بوراس بازده
دخول انساندن محروم بر محل جانور اولسی جهته نظره اولاده غایتله مخوف
ظن و کفر اولدی لکن اولیه و همک ذهاب و اراهه بلدی بولده جای هلاک
اولدوب آتینی امانی جسدن بر لیه الفت و در درونی دو کدرک صاحب ابلت
خاطره شطور اولدی بر دیچار جهته امر از نظر ابلد مکه مینه ایچیدن غایت
انخف و مضحک چند عدد فرود ظهور ابدوب کانه فرق سنه در کور مامش
اول جانان سنکارک نار همجریسه بائوب باقلدیغ کی آتش تحسرا حجاب ابله
مناظر اولمش دوست و باران آسایزه زمه انست ابلدک اطرافنی احاطه ابلد بول
وانعا بو مایمون بر مقتضای جبلت اجزای انواع لهو بان ابله او کجه تالیغ
یار جفا کاردن بالاتر کولمی کلند بر و علی الصباح اثنای شدر احله عزیمت
وقیامده ایچیلرندن برینه غایتیه بدوش خدمت و حسن مراقبت و اراهه
طریقت و اتصال ملک اتمی و ابروده کیچسچون مثال فی زبان ابله و اشارت
ابلد بکده دران تغایب چشم و شکر ابروی قبول ابدوب شو مایمون تالیغ
دلالتیه بالجنونه (مستأهل) نام ابلد به قدم نهاده وصول و آینه و زور ندانه
مخصوص اولان یوز اولدی مستقل ره مسافر خایه به فرش فالجیه زول اولدقدده
بوداره رحیه و جسمیه هر استماع و مشاهده ابلدیکی حکایات و غریب است
وجودات و اجالاتی صحیف اندهان سامنده نجم ابلد صورنده روایت
و تفصیل و تقریر و هر صورته قلوب مهمانان و خواطر محزونانی تطیب
و تسریر ابلد بر ذات صبح الجمال و صبح النصال انواع نوازش و تطففات
حال ابله مورد و مقصد بال و حالی ادبانه بعد اسؤال لب دریای بخانه

(ره)

ره وصال ماه جمال بون بون مسدود و محسوف و بولر کور نماز صورنده
ناریک و مخوف اولهرق دیگر بر راه روشن سمت جانانه کیمک آرزو سببه همان
اورادن رجعت و مایمون فرامست افزون و در همونک رفاقت و وساطتیه
ملک نریشه خالت ابلدیکی روجه اجال جوابا سرده معال ابلد بکده اول ذات
اوت بوجوب اولرده اولان حساست و القای افواهناست ابلد کوری حکایت
غایت جوقدر از انجمله متبوعن بولیان حکمدار جنگ آواراب شطرنج کبیر
بادی آزموده و بخار به دشمن ناریک ضمیر در اعتقادیه لیل و نهار ابلد ملاحظه سنه
طالب و خواهرشکر و بو عرصه شطرنجده تقریدی جهته مبالغه شاهانه لرنده
بولن لری در آن مات و مغلوب اتمکه راغب و مقدر اولد بندن مجلس شطرنج
ملوکا لرنده فرد آفریدنک مساوتیه قدرت و اجناساری بوغیدی بر کون
وزیر سطو تدبیرینه بو او بونده ماهر و شوقنده دانمنا لینی هویدا و ظاهر
اولان برینک جلب و بیاتنی امر و فرمان بیور مسیله وزیر بعد بوس زمین
خدمت میدان شطرنجده حبسه و خدعه سنی افزون و واقف و شناسنی
هر او بون اولان بر مایمون مینار تخونی سرای پادشاهی با حضار و در عقب
ملاحظه شطرنجده اشتغال و سرف افکار اولجیه اول مایمون و هله اولاده
بر او بون وزیر میدرک همان رخه شاهی مات و بوسورته صورت پادشاهی
فات فات ابلدجیه شاه جهان اوجه شطرنجی اول بیچاره مایمونک باشته اوروب
شکست و تاقل و اعدا شده فرمان و بر مسیله دران وزیر و شصیرک تدبیر اقلاته
و معامله حکیمانه سببه اول فی تخت مایمون شمیر قهر پادشاهیدن مصون و معزز
و مکرر اولهرق بر جای سلامنده ممنون و مایمون و نهان اولدی بونک اوزرینه
بیجه سنین و شهر عمر و راهله کد نصرکه پادشاه بنهوز بر مکار شمیرینه کاشکی
مایمون مغلوب و معدوم شمیدی بو راده موجود اولدیده له و شطرنج ابلد دفع
و از الیه عم و فکر مکنوم ابلدیم بیور مسیله وزیر اقدم بو خصوصیه مساعده
شاهانه متعلق و شرف صدور بیور بولور ابلدسه اکامنا لری عارف و ماهر او بون
دیگر بر مایمون دخی موجود اولسی جهته احضار مجلس شاه شو آتقرون

ایده بود بباراده حکمدار عدالتشمار بنه اولی مایمون بشکله پادشاهده
 ملاعبه شطرنجچه ابتدار واجتسار ایدوب سوره سوره بنه آن ایله شاهلی
 مات ایده جک اما مندم باشنه اصحاب ایدن لوحه شطرنجک آجینسی
 تخطر ایدیکجه کامالی اوزادر و پادشاهک بوز بنه امانه باصره حذر ایدر
 وکاه الی صگری چکر و چار سوی جناب جهانداری به تحریک و امر ایدیده
 ظفر ایدر الحاصل بو حیوانک فلاشی شسومور تله مزدد و منلاشی ایکن
 زرد شاهانه بولتان آکون طاسی اولباشنه کچر وب نایاشاهی مات الملی
 موجب نیج بیغالب و بوکر مایمون دخی بو جهنله نائل نعمت و واصل انواع
 نوازش و التفات اولمدر

مرغ دیک مسافره بولندیغی خاهده بردلبری خیال دوشکمه آدیغی
 آنی متعقب اول دائره مرغوبه ک محورا داری دست افندارنده بولتان
 بزات مکار سیمان شسونده دلفکنده وافر رعایت ایدوب بو منلو فورد
 و فرود حکایله اضاعه اوقات و خصوصاً ایلدیکر بولارده بادلات
 و زخافت مایمون زباده سیله بورغون و غریب الدیار اولکر حسبیه محزون
 اولدیغی کندن و بورابه بولکر اوغرامش ایکن افانه دم استراحت ایتمکر
 بیورکر بلده مرکه مقامات دلکشا و موافعات فر حشمانی حیمه شامیر
 و تماشا ایله دفع کدورات دل حزن و تلری القی مسرات ایدلم دید کده آمان
 نه سو بیلور سکر کشت و کذار مسیره (متنازل) دکل رشنه عقل و فکر درلف
 پریشانی دلدارله بیجا ایچ و حال بازار وصال رخسار بارشوبه کازده سرمانه
 جان ایله خریداری اولدیغی صورت سر و قامت اول آفت دنیا قیمت نفس
 و عزیز اولبان نکار خانه دل ایله نظر اعتبار مده هیچ اولدیغندن لطفاننده کره
 مناسب شور ایدیده راوله تخصیص و ارانه بیور مکره سابه لطف و ایه عایله کرده
 بر مقدار نفس و راحت و بعده جانب ماوا ای یاره عزیزمه مسارعت ایتم
 هر خالده باعث شادمانی دل اوله جغنی بر رب و اشکالدر دیدیکده دران

مه انخانه تک موقع فر خنما سنده کائن را و طهده حر برهنه زار نکدن منسوح
 و معمول و مغروش رب بزغز و احترامده سر بسالین نوم و لحاف کش بردوش
 و خیلی زماندنبیر و آوزار دلداردن کوزه خواب کچر مدیکندن آرتنی اوشب
 درین درنی وطنی طفلی او بنحو به مباردت اولندیغی ائنده
 خفته بودم بر سرم آمدنکارم گفت خیر
 آفتاب آمد برویت نونمخیزی هنوز

بیتک مضمونجه مانند آذتاب جهانتاب و مثال ماهتاب عالنبار و نمای میانه محجاب
 ظلمتسأب اولوب یعنی اول ایله مظلمه تک ایچندن باندیغم اوطه فوسنه طوغری برماه
 برتاب و رفتنه آخر زمانک طواع و ظم و ربه شرفیاب اولدمکه اوصافی سو بایله
 سوریله اکیال و تعریف ایدم (و هذا لالهلال) کلامندن بسفنه سنی دبه م آبا سودا
 و عقیده نالان اولدیغم جان بومیدر و لوسل بو اولسون مفر و ماوسی اولان
 قرتاب بو راسی دکلسدر که حتی وصالیه کامیاب اولدم ظن ایدم عجبسا
 اولدکدرده آنک خیالیدر خیال اولدیغی حالده صحیفه دلدله قبول انفکاک
 ایتمار صورتده صورتی مر تسم و ثابت اولدیله نیچون لایقیه بیه میورم بو خسه
 اکامثال بر جوان خوشنما ایدر بو تاشکل و نمائی دخی قبول ایتماکه زباعرصه
 عالده مثل و نظری خصوصاً لب هنبر ریزی کوردمدمدی و باخود
 شودرجه تفتار ب اولدیغجه هیئت و طوری تبدیل وکل آل رخساری رنگدن
 رنگه و احوال و مشواری حالدن حاله تحولی ایدور و بر مقتضای جور و ستم
 حویان عرض محبت داریش شغه دهان محبت ایدوب ذات بری صفاتی
 ایلدیرمورده بی بویه فالن فاله می دوشور بور مثالونجه سور و شوق مشکو که
 و منهدده بینده معزده ایکن اول دلفرب بر مقدارها کار محبت فریب اولنجه
 هر کیم اولور ایه اولسون کرک بالذات کندوسی و کرک بالذاتیه بر سفه سی
 و باخود هیولای خیال بر اداسی شسومورنده کورسون بویه دم فر صنی
 افانه و اتلاف و بویه طفلی شسیده یک جوقده لاف کذاف ایچوب شوالنده آنی
 آغوش محبت الی بر لطف ناکم ایدر اعتقادله شمان سر بر آورده بالین مثال

اولوب (سبحان من صورك وفي الابل نورك ونعم المصلوب من غير نعب جاني
 المحبوب) عباره سنی اور زینہ صرف ابدك اقدم خدا علم نعمت غیر منظره
 اولهرق شو نسر بفرکه تشكر ابدك آتش جگر سوز هجر انكر ابله سوزان اولان
 كوكلی زلال لك اب الفنا نكره اطفوا بو نسته دلی چشمه احسان بد ایلانكر ابله
 سیراب و اروا بو رماز ميسكر ديوپ همان زنجی بستنی ایچمه وشكر رز اولان
 طودا فخر نی آغز مه آوب اتمكه با نلیجه چشم حسود فلك بوی دخی بو بچاره به
 چوق كور میده در غیب اولانكه مفلوف اولدیغیم یورثك بر اوجی ساز کی
 آغز مه و یصد فدی ایکی دست خیال پیوستمه بولجه بو وقعك اصلی
 اولدیغی اكلادم اما هر نه ابله كاشکی رمدت ده امدادی اولدی
 دیدیگی متعاقبا قدوقامنی بالاموزون و باغ حسنه مثال سر و خرامان و نخل
 امال و مقصود عاشقان نزاك و لطافتی علیا افزون سنبل کسوزی غابله
 دقیق و لطیف و اوزون برجسوان پرتابكه مثل نادرو نایاب تحریك حلقه
 دار محبت و دق و قرع باب ایلدیگی كوردیكم انده قحوق كساد بابه نجیل
 و شتاب و حسن ملاقات دیدار به شرفیاب و اول ماهتاب كبی یوزنی
 كوردكده درجه سر فرحیاب و بمنون اولدم ابله ده اتمك دیده و مرگان
 خوفناقی مشاهده ابله كجه دست جلا ن پیدا ده ریكنه و یوزال خوف
 و بیم سر و جانندن مخبر و لال اولدیغی كبی یومال خال رخسار كل آل دخی
 برمدت بند كاهنده ساكت و صامت ابلال اولوب (بعد برهه من ازغان) امان نی
 بو شب پشاپ و ناتوان ابدن و ناسحر عرق بری شرم و حجه سبب اولان
 پری یگر نا ایدار و بی امان سر مبدكز دیدیگمه بعد بریشین آورده دست
 تمنا و عرض كونا كون ناز و استغنا خبر دران شالله بنده كز مستدلدر همنامیدكان
 عاشقان و ابلخشا بنده كافة افسادكان اولان یران راستنكوبانك بزم
 عرفانزنده اقداح دردستان دوران ابدن سابقان مهوشان و میغر و شانسندن
 اولوب حضار مجلس یورابی نشر فكري استماع و حوس اتملرله كیم اولدیغی كری
 بعد الاستغمام سزی برای اذهب و اتصال مرام مجلسینه جلب و احضار

(صمنده)

BELEDIYE
MURATLI

صمنده بنده كری یورابه اسبال واعزام بیورد قلدندن هر قدر تصدیع اولمك كری
 موجب اولور ابله ده لطفا عفو كره برار حسن موافق كری استرحام ابدك
 متلاو حقه دهانندن در رافشان كلام اولجه آه اقدم آرای صابنه
 بزم عرفان بو خصوصده متحد و امضان قرار اولسه لریله مادمه كه اراده
 كرمعاده والا كز شرف صدور ابله صدر قطعك خلافده سره و انحراف
 و حر كات اتمك زنده كاهه مزده غیر جائز و مرفرمان شتابششان دولك كز
 هر حال وزمانده مؤثر و نافذ اولسندن ابله مرغ دل دادا دكان اولان كلستان
 سینه كرده دمادم قافل صراحی باور غیب و قدح زرین لبالب دهان سمنكر ابله
 فی مست و شتاب و بر طرب اتمكه قصد و نیت علیا كز اولسه یله بالا فخر قبول
 و اتقادینه اجتناب ابله بیلورم آرتقی بیور كز كیده ابدیم اتالی راهده اول ساقی
 كالجهره كاه نیم نگاه التماس علیا لری نه غی مظهر و كاه اجابیدن ظن و شمار به
 اوزا فلوب چشم مستانه زنی غضوبه ابله اماله و نظر ابدك كدر ایكن بولده
 كورنار و قدح ابله سینه و كان ابروسیه مالك اولدیغی حسن و شیوه فرح افزامنه
 اشارت بانسان هر كس بر زنده قایوب واله و حیران اولور لری ابدی الحاصل
 بولیه یك ابلای نا كهانیه كیده كیده اوراده او طه او طه اچنده كساده و بیوك
 منظم و مزین و طه به قد نهاده اوشده حقا اول بزم جمع یافته مجمع ابدن
 بر آلی یران روششمسیران و مسانه زنده دوران قیبلان سابقان دلاوزان
 و خاطر نوزان دائما افسادكان حلقه زنده ایفای تدابیر لایقسه و ابدال الطاف
 سابقه ابله هر كس اتصال مقاصد و مرام و تنلی الدوام شو یولده حصر ابدك
 و ایفای نام و شان ابدیور ز ابدی اوساقی كاهه - مذاکره داخل بزم عرفان و اواصل
 مجلس طرفا و نبال دیده دیدار ادبای بروفا اولدیغی نوز آده نواضع اجهله قیام
 و نی اجلاس مقام احترام و طسوق دخراه اوزره قبل تناول شراب ناب مست
 و سرخوش و یقاب اولدیغیم اول ساقی كلروی عنبر بو به پیاله عنایت و احسان
 دانشوازه لری نه نالیمتی اشارت و بیان بیور مبلرله ساقی مهافقی زمان و رونق
 افزای بزم عرفان دامن چین بر میان خدمت ناز و استعنا و ششم ساعد
 سیم الفت بینها و شویبت دلکش ابله كندوسته خطا با نده ابله رك

سوزان و بی جمال اولدیغم اول جانان ما بحال مرغ جان فقس مستعار بندده
 دانه چین حیات اولد فحسه ترک وفدا اولتی بر امر بحال اولدیغی ظن ایدر دکه
 نزد دقایق شناسیده امور محموله دن دکدر آتجی آت آثار حسن و شیوه سندن
 ذره من الشمس قیلندن اولهرق بوساقبتک رخسار بنده مشاهده ایلد بگردن
 بقعه اول دام کاکل ودانه خال نشا کل عذار بنه طوتلم دبد کده بیر الفرض
 واذن دیر صکیفیت بهونه و شهوود بوصوله بر اولسون دبهلم
 یا بوفد ره ماده بی اشاعه اتمک ویش انظار خفته اوله بی بحال باساقبتک
 کل بناغسندن اوتمک رو ایدر بوماده واقعه نهاده کفه میزان حسانیت
 اولسه سزاور نخسین و نما میدرد بد که شو وجهله دهانکمانی مقال اولدم

مرغ دلک ساقی ماده سسندده حضور پرده چشم ابه محاکمه اولدیغی *
 حاشا حضور مکار منشور و الا کرده او مثلوه معامله بارده مدید و شوق شنه
 ایتمم فقط قولانغه ای ساقی بزم جم چشم ردها و بریدیم ابدی هر نه ایسه
 اراده و اختیار ماله و فوج بولد بقتسندن بنده کزی بویاده معذور و اضطرارا
 ظهوره کلان نقصاخی زبرد امن عفو ده منور و موصوف اولد بفرک فواصل
 داتبه و بمحامل ممدو حه انسابه و فطرت اصلیه کراله بنه سوی دیار باره اعزام
 بیور مرکزله مسرور بیور مرکزله عرضنده استرحام موفور ایدرم ارنق بولد نصکره
 صیر و شکیه بحال و بوراده اداره طومار قبل و قال ایتمکسه انتمالم خلدی

مرحمت قبل آمان ای عالی هم اولدی وصفک هله مبدول نعم
 دل نخر و نمسی مسرور اباله قلب ویرانه می مسرور اباله
 عذری ابه قبوله شایان ایلجه بنده می هر دم نالان
 جانخراش ساقی به مال دکلم لطف واحسانه نال دکلم
 باره اول نمسی ایلدی باش رازی ایلدی چون عالمه فاش
 ایندی بر فطره شرابی نخریم مذهب عشقه اولور می نخریم

(سوزان)

سوزان و بی جمال اولدیغم اول جانان ما بحال مرغ جان فقس مستعار بندده
 دانه چین حیات اولد فحسه ترک وفدا اولتی بر امر بحال اولدیغی ظن ایدر دکه
 نزد دقایق شناسیده امور محموله دن دکدر آتجی آت آثار حسن و شیوه سندن
 ذره من الشمس قیلندن اولهرق بوساقبتک رخسار بنده مشاهده ایلد بگردن
 بقعه اول دام کاکل ودانه خال نشا کل عذار بنه طوتلم دبد کده بیر الفرض
 واذن دیر صکیفیت بهونه و شهوود بوصوله بر اولسون دبهلم
 یا بوفد ره ماده بی اشاعه اتمک ویش انظار خفته اوله بی بحال باساقبتک
 کل بناغسندن اوتمک رو ایدر بوماده واقعه نهاده کفه میزان حسانیت
 اولسه سزاور نخسین و نما میدرد بد که شو وجهله دهانکمانی مقال اولدم

مرغ دلک ساقی ماده سسندده حضور پرده چشم ابه محاکمه اولدیغی *
 حاشا حضور مکار منشور و الا کرده او مثلوه معامله بارده مدید و شوق شنه
 ایتمم فقط قولانغه ای ساقی بزم جم چشم ردها و بریدیم ابدی هر نه ایسه
 اراده و اختیار ماله و فوج بولد بقتسندن بنده کزی بویاده معذور و اضطرارا
 ظهوره کلان نقصاخی زبرد امن عفو ده منور و موصوف اولد بفرک فواصل
 داتبه و بمحامل ممدو حه انسابه و فطرت اصلیه کراله بنه سوی دیار باره اعزام
 بیور مرکزله مسرور بیور مرکزله عرضنده استرحام موفور ایدرم ارنق بولد نصکره
 صیر و شکیه بحال و بوراده اداره طومار قبل و قال ایتمکسه انتمالم خلدی

مرحمت قبل آمان ای عالی هم اولدی وصفک هله مبدول نعم
 دل نخر و نمسی مسرور اباله قلب ویرانه می مسرور اباله
 عذری ابه قبوله شایان ایلجه بنده می هر دم نالان
 جانخراش ساقی به مال دکلم لطف واحسانه نال دکلم
 باره اول نمسی ایلدی باش رازی ایلدی چون عالمه فاش
 ایندی بر فطره شرابی نخریم مذهب عشقه اولور می نخریم

آنک اولسون جمله شراب نابی آنک اولسون بویه کباب و آبی
 وانما چوقده کوزلدر اما وارماز کعب دلارامه با
 حال رخسار بنه سوز بوق کرچه مرغ دل دشدی اودامه کرچه
 بویه ایش اشدی بکا کندی دلم بوغدی سومکه چونکه املم
 کتیدی کورد کده اراده بنده ازدها اولدم اوشاهه بنده
 ساقیده بویه ادال وارابکن کل بناغنده او بکار وارابکن
 هر کورن مغفونی اولمازی آنک اهل دل مجبوری اولمازی آنک
 ندر آمده کی اولان شیبوه و ناز الدانور جلوه سننه اهل نیاز
 ندر اندی اولان حسن و ادا عاشق اترمی اکجانی فدا
 اول فرجه ربه میل ایلدم تهاجه قال سوزنی سولیدم
 خلوت وصلنی دل احمدی بونجد تکبیره ده باعث نه اندی
 سولیدمدی امان ای ساقی جان می الطافکی ابه احسان
 کیمه شکوا ایدیم بودلمسی اود گلکی ورن هر دم المسی
 یلیم بن هسه مرغ دله آه دوشهر کوردیکی دام غمه آه
 طولاسوب دانه خالی هر آن بعدزان ابله بنده افغان
 دیدی اول پیغمکارم کارم دیمدم سوسولیمه بلام بلام
 بوغیدر سنده او چشم امعان دل بیچاره به آستدک پنهان
 طولاسور دیده زک هر بانی دکلمهز چونکه بو کوز فرمائی
 کوز ورر قبله دامادم صورت بوغیدر سنده او چشم عبرت
 دیدم ای عفل مر و تکلام چیتدی افاقه دامادم زاتم
 المادم بویتسه باری ماری بر اولور عاشقک البت باری
 دل ایدر کورمکه چشمی اغرا دل ایدر هریره چشمی امرا
 دل ایدر چشمی جمله رغیب دل ایدر کوزه او باری نسب
 دله تسوأم دیدم سارمرانی بافده کسور دله مکونانی
 دل کبدر سوبدکنک پایه چون دل ایدر دلبه نی هر دم بر خون

کسوز دکلی دله هر دم مجرا باشنی ابله اورادن اجرا
 درد نی دل هسان ادراج ابلر آقیدوب کوز آتی اخراج ابلر
 برکه دل فیضان ابتد بکی دم تخم دو کوب دیده اولور منع دم
 اشک چشمه دل ماخذ بد ببلر درد عشقه کوزی مغذد بد ببلر
 مبرم اولدغنده کوزه دائم اوبال یوقی دله عجبسوز وروبال
 بوغیکسن دیده مسیله امسلی صوفدی دل سننه سنه خار کلی
 اشته ساقی به ده غم ابتد بودل هر به ابتد به بکا بندی بودل
 دیدی اول پیغمکار مسرور کوز کورر دله نکا پو ابلر
 ازم اولدی ابکسی بر بر بنه در تلسور چون ابکسی بر بر بنه
 دل اوله سنک المسدن دائم چشم اولوب خار کدر دن سالم
 باشمه آرتیق آپسیرم جسده بقه لم دله کی اسکی امسله
 کوز کوز ابدی دل تیغ هجران وصلته چاره ندر ابه بیان
 تازه در داچیه لم باشه هنوز اسکی در دم بکا کافدر هنوز
 ایلدیم سرمد مصالحت عزم اشدی یاردم بکاده اهل بزم
 ساقی کتیدی یک مکدر بر بنه اهل عرفان دید بلر بر بر بنه
 بوکار چاره ونلد بسیر ایلدم سوی مقصود بنه تسیر ایلدم

فی الحقیقه ناول نوان کرام نسو بو تسهیل امور مصصوبه انم ایچون همیشه
 صرق افکار سانه و بدل نفوس قدسیه نافذیه اهتمام واول دانشوران
 زمانک عتله زنده کرمان و تالان اولتر شوبله طور سون بویه بیچاره کبی امواج
 بحرا کداره دوشلر کوزل بنه اصابت ابتد بکی آنده طبق دخوا اهلری اوزره
 ابصال مقصود و مر ام ایتمکده بولند فکری مشهود چشم خواص و عوام
 اولمدر شوبله که اوراده ناصبه و مشوار و کفار مده غلام احتراق نار افراق
 بار بیعدیل و هر نه زمان کلچسه حسن و آن عشق و سودای جانان دن بحث
 آجلسه و باخود نام سنی جوان بیدلک و باخود انصاف همنامی اولترک

نامی ذکر و یاد اولاده بشره رخسار مده عارض و نمایان اولان اصغر ارگاه
 منبدل اجر احزاب و نجیل و گاه موهبه رب جلیل اولان قوت و نواتی جوانی
 منحول ضعف و مایل و بلکه کافه اعصاب و عروق خاندان وجودم لرزانک
 و علی اولدیق بویه آثار نابدیه تغییرات و الوان بی مثل منظور دیده اهل بزم
 (مستدل) اولدغه در عقب باغ مجلس ظریفه زنده دلالت باغبان هست
 و عیان تیرله بر آورده نخل امید و کشته عفوددل سیافنده ایشاق فرغنه و فراند
 فکر جیل و بذال و ارانه خرد لطف جلیل ابدوب روز لیل مشغول اولدقاری
 امور مهمه ذابسه و ساره لرین ترک کوشه تاخیر و اجرای کیفیت مطلوبه
 و مرغوبه حننده مبادره احسن تدبیر و میان ابادی اگر معاده زنده کسا کاش
 رشته قرار ابله التها به جوفد نبر و محزون اولان غم خانه دلدن اگدار مهاجره
 یاری ممکن مرسته اخراج ابدلک طرفت سهیله ابله مسدنت قلبه طرفنده
 نیل وصال جلال در باله درون و بر و غمی نسر بر و شو صورتله نعم و احسان لر فی
 تکمیل ابله جگرینه دائر بالاتفاق طی طومار و عد و اقرار اوزرینه امضازن
 فرار اولدیلر

مرغ دلک بردات ز رفیقه سوی خرنه اعزام اولدنیغی بعد موهبه لم برلی
 و اشتای بزم ازلی و اول بزمک غایت معتبر و کوزلی اولان پیر حکمت مالک بی یانه
 چاغ و دوب حضار مجلس عرفان بو بولده معلومات کامله سی بولتان بردانک
 رفاقتله (قرتابه) گویند لکزی مناسب و شایان کورد کلرندن بو کار بده جک
 سوز کر و بسغه افاده و بیان اولته جفی حالکر و ایدر سوالته اقبای بزمک
 و بردکی فرار سنبله و صادر اولان امر و اراده علیه لرینه بالهنویه کر دنداده
 اقباده لشکرات سابقه زربغا شو نعمت لاحقه به لشکر لایدرم لکن بوقدر
 قبل و قاله سب اول ساقی چشم مست و جان خراش و بی ادب اولستدن آنک رفاقتی
 قبول ابله مبه جکدن بر دیگر بیک رفیقه خاطر می نصیب بیورمکر منتخادر
 دانه خالته باقی جنت رحسانده نجه صبر ابلهون الهی سورسن آدم

(بنی)

بقی مانجه آنک تیغ مزکانی و خال رخساری بی بولدن چیمار و اراده و اختیاری
 دلدن کیده رخوف و تلاشه سی ز شمی نخدیش و فرار داده اولان ماده
 مصوره بی نشولش ابله چکی مجزوم اولد بقدن بولر ده و قوسی ملحوظ بولتان
 جبهه و دسبسه اغیاری و حرامی بدشماری دوشور ابلکن برده بونک شمشر
 سرتیر ننگاهنده او غرامه لم و شو یارم ساعت ایچنده وقوع بولان کسبیت
 و نظونه ایچون دنبا باشمزدان اولسه بکن بالوقدر اوزون بولر دده بالکر
 کیدلور ابله طرف باهر الله سرف سنبله کر دن ورودی درنگ اولان
 عتاب کر ابله بنه پروانه بجانی آفته الفایع لم جوانی و بر دکنده بوا کلار مکه
 شوهر بر ساقیتک رفاقتی و دیگر بیک عدمنی نخطبیر دیک اوله جقدر لکن
 اوله مار اوله عاز وار کین مجلسه تنسب بیور بلان دالک رفاقت و دلالتی
 قبول است آرق سز بویه هر کسور دیکلکر دایره میل و تعلق و تعلق و لایقینه
 خلق و منواری مضبوطکر اولیان هر بار ستمکاره نعتش ابله جک و صکره
 عادات حیوان اولان جور و ستم لرینه تحمل ابله بسویده هر دار و دیارده
 آه و فغان ابله جک کسکر دیکلده (قسم بنام خدا که) بعد ما اوله هر آشفته
 و ستم فرمالک قور دقاری نه عشقک اطرافنی حولا شوب جفخال و بوی کل
 رخسار آبرخی اشملم اقبایه بم اما اراده و اختیارم مسلوب و لشکر اشکارم
 سپاه خوبان مغلوب اولدله انقا وقوع بولدیغی کبی بالکر کوکل قایلسور
 کیدر ابله ظن ایدر مکه صکره انواع دایره ابله آنک چاره سی کوچ بولنه بیور
 سو بیکه بیر جکد نلوب آمان بنه سز ذکر سیغت ابدن لاقرد بیری زجیع
 و تکر بر و استکی درد لرزی تازه لبوب و سوزی دخی زیاده سبیله اوزادوب
 دهنده بر طایفه رهوده شبری تصور ایدر بوسکر دیمسی اوزرینه بوس دامن
 وداع ایدرک افندم خاکهای سنبله کزه آنجی علی طریق اتمبل عرض و بیان
 حال ایدر بزم بو خشم مر ادم ساقی دکندر کلیدی جامع منت ابدی با اماه چاره
 اشته قولکر کیدر بوزم دبوب تعیین و ترفیق بیور بلان رفیق ابله حیوانله
 سوار و کسدرمه بولدن طوغری سر یسا کیدلوب ابروده معتدل و آرامگاه

(۸)

نصورت و انحاء اولیان چندخانه دن مرکب غائبه معرور و ابدن برقریه ده
بر مقدار راحت و اورادن جانب مقصوده عزیمت سرعت اولندی

مرغ دلت بولده بر مکتب شاکردی ایله مناقشه سبدر * واره واره قرینه
مذکور مک کارچیزانده قره کوز قوزبسی ائنده و آوان دولت ناش کفته
کله هنوز رسیده اولمش بر طفل نور رسیده کوزم تصادف اتمه ایله همان زینتمه
امان برادر شو جواندن بعضی مرته اخذ پیام و خبر ایچون شوندن بوندن بعضی
شی سوال و اول طوطی زبانت شکر ریز و لذت بخش دماغ اهل دل و حال اولان
کفتار مصاحبتیه تفریح بال ابدلم دیوب آغر آینه وار دیم آده به دلم ائک
طباب کا کلاه باشندی

براینک اول ائسده او قوزبسیک قوزبسی

دل کیدوب اولدی ایکی طفل نازک قوزبسی

آلوه اولدی او چخی هله اوچشم سیاه

امان ای کوسفتد امیک بر قوزبسی

آقوزم بوراده بوله سیاده قوز بلر بمی رعی بدیور بوخته او حرامی
کوز لریکله خاتسک افتخار فاخره اراده و افکار زینتسا و غالیان اتمک می
طولانی شور و یا خود مرغ دل عاشقانی اودام شیوه و حسن کرله طرفتمی
کر بو رسکر دیدیمکه در حال اولر خسار آن نه سو دیور رسکر آخذ حال
ایده میورم دیمسه شبا که شیدکه بیجا ایچ کا کلکر مرغ دم طولید افسدن
بو قدر حق فاده مرام ایده یلیدیمکه تشکر فراوان ابدیم دیدیمکی مصافحا
رفیق بر شغبتک ای طفل نازک ادا وی جوان صفا فر یعنی اوقیوب بازمق
ایچون مداوم دبستان ادب و عرفانم سکر سؤالنه اوت علوم عریه دن هنوز
جایی عشقنازه و کتب فارسیه در به دن بللر کبی کلستان استغنا و نازه باشلیوب
شمذبلک مشای در معرحت عشق و جوانیدن شو حکایه به میجر اولسندر
طلبه فی سیر و عبرت نری مهره دانشور ائدن رینه سوال ابدر که اغیار ناموار

(وید)

وید کفتار و رقبای زشت افکار دن خالی و در و دیواری مسدود و مقبول اولان
برخلوتده (انحرایع و انطوار غیر مانع) مثل مفاد نجه ظاهر او اطناس بر مانع
اولی برق نفسی زیاده طالس و شهنوی دخی غالب و لاوبالی اولان کسب ایله
بر مهلتای زمان انقبالی بدبی حالده هیچ پیور میسکر که اول ذات شهوت افزون
بر هیر کارک ایله اجرای فعل شیع اتمک سزین اورادن سلامت فور تلبون
در عقب اول عالم جواب اعطای ابدر که اول کسه صرف افکار بد اتمیکر مجلس
مهر و بالده اسماء نامر ضربه دایر بر کلمه مذمومه اغریه ایوب صحیحها حرف
عشیدن سالم اولسه یله بنه بر لای بد کوبالت افک و افزا و بهمان ناسر او کفتگوی
بینهلر نیدن ره اراولم

وان سلم الانسان من سؤفته شی سوهظن المدعی لبس یسلم

میلدیس کار خیشق باشق لسبکن نسوان زبان مردم بسن

ایات لطیفه سیله مدعای سنان و مذکور سالی شو صورتله اسکان ایشدر
بنه علیه زده بالبریکر ده افعال فضیحه و افعال قبیحه ک و قوی امور مستحبه دن
یلدیمکدن هیچ بر صورتله خوف و تلاشم بوغیسه ده خلقک مثلا و میبال
اولد قوی سوهظن وید سخنلر نیدن فور فارم چونکه انسان داتاس و عطی
دعوت و بره بوده برده عرض و ناموسنی شکست و وقع و حیثیتی بیست ابدر
حرکتدن قدمکش اجتناب اولنی عند الادبا مواد مستجابدن اولسی جهته
سور کر بو شب بندم خانه کرده شرف مهمان و مصاحبت قدر دان کر ایله تشریف
سیایان ابدلم بولور جواب با صوابی و یروب و یا شر و منزل مطلوب و موعود
محبوب اولوب و زنده بولک درایت و رعایه نمون و حرکت و معامله ادیسه سندن
من حبه شرمسار و محبوب اوله رف آهسته و دمیسه کیدر و گاه اول دلبر بره
چایر و دست کرم بو سترنده بولسان قوز بلرخی سور و سورر ایکن بنه
رفیق ای کار صحیفه جهلده نفوس خامه قدرت ازلی وی دنیا کوز لریک ائک
باشدن باش کوزلی بازی او کرنگ ایچون صحیفه لطیفه ذکرده مسطور و محفظه
اعتبار کرده مسطور و موضوع اولان متفکری کورمک استرم دیمسه

من عاش في الدنيا بغير حبيب خجانه فيها حبات غريب

بني مقوش لوحه سبته اعتبار مدر دبرك اول مالك طبع جواد بزي فريه نك
موقع بالاستده ميني خانه عشقك درجه قصوا ومرتبه عليا سانه انواع زراكت
وحر مته ابصال واصعاد ودرلودرلوا نوازش والفتايله مسرور الفواد وكافه
معلمه مهمانواز بر بن اتمام اتمك قصديه بر مقام اعزاز واحترامه بزي اجلاس
واقعاد ابايوب اوراده مسود وفايقدن رسول وباع وياضجه بله تر لانه
محصود ومحصول اولان كونه كونه اطعمه نفسيه وفوا كه مشوعمل بن احضار
واطعام واواختم نابصباح تجديد بساط ذوق وفرح آرزو سيله تناول طعام
وشراب خوشگوار آره سنده نوبت روي سخن اول ماهر و به توجه ايندجه
بويله بي هشكلم عدم حركت وعزيمتزه تحريك لب لعل فام ابرام اولد بسوده
بالضروره ليله مذكوره قطع مسافه بعده مقصوده وظي و تقصير مساحه
مردوده اتمك و بر آن اول منزل دلداره اتمك متقاضى رهايا فته مشاقق وجانب دل
جالب بار نور و ستايدن ظم و رايدين اراده عليه عندهم بر تكليف مالا بطاني
اوسيله (منا سقا عن هذا المجران) اجرائ رسم وداع و فراق آره سنده

بامعشر العشاق بالله خبروا اذا اشتد عشق الفتي كيف يصنع
بني اوراد زبان فغان ايدرك اول دم توجه شدت اشياقي موصول آسمان به طاق
اولديغي وارد ساهه شهندي اولجه لطفا لاجور النسا هذاني ناز و استقامت
فرسخه منداری آلك اختيار مشقت راهله تحريك فادمه تو داغ و بعهده به تجرید
و تقطير دموع عيون تشبيح ايلسي هنكام حزن فرجافنده كوزدن باش
دو كدرك و اشوبو غزل مناسب حال كوره ك اول محبوب روضاني به خطاب و بعهده
جانب مقصوده نقل متاع جب و نواده شتاب اولدی

خرمن افكارم اولدی ناز هجر كه - حریق
روزگار نامساعد ابدی نسلش طریق
آسیاب عشقی آدی كوتوردی سبیل هجر

(چاره)

چاره بوقای صاحبی سنبل اولسه صدق فکر دقیق
غم دو کر چون چرخ دونك دالما هر دور می
اول سسیدین بحر غمده كوكلیم اواقنده غریق
دانه اشكیم صاچلدی خلك امال اوزره لیک
چشمه دی حال مرادم سنبلی اولمش عمیق
چینه ده چوق کور میدی دهر غدارك کوزی
ایسم ای نخل امیدم بن سنی هر دم رفیق
ارمغان ایلردو چشم ابله شایان قبول
خا کایه دمنش ایتدی کوزم مثل عشیق
عرصه عالدی توفیق چوق طولاشدك واقعا
کورمدك باویله بر اهل کرم بار صدیق

مرغ دلك شهر قرنايه وصول * اورادن کيدرا بکن تصادف ابدن متعدد
و متفرق بوللری و کاه نفس و راحت اولنه حق بزلی همراه و رهسپم ارابه
و تفریق ایدرک و مقدمات کجه مبوب بر اتمون دلالتیه رجعت اولشان دریاى
عماك جانب شرف سنده طولاشه رفق نیجه مدت مدیده و مشقت شدید دلفصکره
خالک ناله (شهر قرنايه) قدم زن وصول و محقق بر ره دخول و عن قریب
وصال یار دلفر سباله کامباب اواه جفم اوحوالیده اسنتمام اولشان رايحه طیبه
زلف جانکدن استدلال و مأمول اولندی ايسده رفیق رهمنون امر رفاقتده
اوبابه قدرم آذون اولدینه دن بو بچاره بی زك كوشه و وحدت و هجرت
و کندوسی همان عوده سرعت اتمکده ایکن جائم برادرم بولده جسمه نك
داخل و خارجنی و اها بسنك اطوار به الفت و انسبت متاعك رواجنی
بیلدیکدن بویله بر مادك حل و عقدینده اربابیه مشورت اولنسی اصول
مخوده مسخسندن بولدیقتدن و بنده کز دخی بو اصوله رعایت اتمکی
سودیکدن لطفا شوراقتده وصال جانان حتمده لازمکلان احکام شورایی

اجرا ابدی در کسبه رفیق یو باید خاطر بکزه خطور ابدن اسباب وصال بار
 توجه در دهم بر کوزل نامه از یوب کوندر مک و کبیت مواعلتی بر تفصیل
 بیلدر مکدر سوبلدر یکجه رفیق نامه باز یوب و جانانه کوندر بزور ابدیه شاید
 دست اعتباره دوشوب اسرار کریمه ایتمسی و بهله حصونی قریب اولان
 ماده وصاله بر سکنه و خلل ایرات ایتمسی ملحوظ اولمسبیه اهل ابدن بر یشه
 وافر زرو سیم و سارهدایای معتبره دخی بخش و سیم و بوندن یشه خصلت
 و موجه دن معدود اولان ارانه روی باشاقت و رفیق و ملائمه معاصله
 و مشاوره و بعضی مرتبه تجربه و انحصار بولنده انکه محاوره اولنه رفیق
 و جهنده از فطانت و صداقت و حرکات و روش حالده اماره در ارباب و انسانیست
 مشهود کر اولد فقه کند و سستی هم از انخاد ابدیوب کیفیت متره بری لایقیه
 تفهیم و افاده و اقتضای حاله آت و واسطه سبیه نسوبه اموره مباشره
 و استفاده اولسه بالاده تصور اولان ابعان نامه و هر اسله دن احسن و باخود
 طایفه نسواندن بری بورایه جلب و احضار و آفته و فریفته اولد فتری مثالو
 بعضی رنگ امیر شبرک اعطا اولنمبیه شرسار ابدیه لک تنظیم و ترتیب اولدخه
 نامعلولدیغور بهر لک صوب جانانه کوندر مک و بولایشی سهولتیه اکا کوردرد مک
 و باخود لازم کلان تذکره منجر و نمهر اولنوب موضوع و معتبر اولان
 شهر بوسته سینه و وضع بر زمان دلدار ایله نمخاره اولسه هر حالده ترتیب اول
 و ناییدن همون اولد یغنی ظن ابدیم اما بکده اصرار ابدیم بنه سز یلور سکر
 دید کده ارابه و بیان یور بلان (شوق نلنه) ادله لایحصاله عند اله
 مفوضه اولمسبیه آنرک بو خصوصیه اجرامی مناسب اولد یغنی رفاح دلایا ایله
 ایات ابدیم (شوق اول) شود دلیل ابله مفوض و غیر مؤلدر که روی زمینده
 مدت مدیده کور ایشوب لک صادق و طبعه موافق و دانه فضائل بشر بندن
 دایم بخش ایدرک امثال نادیده طن و کان اولسان بر طایف باوه گو بیان و بد نشان
 طرقتزیدن انواع فناء لک ظمور بولنده ابدوی مدققان زمان مرارا تجربه
 و بیان ایش و هر تصور تله اشغال مر دوده و اقوال ناعرضیه و مضروده

(وقوع ولور)

وقوع ولور ابدیه کافه سنک اول دست و باز عدا اولان اهل کذب و دروغندن
 صدور ابدیه چکنی بیان ایش اولد فترندن دایم بو مثال و لور دن احتراز اوزره
 بولنسی و ارباب صدق و صداق ابا انصاف آنرک بجنس لرنده بولنسه ل همین
 اورادن فرار ایتمسی واجب ایکن شو آرزو وقت ایچنده الف و انیت اولنه جق ذات
 اجانب و اغیار دن معدود ایکن نه صورتیه اکا اعتماد و امانت اولنه یلور (شوق نانی)
 دلایل نقلیه و براهن عقیده ایله باطلدر که طایفه نسوانک خفه ده تله بر بنه (نصب
 الجلب) اسرار و پر یلوب عدم افسانسته اصرار اولسه بنه متضای فطرت
 آصلیدری اوله رفیق
 لاتامن علی النساء و لواخا مافی الرجال علی النساء امین
 یعنی موجبه دران آتش باند کس مکر و کید یله انی اذابه ابدیوب زهر قاتل
 اولدیغنی حالده اول ماده مکتومه بی اغزل زدن چیضار رق بیون عالمه نشر
 و اشاعه ابدیه کده کلرندن آنرک لوله کوزل کوزل شوت لک بوسوزل بنه مستند
 و امین اولنوب هر زمان شر و شور زدن و جور و ستم و غدر زدن اجتناب
 اوزره بولنسی ازم ایکن یومنه اوسرار اغزل بنه فصل و بر یله یلور (شوق نالک)
 دخی افساننی ظاهر در که بولله اصل و اساسی اولیان و اکله جبهه طرزنده
 وضع اولنوب مبانته خلفه بر یشه اصال فساد اتمکده بولان بوسته به شوبله
 براده مسهتک حسن نسوبه نه دار اولان نحر راک وضع و نسلیبی خط دن
 غیر ستم اوله جغی جهنمه هر حال و زمانده بوکادخی اعتماد و امانت اولنماقی
 بیدیار ایکن خصوصاً ارجاناه متعلق بر کبیتک بوسته واسطه سبیه
 کوندر ایتمسی فصل نمجوز اولنه یلور ایچسوق بولنده ایق اولان صورت دیگر
 و تدبیر آخراه و صلتک چاره سنی از اقی و سابق هر دولسی کوزل دوشوب
 بورایه کلدیکمی بولله اول بار ستمکاره اخبار و به دزبن ابدیه چکی معامله به
 کوره طور اتمدر بنهلم آینه دوران تصور تله ارابه و بیان ابدیه جت و حصول
 مقصود خصوصتیه ترتیب و ترکیبی تصور اولان فضاییای محبتیه کونه
 مطاب و مدعا مرزی انتاج ایله چکدز اما مولدر که بو باغ دلداره نخل مر ادم

حاصل و شوکستان قرب جاننده مرغ دل اول کل خندان و اصل اولور
سندی بورادن عزیمت و غمه تعالی وطن اصلیکر بولان مستانده حسن
مواصلست و بزیم عرفانه طرف کتیزدن کلدسته ادعیه مانوره و وقوعات
منظوره بی و خاصه اول ساقی ممبراره به سلام دوستابه بی تبلیغ و ابصاله همت
و سلامتله کلدکیز شهره استقامتدن طوغری تشریفه غیرت ابدکر دیجه
همان اول رفیق شفیع عودت وینه بو بجزاره بی ترکلا وینه مملکت وحدت ابلدی

راه عشقده واله و حیراتی ای کوکل

قرب یارده دهم کربانی اولدک ای کوکل

سر کدشم اولدی سمدی عالمه عبرتتا

عاقبت دوشدکله دستانی اولدک ای کوکل

زور نیل وصال یار یاره برزیم ایکن

سمدی آوردیم هجراتی اولدک ای کوکل

الدنوب و عدو وصال یار ووردک نیل تلم

واه بو غمخانه ده مهسانی اولدک ای کوکل

بوکستان خیالده عندایب زاروش

آه یاره فر بادایله نالامسی اولدک ای کوکل

ای کوکل بودینه دن هب سرک اولدی آشکار

وادی حیرتده بی انعامی اولدک ای کوکل

هیچ کسناز چشمه چشمدن هر دم خون دل

بیزیمکیم برکه قبضاتی اولدک ای کوکل

اول بری پیکر سکا چون وصلنی ابتدی دریغ

اول سیدن روز شب خندانمی اولدک ای کوکل

توفیق بیچاره بی صوفدک بلای عشقده حیف

کور و یورسک حالتی بنهایی اولدک ای کوکل

اوزاده کرد کر اولان صورتده نیک هیچ بر صورتی ترجیح و اختیار اولنه مدبغی
حسبده چارچهنمی احاطه و استیعاب بدن هموم ذکر هجر یار و غم طعن اغیار
سر غمجانده صحرای آسبانه وجودی و بلکه تنون کازار دنیاسی نیک و طار
و هر بر آرا و تدابیری و رام و له جق بری بر خس و خارا ایلمدن کاه جالس و کاه قائم
و کاهی مکانده ابدله جک انیس اولدبغی جهنمه نام و فاقوب اوته بریده مستانه
کرینور و کندی کندیمه سولور ایکن اجتماع ابدن یار و یاره بر دیوانه کیش سولور ایکن
اختزازا سولور ایکنه در عقب ساسم و نادم اوله رفی کندیکجه بحر محیط غموم
توا فر و غم و حالمه تحمل ابده دیوب باری بر مندار خارج بلده به کیدیم
واردارده اکتساب هوای نسیم ایله توسیع و تفریح داره جان و شمه شو مناسبتله
چسبجوی اسباب وصال جانان ابدیم بولور ملاحظه الله همان سوار اسب کف
افشان و شهر قزاق سیر و تماشا به شایان اولان مسیره سته عزیمت شتابان و کیده
کیده بر مقام دلکشسانه و صلته تشریحسان اولدی اول موضع خوش
و خرمک وسطنده

رووضه نضحک من فوقها الزهار و حقه تجری من تحتها الانهار

بانت دلکشک مؤدای خوش اداسجه جریان ابدن نهرک ایکی طرفده واقع
انواع اسبجدر و ازهار ارمزنده هر کس اجانب و اغیار ایله اختلاط ایتمکمه میل
و هوس اتمهرک و اعتدال فران و امسال وهم جنس ایله اتمت اول دودی احضر
آسماجنستان طایفه ده اوطور و ب ایسبانه بر برله حسن مصاحبت و اناسبت
و عتقک بالاختیار زوال و نقصاننه باعث اولان شرب خمر و سار بوکامفیس
مسکر شیردن مجالفت ابدن لبتون خلق فوجانوح و درجه درجه مستند ذوق
و بساط را حنده منکار ابدقلمری حالده ارا زنده طولاشوب عالمی سبوا ایتمکدن
ایسه مر بعشین کوشه از و او وحدت اولوبده علمی سیر و تماشا ایلمک دهالوی
و مقضای مر اسم و اداب اولی البب با خصوص آیین و عادات اهالی شهر
قرباب طوغریدن طوغری آراب و امثالک با زربنه وارمن و انزل کسرف الفتر یله
سرفیاب اولوق اعلی ابدیه ده از قدیم مبتلا اولدبغی در د عشقه بالاده منصور اولان

شیردن پشته بردمان بولور و حسن همت و عتابتاریله وصلت باره بر راه صواب
 کوسر بولور خیا سیه سن و اختیار اولورک جه تبر نه کیتک هر حالده طبعه
 اوفقی و احوال پریشانیته سزاوار و ایق اواسیه در آن داخل حلقه پیران
 راستکوبان اولدیغی مده آنرا جزای ماز لال آدمیت و انبای مفضای انسانیت
 قصیده اولدیغی بیله مدکار بی ییلدر مامک و محسوس اولان ماده ک کشفیه
 بی محبوب ایتدک ایچون آشنای قدیم معاهده سنی کوسر که مقصدی و انواع
 فرحیت و مسروریته متعلق مقالات سردویا بیله انشراح قلبه منادی اولدیله
 اولامت اتراب و اقربا کیدلمی شه بر اداب ادبیدن ایکن بو کلام رعایتیه
 مجلسارینه کیتکه نجیاسر اولدیغی مشاهده ایتکریله بوک ضمیرنده البتد برشی
 اولدیله بولوعنده اشتهاک حل و دفعی خصوصیه با اشارت حضار ایچریندن
 بردات عالی قوفار قولانغی بناشوب افنسم روس حال و فالکز غریب الدیار
 اولدیغی ایما و اشعار ایله بورتسویه مصلحت ضمندی می یاخورد محضاسیر
 و سیاحت مملکت ارز و سنده می بورا به اوغرا نلدی سؤالنه

اشک دیدم روز شب درد و غم تقریر نوز
 استزدلده فرازی دیلمم نعر بولور
 آتش هجرانله بادی شهر دل اولدی خراب
 وقت وصلده می آیو سینه م نعر بولور
 هر سحرده اهورا مدن خراب اولسون ذک
 برین نعتیب ایلر چون درد و غم تکبیر بولور
 وصلت دیدار یار درد و رعاسدن غرض
 مفضای طاهر در بام نستیر بولور
 بزم غشفته عاشق کسک تجبور دعواری
 بولدر داب محبت هم مر ام نعر بولور
 قبیل ترجم ای مر و ن معانی اهل کرم

(لطف)

لطف و احسان کله البت مقصدم تاسیر بولور
 صفحه سینه مده نفوس آفتاب وارینم
 اوله بر تو کوسر کیم غیم غم نخبیر بولور
 افق دلدن کوسریدی ما جمعالم رو بی
 رفیع اولور طلام عالم لاجرم سولور بولور
 فالدی صبره بحالی توفیق دیوانه تک
 زلف سنبل لعل بله صبح و شام نخبیر بولور

اشوغزل ایه جواب ورنجه اول ذات یونین چند سینه مقدم کشت و گذار
 مالک و بلدان املیه بورایی تشریف بیوران پیرلک توفیه بیورمش اولدیغی
 ذات سزا اولد بکر لکن ک بیغیت کینه و حقیقی لایقیه معلوم اولدیغیدن
 درونکرده مضرب و برکه دکرده مستقر در بای محبتک فضا نیدن طولانی
 پردرد کرمی بوخسه صورت دیکره دایر بر ماده شه کرمی وار دیکره
 بو نجه زماندیر و گذران ایدن توفیه ماده سینه کال فضا نیکرله در عجب انتقال
 و اندرالد او نیشیکن شمیدی زلف جانلندن مطول اولان سرگذشتک بتکار
 تفصیل و بیانه حاجت قائم جفی ظاهر در دینجه وای لیل و نهار قصر (عندلده)
 آوزار ایلکده بو نیش و حال روی غنر بوسنه برکته دبدب استنجام ایتدش
 اولان جواک عاشق صادق سر به سکر استنفسنامه آهله برابر برارت لفظی
 دهان علقه فتنمدن صادر اولدیکه راخند شیشان سحر ایه حیرت اثری بینها
 اولدیغده اول ذات فضا نیشعار بو صورتده مختصر چه رشقه بحر بر و تنظیم
 و بنده کره نودیم و نسیم ابد کریمه تعالی فصره اهای جانانه نیسار و طر فندن
 دخی استخبار اید بیلور روز وطن ایدر که مدت مدیده صرف اولتان نقدینه همت
 بهبوده ضایع و تلف اولوب گرفتار اولدیغ کز بخت و مشقت متبدل مسرت
 اوله جق و آرزو کئی بولدیغ کز جانان عن فریب آتوش محبته آوب مراد کز
 حصول لویه جقدره له سمد بک راختکر با فکز و آرتق آلم در ونه کرمی صحیفه

داندن كاملا اخراج و انواع ذوق و صفای مالامل ادراج اید کز زبرا اولی پر
 عالیته برک امر واراد سنک تنبذی نژد عاجزانه مرده واجب مایه سنده
 اولدیغی تعریفدن ازاده در سمد بک مسک کز بی سیک و سرکله دایما کوروشک
 استرم دیمسه بنده کز بورایه کلادن و یوبلای عشقه مینا اولدنیبر و اخنام
 اولمش و بیوتت اراجه جن بر محل دخی ندر اولته ماه شدردید بکده اوله ایدسه
 بوراد برمتدار نفس و تره ندر کده بنده خاله به کده م و متاع محبت اورداده
 بر کوزل رواج و برما دیوب اکامک ایچون کندی بدیله صدو طبع و احضار
 اولتان نازه بلسر چین و کنگک کبلی و عینادیا جاری اولان نهر خورش کوارک
 آبی ابله نچید و تبدیل ماوه او اولدنیرق احشام اوستی مهابا یولسان فیطونزه
 ایکیشر اوچر کبی راکب و بی دخی مکانه ایدن ذات فیضونه جاب اولوب
 یواش یواش باده مذکور تک بر بی مودغه کان دونجه ایزنه کونور دیلر
 و اشنه بوراس کندی خانه کدر کدر سدر ایتمک دیدیر ایدی همان اورداده
 غلبه عشق و تزیل سرور و شوق ابله شو منظومه آیه ترتیب و تنظیم اول ذات
 عالیقدر ک محمدوم بسا تو سوی اولان رطفیل در ایتمک واسطه سیاه
 فصر (الغالبه) شرف تمکن خاک پای کر میرای جانانه تقدیم بالیم

مرغ ذلك الفبا ترتیبی اوزره جانانه نامه تقدیم ایلدیجی
 عرض صالدر سگای نازک ادا مرحت فیصل امان ای نازک ادا
 حالی عرض ایدور کلدی کدا ابدک وصلکله اول جانق قدا
 راه عشق کده چنوب خبلی تعب ایتدک کجور و ستم اولدی سبب ن
 جانبه تأثیر ایتدی اوتار فرقت یوقی اول حالسه رحم و شفقت ن
 اولدی نالانسه خالک باغشت اولدی افغانته زلفک باعث ن
 ایلدم وصلکله واری خرج چکدم هر آن الم و محنت و رنج ح
 بیجبال ایتدی بی درد و ترح یوقی لطف کله بکا ذوق و فرح ح
 اوله ایلدیجی ایتدم تدویح که آنک وصفنی آناز تاریخ خ

(ایدم)

ایدم اناری وصف و تعداد ایدم بنده که اولسون امداد د
 بنده که لعل لیک اولدی لذیذ طنلی جانکن بکا اولکدی لذیذ ذ
 نامه دلسر و بر دلدن خبر استماع ابله که کولکام به چکر ر
 بشور بنده که بوشبوه و ناز خبیلی دمدر ایدم وصلی بیاز ز
 بکا چون خال خیال اولدی ابله سندی وصلت بکا دشمنی نفیس س
 جانی عشق ابله اولدم موهوش نالولدن ده حسنت منقوش ش
 ابله بودر دو بلادنجی بیص ابله کوشه هجری مخصوص ص
 غم عشقک بی ایبار احراض ایتدک بخش امدن اعراض ض
 اشک چشم اولدی هله بحر محیط ایتدک کولکمی بر دم نشیبط ط
 جوهر عشقت اولدن محفوظ کیم دل اولدی هبسه محفوظ ظ
 شمعی اسرار ایل اولدی شیوع یوکاده اولدی سبب سیبا دموع ع
 یوغنکسن داده هله میل فراغ وصلته سوبدشیم یوقی مماغ ع
 اوله بیگانه امان ابله السیف بیلورم ذاتی غایبسه طرف ف
 سنی بیلدم بکا چون یاز صدیق نازلندن سکا اولدم عشیق ق
 تیغ مر کالک ایدوب سینه می جان ابدلی بونجه زمانه غمشک ک
 فالمدی شمعی امان صبر و مجال ابله ای کلسدم عمر غمجمال ل
 سندن اوزر که یوغنکن یارم واریم یوقی شفقت آهکار مکارم م
 نقدیم سکا صرف اولدی همین اولدی کارم همه فریاد و این ن
 ایلدی وصلی جانم آرزو خال رخساری ایبار آرزو و
 فصر اراکیده اولدم آگاه ایدر کلسل و نهار آبله واه
 چکدم دمنی سندن اصلا سوبله هر سوزمه لطف لالا لا
 صوکی سنده ستمل جاری هر کسک بوله می بیلدیجی ی

وفسا که اشو منظومه مرتبه حضور دلداره وارده اولدی و اثر الفبا کبی
 اوقوددی و طفل قابلیت و استعدادی ابله بونظم دکنک انفاظی از بر لوب

مفاهیم و معانی کلاسی دروننده مستور و مخفی اولان برکه محبتی فیضان
 و چشمه چشم آهوسندن فطرات منوایات حسرتی جزبان ابدلک و دربیای
 عشقی او آندة موج و تهرک و صاحب و ناظم منظومه بی بیله مذکندن بر زمان
 تفکر و تشکک ایدرک عاقبت اول طفل نورسیده بی بیله چاغردوب بو نامدی
 ارسال و سرزی بورابه اسال بدن ذاتک نامه محل آرام و افغانی و بوبله سوطن
 و اشتباهی دعوت ایدر نصیحت کوندراسندن غرض نه اولدنی بیک استرم
 دیدکده اول طفل درایتکار بو کون سیر بندن بندرمله برابروارده کورلماش
 بر ذات هنوز کادی امانانی بیله میورم ایجق کتورمش اولدیغ کلغدی
 مضر و فایدم اعطا و خفتابی بورابه اسرا و تمیاز ایلدی دنججه اول ماهتاب
 پرتاب دفع شکوک و اشتباه و ماده واقعه بی تدقیق و استکنه ایتمک ایچون
 شور جفاده بر خطه توفیق کرایجیب ایدور دیوب شو نامدیک تنظیم و ارسالنه
 مجبور و بنیب اولدی

مرغ ذلک نامدسته جواب اولدیغ جانانک کوندردیکی نامه سی *
 کادی بر نامه مضموم ایجه وردی بیک نار محبت دلجه
 سهو نیز اساسی آباونه حال ایتمم ذره جده چون اخذ مال
 ایلدی حالی دران نشووش ایلدی نه غمی غایت تجددش
 باقدی صحرای دل آتش عشق وردی درد و المی آتش عشق
 وار ایدی کرچه هذاران عاشق اولدی هیچ بری و صمله لایق
 سنده بر بنده صداقت کور بنور سوزده هم وصله لایق کور بنور
 کوردمم بوبله صداقت کرچه کوردمم بونجه جسارت کرچه
 مسکن اصلکی بیله بر بیلمم متصودک هر نه ایسه بن و بریم
 بیلمم نامه ای دوست فدیم چکهم طوغریسی یونار ایلم
 سوبله اوصافی اول باشکچون بیلمز اول داتکی هم باشکچون
 خاطره خبیلی و فایع کابور ناجو انباده اولان حال کلبور

(بونمالو)

بونمالو صورت استغفم و سیرت نبل مر آمده تنظیم و ارحال و ارسال فلان
 نامه سرور انجام رسیده دست تعظیم و اکرام اولجه بعد وضع جبین اغرازا
 و توفیق امر ایدیده مضامه دکل بلکه ازجان ودل از بر لبوب در عقب
 سرگذشتک اجالتی برور قیاره به درج و بحر بر سویی دل بابه بعث و نسیب ایدم

مرغ ذلک اجالا سرگذشتی شامل فصیر (الغلامه) جانانمه مشور اولدیغ
 بر نامه سی * ای کاشن محبت غنچه زبانی وی باغ ذلک بر نخل رعنائی و نندن
 اقدام شهر شه بر جوا انباده مالک حسن وان بیستابکن شیوه بینها کر بیچار مرغ دل
 پر زار ازجان ودل مبتلا و وصال جمال کل آل ایچون مانوس انواع درد و بلا
 و بیک درلودم جفا کره کر فزار اولوب عاقبت وصلت دیدار کره قرار و نیت و طرف
 ستمکارانه کردن بو کامه واقعت صورتی کوسرتیش و موخر ابر مقتضای مر اسم
 و عادات معشوقان انواع جور و ستم بابه بولذت وصالدن بی مهجور ایدوب
 جانب هجرانه عزیمت یورلشدی اشته اوز زمان بنده کر آتش علو باش افزا کره
 تحمل ایدوب و محل آرام و افامتگری دخی بیله میوب لب و نهار جستهوی
 اسباب وصال دیدار کراره سنده بر (سیر) روشنی حیرت ملاقات و نیک و بریدی
 بند و نصیحتله نیجه جای هولتا کدن فور تیش ایسمده لایقوله حامل اولدیغ
 جهته کلدیکم بولرده درلودر اولدایه ایزه و غدا بندن بنده ایکی وحشی
 بدست ایلر بنده دوشوب رفیق بر شقیقم (نایب) شجاعتماب نشوب آتک حسن
 مع و نبله جائی فور نار منسبدم بعده رفیقک حسن رضاسیله موفتا مفارقت
 وقوعه و لایق بالکیر کیده کیده (عشکبه) واصل اولدیغ آنده (ارغوانده) نایبک
 (تلفراف) واسطه سیله اشته اربنه منی همان اورادن شهر (شکبه) داخل و تکرار
 اول بره ملاقی و واصل واتی متعاقبا اول نایب عالیجناب (شمتدوف) ایله اورابه
 کله رک آتک دخی شرف ملاقاته نائل اولوب وصال رخسار کره کاباب اولق
 ایچون اوراده بر زمان مشورت و بحر (اجاجدن) مر و روانمی مفرز اولدیغ نندن
 اورانک اصلاح فساد بی بنده کره احاله بخلریله همان چند عدد سفاک حریه ایله

اورایه وار یلوب امر اسی رسته شهید قنیمی شکست و بنجدیدینه دخی مخالفت
 ایداکلر نده بر یولک شخار یه قوعود و لیدسه ده منصور و مظفر بت ابله اورادن دخی
 سلامت کجه رکه و وصلکردن ماعدا دبانک هیچ برینی مسناری کوزمه
 اولدیفی جهمته انجیق روی عنبر یووقد چو بکر آرزو اولوب او کبوی
 منک الود کردن مطول اولان بولره وجه زخمدانکر مثلو درین درین بازاره
 دوشوب اورازی یلسدیکدن بولم صحاری و بیابانه و سیاه برد پای عماسه
 نصادق ایدرک هله برما یون فراسمنونک دلالتله خانقا اورادن رجعت
 (ومعاندل) لدم لدمه چیمه دیولان برهم نهاده مدعو اقدمن وصلتی و اجرای
 عیش و عشرت اولنرک حتی خیالکر دایما جائله برابر صدخه سینه مده
 محفوظ اولسبله سابقان مهوشان و شاهدان میفر و شاکل برینه نظر التفات
 ایتدیرک ویر بالاسر رکه اوراده بولمسیله نه آنگ رای و تدبیری و ادبای بزدک
 نسبت و قراری ابله یورایه قدر بر رفیق شفیق رفیق یوربله رکه و نفسان آلام
 یوریلان قصر کاشانه به مقاربت دلسوزانهم قوعوبلدیفی
 هینسه ای کان ابر و دوانرهب سنکیچوندر
 چکوب درد و ابله بونجه زمانرهب سنکیچوندر
 آچیل کل غنچه ووش خندان او ابله عاشق زانک
 سحرده صدره زان آه و قضا انرهب سنکیچوندر
 و سر کد شتمک تفصیلاتی هنکام وصلته و آوان جلوت و سنسوندن اکلجه
 صورتیه حکابه و یسان اولنه جفی معلوم و نادار و بسندیده نیکارزی
 یورلدفده قول سزک احسان سزکدر سو دیگم
 اشو و رقارم یته اولمخدوم بدیده واصل حضور دلدارم اولنجه یارم صافین
 قوزم بورارده بر قیبت بداندیشک آفریندن دوزمه موزمه سوزز اولونده صکره
 موجب رزانت و باعث ناله و زارم اولسون دیدکده مخدوم خبر بدم خایه سنه
 او مثلار ازل و ادب سز مقوله ل سزک آمدوشدر یته راضی اولیوب روز و شب

فاضل و کامل و فنون و معارفده فایق الامثال اولنر ابله کور شکسه مال و آمل
 و تحصیل ابلدیفی علم ابله عامل و بتلدیفی او کرمک ارز و سبله دایما دامنیوس
 افاضل اولدیفی خبر صحت اثری ظن ایدر مکه قولانکر وارد و واصل اولشدر
 و یور فریاری کوندرن ذات بو کون بدرمه سیر برندن کلوب حالانده خانه کرده
 مسافر در و بورانک منیم آدمیر نه (وجها من الوجوه) مشابه دکلدر و برده
 حال عذار کرباله زخمدانکر ی باد ابلدیکسه درون دلنن چکدیفی رسته
 آهی طاق سیمایه واصل اولمده و منبع ما کبی اولان ایکی کوزلندن دو کدیفی
 فانی باشی نخت زبانه صاحبغه اولدیفی کوردیکدن آرقی و راسی جای
 شبنام اولدیفی مجرم بند کاندیر دیمسبله جانان مفا لات مسروده دن کسب
 اطمینان و راه عشق سنده مستدام و صادق و وصال مهر و یته سزوار و لایق
 و نیجه عهد و میثاق نیند بیان و استقرار لری و هر کسه ابصال ضرار دن ماعدا
 بر طایفه لری اولیبان بر طایفه در و غنکوبان و تلخ سخنانی هر جهته فایق و بابل
 مائل کل خندان آسانک غنچه و لعل لب شکر افشانه و طوطی زبان و جمال
 دلازاسنه فی اختیغه عاشق اولدیفی درک و باغان اتمسیله در عیب بو خبر
 بر طرب بارک فوه ضاحکه سنک نحر یکنه سبب اولدیفی اجلدن آتی ایبان
 شفته کرمشنگ تخفیف و نسیار و وعد و ابله ضاحکه بسون دنیایی بخش
 و احسان انبندی
 مرغ دلک نامه سنه جواب صد دنده جانانک نامه سی * ای طالب وصال
 جلال بازوی رافت نیل اعمال اخیل دلدار سر کد شکر فایته بچل و اخصار
 اوله فر مره نامه ده ارسال و قسبار یوریلان شفته زح انداز و فرح افروز کز
 مسر بخش (فصر العنل) اولنجه طوغریسی یونیدن اول متعقد اولان رسته
 شک و اشنابدل هنوز حل و آشکار اولشدر چونکه ناس بو مثلو بازار مجبده
 دساس و احیل و یور بولده بولسانلرک دخی اکثر بیسی اسقل و ارزل و صرف
 و بذل ایلد کبری افکارک کافه سی افسد و اخطال و اغیار بدشعارک دخی آن بان

تنگار و نوافری چشته هر قدر مر حله راه عشقه فریشت و به دین بوغناسه ده
شاق و معسوق اره سنده چه سی رایت افزاشته و برده کش فساد و انکل
اولیله آنرا مک و حیل زدن و برده شودار معزاز و لایما و قصر دلساره
نار فرختر که سوزان و ملول اولدیمسدن نجهل ایلدم بوخسه در درونم
سزیدن ده افزون و مشکندر

و فامداد ایلیم اگر بغیر تو هست حرام باد حیاتم اگر برای تو نیست
بو بایده رای عالیبری هر نه کوبه فرار داده اولور ایسه اول وجهله حرکت
و موافقت اولنه جعی مه اوم صدافکتی بیری بیورلدقده هر حاله جان سنک
جانان سنکدر افتدم

مرغ دنگ جانای سینه اغوشنه آلدیغی انقصه اول اجل احسن دلبران
ناس و دقایق محبت و حقایق مودت ناس شبانه و لاین محمدت و سپاس اوله رفی
نمت کر ایهای وصل کیند زلف نقیادینی دست اداره و اختیار مه نقویض
و احاله ایدرک خیلی زماندنبر و لایس اولدیغم لباس زح اشقیاق و حسرتی
وجودم اولدمدن خلغ و تبدیل ایله از سر نو فاش فاخر قرح انصاف
دلوز لوز بون سراپا لباس ایله جعی مادامت البالی و النهار آت راه عشقه ما یاز
صدافت و استغافته پیش و بسنی زلفا تقویب کشور و قالم غم واکداره کشت
اکداری اختیار ایدوب ایله حکمی منظوم و مشورا اوله رفی عرض پیشگاه
جانانه هر حمت دلمار قلنان عراض ناخبر آه مدن بالاستلال لطفاسوی
بمجهشای عالیزندن یدر بی وارد جای اغزا اولان احسانمه سرور و انجمنک
نیر ما هم و الا زندن استبشار و اقتباس اولغله همان اول شب بر طریقه برنده بر
موافق تقدیر و بر دینسه هم به موجب تسرید ایلر ایله (قصر عندلین)
انواع ناز و نیازله جیفاروب پیشگاه شهر فر نایله رسن بند آرام اولان بر سفینه
چایب سیده فرس بساط راحت و اکرام و در عقب مذکور کشتی اعمال
و عیالسنک سدر زنده هر نفسین زکونه الحاح و ابرام و بعده رسن بریده حرکت

(و لشکر)

ولشکر بر آورده قیام اولوب رفقای بد آیین و اشبار خود بندن خالی بر ساحل
امن و سلامت و برجای یمن و اسزاحنه طوعری فخر یک و تدویر جرح مقصد و کلم
و عطف و اماله دنباله مضطرب و مرام ایدرک کیدرک دودیده محسرت اولمدن
نهر سر ایچ السیر آسالمه دموع مسرت وصال باره دولم و کونا کون آغاز
کفتار و کلام و رایت افزا سرور له عرض و تجدید کالای بالای محبتنه انام
تلم صر سنده ای بادی امیر بجه اضطراب عشق وی برده کش بر مهر جمال
پر تاب و شوق و بیاع جهان غم ملائمه نخل مر ایمی اعطا و احسان بیوریه بوب
هپشه مرات مجلای عشقدن ارانه صورت جور و ستمه بو قدر کوشه هجرانده
اختفا و پنهان اولدکره ظاهر و باطن علت و سبب مستقل نه ایدو کنی قولدکره
اخبار و انفسام بیورماز و کیفیات واقعه تک حقیقت و کهنی سو بیاز ایسه کر
بو یله دریای طوفاننجیز و شرر انکیز حیزده موج خوار محنت اولیق بادی ثوحه
بر اثر شنه اروق نه طلق دکبدر سوال داسوزانه مه جواب خوشتمل صد دنده
اول کل رخسارال حنه کسای معال و صد فیه ده ساندن شو صورتله
در راغشان مثال مافی البال اولدی بوندن چند شهر و رود هور قدم اول موضع
دلکشای جوانغا بیکه اوراده بر خنجه همدم و بر دم مشاعده کل جالم ایله
فر و خنده و خرم اولمشید کر اشته اول هنکامده انواع دلکه و ملاطفه به کسناخی
جسار تکون من غم تقدیر و بوجوبین در او در لو غضب و ارانه حدت و نوب ایدرک
بو آه دکن اختیار کوشه هجرت و اصطبار زاویه هجرت فرقه آه و این
ایداسی ذرایع و وسائل آینه به مین و برده (الاور مر هونه لاوفانم) قضیه سنک
عاصد قبه ز برده یسان اولدجق دلائل معجزه به متبه سدر چونکه بو فیلو
امور عسار و صهائب و مصائب عشقک تخفیف و تسهیل و تیسیری خصوصنده
چرخ خندارک مشتهای گردش جفاسنی کور مامش و چند بار آنک کرم و سر دخی
آزوده و نجر به انعامش اولدیغکر دن وهله اولاده مشاهده ایتدیگکر نغم
جلیله وصال بارک ممتوجب اولان محمدت و شکر و مستلزم الاغب اولان
تکریم و توقیری شویله طور مسون بو یله بر جوهر عالمک قدر و فیه سنی

تنگار و توافری جهته هر قدر مر حله راه عشقه در بیشتر بودین بوغیسه ده
حاشی و معشوق ار سنده چه سی رایت اغرا زفته و برده کش فساد و انکل
اولیله آنرا مک و حیل زدن و برده شودار مستعار و لایما بو فصر دلسارده
نار فر فکره سوزان و ملول اولدیمسدن نجهل ایلدم بوخسه در درونم
سزیدن ده افزون و مشکدر

و فامداد ایلدم اگر بغیر تو هست حرام باد حیاتم اگر برای تو نیست
بو بایده رأی عالیبری هر نه کونه فرار داده اولور اسیسه اول وجهله حرکت
و موافقت اولنه جفی مءوم صدق کتیر یلری بیورلدقده هر حاله جان سنگ
جانان سنکدر اشدیم

مرغ دلك جانانی سینه اغوشنه آلدیغی انقصه اول اجل احسن دلبران
ناس و دقایق محبت و حقایق مودت ناس شبانه و لایق محمد و سپاس اوله رفی
نمت کر آبهای وصل کتدر زلف نقیادینی دست اداره و اختیاره نفویض
و حاله ایدرک خسیلی زماندن بو لاس اولدیغ لباس روح اشقیاق و حسرتی
وجودم اولدعدن خلغ و تبدیل ایله از سر نو فاش فاخر قرح انقعات
دلواز بلرین سراپا لباس ابد جمعی مادامت الیالی و النهار آنک راه عشقه دیاراز
مدقت و استقامتله پیش و بسنی زلف ایجاب کشور و قالمیم غم واکدارده کشت
اکداری اختیار ایدوب و ابده حکمی منظوم و مشور اوله رفی عرض پیشگاه
جاننده هر حمت دلدار قلنان عرض ناخبر ایه مدن بالاسدلال لطفاسوی
ایچکشیای عالیزندن پیدری وارد جای اغرا اولان احسانمه سرو و انجاعتک
نیر ما هم و الا زندن اسبشمار و اقتباس اولغله همان اول شب بر طر بله بر ندیر
مواثق تقدیر و بدو بدسسه سه به موجب تسیر بدل اسیر ایله (فصر عشق لندن)
انواع ناز و نیازله جفا و ب پیشگاه شهر فر نایده رس بند آرام اولان برسینه
چاپک سیده فرش بساط راحت و اکرام و در عقب مدکور کشتی اعمال
و عاقله صدر نده هر بعضین ز کونه الحاح و ابرام و بعده رسن بریده حرکت

(و لشکر)

ولشکر بر آورده قیام اولوب رفقای بد آیین و اغیار خود بندن خالی بر ساحل
امن و سلامت و برجای بمن و اسزاخته طوعری نحر یک و تدویر جرح مقصد و کلام
و عطف و اداله دنباله مضاب و مرام ایدرک کیدرک دودیده تحسیر تو آمدن
نهر سر ابع السیر آسالماله دموع مسرت وصال باره دوام و کونا کون آغاز
کفزار و کلام و رایت اغرا سرور له عرض و تجدید کالای بالایی محبتله اتمام
تلم صر سنده ای بادی امیر بخت اضطراب عشق وی برده کش بر مهر جمال
پر تاب و شوق بی باغ جهان غم ملائمه نخل مر ادعی اعطا و احسن بیورم بوب
هپشه مرات مجلای نشقندن ارانه صورت جور و ستمه بو قدر کوشه هجرانده
اختفا و پنهان اولدکره ظاهر و باطن علت و سبب مستقل نه ایدو کنی قول کره
اخبار و انفسام بیورماز و کیفیات واقعه تک حقیقت و کنتی سویتار اسیسه کر
بو به دریای طوفان نجر و مشر را نیکر جبهه موج خوار محنت اولیق بادی نوحه
بر اثر شده اروق نه مطلق دکبدر سوال داسوزانه مه جواب خوشمئل صد دنده
اول کل رخسارال حته کسای مقال و صد فیه دهانتدن شو صورتله
در راغشان مقال مافی البال اولدی بوندن چند شهر و رود هور قدم اول موضع
دلکشای جوانیگه اوراده برخنده همدم و بر دم مشاهده کل جام ایله
فر و خنده و خرم اولدیو کر آشته اول هنکامده انواع دنگه و ملاطفه به کمتاخ
جسار تکرم من غیر تقدیر بوخسین در ایدر لو غضب و ارانه حدت و نوب ایدرک
بو آیه دکن اختیار کوشه هجرت و اسطبار زاویه هجرت فرقه له آه و این
ایمانی ذرائع و وسائل آید به بینی و برده (الامور مر هونده لاوقاتهم) قضیه سنگ
عاصد قیله ز برده بیان اولنه جفی دلائل معینه به متبیه در چونکه بو مثالو
امور عسار و صواب و مصائب عشقک تخفیف و تهنیل و تیسیری خصوصنده
چرخ عذارک مشتهای گردش جفا سنی کور مامش و چند بار آنک کرم و سر دخی
آزوده و نجر به انعامش اولدی فکر دن وهله اولاده مشاهده ایتدی بکر نغم
جلیه وصال بارک منوچ الادا اولان محمدت و شگری و مستلیم الاغابو لنان
تکریم و توقیری شویله طور سوسون بو یله بر جوهر عالمک قدر و قیمتی

بسیله میوب هر بار تخمیر و اتلاف ابد جگر مملو و بیدار اولد بقدن و بویاده
 زدن دان و عاشقمانده هم معدود ارازل وهم محفور و مردود بحال فواض
 اوله جعفر در کار ایدو کندن و بهار سن عمر چو تابد یعنی کجلیک گلستان سالته
 موفق و مظهر اولد بفرکل ناشد کتک عذار بارودر ناسفته دلدار کجلیک بلاسی
 متضایله هر آن اهل ماه حیات نوازش اتمیسوب همان دست باشبان و دیاب
 ابر چهار قدرته نشو و نما بولان اول غنچه دهانی آمان و سه و ناله لب مودت
 و کز محبت اکتب کزده نط اول دست حصار تله تیر زمانه آتی ریاد و پریشان
 ابد جگر آشکار و عیان اولسنندن سزوی بویه حرکات متد و حدن حفظ
 و وقایه اتمک و تحصیل هنر و معارفه نفس و هوا کزی ترسیه اتمک ایچون
 اول زمان غم سوی هجران اتمیسم بوخسه زب فزای سر لوحه فخر و اعتباریم
 اولان نقش صورت جمال و خیال کردن ماعدا کو کلمه مصور برشی و ارایسه
 عهد فرسیده منقب و منتظر اولد بغم لذت بخش دماغ ارزوی جام اولان
 سر مگر رحلال وصال کز تلخ و حرام اولسون دید که آمان عهد فریب
 و سار نعبیان دلفریب یله بنه سوزان اولان کو کلمک وصلت زمانتی فر دایه
 صالوب شویله بویه افون و حکایه مبادرتله شوا حوال مشهورده و مناعت
 مسرده خصوصاً بوقایده ساقی بزم و بر طفل نازک فر و ستایک نام کاکا بندن
 یک بلایله فور تیسوب انری بولکده ترک و فدا ایدرک و بجه مسقت سفره
 دوچار اهلرق نهابة التها به شوراده تماشا ای دیدار کز مسرا اولدنده بوسه
 لعل لکزه قلب محزون فی شادیور ماز اید کز (خدا علم) شمدی کندی
 ذکره القابدم دیدیمه جانان القای قدر دیر با تکلی بولند بغم سفینه محبت
 شوالده غرق و شکست و حیل منب آه و این و فر یاد کز طاق سماه پوست
 اوله جعی مشهور و محرم اولسه یله بنه عرض و بیان اولان مقصد اجر اسی
 بوراده مناسب و شایان اوله میوب انجق بر جای ت و تنهیه قدرن و عسولان
 زماننده سزوی دلنادر و بکام ایده یلسورم ارتق بورادن بحث دیگره انتقال
 ابدوی ذکر سبقت ابدن ساقی بزم عرفا و دیگر طفلس نازک ادا الله مقدا

(وقوع بولان)

وقوع بولان ماجرا تک بر تفصیل ابا و بیان المکزی استرم دمسی حد و نر بقدن
 بیرون سبب ترید داغ درون اولغه دران تعلقی باشمه آکوب زن زانوی ذامت
 ایدرک حیفا بنه دل بلا سندی اوغرا دک آه کاشکی انزل نام سیمی ذوق بخشاری
 آغز مه آله ترک شمدی دلدن فاجر و بده جانانی حث و افتخار اتمک امله محتاج
 تاویلات اولیسم امانه چاره تدبیر سزک ابله بوحالت مکتومه ظهوره
 کلد بکندن باری بارک اطلاق و ایشام و هر صورته تحقیق و استکشاف اتمک
 بولند بقی ماده مظنونه بی نعب و توجه آخره کشف و بیان ایدیم تصور یله
 کافه و فایک عرض و فایده سنی وقت اخره تعلیق و احاله بلسوب از قدیم
 اوزر بنه فدای ماملک ایتدی بکم لب اهل فام ایچون نیجه مدت اول شیوه کارک
 یسکا نیغ نکاهنده جنک و جداله مبارزت و ایچون ردن عارض و حاصل اولان
 کمال سرور و نشاط و انواع جور و انبساط داخله دن خارجه ایتی طرفه
 امانه نظر دقت اوله میوب همان بحر محبت طالع بفرندن اوزرنده بولند بغم
 سفینه آمان برفاج میل مقداری قطع مسافه ایدرک غایتله انکیلر دو شمش
 و بارک بنه وعد وصاله بو بیچاره کوکل الدابور اورادن بر ساحل سلانده
 رشن بند آرام و هر قدر اولد امانه ظاهر اقربیت وار ایدسه ده باطن هر نصله
 اتمک شمس رویی کورمکده اربه برده سحاب و با خود بر توافاق کبی بر پرده
 بر لغت حس و مشاهده و تماش ارسبیه طبق دخواه اوزره وصلت جانان
 مبر سر اویا جعی اکلشما بقدن هر حاله مات حصوله بحسب طاقه ایلر به
 تدبیر حسن ابدلوب همیشه اقدام و غیرت ایدرم الله شمد بک مثال ساسال
 سرایا بو عالم خیال و خوابده و بوقر محسه بجایه و قصور مابده اول پیر عتسل
 پرورک دلالت عالانه سیله نخیل اولتان غراب و بعض مرتبه سوزنی جان
 قولاشیله دکله میوب اوغرانلان بحجاب شیلرک کلید ندرن منظوم و منر اوله رف
 جزئیاتی سزیه بررر حکایت ابدم دینجه امان قدر مکرر کلام اعسل طلی
 بره کلد بکندن ترک بیه سیله بنده بی تحکام مر ام ایجه سزک دیدیمه ارتق
 بوشب بو قدرله اکتفا ابدوب قصور بک بر تفصیل بیانی شب اخره تعلیق

ابدلم واصله صحیح صادق فیض ظهور ابدیور کورلم منتضای بخت و طالع ندر
 بولوا اول مرغ دلك حقه دهانندن صدور ابدن کلد سنه ١٢٨٥ تالان ونو سنه
 حکایات کک بر کبک (حسن توفیق) ابله بنت صحیفه بیان ونفس جریده
 عیان قلوب بعد از این ظهوره کلان کافه وقایعک تقریر و اظهار و تحکیمه
 و اشکار ابدی کنی دل موی الهه وعد و اقرار ابله بلیه قهر دخی بوئک
 پر زنده اولدیغی و فنی نرصد ابدوب (الوعد مرض و الانجاز
 دوا) منزه معنی اشرا بده حکمدن آئی تکرار سولدیوب
 کوز جمله ادراج ابدیله رکذیل (خیالات دل) نمانده
 بر رساله طبیفه ک دخی جمع و تدوین اولمسنه
 تحریک انامل انتم اولمسنه جفی بیابله شمیدی
 حالده طی طسو مار کلام اولمسنه

(تاریخ)

مرغ دل جوهره بایدی لانسه تاریخ نو
 طبع اولمسنه کرجک انفس طرفه خیالات دل

١٢٨٥

بحریه مکتوبی او طبعی خلفا سنمن حسن توفیق افندی ک خاهاه انامل
 هنتابه مداد دوان فریمه سنمن نفس صحیفه بیان و بخش
 کاتخانه هزوران فنجان اشورمه ابله خیالات دل سیابله
 معارف ابله جناب ملو کانه ده یک ابله کوز سسکان
 بش سنه سنده طو بیخانه هاهر مطبعه سنده
 طبع و تمبیل اولمسندر
 فی غره شعبان ١٢٨٥ سنه

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	SALİHA GÜLBAĞ			Fotoğraf
Doğum Yeri:	ESKİPAZAR			
Doğum Tarihi:	20.05.1992			
Medeni Durumu:	BEKAR			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Esentepe İlköğretim Okulu	-	Karabük	1998-2003
Ortaöğretim	Esentepe İlköğretim Okulu	-	Karabük	2003-2006
Lise	Demir Çelik Lisesi	-	Karabük	2006-2010
Lisans	Artvin Çoruh Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Artvin	2011-2015
Yüksek Lisans	-	-	-	-

İş Deneyimi:	-
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Abdulkadir ERKAL, Celal GÜLBAĞ, Emre ÇELİK
e-posta	Saliha_gulbag@hotmail.com.tr
Yayımlarım:	-